

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

**4 NUMARALI TRABZON AHKÂM DEFTERİNİN
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ (S.1-50)**

Hazırlayan

Fatma ATABEY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof. Dr. Mehmet BEŞİRLİ

Çankırı 2014

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	ii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	iv
ÖNSÖZ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	viii
KISALTMALAR	ix
TABLO LİSTESİ.....	x
EKLER	xi
GİRİŞ	1
Kaynak Değerlendirmesi.....	4
Yöntem	5
BİRİNCİ BÖLÜM	6
1. AHKÂM DEFTERLERİ	6
1.1. Ahkâm Defterlerinin Biçimsel Özellikleri	7
1.2. Ahkâm Defterlerine Yansıyan Konular.....	8
1.3. Ahkâm Defterlerinin Önemi.....	8
1.4. Ahkâm Defterlerinin Tutulduğu Bölgeler	9
1.4.1. Adana Ahkâm Defterleri	9
1.4.2. Anadolu Ahkâm Defterleri	10
1.4.3. Bosna Ahkâm Defterleri.....	10
1.4.4. Cezayir ve Rakka Ahkâm Defterleri	10
1.4.5. Diyarbakir Ahkâm Defterleri	11
1.4.6. Erzurum Ahkâm Defterleri.....	11
1.4.7. Halep Ahkâm Defterleri	11
1.4.8. İstanbul Ahkâm Defterleri.....	12
1.4.9. Karaman Ahkâm Defterleri	12
1.4.10. Maraş Ahkâm Defterleri.....	12
1.4.11. Mora Ahkâm Defterleri	12
1.4.12. Özi ve Silistre Ahkâm Defterleri.....	13
1.4.13. Rumeli Ahkâm Defterleri	13
1.4.14. Sivas Ahkâm Defterleri	13
1.4.15. Şam-ı Şerif Ahkâm Defterleri.....	13

1.4.16.	Trabzon Ahkâm Defterleri.....	14
1.5.	Trabzon'a İlişkin Genel Bilgiler.....	14
1.5.1.	Trabzon İsminin Kökeni.....	15
1.5.2.	Trabzon Şehri'nin Tarihsel Süreci.....	16
1.5.3.	Osmanlı Döneminde Trabzon.....	18
İKİNCİ BÖLÜM.....		21
2.	4 NUMARALI TRABZON AHKÂM DEFTERİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ	21
2.1.	Hükümlerin Özeti	25
2.1.1.	Alacak-Verecek Davalarına İlişkin Hükümler	25
2.1.2.	Özel Mülkiyete Müdahale İle İlgili Hükümler	36
2.1.3.	Tımar Gelirine Müdahale İle İlgili Hükümler	47
2.1.4.	Miras Davalarıyla İlgili Hükümler	54
2.1.5.	Vergi Davalarına İlişkin Hükümler	58
2.1.6.	Haneye Tecavüz Katl ve Yağma İle İlgili Hükümler	62
2.1.7.	Vakıf ve Zaviye Gelirlerine Müdahale İle İlgili Hükümler.....	65
2.1.8.	Vazifeye Müdahale İle İlgili Hükümler.....	68
2.1.9.	Para Gasbı İle İlgili Hükümler.....	69
2.1.10.	Diğer Davalarla İlgili Hükümler.....	71
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM		73
3.	HÜKÜMLERİN TRANSKRİPSİYONU	73
3.1.	Hükümlerde Geçen Sancak İsimleri	173
3.2.	Hükümlerde Geçen Kaza İsimleri	173
3.3.	Hükümlerde Geçen Nahiye İsimleri	173
3.4.	Hükümlerde Geçen Karye İsimleri.....	174
3.5.	Hükümlerde Geçen Mahalle İsimleri	177
SONUÇ		178
KAYNAKÇA		179
EKLER		183
ÖZGEÇMİŞ		198

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım [*4 Numaralı Trabzon Ahkâm Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi (S.1-50)*] adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Fatma ATABEY

TEZ KABUL VE ONAY

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

[Fatma ATABEY] tarafından hazırlanan [4 Numaralı Trabzon Ahkam Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi (S.1-50)] başlıklı bu çalışma, [26/12/2014] tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda [oybirliğiyle] başarılı bulunarak jürimiz tarafından [Tarih] Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Danışman : Prof.Dr. Mehmet BEŞİRLİ İmza: .....

Üye : Doç.Dr. Rahman ADEMİ İmza: .....

Üye : Yrd.Doç.Dr. Ayşe ÖZKAN İmza: .....

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 19/12/2014 tarih ve 2014/37-01 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof.Dr. Hasan AKÇA

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın hazırlanmasında, Lisans öğrenimim de dâhil olmak üzere yaptığım tüm çalışmalarda desteğini esirgemeyen ve yoğun çalışma temposuna rağmen bana her zaman yardımcı olmaya çalışan Danışman Hocam [Prof. Dr. Mehmet BEŞİRLİ]’ye; tezin yazım aşamasında ve tashihinde beni hiç bir zaman geri çevirmeyip yardımlarını esirgemeyen Değerli Hocam [Doç. Dr. Ahmet ÖZCAN]’a ve eğitim hayatım boyunca yetişmemde katkısı olan tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Hayatımın her safhasında maddi ve manevi yönden yanımda olan ve dualarını esirgemeyen, çalışmamın gizli kahramanı annem Gülten TAŞ’a ve akademik hayatı seçmem de pusulam olan ve bana bu süreçte her zaman cesaret veren, hayat arkadaşım, sevgili eşim Serhan ATABEY’e teşekkür ederim.

26/12/ 2014

Fatma ATABEY

ÖZET

Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: 4 Numaralı Trabzon Ahkâm Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi (S.1-50)
Tezin Yazarı: Fatma ATABEY
Danışman: Prof. Dr. Mehmet BEŞİRLİ
Anabilim Dalı: Tarih
Bilim Dalı:
Kabul Tarihi: 26.12.2014
Sayfa Sayısı: 10 (ön kısım) + 182 (tez) + 15 (ekler)
<p><i>Osmanlı siyaset geleneğinde adalet kavramının teorik anlamının ötesinde pratik manada da uygulanabilmesi için tarihsel süreçte farklı kurumlar ihdas edilmiştir. Bu kurumlar adaletin tesis edilmesi sürecinde Osmanlı halkı arasında dil, din, ırk ve cinsiyet gibi ayırım gözetmemiştir. Adalet sisteminin uygulanmasında, gerektiğinde halka, mahalli şikâyet mercileri dışında doğrudan merkezi yönetime de şikâyet etme hakkı verilmiştir. Halkın şikâyetlerinin merkezde kaydı tutulmuş ve bu şikâyetlerin değerlendirilmesiyle önce şikâyet defterleri daha sonra ise ahkâm defterleri oluşturulmuştur.</i></p> <p><i>Ahkâm defterleri adalet sisteminin işlerliğini göstermesi açısından büyük önem taşımaktadır. Ahkâm defterlerinde, halkın yöneticilerle ve birbirleriyle olan ilişkileri şikâyetlere yansıdığı şekliyle ortaya konmuştur. Çalışmada 4 numaralı Trabzon ahkâm defterinin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi yapılmış olup o dönemde Trabzon eyaleti ve Trabzon eyaletine bağlı olan yerleşim yerlerinden gelen şikâyetler incelenmiştir. Şikâyet konularına göre tasnif yapılmış ve şikâyetlerin çözüme kavuşturulmasında ne gibi hükümler verildiği ortaya konmuştur.</i></p>
Anahtar Kelimeler: Adalet, Şikâyet, Ahkâm, Trabzon eyaleti

ABSTRACT

Çankırı Karatekin University Institute of Social Sciences Abstract of Master's Thesis

Title of the Thesis: Transcription and Evaluation of Trabzon Judgement Book Numbered 4
Author: Fatma ATABEY
Supervisor: Prof. Dr. Mehmet BEŞİRLİ
Department: History
Sub-field:
Date: 26.12.2014
<p><i>Various institutions were established to implement the concept of justice in theoretical and practical manner through historical process of Ottoman political tradition. While justice was implemented, these institutions did not discriminate Ottoman people according to their language, religion, race and gender. Furthermore, in case of necessity one has the right to report grievances not only to local authority but also centralized management. The grievances of public were recorded. After these grievances were examined first “complaint books”, later “books of the judgement” came into existence.</i></p> <p><i>Books of the judgement carry a great significance in the light of implementation of judicial system. In books of the judgement, relations of people with each other and with governors are analysed in view of the grievances. In this study, the number four judgement book of Trabzon is transcribed and evaluated. Additionally, the grievances from Province of Trabzon and the cities of the province are investigated. The grievances are classified and inspected on result of the judgements of these grievances.</i></p>
Keywords: Justice, Complain, Judgement, Trabzon province.

KISALTMALAR

a.g.e.	adı geçen eser
a.g.m.	adı geçen makale
a.g.t.	adı geçen tez
a.g.md.	adı geçen madde
C.	Cilt
DVİA	Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Ed.	Editör
Haz.	Hazırlayan
İA	İslam Ansiklopedisi
s.	sayfa
ss.	sayfa sayısı
S.	Sayı

TABLO LİSTESİ

Tablo 1-1 Ahkâm defteri tutulan bölgeler.....	9
Tablo 1-2 Trabzon ahkâm defterleri listesi	14
Tablo 2-1. Hükümlerin konularına göre dağılımı	23
Tablo 3-1. Hükümlerde geçen sancak isimleri.....	173
Tablo 3-2 Hükümlerde geçen kaza isimleri	173
Tablo 3-3 Hükümlerde geçen nahiyeler isimleri	173
Tablo 3-4 Kürtün kazasına bağlı karyeler	174
Tablo 3-5 Maçuka kazasına bağlı karyeler	174
Tablo 3-6 Bafra nahiyesine bağlı karyeler	174
Tablo 3-7 Arım nahiyesine bağlı karyeler	175
Tablo 3-8 Ünye nahiyesine bağlı karyeler	175
Tablo 3-9 Kozayı nahiyesine bağlı karyeler	175
Tablo 3-10 Diğer kaza ve nahiyelere bağlı karyeler	175
Tablo 3-11 Hükümlerde geçen mahalle isimleri	177

EKLER

EK 1. 4 Numaralı Trabzon Ahkâm Defterinin Kapağı	183
EK 2. Alacak-Verecek Davasına İlişkin Bir Hüküm Sureti (s.2/2)	184
EK 3. Özel Mülkiyete Müdahale İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.2/1)	185
EK 4. Tımar Gelirine Müdahale İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.3/1).....	186
EK 5. Miras Davası İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.5/1).....	187
EK 6. Haneye Tecavüzle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.6/1).....	188
EK 7. Kanuna Aykırı Vergi Alımına Dair Bir Hüküm Sureti (s.6/2)	189
EK 8. Görevi Kötüye Kullanma İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.12/1).....	190
EK 9. Eşkiyalık Hareketi Dair Bir Hüküm Sureti (s.14/1)	191
EK 10. Vazifeliye Müdahale İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.19/4).....	192
EK 11. Vakıf Gelirine Müdahale İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.32/1).....	193
EK 12. Ocak Nizamını Bozma İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.36/1).....	194
EK 13. Sürülme'ye İlişkin Bir Hüküm Sureti (s.36/2)	195
EK 14. Para Gasbı İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.37/ 4).....	196
EK 15. Zaviye Gelirine Müdahale İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.39/1).....	197

GİRİŞ

Oldukça geniş bir coğrafyada yüzyıllar boyunca varlığını sürdürmüş olan Osmanlı Devleti, hâkimiyet kurduğu yerlerde halkın can, mal, ırz ve namus güvenliğinin sağlanmasına önem vermiştir. Birçok etnik unsuru içinde barındıran Osmanlı Devleti, halk arasında adaleti sağlamaya özen göstermiş, devlet yönetiminde adalet ve hoşgörü politikasını esas almıştır.

Osmanlı, devlet anlayışında halk, Allah'ın padişaha kutsal bir emaneti olarak kabul edilmiştir.¹ Bu emanet anlayışının bir gereği olarak Osmanlı padişahları, halkın her türlü zulüm, fenalık ve haksızlıktan korunması konusunda titiz davranmışlardır.² Bunun sonucu olarak halka, şikâyetlerini bireysel veya toplu olarak doğrudan Padişah'a veya Padişahın başında bulunduğu divan-ı hümayuna sunma hakkı tanınmıştır.³

Bizzat padişah başkanlığında üst düzey devlet işlerini görüşmek üzere toplanan divana, divan-ı hümayun ismi verilmiştir. Sıkı bir merkezîyetçi anlayışla yönetilen Osmanlı Devleti'nde divan-ı hümayun, merkezde önemli görevlerde bulunan makam sahiplerinden oluşur ve bu kurul padişah adına karar verir.⁴ Osmanlı Devleti'nde birer karar organı olarak çalışan çeşitli divanlar bulunmaktadır. Bu divanlar içerisinde en önemlisi padişahın bulunduğu yerde onun adına toplanan divan-ı hümayundur.⁵

Divan, hangi dine veya millete mensup olursa olsun, hangi meslek grubundan veya sosyal tabakadan kişiler bulunursa bulunsun, kadın-erkek herkese açık tutulmuştur.⁶

---

¹ Ali Açık, "1 Numaralı Sivas Ahkâm Defterine Göre Canik Sancağından Merkeze Yansıyan Şikâyetler ve Çözüm Önerileri", M. Aydın (Haz.), *Samsun Sempozyumu 13-16 Ekim 2011 Bildiriler*, Samsun Valiliği Yayınları, C. 3, Samsun 2012, s.433.

² Said Öztürk, "Sosyo-Ekonomik Tarih Kaynağı Olarak Ahkâm Defterleri", *Pax Ottomana Studies in Memoriam Prof. Dr Nejat Göyünç*, (Editör Kemal Çiçek), Sota-Yeni Türkiye Yayınları, Haarlem - Ankara 2001, s.612.

³ Ali Açık, a.g.m, s.433.

⁴ Yusuf Halaçoğlu, "Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı", *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, C. 9, Ankara 2002, s.797.

⁵ Ahmet Mumcu, "Dîvân-ı Hümayûn", *DVİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.9, İstanbul 1994, s.430.

⁶ Yusuf Halaçoğlu, a.g.m, s.797.

Haksızlığa uğrayan, zulüm gören veya herhangi bir konuda şikâyeti olanlar çözüm için divan-ı hümayuna başvurmuştur.

Divan-ı hümayunda alınan kararlar, görüşülen işler, yazışmalar, ferman ve beratlar düzenlenmek üzere divan ve maliye kalemlerine havale edilmiş, bu suretle divanda bir ihtisaslaşma başlamıştır. Divan kayıtlarının tam anlamıyla bir nizam çerçevesine girmesi Kanuni zamanında gerçekleşmiştir.⁷

Divan toplantılarında ele alınan siyasi, sosyal ve idari kararlar daha sonra düzenlemeler yapılarak defterlere geçirilmiştir. Bunların içinde önem arz eden defterler: mühimme, ahkâm, tahvil, rûûs, name, ahidnâme gibi defterler olup bunların dışında da konusuna göre pek çok defter tutulmuştur.

Divan-ı hümayunda görüşülen siyasi, sosyal, mali, örfî ve idari kararların kaydını içeren defterlere “mühimme” defterleri denilmektedir.⁸ Divan-ı hümayun, devlet işleriyle ilgili meseleleri resen görüşmesi yani hükümet fonksiyonunu icra etmesinin dışında bir yüksek mahkeme olarak da vazife görmüştür. Bu nedenle ilk devir mühimme defterlerinde yer alan kayıtlarda her iki mahiyetteki hükümlere de rastlamak mümkündür.

Hükümler, Osmanlı Devleti'nin merkez ve taşra teşkilatının idari yapısı ve çalışma usulü, devlet-halk ve devlet-esnaf arasındaki ilişkiler, imar ve iskân politikası, iktisat, iç ve dış siyaset, yabancı devletlerle olan münasebetler gibi pek çok konuyu içerisinde barındırmaktadır.⁹

On yedinci yüzyıla gelindiğinde mühimme defterinin içeriği değişmiş, sadece devlet işleri ile ilgili hükümler mühimme defterlerine kaydedilmeye başlanmıştır. Bunun dışındaki konular mahiyetlerine göre ayrı ayrı defterlerde tutulmuştur. Bu tasnifin sonucunda Mühimme defterlerinin yanı sıra Şikâyet defterleri, Gayrimüslimlere ait defterler, Ahkâm defterleri, Name defterleri ve Nişan defterleri ortaya çıkmıştır.¹⁰

---

⁷ Ramazan Günay, “Osmanlı Arşiv Kaynakları İçerisinde Ahkâm Defterleri: Gelişim Seyri, Muhtevası ve Önemi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 17, 2013/1, s.11-12.

⁸ İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez Ve Bahriye Teşkilatı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1984, s.79.

⁹ Mübahat S. Kütükoğlu, “Mühimme Defteri”, *DVİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 31, İstanbul 2006, s.520-521.

¹⁰ Ali Açıklık, a.g.m, s.434.

Osmanlı Devletinde, kurulan adalet sisteminin en iyi şekilde işlemesi için halktan gelen şikâyetler, 1649 yılından itibaren şikâyet defteri adı altında ayrı bir defter olarak tutulmaya başlanmıştır.¹¹ Şikâyet defterleri iki seri halinde kaleme alınmıştır. Birinci seri, divan-ı hümayun kataloğundaki şikâyet defterleri, ikinci serisi ise Bab-ı Asafiye kayıtlı şikâyet defterleridir.¹² İdari ve askeri yetkililerle ilgili şikâyetler, halk arasındaki anlaşmazlıklar, mahkeme kararına itiraz, borçlar ve soygunlarla ilgili şikâyetler, vergi anlaşmazlıkları gibi konular, şikâyet defterleri içerisinde yer almaktadır.¹³

Halkın şikâyetlerine ait meselelerin çözümünü içeren ve bölgelere göre düzenlenmiş olan yeni bir defter serisi 1742 yılından itibaren ortaya çıkmıştır. İçerik olarak şikâyet defterlerinin devamı niteliğinde olan ahkâm defterleri, eyaletlere göre düzenlenmiştir.¹⁴

18. yüzyılda şikâyetlerin artmasıyla birlikte, Reisülküttap Ragıb Efendi tarafından bu duruma çözüm olarak mahalli bir sistem getirilmesi planlanmış ve bu doğrultuda ahkâm defterleri oluşturulmaya başlanmıştır. Defterlerin bölgelere göre ayrılması, merkeze ulaşan şikâyetlerin çözümünü hızlandırmış ve verilen kararın tekrar ilgili bölgeye ulaştırılması sağlanmıştır.¹⁵

---

¹¹ Yusuf Genç (Ed.), *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın No: 42, İstanbul 2000, s.23.

¹² Saliha Okur Gümrükçüoğlu, “Şikâyet Defterlerine Göre Osmanlı Teb’asının Şikâyetleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 61, Sayı 1, Ankara 2012, s.178.

¹³ Yusuf Genç, a.g.e, s.24.

¹⁴ Said Öztürk, a.g.m, s.614.

¹⁵ Nahide Şimşir, “Ahkâm Defterlerinin Tarihi Kıymeti ve 107’Nolu Anadolu Ahkâm Defterindeki İzmir İle İlgili Hükümler”, *Ege Üniversitesi Tarih İncelemeleri Dergisi*, Sayı IX, İzmir 1994, s.361.

Kaynak Değerlendirmesi

Ahkâm defterleri hakkında yapılan çalışmalar, yeni olmakla birlikte bu konuda yapılmış ilk alışma: İlhan şahin ve Feridun Emecen'in hazırlamış oldukları, (Osmanlılarda Dîvân- Bürokrasi Ahkâm) II. Bâyezid Dönemine Ait 906/1501 Tarihli Ahkâm Defteri adlı çalışmadır. Bu eser, yaptığımız çalışmada bize fayda sağlamıştır.

Sevde Nur Güldiken, III Numaralı Maraş Ahkâm Defteri'ne Göre Ayıntab (H.1196-1229- M.1782-1814), Canan Kuş, 1780-1784 Tarihli Ve 4 Numaralı Halep Ahkâm Defteri (S. 1-53) Transkripsiyon Ve Değerlendirme, Filiz Tapan, 2 Numaralı Anadolu Ahkâm Defterinde Yer Alan Kütahya Sancağı İle İlgili Hükümlerin Analizi, Yasin Kozak, V ve VI Numaralı Maraş Ahkâm Defterlerinde Maraş'a Gönderilen Hükümler adlı yüksek lisans tez çalışmaları, çalışmamızda kullanacağımız yöntemi belirlemek açısından bize örnek teşkil etmiştir.

Çalışmamızı hazırlarken Said Öztürk'ün Sosyo-Ekonomik Tarih Kaynağı Olarak Ahkâm Defterleri ve Ramazan Günay'ın Osmanlı Arşiv Kaynakları İçerisinde Ahkâm Defterleri, Gelişim Seyri, Muhtevası ve Önemi isimli makale çalışmalarından özellikle faydalanılmıştır.

Hüküm, ahkâm ve ahkâm defteri gibi kavramlar açıklanırken bu konularda yazılmış olan ansiklopedi maddelerinden yararlanılmıştır. Ahkâm defterlerinin nasıl tutulduğu, ahkâm defterlerinin tutulduğu bölgeler, kaç adet ahkâm defterinin mevcut olduğu gibi bilgiler Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberinden elde edilmiştir.

Çalışmamızda, Canik sancağı ve ona bağlı kazaları incelerken Mehmet Öz'ün Orta Karadeniz Tarihi'nin Kaynakları VIII (Canik Sancağı Avârız Defterleri) isimli çalışmasından, köy isimlerini incelerken Köylerimiz, Tahir Sezen'in Osmanlı Yer Adları ve Nuri Akbayar'ın Osmanlı Yer Adları Sözlüğü adlı çalışmalardan özellikle faydalanılmıştır.

Yöntem

Çalışmamız, Başbakanlık Osmanlı Arşivinde 989 Nu'lı Divan-ı Hümayun defterleri kataloğunda kayıtlı olan 4 Numaralı Trabzon Ahkâm defterinin (S. 1-50.) transkripsiyon ve değerlendirilmesinden oluşmaktadır.

Transkripsiyon aşamasında defterde geçen kelimeleri elimizden geldiğince düzgün bir şekilde okuyarak doğru bir şekilde yazmaya özen gösterdik. Hükümlerin sıralanması aşamasında sayfa numaraları, defterdeki sıraya göre düzenlenmiş olup öncelikle sayfa numarası verilmiş daha sonra kaçınıcı belge olduğu belirtilmiştir. Örneğin; S. 2-Belge 1 şeklinde sayfa ve belge numaraları gösterilmiştir.

Defterdeki hükümler transkript edilirken okunamayan kelimeler [...] şeklindeki gibi gösterilmiştir. Ayrıca, okunan ama emin olunamayan kelimelerin yanına (?) soru işareti konulmuştur. Hükümlerde bazı kelimeler silik çıkmış, bu durum (silik) olarak belirtilmiştir. Bazı yerlerde ise boşluk bırakılmış, bu durum ise (boş) şeklinde belirtilmiştir.

Defterdeki bazı hükümlerin üzeri çizilmiş olup bu hükümler okunmamıştır. Hükümlerin sonunda yer alan tarih kısımlarındaki aylar, harflerle gösterildiği için transkript yaparken tarafımızca aynı şekilde harflerle gösterilmiştir.

Defterde okuyamadığımız veya doğruluğundan emin olamadığımız kelimeler mevcuttur. Özellikle yer ve şahıs isimlerinde bu durum fazladır. Bunun nedeni defterde kullanılan yazı türünün farklılığı ve bazı kelimelerin net ve belirgin olmamasıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. AHKÂM DEFTERLERİ

Ahkâm “hüküm” kelimesinin çoğuludur.¹⁶ Hüküm karar ve yargı anlamlarına gelmektedir. Bunun yanı sıra “padişah buyruğu” anlamına da gelir.¹⁷ Hangi kalemden çıkarsa çıksın bütün sultani vesikalara genel olarak “hüküm” denilmiştir.¹⁸

Ahkâm belli bir konu hakkında konulmuş bulunan kurallarının bütünü ifade etmek için kullanılır.¹⁹ Ahkâm defterleri ise kanunnamelerle hüküm ve nizamların aynen kaydedildiği defterlerdir.²⁰ Osmanlı Devleti’nde hükümler bizzat padişah tarafından verilmeyip padişahın yetki verdiği makamlar veya bu makama bağlı daireler de padişah adına hüküm vermiştir. Bu bakımdan hükümler sadaret makamı ya da defterdarlıktan çıkmış olup sadaret makamından çıkanlara ferman denilmiştir. Bu fermanların toplandığı defterlere defâtir-i umûr-ı mühimme, ahkâm-ı mühimme ya da sadece mühimme denmiştir.

Bunların dışında defterdarlıktan çıkan ahkâmın yer aldığı defterlere ise ahkâm-ı maliye denilmiştir. Bu defterler, defterdarlığa bağlı baş muhasebe, baş mukataa, mevkufat gibi kalemlerde hazırlanmıştır. Bu dairelerden çıkan emir ve tezkirelere muhasebe-i evvel ahkâm, mukataa-i evvel tezkire ve ahkâm ismi verilmiştir.²¹

En eski Ahkâm-ı maliye defteri, 1521 tarihli ve Rumeli’ye ait olan Kamil Kepeci tasnifinde yer alan defterdir.²² 16. yüzyılın sonlarına doğru maliye kalemlerinin

---

¹⁶ Sevede Nur Güldiken, *III Numaralı Maraş Ahkâm Defteri’ne Göre Ayıntab (H.1196-1229- M.1782-1814)*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep 2007, s.8.

¹⁷ İlyas Üzüm, “Hüküm”, *DVİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.18, İstanbul 1998, s.464.

¹⁸ Nejdet Gök, “Osmanlı Diplomatasında Berât Formu ve Berât Anlamında Kullanılan Diğer Terimler” *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, C. 9, Ankara 2002, s. 870.

¹⁹ Ahmet Özel, “Ahkâm” *DVİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.1, İstanbul 1988, s.550.

²⁰ Mehmet Zeki Pakalın, “Ahkâm Defteri”, *Osmanlı Tarihi Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, C.1, İstanbul 1983,s. 30.

²¹ Halil Sahillioğlu “Ahkâm Defteri”, *DVİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.1, İstanbul 1988, s.551.

²² Yasin Kozak, *V ve VI Numaralı Maraş Ahkâm Defterlerinde Maraş’a Gönderilen Hükümler*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2005, s.9.

artması ile her bir kalemde ayrı defterler tutulmaya başlanmıştır. 18. yüzyıldan itibaren ise evamir-i maliye kaleminde düzenlenmeye başlanmıştır.²³

Bunların yanı sıra bizim incelediğimiz ahkâm defterini de içine alan defterler, maliye ahkâmı vasfı taşımamaktadır. Divan-ı hümayun'a ait olan ve bölgelere göre tutulan ahkâm-şikâyet defterleri bulunmaktadır.²⁴

1.1. Ahkâm Defterlerinin Biçimsel Özellikleri

Ahkâm defterlerinin başında, defteri tanıtıcı bir başlık bulunmakla birlikte, bütün ahkâm defterlerinde genellikle benzer ifadeler kullanılmıştır.²⁵ Defterlerdeki hükümler divani yazı ile yazılmıştır. Divan-ı hümayunda, kayıtlarda kullanılan yazı olduğu için bu yazıya “divani” denilmiştir.²⁶

Ahkâm defterlerine yazılan hükümler, tarih sırasına göre belirli bir düzen içerisinde kaydedilmiştir. Şikâyetlerin yoğun olduğu bölgelerde, eyaletlerle ilgili olan kayıtlar, her sene için ayrı defterlere kaydedilmiştir. Şikâyetlerin az olduğu yerlerde ise önceki senenin kayıtları ile birleştirilip bir deftere kaydedilmiştir.²⁷

Ahkâm defterlerine kaydedilen hükümler genellikle birkaç kısımdan oluşmaktadır. Hükümün ilk kısmında işe ve icabına göre, bölgede bulunan şeri veya örfi yetkiliye hitap ile başlanmıştır. Duruma göre bazen bir yetkiliye bazen de her iki yetkiliye birden hitap edildiği görülmüştür.²⁸

Hükümün ikinci kısmında şikâyet konusu, şikâyetin içeriği, şikâyette bulunan kişi veya kişilerin istekleri yer almaktadır.²⁹ Hükümün son kısmı ise şikâyetin çözümü ile ilgili kısımdır. Bu kısımda merkezin çözüm önerileri yer almaktadır.

---

²³Canan Kuş, *1780-1784 Tarihli Ve 4 Numaralı Halep Ahkâm Defteri (S. 1-53) Transkripsiyon ve Değerlendirme*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2008, s.7.

²⁴ Halil Sahillioğlu, a.g.md. s.551.

²⁵ Said Öztürk, a.g.m, s.615.

²⁶ Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2013, s.61.

²⁷ Ramazan Günay, a.g.m, s.18.

²⁸ Said Öztürk, a.g.m, s.614.

²⁹ Ramazan Günay, a.g.m, s.21.

Merkez, genellikle mahallinde şer ile görülmek, kanun ve amel üzere hareket edilmesi hususunda emirler vermiştir. Hükümün sonunda ise kaydı tutan kişinin ismi ve sol tarafına da kaydın tutulduğu tarih yazılmıştır.³⁰

1.2. Ahkâm Defterlerine Yansıyan Konular

Ahkâm defterleri içerisinde yer alan hükümler genellikle, bir bölgede çıkan anlaşmazlıklar veya halledilemeyen meselelerin çözüme kavuşturulması amacıyla halkın padişaha ya da padişahın yetki vermiş olduğu kişi ve kurumlara başvurusu sonucunda görüşülen meseleleri içermektedir.

Hükümlerin ait olduğu eyalet ve bu eyalete bağlı sancak, kaza, nahiye ve köylerle alakalı sosyal, siyasi, ekonomik vb. meselelere ait konuları içermektedir.³¹ Hükümler bir bölgede bulunan vatandaşların kendi aralarındaki anlaşmazlıkları, vatandaşların yöneticilerle olan anlaşmazlıklarını, mahkemede çıkan anlaşmazlıklar gibi pek çok meseleyi içermektedir.

Kimi zaman alacak-verecek davası kimi zaman miras anlaşmazlıkları, tımar sahipleri ile vatandaş arasındaki anlaşmazlıklar, vergi tahsilindeki anlaşmazlıklar, eşkiya zulümleri, özel mülkiyete müdahale gibi pek çok konuda hükümler bulunmaktadır.

1.3. Ahkâm Defterlerinin Önemi

Osmanlı Devletinde hukuğun temeli adaletin temin edilmesine dayandığı için ırk ve din ayrımı gözetilmeksizin bütün vatandaşlar herhangi bir konudaki rahatsızlıklarını padişaha sunma hakkına sahiptirler. Bu açıdan bakıldığında ahkâm defterleri vatandaşın şikâyet hakkını rahatlıkla kullanabildiğini gösteren önemli kaynaklardandır. Ayrıca ırk ve din ayrımı gözetilmemesi, hukukun herkes için eşit olduğunu göstermektedir.³²

Çeşitli yerleşim yerlerine ait şikâyetleri ve devletin bu şikâyetlere getirdiği çözümlerini içeren ahkâm defterleri sosyal tarih açısından da önemli bir kaynaktır.³³ O

---

³⁰ Ramazan Günay, a.g.m, s.21.

³¹ Ramazan Günay, a.g.m, s.21.

³² Filiz Tapan, *2 Numaralı Anadolu Ahkâm Defterinde Yer Alan Kütahya Sancağı İle İlgili Hükümlerin Analizi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010, s.12.

³³ Nahide Şimşir a.g.m, s.361.

dönem insanının yaşantısını ortaya koyması açısından, bu kayıtlar mühim bir yer tutmaktadır.

Ahkâm defterleri, devletin yürütme organı olan divan-ı hümayun kararlarını içermesi nedeniyle; devletin resmi düşüncesinin uygulama alanı bulması açısından önem arz etmektedir.³⁴

Yine ahkâm defterlerinde alacak verecek davalarıyla ilgili hükümlerin yoğunluğuna bakıldığı zaman ticari döngünün yoğun olduğu görülebilir.³⁵ Ahkâm defterleri, herhangi bir bölgede yaşayan halkın ne tür sorunlarının olduğunu, birbirleriyle ve yöneticilerle olan ilişkilerine bakıldığında, bölgenin sosyal, ekonomik, idari yönünü yansıtması bakımından yerel tarih araştırmacılarına önemli veriler sunmaktadır.

1.4. Ahkâm Defterlerinin Tutulduğu Bölgeler

İçerik itibariyle şikâyet defterlerinin devamı olan ahkâm defterleri, eyaletlere göre tutulmuş olup başlangıç tarihleri Mora ahkâm defteri hariç, 1742 senesinden başlayıp II. Meşrutiyet dönemine kadar devam etmiştir.³⁶

Tablo 1-1 Ahkâm defteri tutulan bölgeler³⁷

Adana	Diyarbakir	Karaman	Rumeli
Anadolu	Erzurum	Maraş	Sivas
Bosna	Halep	Mora	Şam-ı Şerif
Cezayir ve Rakka	İstanbul	Özi ve Silistre	Trabzon

1.4.1. Adana Ahkâm Defterleri

H.1155-1295/M.1742-1878 tarihleri arasındaki hükümleri içeren 9 adet defter bulunmaktadır. Bu defterlerde Nefs-i Adana, Cebel-i Bereket, İçel, Kozan, Mersin sancaklarına bağlı Hamidiye, Karaisalı, Bulanık, Hassa, İslahiye, Osmaniye, Payas,

³⁴ Ramazan Günay, a.g.m, s.24.

³⁵ Said Öztürk, a.g.m, s.628.

³⁶ Yusuf Genç, a.g.e. s.25.

³⁷ Yusuf Genç, a.g.e. s.25.

Yarpus, Anamur, Ermenak, Gülnar, Silifke, Teke, Haçın, Kars, Sis ve Tarsus kazalarına ait hükümler bulunmaktadır.³⁸

1.4.2. Anadolu Ahkâm Defterleri

H.1155-1306/M.1742-1889 tarihleri arasındaki hükümleri içeren 186 defterden oluşmuştur. Merkez sancağı Kütahya olan Anadolu eyaletine ait bu defterlerde Hüdavendigâr, Karahisar-ı Sâhip, Saruhan, Aydın, Kastamonu, Bolu, Menteşe, Sultanönü, Ankara, Kangırı (Çankırı), Teke, Hamit ve Karesi sancaklarına ait hükümler bulunmaktadır.³⁹

1.4.3. Bosna Ahkâm Defterleri

H.1155-1285/M.1742-1867 tarihleri arasındaki hükümleri içermektedir. 9 adet defter bulunmaktadır. Bu defterler de Bosna'ya bağlı Banaluka, Bihke, Hersek, İzvornik ve Travnik sancakları ile Derbend (Derventa), Gradiška, Kostaniça (Kostayniçe), Pridor (Priyedor), Prinyavor (Penyavor), Teşne, Klivaç, Krupa, Petrovaç, Saneskimošet (Sanskimost), Sazin (Tsazin), Çaniçe (Çaymiçe), Çelebi Pazarı, Foça, Foyniça, Visoka, Vişgrad, Bilekçe, Gaçka, İstolaç, Koniçe, Liyubuşki Lubin, Nevasin, Trebin, Bırçka, Belene, Graçaniça, Gradaçaç, Kladany, Maglay, Srebreniça, Vlaseniçe, Bugoyna-Akhisar, Glamoç, İhlivne, Jubçe, Jupanyaç, Prozor, Yayçe ve Zeniça kazalarına ait hükümler vardır.⁴⁰

1.4.4. Cezayir ve Rakka Ahkâm Defterleri

H.1159-1308/M.1746-1891 tarihleri arasındaki hükümleri içeren, Ege adaları ve sahil bölgelerine ait 25 adet defter bulunmaktadır. Bu defterler, Limni, Lefkoşe, İmroz, Kandiye, Girit, Sakız, Bozcaada, Yund, Trabolice, Şarköy, Biga, Kıbrıs, Marmara, Resmo, Midilli, Semadirek, Molova, Makşa, Gelibolu, Kalonya, Karahisar-ı Şarkî, İstanköy, Galata, İstandil, Sultanhisarı, Taşözü, Kal'a-i Sultaniye, İskinoz, Bolayır, Lapseki, Çekmece-i Kebir, Karaman, Saknos, Rodos, Orşa, Hisariye, Erdek, Bodrum, Tuzla, Sisam, Sıblaice, Taşoz, Çeşme, Ladişe, Edirne, Ayvalık, Üsküdar, Tekfurdağı, İzmir, Mısır, Karine, Pire vs. bölgelere ait hükümler bulunmaktadır. Bu

---

³⁸ Yusuf Genç, a.g.e, s.26.

³⁹ Yusuf Genç, a.g.e, s.26.

⁴⁰ Yusuf Genç, a.g.e, s.26.

seri içerisindeki 24 ve 25 numaralı defterler Rakka defterleridir. Muhteva olarak Ruha, Benî, Rabîa, Cemmâse, Birecik, Habur ve Suruc sancaklarına ait hükümler bulunmaktadır.⁴¹

1.4.5. Diyarbekir Ahkâm Defterleri

H.1155-1292/M. 1742-1875 tarihlerini kapsayan 9 adet defterden oluşmaktadır. Defterlerde Âmid, Harput, Ergani, Siverek, Nusaybin, Hısn-ı Keyf, Çemişkezek, Siirt, Çapakçur, Sincar, Tercil, Kulp, Çermik, Pertek, Malazgirt, Atak, Pesban, Burban, Seğmen, Meyafarikîn, Mührâni ve Akçakala sancakları ve Beşiri, Derik, Lice, Silvan, Siverek, Çermik, Ergani Madeni, Palu, Cizre, İvanye, Mardin, Midyat ve Nusaybin kazalarına ait hükümler yer almaktadır.⁴²

1.4.6. Erzurum Ahkâm Defterleri

H.1155-1296/M. 1742-1876 tarihleri arasındaki hükümleri kapsayan 19 adet defterden oluşmaktadır. Erzurum eyaletine bağlı Bâyezid, Erzincan ve Hınıs sancakları ile Bâyezid, Diyadin, Eleşkird, İntab, Patnos, Sebki, Hamur, Kara Kilise, Erzincan, Kemah, Kuruçay, Kuzican, Refahiye, Bayburt, İspir, Keskim, Kiğı, Pasinler, Tercan, Nâmarvan ve Hınıs kazalarına ait hükümler bulunmaktadır.⁴³

1.4.7. Halep Ahkâm Defterleri

H.1155-1266/M.1742-1850 tarihleri arasındaki hükümlerden oluşan 9 adet defter bulunmaktadır. Halep eyaletine bağlı Maraş ve Urfa sancakları ile Antakya, Ayntab, Bâb-ı Cubul, Beylan, Cebel-i Seman, Cısr-i Şugur, Harim, İdlib, İskenderun, Kilis, Maarretü'n Numan, Menbie, Rakka, Andırın, Elbistan, Maran, Pazarcık, Zeytun, Birecik, Harran, Rumkala, Suruç ve Urfa kazalarına ait hükümler vardır.⁴⁴

---

⁴¹ Said Öztürk, a.g.m, s.617.

⁴² Yusuf Genç, a.g.e, s.27-28.

⁴³ Yusuf Genç, a.g.e, s.28.

⁴⁴ Yusuf Genç, a.g.e, s.28.

1.4.8. İstanbul Ahkâm Defterleri

H.1155-1328/M.1742-1910 tarihleri arasındaki hükümleri içeren 26 adet defterden oluşmaktadır. Defterlerde İstanbul merkezi ile Beyoğlu, Üsküdar, Adalar, Gebze, Beykoz, Kartal, Küçükçekmece, Şile, Galata, Edirne, Karamürsel, Kala-i Sultaniye, Çatalca, Silivri ve Bandırma'ya ait hükümlerle Harameyn ve Evkâf Müfettişliği ile Serbostaniyân makamlarına hitaben yazılan hükümler bulunmaktadır.

1.4.9. Karaman Ahkâm Defterleri

H.1155-1295/M.1742-1878 tarihleri arasındaki hükümleri kapsayan 39 adet defterden oluşmaktadır. Defterler, Karaman eyaletine bağlı Konya, Beyşehir, Nevşehir, Kayseri, Niğde, Aksaray ve Akşehir sancaklarına ait hükümler bulunmaktadır.⁴⁵

1.4.10. Maraş Ahkâm Defterleri

H.1155-1294/M.1742-1877 tarihleri arasındaki hükümlerden oluşmuştur. 6 adet defter bulunmaktadır. Maraş eyaletine bağlı Malatya, Ayntab, Sumeysat ve Kars-ı Zü'l Kadriye sancaklarına ait hükümleri kapsamaktadır.⁴⁶

1.4.11. Mora Ahkâm Defterleri

H.1128-1255/M.1716-1840 tarihleri arasındaki hükümlerden oluşan 21 defter bulunmaktadır. Defterlerde Eğriboz, Çatalca, Holomie, İnebahtı, İstefe, Kızılhisar, Livadya, Balyabadra, Trabiçe, Gördos, Saline, Badracık, Urmiye, Karlili, Beyşehir, İzdin, Mora, Eneki ve Mezistre'nin mülki ve adli memurlarına hitaben yazılan hükümlerden oluşmuştur. Bu seride diğer serilerde de olduğu gibi konu ile ilgili olmayan defterlere rastlanılmıştır. Mora defterleri diğer ahkâm defterlerine göre farklılıklar arz etmiştir. Daha çok Düvel-i Ecnebiye Defterleri niteliğindedir.⁴⁷

---

⁴⁵ Yusuf Genç, a.g.e, s.29.

⁴⁶ Yusuf Genç, a.g.e, s.29.

⁴⁷ Said Öztürk, a.g.m, s.620-621.

1.4.12. Özi ve Silistre Ahkâm Defterleri

H.1155-1294/M.1742-1877 tarihleri arasındaki hükümleri içeren 49 adet defterden oluşmaktadır. Özi ve Silistre eyaleti, Kefe beylerbeyliği, Eflâk ve Boğdan voyvodalıkları, Silistre, Tekeyolu, Niğbolu, Vize, Çirmen ve Kırkkilise sancakları ile bunlara bağlı kazalara ait hükümler bulunmaktadır.⁴⁸

1.4.13. Rumeli Ahkâm Defterleri

H.1155-1326/M.1742-1908 tarihleri arasındaki hükümlerin yer aldığı 85 adet defter bulunmaktadır. Bu defterlerde Rumeli eyaletine bağlı Paşa Livası (Sofya), Köstendil, Vize, Çirmen, Kırkkilise, Silistre, Niğbolu, Vidin, Alacahisar, Vulçitrın, Prizren, İşkodra, Dukakin, Avlonya, Ohri, Delvine, Yanya, Elbasan, Mora, Tırhala, Selanik, Üsküp, Bender ve Akkirman sancaklarına ait hükümleri içermektedir.⁴⁹

1.4.14. Sivas Ahkâm Defterleri

H.1155-1326/M.1742-1908 tarihleri arasındaki hükümlerin bulunduğu 36 adet defter vardır. Defterler, Sivas eyaletine bağlı Amasya, Karahisar-ı Şarkî ve Tokat sancaklarıyla birlikte Amasya, Gümüşhacıköy, Havza, Köprü, Lâdik, Mecidözü, Merzifon, Alucra, Hamidiye, Karahisar-ı Şarkî, Koyulhisar, Suşehri, Aziziye, Bünyan-ı Hamid, Darende, Divriği, Gürün, Hafik, Kangal, Tenos, Yıldızeli, Zara, Erbaa, Niksar, Tokat ve Zile kazalarına ait hükümlerden oluşmaktadır.⁵⁰

1.4.15. Şam-ı Şerîf Ahkâm Defterleri

H.1155-1326/M.1742-1908 tarihleri arasındaki hükümlerin bulunduğu 9 adet defterden oluşmaktadır. Şam eyaletine bağlı Safed, Kudüs, Aclun, Lecun, Gazze, Nablus, Tedmür, Sayda, Beyrut ve Karekşüveyk sancaklarına ait hükümleri ihtiva etmektedir.⁵¹

---

⁴⁸ Yusuf Genç, a.g.e, s.30.

⁴⁹ Yusuf Genç, a.g.e, s.30-31.

⁵⁰ Yusuf Genç, a.g.e, s.31.

⁵¹ Yusuf Genç, a.g.e, s.31.

1.4.16. Trabzon Ahkâm Defterleri

H.1155-1329/M.1742-1911 tarihleri arasındaki hükümleri içeren 8 adet defter bulunmaktadır. Trabzon eyaletine bağlı Canik ve Gümüşhane sancakları ile Bafra, Çarşamba, Fatsa, Samsun, Ünye, Terme, Kelkit, Şiran, Torul, Atina, Hopa, Rize, Akçaabad, Giresun, Görele, Of, Ordu, Sürmene, Tirebolu ve Vakfıkebir kazalarına ait hükümlerden oluşmaktadır.⁵²

Tablo 1-2 Trabzon ahkâm defterleri listesi⁵³

Sıra No	Defter Adı	Hicri Tarih	Miladi Tarih	Sahife Adedi
1	Trabzon	C.1155- R.1173	1742-1769	219
2		Ca.1173-Ra.1211	1760-1796	280
3		R.1211 – M.1233	1796-1817	192
4		M.1233 – R.1249	1817-1833	200
5		Za.1249–Za.1253	1834-1838	119
6		Za.1253 – C.1262	1838-1846	193
7		C.1262 – R.1275	1846-1858	272
8		Ca.1275-1329	1859-1911	189

1.5. Trabzon’a İlişkin Genel Bilgiler

Trabzon, Anadolu’nun kuzey doğusunda Doğu Karadeniz’in kıyısında, Asya ve Ortadoğu transit yolunun başında kurulmuş bir şehirdir.⁵⁴ İlkçağlardan beri Doğu Karadeniz kıyılarının en önemli limanı olma görevini üstlenmiştir. Diğer limanlardan

⁵² Yusuf Genç, a.g.e, s.32.

⁵³ Yusuf Genç (Ed.), *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın Nu: 108, İstanbul 2010, s.40-41.

⁵⁴ Necmettin Aygün, *XVIII. Yüzyılda Trabzon’da Ticaret*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 2002, s. 1.

farklı olarak Anadolu içlerine kadar uzanan, Doğu Anadolu üzerinden Kafkasya ve İran'a kadar ulaşan geniş bir hinterlanda sahip olmuştur.⁵⁵

Trabzon, önemli bir liman özelliği taşımasının yanı sıra uzun bir dönem Bizans hâkimiyetinde kalması açısından da önemli bir yer teşkil etmektedir. Roma ve Bizans dönemlerinde doğuya düzenlenen seferlerde önemli bir üs olarak görülen Trabzon, Osmanlı Devleti zamanında da bu önemini korumuştur.⁵⁶

Özellikle II. Beyazid döneminde şehzade Selim'in sancak beyi olarak buraya gönderilmesiyle Trabzon'un önemi artmıştır.⁵⁷

1.5.1. Trabzon İsminin Kökeni

M.Ö 400'de Trabzon şehrinden bahseden ilk kişinin bölgeye gelen Ksenophon olduğu bilinmektedir. Ksenophon bu zamanda Trabzon'un Sinop'a vergi ödediğini belirtmiştir.⁵⁸ Şehre ilk çağlarda Trapezus ve Trapeza denilmiş; zamanla Trapezunte, Trabizonde gibi değişik şekillerde anılmıştır.⁵⁹

Ortaçağda Müslüman yazarlar tarafından Trabezunde veya Atrabezunde denildiği; bazı batılı yazarların ise Trebezonda, Trebisond, Trapezunt, Tarabison gibi isimleri kullandığı görülmüştür. Bu isimlerin "kum renginde iki başlı gümüş kartal yuvası" ve "altın kartal ağzı" anlamlarına geldiği söylenmiştir.⁶⁰

Şehre neden Trepezus isminin verildiği tam olarak netlik kazanmamakla birlikte bu konu hakkında pek çok görüş ortaya konmuştur. Bir görüşe göre; Şehre verilen Trepezus isminin "masa" anlamına geldiği şehrin yer aldığı bölgenin, masaya benzetildiği için bu ismin verildiği öne sürülmüştür.⁶¹

⁵⁵ M. C. Şehabeddin Tekindağ, "Trabzon", *İA*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, C.12, İstanbul 1979, s.456.

⁵⁶ Necmettin Aygün, a.g.t, s.1.

⁵⁷ M. Tayyib Gökbilgin, "XVI. Yüzyıl Başlarında Trabzon Livası ve Doğu Karadeniz Bölgesi", *BELLETEN*, C. XXVI, Sayı 102, Ankara 1998, s.293.

⁵⁸ Mehmet Özsait, "İlkçağ Tarihinde Trabzon ve Çevresi", K. Çiçek (Haz.), *Trabzon Tarihi İlmi Toplantısı (6-8 Kasım 1998) Bildiriler*, Trabzon Belediyesi Kültür Yayınları: 75, Trabzon 1999, s.38.

⁵⁹ M. C. Şehabeddin Tekindağ, a.g.md, s.456.

⁶⁰ Mahmut Ak, "İslam Coğrafyacılarına Göre Trabzon", K. Çiçek (Haz.), *Trabzon Tarihi İlmi Toplantısı (6-8 Kasım 1998) Bildiriler*, Trabzon Belediyesi Kültür Yayınları: 75, Trabzon 1999, s.27-29.

⁶¹ M. C. Şehabeddin Tekindağ, a.g.md, s.456.

Başka bir görüşe göre; Şehirde Yafes tarafından inşa edilen kalenin sofraya benzetilmesinden dolayı bu ismin verildiği belirtilmiştir;⁶² ancak kalenin şimdiki halinin masaya benzemediği; çünkü kalenin güneyden kuzeye doğru çok meyilli ve engebeli bir şekilde uzanmış olduğu belirtilmiştir. Şehirdeki Boztepe'nin denizden bakılınca masaya benzediği o yüzden bu ismin verilmiş olabileceği ileri sürülmüştür.⁶³

Diğer bir görüşe göre M.Ö 8. yüzyılın ortalarında Miletoslu gemiciler tarafından Paleponnes yarımadasındaki Trapezos bölgesinden göçmenlerin getirilip buraya yerleştirildiği ve bu nedenle Trapezos isminin verildiği söylenmiştir.⁶⁴

Ayrıca Trabzon'a "Hurşid Abad" denildiği ifade edilmiştir. Güneş ülkesi anlamına gelen "Hurşid Abad" ismi Acemler tarafından verilmiştir. Şehri istila edip Boztepe'ye vardıklarında güneşin şehrin ve denizin üzerinde parladığını görmelerinin sonucunda bu ismi vermişlerdir.⁶⁵

Köroğlu efsanesine dayandırılan başka bir görüşe göre: Şehre "Tuğra Bozan" ismi verilmiştir.⁶⁶ Trabzon adı tarihsel süreçte değişikliklere uğrayarak bugünkü şeklini almıştır.

1.5.2. Trabzon Şehri'nin Tarihsel Süreci

Trabzon şehri'nin tarihsel kökeni M.Ö 2000 yılına kadar uzanmaktadır. Trabzon Bölgesi'nin yerli halkından olan ve şehri yöneten kişiler, M.Ö 2000'li yıllarda kurulan Hitit Devleti ya da Etiler İmparatorluğuna katılmamış; ancak onlarla aynı uygarlık çevresinde yaşadıkları ortaya konulmuştur.⁶⁷

Trabzon'un M.Ö 756 yılında Sinop'tan gelen Miletli göçmenler tarafından kurulduğu söylenmektedir.⁶⁸ Miletliler bölgede uzun yıllar kalmış ve ticari açıdan işlek bir yer olan Trabzon'dan oldukça önemli kazançlar sağlamışlardır.⁶⁹

---

⁶² Şakir Şevket, *Trabzon Tarihi*, Trabzon Belediyesi Kültür Yayınları, Trabzon 2001, s.47.

⁶³ M. C. Şehabeddin Tekindağ, a.g.md, s.456.

⁶⁴ Abdurrahman Okuyan, *XIX. Yüzyılın Son Çeyreğinde (1875-1900) Trabzon*, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun 2003, s. 12.

⁶⁵ Şakir Şevket, a.g.e, s. 116.

⁶⁶ Mahmut Goloğlu, *Trabzon Tarihi Fetihden Kurtuluşa Kadar*, Serender Yayınları, Trabzon 2000, s.16.

⁶⁷ Mahmut Goloğlu, a.g.e, s.15.

⁶⁸ M. C. Şehabeddin Tekindağ, a.g.md, s.456.

M.Ö 606-550 yıllarında Trabzon bölgesi Medlerin hâkimiyetine girmiştir. Medlerden sonra bölgede Persler etkin olmuşlardır.⁷⁰ M.Ö 334 yılında Büyük İskender Anadolu'yu istila etmiş ve Trabzon'da Pers hâkimiyeti sona ermiştir. Fakat İskender ölünce komutanları arasında anlaşmazlıklar yaşanmıştır.⁷¹

Bu sırada kendisinin bir Pers soylusu olduğunu iddia eden Mithridates Trabzon'u ele geçirmiş ve şehri Pontus Devleti'nin merkezi yapmıştır.⁷² M.Ö 63'te Romalılar Pontus Devletini yıkarak Trabzon'u ele geçirmiştir.⁷³ Bundan sonra Trabzon için Romalılar dönemi başlamış Trabzon önemli bir ticari merkez haline gelmiştir.⁷⁴

Roma imparatorluğu 395 yılında ikiye bölününce Trabzon Doğu Roma İmparatorluğu (Bizans) hâkimiyetine geçmiştir. Bu dönemde Arap orduları Trabzon bölgesine girmişlerdir. Trabzon şehri sık sık el değiştirmiştir. Daha sonra Bizanslılar şehri geri alsalar da şehirde Müslüman varlığı uzun süre devam etmiştir.⁷⁵

Malazgirt zaferinden sonra Trabzon şehri Türklerin eline geçmiş, üç yıldan fazla Türklerin elinde kalan Trabzon 1075 yılında Bizans tarafından geri alınmıştır.⁷⁶ Bu sırada Bizans'ta hanedan değişikliği olmuş ve Komnenos hanedanı şehri ele geçirerek Trabzon Rum imparatorluğunu kurmuş ve 1461 yılında şehrin Türkler tarafından fethine kadar hâkimiyetlerini sürdürmüşlerdir.⁷⁷

Bu esnada Türklerin, Trabzon'u almak için bölgeye birçok akını olmuştur. 1228 yılında I. Alaaddin Keykubad karadan ve denizden kuvvetler sevk ederek Trabzon'u kuşatmış; ancak bir sonuç alamamıştır.⁷⁸ Daha sonra Selçuklular tarafından Çepni Türkleri bölgeye yerleştirilmiştir. Çepniler bölgenin Türkleşmesine katkı

---

⁶⁹ Abdurrahman Okuyan, a.g.t, s.16.

⁷⁰ Abdurrahman Okuyan, a.g.t, s.17.

⁷¹ Mahmut Goloğlu, a.g.e, s.16.

⁷² Abdurrahman Okuyan, a.g.t, s.17.

⁷³ Mahmut Goloğlu, a.g.e, s.16.

⁷⁴ M. C. Şehabeddin Tekindağ, a.g.md, s.457.

⁷⁵ Abdurrahman Okuyan, a.g.t, s.19.

⁷⁶ M. Hanefi Bostan, *XV-XVI. Asırlarda Trabzon Sancağında Sosyal Ve İktisadi Hayat*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2002, s.2.

⁷⁷ Abdurrahman Okuyan, a.g.t, s.21.

⁷⁸ M. Hanefi Bostan, a.g.e, s.3.

sağlamışlardır.⁷⁹ Çepniler, Karadeniz kıyılarındaki fetihlere katılarak Karadeniz fatihleri olarak anılmışlardır.⁸⁰

Trabzon imparatorluğu 1243'te Moğolların hâkimiyetine girmiş Moğollara ve daha sonra da Türkmen beylerine vergi vermiştir.⁸¹ 1340 yılında Kommenoslar'a ait kuvvetler Akkoyunlular üzerine yürümüş ve Akkoyunlular'a zarar vermişlerdir. Bir yıl sonra ise bu saldırıya karşılık olarak Akkoyunlular Trabzon'a saldırmışlar ve şehri yağmalamışlardır.⁸²

Trabzon imparatorları, Akkoyunluların bu akınlarını önlemek için kızlarını ve yeğenlerini Türkmen liderleriyle evlendirme yoluna gitmiş ve bu şekilde Akkoyunlulara nüfuz etmeye çalışmışlardır.⁸³

1.5.3. Osmanlı Döneminde Trabzon

Osmanlı Devleti'nin Trabzon üzerine ilk teşebbüsleri 1442'de II. Murad döneminde vuku bulmuş ancak fetih gerçekleşmemiştir.⁸⁴

Bu dönemde Erdebil ocağı şeyhlerinden Şeyh Cüneyd Rafizi, Türkmenleri de yanına alarak Trabzon imparatorluğu üzerine yürümüştür. Akçakaleyi almış ancak şehri kuşatmayı başaramamıştır. Bu sırada Rum Beylerbeyi Hızır Bey, Fatih'in emri ile Trabzon'a doğru akına balamıştır. Böylece Cüneyd bölgeden çekilmiştir.

Trabzon imparatorluğu yıllık iki bin daha sonra ise üç bin altın tutarında vergiyi Osmanlı devletine vererek Osmanlı hâkimiyetini tanımıştır.⁸⁵ Fakat bu esnada Trabzon imparatorluğu, Osmanlı devletine karşı müttefikler aramaya başlamış; hem Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'la hem de Papa ile müttefiklik kurma yoluna gitmiştir.⁸⁶

---

⁷⁹ Melek Öksüz, "Kuruluşundan 19. Yüzyıla Kadar Trabzon Tarihine Kısa Bir Bakış", *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, Sayı 5, Bahar 2005, s.22.

⁸⁰ Kenan İnan, "Trabzon'un Osmanlılar Tarafından Fethi", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 14, 2003/1, s.72.

⁸¹ Melek Öksüz, a.g.m, s.23.

⁸² Abdurrahman Okuyan, a.g.t, s.21.

⁸³ M. Hanefi Bostan, a.g.e, s.3.

⁸⁴ M. C. Şehabeddin Tekindağ, a.g.md, s.460.

⁸⁵ M. Hanefi Bostan, a.g.e, s.4.

⁸⁶ M. C. Şehabeddin Tekindağ, a.g.md, s.460.

Fatih Sultan Mehmed, bu gelişmeleri yakından takip etmiş ve gerekli tedbirleri almak için harekete geçmiştir. 1459 yılında Amasra'yı, 1461 yılında da Kastamonu, Sinop ve son olarak da Trabzon'u fethetmiştir.⁸⁷

Şehir fethedildikten sonra Trabzon ve çevresi uzun bir süre bir eyalet teşkilatına bağlı kalmayarak bağımsız idareci ve kumandanlar vasıtasıyla dizdarlar, subaşılar, kadı, zaim ve ümera aracılığıyla idare edilmiştir.⁸⁸ İlk olarak donanma komutanlarından Kazım Bey idareci olarak görevlendirilmiştir.⁸⁹ Trabzon'un özellikle II. Bayezid döneminde, önce şehzade Abdullah'ın daha sonra şehzade Selim'in buraya sancak beyi olarak gönderilmesiyle önemi artmıştır.⁹⁰ Başmirahur Bıyıklı Mehmed Bey'in 23 Ekim 1514'te Erzincan-Bayburd vilayetine tayiniyle birlikte Trabzon sancağı buraya bağlanmıştır.⁹¹

1520 de Vilayet-i Rum-ı Hadis'in oluşturulmasıyla Trabzon sancağı buraya intikal ettirilmiştir. Zamanla Rum-ı Hadis genişletilerek 1535 yılında Erzurum Beylerbeyliği teşkil edilmiş ve Trabzon 1535'ten 1578 yılına kadar Erzurum Beylerbeyliğine tabi olmuştur.⁹²

1582 yılında III. Murad döneminde Trabzon ile Batum birleştirilerek Trabzon-Batum eyaleti kurulmuştur.⁹³ Trabzon ve Batum uzun süre Trabzon eyaletinin Paşa sancağı olmuş, 1722 yılından sonra ise Batum, Paşa sancağı olmaktan çıkmıştır.⁹⁴

19. yüzyıl başlarında Trabzon eyaletine bağlı olan sancaklar: Trabzon, Gümüşhane, Karahisar-ı Şarki, Gönve ve Canik'ten oluşmaktadır. Bu dönemde Canik bağımsız bir muhasıllık, Gümüşhane ise emanet olarak yönetilmektedir.⁹⁵ Bu dönemde kazalar; Trabzon, Keşab, Tirebolu, Maçuka, Arhavi, Sohum, Sürmene, Giresun,

---

⁸⁷ Kenan İnan, a.g.m, s.74.

⁸⁸ M. Tayyib Gökbilgin, a.g.m, s.293.

⁸⁹ Orhan Kılıç, "XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Trabzon Eyaleti'nin İdari Taksimatı ve Tevcihati", K. Çiçek (Haz.), *Trabzon Tarihi İlmi Toplantısı (6-8 Kasım 1998) Bildiriler*, Trabzon Belediyesi Kültür Yayınları: 75, Trabzon 1999, s.179.

⁹⁰ M. C. Şehabeddin Tekindağ, a.g.md, s.463.

⁹¹ M. Hanefi Bostan, a.g.e, s.19.

⁹² Feridun M. Emecen, "Trabzon Eyaletinin Batı Sınırları", K. Çiçek (Haz.), *Trabzon Tarihi İlmi Toplantısı (6-8 Kasım 1998) Bildiriler*, Trabzon Belediyesi Kültür Yayınları: 75, Trabzon 1999, s.162.

⁹³ Mahmut Goloğlu, a.g.e, s.52.

⁹⁴ Tülay Çetinkaya, *1135-1722 Tarihli Sicil Defterine Göre Trabzon'un Sosyal Tarihi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006, s.6.

⁹⁵ Abdullah Saydam, "Trabzon'un İdari Yapısı ve Yenileşme Zarureti (1793-1851)", *OTAM*, Sayı 18, Ankara 2006, s.286.

Rize, Yavebolu (Görece), Ünye, Soğucak, Of, Kürtün, Çavri, Gümüşhane, Faş ve Batumdur.⁹⁶

Tanzimat fermanının ilanı ile birlikte diğere bölgelerde olduğu gibi Trabzon'da da yeni uygulamalar yapılmak istenmiş ancak bu uygulamalara karşı çıkıldığı için 1847 yılına kadar girişimler sonuçsuz kalmıştır.⁹⁷

---

⁹⁶ M. C. Şehabeddin Tekindağ, a.g.md, s.468.

⁹⁷ Abdurrahman Okuyan, a.g.t, s.143.

İKİNCİ BÖLÜM

2. 4 NUMARALI TRABZON AHKÂM DEFTERİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Tezin konusu olan 4 Numaralı Trabzon Ahkâm Defteri, Bab-ı Asafî Divan-ı Hümayun Sicilleri Trabzon Ahkâm Defteri adı ve A.(DVNS. TZ. d) kodu ile Başbakanlık Osmanlı Arşivinde 989 numaralı katalogda yer almaktadır.

Defter kapağı ciltli olup iç kapağı ebrulidir. Defter 45x15 ebadındadır. Sayfa usulü düzenlenmiş olan defter, toplamda 196 sayfadır. Başta ve sonda olmak üzere iki boş sayfa bulunmaktadır.

Defterin ebruli olan iç kapağında “Trabzon defteri Min Evâil-i Muharremü’l- harâm sene 1233 ila Evâhir-i Ramazan sene 1249” şeklinde bir ibare yer almaktadır. Ayrıca defterde “4” rakamı yazılmıştır. Tezin konusu olan kısım 50. sayfaya kadar olan kısımdır. Toplamda 122 belge bulunmaktadır. Defterde birinci sayfa olarak görünen kısmın, sağ tarafı boş diğer tarafı ise 1249 yılına ait üç belgeden oluşmaktadır. Bu yüzden defter ikinci sayfadan itibaren başlamaktadır.

Defterin başında “Der zemân-ı sadr-ı suduru’l- vüzerâ hazret-i Rauf Pâşâ yesserallâhû mâ yeşâ’u ve mâ yürüdü ve fî ebân re’issü’l-küttâb Muhammed Salih efendi nâle mâ [...]” şeklinde bir giriş yapılmıştır. Bundan sonra hükümler verilmeye başlanmıştır. Defterdeki hükümler genellikle kırma divani ile yazılmıştır.

Defterde hüküm suretlerinin girişi, idari-askeri ya da adli mercilere hitapla başlamıştır. Genellikle bir kişiye gönderilen hükümler, bazen birden fazla resmi görevliye gönderilmiş, bu şekilde yapılan gönderilerde makamların hiyerarşik sıralaması göz önünde bulundurulmuştur.⁹⁸ Örneğin:

Gümüşhane kazâsı naibine⁹⁹

Çıldır vâlîsi vezîre ve Şavşad kazâsı naibine¹⁰⁰

⁹⁸ İlhan Şahin, Feridun Emecen, *(Osmanlılarda Dîvân- Bürokrasi Ahkâm) II. Bayezid Dönemine Ait 906/1501 Tarihli Ahkâm Defteri*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s. 18.

⁹⁹ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Bab-ı Asafî Divan-ı Hümayun Sicilleri Trabzon Ahkâm Defterleri, No: 4, s. 2 belge 1 (Bundan sonra BOA, A.(DVNS. TZ. d), 4) şeklinde gösterilecektir.

¹⁰⁰ BOA, A.(DVNS. TZ. d), 4, s.5 belge 2.

Hükme muhatap olanın makam veya adı yazıldıktan sonra “hüküm ki” tabiri kullanılmıştır. Giriş cümlesinin ardından şikâyet edenler ile ilgili şahsi bilgiler verilmiştir.

Şikâyette bulunan, bazen bir kişi olabildiği gibi bazen de birkaç kişi olabilmektedir. Örneğin:

Hassam silahşörlerden Gümüşhane emîni sâbık El-Hac zîde mecdühû gelüb¹⁰¹

Zuamâdan kıdvetü'l emâsil ve'l-akrân Mehmed ve İbrahim ve Arak Yusuf zîde kadrühûma gelüb¹⁰²

Şikâyette bulunan kişiler bazen bizzat merkeze giderek şikâyetlerini dile getirmiş bu gibi durumlar hükümlerde “südde-i sa‘âdetime gelüb” şeklinde ifade edilmiş; bazen de merkeze gitmek yerine dilekçelerini göndererek şikâyetlerini bildirmişlerdir. Örneğin:

Mir Hüseyin Re’is nâm südde-i sa‘âdetime arz-ı hâl idüb¹⁰³

Şikâyette bulunanlar hakkında verilen şahsi bilgiden sonra şikâyet konusu ayrıntılı bir şekilde verilir. Şikâyet konusu açıklandıktan sonra meselenin çözümüne yönelik kısma geçilir. Bu kısma emir veya hüküm kısmı denilmiştir.¹⁰⁴ Bu kısımda muhatap olan kişi veya kişilerin neler yapması gerektiği hususunda talimatlar verilir.

Bu talimatların yerine getirilmesi amacıyla “emr-i şerîfim mucebince amel olunmak”, vech-i meşrûh üzere amel olunmak gibi ifadelerle durum bildirilir. Öncelikle meselenin yerel mahkemelerde görüşülmesi emredilir. Bu durum ise “mahallinde şer‘ ile görülmek babında” ifadesiyle belirtilmiştir. Meselenin mahallinde halledilemediği durumlarda konunun divan-ı hümayuna gönderildiği ve hiçbir şekilde çözümsüz bırakılmadığı görülmüştür.

Defter de yer alan dava konularına göre çözüm önerileri getirilmiştir. Bazı durumlar da divan-ı hümayunda mahfuz kayd ve ahkâma müracaat olunması söylenmiştir. Bazı meseleler defter emini, darbhane-i amire nazırı, harameyn muhasebecisi gibi yetkililere havale edilmiştir. Bu yetkililere “icra-yı şer ve ihkâk-ı hakk olunmak

¹⁰¹ BOA, A.(DVNS. TZ. d), 4, s.2 belge 1.

¹⁰² BOA, A.(DVNS. TZ. d), 4, s.3 belge 1.

¹⁰³ BOA, A.(DVNS. TZ. d), 4, s.29 belge 3.

¹⁰⁴ İlhan Şahin, Feridun Emecen, a.g.e, s.19.

bâbında”, “kanun üzere amel olunmak babında” gibi ifadelerle kanun ve nizam çerçevesinde hareket etmeleri gerektiği bildirilmiştir.

Emir-hüküm kısmından sonra hükmün kayıt tarihi düşülür. “Fî” ibaresi kullanılarak tam bir gün verilmeyip evâil, evâsıt ve evâhir şeklinde yazılmış, ardından aylar rumuzlu bir şekilde verilmiş ve sene kaydedilmiştir. Örneğin:

Fî Evâsıt-ı R sene 1233.¹⁰⁵

Fî Evâhir-i Ca sene 1233¹⁰⁶

Tarihlerde tam bir gün verilmemesi divandan çıkan hükümlerin günü gününe kaydedilmediğini, hükümlerin ayın başı, ortası ve sonuna kadar kalemde toplanıp deftere yazıldığını göstermektedir.¹⁰⁷ Ayrıca hükümlerin sonunda bazı belgelerde Hasbi, Hami, Vahid gibi kâtip isimleri yazılmıştır.

2.1. Hükümlerin Muhtevası

Tablo 2-1. Hükümlerin konularına göre dağılımı

Kategori	Hüküm sayısı	Hüküm numaraları
Alacak-Verecek Davaları	29	2/2, 7/2, 8/2, 11/1, 11/2, 12/2, 17/2, 17/3, 18/1, 20/1, 21/2, 25/1, 28/1, 28/2, 29/3, 30/2, 35/1, 37/2, 40/1, 43/2, 43/3, 44/1, 45/2, 46/1, 46/2, 47/2, 48/1, 50/1, 50/2
Özel Mülkiyete Müdahale	28	2/1, 2/3, 5/2, 7/1, 9/1, 13/2, 14/3, 16/2, 16/3, 17/1, 19/1, 19/2, 19/3, 22/1, 22/2, 23/1, 23/2, 26/1, 27/1, 27/2, 29/1, 29/2, 30/1, 33/2, 34/3, 35/2, 48/3, 50/4
Tımar Gelirine Müdahale	18	2/4, 3/1, 4/1, 5/3, 9/3, 13/1, 14/4, 18/2, 20/2, 20/3, 22/3, 24/1, 24/2, 26/3, 35/3, 44/2, 45/2, 49/3
Vakıf ve Zaviye Gelirine Müdahale	6	32/1, 32/2, 39/1, 40/3, 41/1, 42/1
Miras Davaları	12	5/1, 7/3, 8/1, 12/3, 14/2, 18/3, 21/1, 34/2, 37/3, 38/1, 49/1, 50/3

¹⁰⁵ BOA, A.(DVNS. TZ. d), 4, s.2 belge 1.

¹⁰⁶ BOA, A.(DVNS. TZ. d), 4, s.4 belge 1.

¹⁰⁷ İlhan Şahin, Feridun Emecen, a.g.e, s.20.

Vergi Davaları	10	6/2, 6/3, 12/4, 26/2, 29/4, 37/1, 40/2, 43/1, 45/1, 45/3
Haneyeye Tecavüz, Katl ve Yağma	8	6/1, 16/1, 16/4, 17/4, 34/1, 47/1, 47/3, 49/2
Para Gaspı	3	4/2, 9/2, 37/4
Vazifeye Müdahale	4	19/4, 31/1, 33/1, 36/3
Diğer	4	12/1, 14/1, 36/1, 36/2
Toplam	122	

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere hükümlerde özellikle alacak-verecek davaları yoğunlukta olup bu da bize insanlar arasındaki para alışverişinin sıklığını göstermektedir. Borç olarak alınan para geri verilmemiş ve çoğu zaman alacaklı olan kişi zor durumda kalmıştır.

Hükümlerde özel mülkiyete müdahale davaları, yoğunluk bakımından ikinci sırayı almıştır. O dönemde bölgede kendi mülkiyeti olmadığı halde başka insanların mülkiyetinde olan yerleri sahiplendikleri, zorla ellerinde tuttukları görülmüştür.

Hükümlerde tımar ile ilgili davalara rastlanmış özellikle tımar gelirlerine müdahale ile ilgili problemler ön plana çıkmıştır. Herhangi bir kişiye tevcih edilen tımar toprağı sorunsuz bir şekilde idare ediliyorken konuyla ilişkisi olmayan birilerinin müdahalede bulunduğu görülmüştür. Tımar tevcihi ile ilgili davalarda genellikle defterhane-i amirede amirede mahfuz ruznamçe-i hümayun, defter-i icmal ve defter-i mufassala müracaat edilerek davaların görüşülmesi istenmiştir.

Dikkat çeken başka dava konuları ise haneyeye tecavüz, katl ve yağma ile ilgili davalardır. Hiçbir suçu olmadığı halde evi basılan, eşyası yağmalanan, parası gasp edilen kişilere rastlanmakla birlikte o sırada evde bulunan kişilerde zarar verildiği görülmüştür. Bu suçları işleyenler çoğu zaman o bölge de ikamet eden kişilerdir. Bunun dışında başka bölgeden gelen kişiler de bu suçları işlemiştir.

Hükümler de karşılaştığımız diğer bir dava konusu ise vazifeye veya vazifeliye müdahalede bulunma konusudur. Usul ve esaslara göre vazifesini yapan kişilere o bölge ahalisinden veya bölge yöneticilerinden bazıları müdahale etmişlerdir. Bu

davalarda genellikle imam ve hatiplere karşı yapılan müdahaleler, hükümlere konu olmuştur.

Kanunsuz bir şekilde vergi talebinde bulunulması hükümlere yansıyan konular arasındadır. Bölgede bulunan zabıtlar, haksız yere vergi talebinde bulunmuş ve insanları zor durumda bırakmışlardır. Bu durum bize yönetimde boşlukların olduğu ve bölgede görevli olan kişilerin bile kanuna aykırı işler yapabildiğini göstermektedir.

Genel olarak hükümlere baktığımızda, vatandaşların şikâyetlerini rahat bir şekilde ulaştırdıklarını ve devletin de şikâyetlerle ilgilendiğini görmekteyiz. Hükümlerin çözüm kısmında devletin davalara göre çözüm önerisi getirdiği görülmektedir. Genellikle davanın yerinde mahkemece görülmesi emredilmiş, bazı davalar çözülememiş tekrar görüşülmesi için ilgili kişilere emir verilmiştir. Davalar çözüme kavuşturulurken kanun üzere hareket edilmesi gerektiği sıklıkla dile getirilmiştir.

Ayrıca davalar da mazlum olan taraf gözetilmiş ve mahkemede ödenen bazı ücretler suçlu olan taraftan alınmıştır. Bu da bize devletin adaleti her noktada en ince ayrıntısına kadar uyguladığını göstermektedir.

2.1. Hükümlerin Özeti

2.1.1. Alacak-Verecek Davalarına İlişkin Hükümler

S.2- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Fî Evâsıt R sene 1233 tarihli Anapa kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Anapa tüccarlarından olan Mehmedin, Anapa kazasına bağlı Navgi karyesi sakinlerinden Osman ve Halil isimli şahıslar zimmetlerinde iki yüz yirmi sekiz senesinden beri beş yüz kuruş alacak hakkı olup Mehmed alacağını defalarca talep ettiği halde, bu kişilerin borçlarını ödemekte zorluk çıkardıklarını bildirmiştir. Mehmed, merkumların zimmetlerinde bulunan alacağının kendisine verilmesini istemiştir. Merkez ise davanın mahallinde şer‘ ile görülmesi için emir vermiştir.

S.7- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Evâhir-i N sene 1233 tarihli Trabzon sancağında vaki‘ Bolathâne nam mahallin tâbi‘ olduğu kazaların kadısına gönderilen hüküm sureti

Dimitri'nin Bolathane Mahallesi sakinlerinden olan diğeri Dimitri zimmetinde iki yüz yirmi dokuz senesinden beri üç yüz kuruş alacak hakkı olduğunu ve defalarca istediği halde alamadığını bildirmiştir. Merkez davanın mahallinde şer' ile görülmesini ve adı geçen şahıstan alınarak alacaklıya verilmesini emretmiştir.

S.8- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Evâhir-i L sene 1233 tarihli Trabzon kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Acı Yorgi isimli şahsın, Trabzon kazası sakinlerinden Miha zimmetinde Acı Dimitrinin kefilliğiyle iki yüz yirmi iki senesinden beri iki bin yedi yüz elli kuruş alacağı olduğunu, kefil olan Dimitriden defalarca talep etmesine rağmen alamadığını bildirmiştir. Acı Yorgi davasına uygun olarak fetva-yı şerif verildiğini ve Mihanın zimmetinde bulunan alacağını kefil olan Dimitriden alınarak kendisine verilmesini istemiş ve dilekçe ile bildirmiştir. Merkez davanın mahallinde mahkemece görülmesini emretmiştir.

S.11- Belge 1 (Alacak-Verecek Davası)

Evâsıt-ı L sene 1233 tarihli Giresun kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Giresun kazası sakinlerinden Nazar zimmi, aynı kaza sakinlerinden olan Seyid Mustafa'nın mülkü olan gemiyi tamir etmiş ve tamir esnasında gerekli olan aletleri de kendi bütçesinden almış ve iki bin üç yüz on üç kuruş harcamıştır. Nazar zimmi harcadığı meblağı talep etmiş ancak alamamıştır. Der-sa'adet'e giderek kadıdan ilam almıştır. Giresun'a döndüğünde Seyid Mustafa'nın karındaşı Ömer'in müdahalesiyle karşılaşmıştır. Birçok kez kendisine ilam verilmiş ancak müdahaleler devam etmiştir. İlama aykırı olan bu müdahalelerin men ve def edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunmuştur. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görüşülmesi emrini vermiştir.

S.11- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Evâsıt-ı L sene 1233 tarihli Gümüşhane kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Gümüşhane kazası sakinlerinden Mahmut, Mehmed Emin ve Memiş, İstanbulda yaşayan bir cümle kişiden on yedi bin yedi yüz yirmi yedi kuruş almışlar ancak ödemekte zorluk çıkarmışlardır. Üsküdar kadısı huzurunda görülen davada aralarında

dört bin üç yüz doksan dört kuruş makbuz bedeliyle her biri anlaşmışlardır. Davacılara kalan sekiz bin üç yüz otuz üç kuruşun borçluların zimmetlerinde olduğuna dair ilam verilmiştir. İlama aykırı müdahalede bulunmak gerekmezken alacaklılar tekrardan gelerek sekiz bin üç yüz otuz üç kuruşu talep etmişlerdir. İlama aykırı olan bu müdahalenin men ve def edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunulmuştur. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görüşülmesi emrini vermiştir.

S.12- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Evâsıt L sene 1233 tarihli Çıldır valisi vezire ve Ahışa kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Cemile Hatun Ahıska sakinlerinden olan ve Mühürdarzade Süleyman diye bilinen şahısta bin iki yüz otuz senesinden beri yedi yüz otuz kuruş alacağının olduğunu ve alacağını defalarca istemesine rağmen Süleyman'ın bu parayı vermekte zorluk çıkardığını bildirmiştir. Cemile Hatun davanın mahkemede görülerek Süleyman'ın zimmetinde olan alacağının kendisine verilmesini talep etmiştir. Merkez ise davanın mahallinde şer' ile görülmesi ve mübaşir ücretinin de mazlum olan davacıdan değil davalıdan alınması gerektiğini emretmiştir.

S.17- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Evâil-i S sene 1234 tarihli Trabzon valisi vezire ve Trabzon kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Trabzon kazası sakinlerinden olan Alemdar Mustafa'nın, adı geçen kazaya bağlı Ohuraya karyesi sakinlerinden olan Mehmed isimli şahısta bin iki yüz yirmi sekiz senesinden beri dört yüz elli altı kuruş alacak hakkı bulunmaktadır. Alemdar Mustafa defalarca alacağını talep etmesine rağmen Mehmed ödemedeki güçlük çıkarmış ve ödeme yapmamıştır. Alemdar Mustafa alacağının kendisine verilmesi ve davanın adalete uygun bir şekilde görülmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez, davanın mahallinde mahkemece görülmesi ve mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan değil davalıdan alınmasını emretmiştir.

S.17- Belge 3 (Alacak-Verecek Davası)

Evâil-i S sene 1234 tarihli Trabzon valisi ve Canik muhassılı vezire ve Maçuka kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Rüstemzade Acem Mehmed, Kethüda Ali usta ve Kâtibzâde Hasan diye bilinen şahısların, Maçuka kazasında ikamet eden ve voyvodalık iddiasında olan Seyid Osman, Ömer ve yedi nefer diye bilinen kimesneler üzerinde bin iki yüz yirmi sekiz senesinden beri on üç bin yedi yüz on kuruş alacakları bulunmaktadır. Alacaklarını defalarca istemelerine rağmen borçlular boçlarını ödemekte zorluk çıkarmışlardır. İlk olarak alacaklıların dilekçeleri üzerine konunun mübaşir marifetiyle halledilmesi için mahkemeye devredilmiştir. Bin iki yüz otuz senesi Muharrem ayı ortalarında Gümüşhane eminine ulaştırılan emr-i şerif gereğince, alacaklılar adı geçen şahıslardan alacaklarını talep etmiş, borçlular doksan bir gün içerisinde ödeyeceklerini taahhüt etmişler ancak tahsil olunamamıştır. Bunun üzerine önceden verilen emr-i şerif gereğince, divan-ı hümayundaki kayıt ve hükümlere başvurularak adı geçen tarihte yazıldığı şekliyle davanın tekrar makhemece görüşülmesi istenmiştir. Mübaşir ücretinin ise mazlum olan davacılarından değil davalılardan alınması emredilmiştir.

S.18- Belge 1 (S.17- Belge 3'teki Alacak-Verecek Davası'nın devamı niteliğindedir.)

Evâsıt-ı S sene 1234 tarihli Maçuka kazası naibine ve Hassa silahşörlerinden Gümüşhane emîni İsmail'e gönderilen hüküm sureti

Rüstemzade Mehmed, Kethüda Ali usta ve Kâtibzâde Hasan diye bilinen şahısların, Maçuka kazasında ikamet eden ve voyvodalık iddiasında olan Seyid Osman, Ömer ve yedi nefer diye bilinen kimesneler üzerinde bin iki yüz yirmi sekiz senesinden beri on üç bin yedi yüz on kuruş alacakları bulunmaktadır. Alacaklarını defalarca istemelerine rağmen vermekte zorluk çıkarmışlardır. İlk olarak alacaklıların dilekçeleri üzerine meselenin mübaşir marifetiyle halledilmesi için mahkemeye devredilmiştir. Bin iki yüz otuz senesi Muharrem ayı ortalarında Gümüşhane eminine ulaştırılan emr-i şerif gereğince, alacaklılar adı geçen şahıslardan alacaklarını talep etmiş, borçlular doksan bir gün içerisinde ödeyeceklerini taahhüt etmişler ancak borç tahsil olunamamıştır. Taahhüt edilen süre üzerinden iki yıl geçmesine rağmen borçlarını ödememişlerdir. Merkez ise bu konuyu darphane-i amire nazırı Seyid

Abdurrahman'a havale ederek davanın adalet çerçevesinde görülmesi için emr-i şerif verdirilmiştir.

S.20- Belge 1 (Alacak-Verecek Davası)

Evâhir-i C sene 1234 tarihli Oltu kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Oltu kazası sakinlerinden Karin isimli şahsın, adı geçen kaza sakinlerinden Acı Kurban diye bilinen şahsın zimmetinde bin iki yüz otuz iki senesinden beri yedi yüz kuruş alacak hakkı olup, alacağını istediği halde Acı Kurban borcunu ödemekte zorluk çıkarmıştır. Bununla birlikte yine aynı kaza sakinlerinden olan ve Makal oğlu Abdurrezzak diye bilinen şahıs, Karinin alacağının iki bin beş yüz kuruşuna haksız bir şekilde el koymuştur. Alacaklı olan Karin, Acı Kurban'ın zimmetinde olan meblağ ile Abdurrezzak'ın fuzuli yere zabt eylediği miktarın kendisine verilmesini istemiştir. Merkez ise davanın mahallinde şer' ile görülmesini emretmiştir.

S.21- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Evâil-i S sene 1234 tarihli Anapa muhâfızı vezîre ve Anapa kazâsı nâibine gönderilen hüküm sureti

Sâdât-ı kirâmdan Seyid Hacı İsmail'in, Anapa sakinlerinden Seyid Mehmed zimmetinde bin iki yüz otuz iki senesinden beri üç bin kuruş alacağı bulunmaktadır. Hacı İsmail, alacağını talep etmek üzere iken merkum Mehmed vefat etmiştir. Hacı İsmail alacağını merhum'un veresesinden istemiş ancak varis borcu vermekte zorluk çıkarmıştır. Seyid Hacı İsmail alacağı olan miktarın kendisine verilmesi için emr-i şerif talebinde bulunmuştur. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görülmesini emretmiştir.

S.25- Belge 1 (Alacak-Verecek Davası)

Evâhir-i N sene 1234 tarihli Çıldır valisi vezire ve Görele kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Mehmed Ali'nin Görele kazası sakinlerinden olan Tahir Bey diye bilinen şahsın zimmetinde iki yüz otuz üç senesinden beri sekiz bin iki yüz elli kuruş alacağı bulunmaktadır. Mehmed Ali alacağını defalarca talep ettiği halde Tahir Bey borcunu vermekte zorluk çıkarmıştır. Mehmed Ali alacağı olan paranın tahsil edilerek

kendisine verilmesini istemiştir. Merkez ise, davanın mahallinde şer‘ ile görülmesi ve mahkemede mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınmasını emretmiştir.

S.28- Belge 1 (Alacak-Verecek Davası)

Evâhir-i L sene 1234 tarihli Kars kadısına gönderilen hüküm sureti

Mustafa isimli şahsın babası subaşı Mehmed’in Geclan mütevellisi Süleyman diye bilinen şahsın zimmetinde iki bin üç yüz yetmiş altı kuruş alacağı bulunmaktadır. Fakat subaşı Mehmed bu esnada vefat edince alacağı, irsen oğlu Mustafa’ya intikal etmiştir. Mustafa babasından intikal eden alacağını talep etmiş; ama Süleyman vermekte zorluk çıkarmıştır. Mustafa dilekçe ile alacağı olan miktarın kendisine verilmesini istemiştir. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görülmesini istemiştir.

S.28- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Evâhir-i L sene 1234 tarihli Trabzon valisi vezire ve Trabzon kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Erzurumi Andon isimli şahsın, Trabzon kazası sakinlerinden ve tımar taifesinden olan Kulaksız oğlu Hacı Ebubekir diye bilinen şahsın zimmetinde iki yüz yirmi dokuz senesinden beri beş bin iki yüz elli sekiz kuruş alacağı bulunmaktadır. Durum böyleyken Hacı Ebubekir vefat etmiş, Andon alacağı olan miktarı merkurumun oğullarından istemiş; ancak onlar borcu ödemekte zorluk çıkarmıştır. Andon alacağının kendisine verilmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise davanın yerinde mahkemece görülmesini emretmiştir.

S.29- Belge 3 (Alacak-Verecek Davası)

Evâsıt-ı Za sene 1234 tarihli Ünye kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Mir Hüseyin isimli şahsın, Ünye kazası sakinlerinden olan kasap Lokmanın zimmetinde bin iki yüz otuz üç senesinden beri bin beş yüz elli ve çiftçi oğlu Agop zimmetinde ise bin iki yüz kuruş alacağı bulunmaktadır. Mir Hüseyin alacağını defalarca talep etmesine rağmen borçlular ödemekte zorluk çıkarmışlardır. Mir

Hüseyin bahsedilen kişilerde bulunan alacağının tahsil edilerek kendisine verilmesini istemiştir. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görülmesini emretmiştir.

S.30- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Evâhir-i Za sene 1234 tarihli Çıldır vâlisî vezîre ve Ahışa kazâsı nâibine gönderilen hüküm sureti;

Mehmed isimli şahsın, Ahışa kazasına bağlı Baduyız karyesi sakinlerinden Ebubekir'in zimmetinde dört bin yüz seksen üç kuruş alacak hakkı bulunmaktadır. Mehmed alacağı olan miktarı talep etmek üzereyken Ebubekir vefat etmiş ve terekesi o esnada sagir olan oğlu Abdülkadir'e intikal etmiştir. Abdülkadir baliğ olana kadar beklenmiş; ancak borcunu ödemekte zorluk çıkarmıştır. Mehmed bu işin halledilmesi için vekil tayin etmiş ve alacağı olan miktarın vekil tayin ettiği kişiye verilmesini istemiştir. Merkez ise, davanın mahallinde şer' ile görülmesi ve mahkemede mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınmasını emretmiştir.

S.35- Belge 1 (Alacak-Verecek Davası)

Evâil-i M sene 1234 tarihli Rize naibine gönderilen hüküm sureti

Mustafa isimli şahıs, tasarrufunda olan ve Rize kazası toprağında bulunan bir adet ev, bir kıt'a bağ ve bahçesini iki yüz otuz senesinde belli bir miktar karşılığında adı geçen kaza sakinlerinden berber oğlu Hüseyin'e satmıştır. Ancak Hüseyin satın aldığı emlakın bedelini ödemeyerek zorluk çıkarmıştır. Mustafa davasına uygun olarak şeyhülislamdan fetvayı şerif alarak Hasan reis diye bilinen kişiyi kendisine vekil tayin etmiş ve davasının adaletli bir şekilde görülmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görülmesini istemiştir.

S.37- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Evâil-i S sene 1235 tarihli Orta nam-ı diğer Vartin kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Orta kazası Üzerya karyesi sakinlerinden olan Ahmed isimli şahıs, Müfti isimli şahıstan iki yüz otuz senesinde seksen üç kuruş ödünç olarak almıştır. Borcunun karşılığı olarakta adı geçen kazada tasarrufunda bulundurduğu bir miktar arsayı rehin olarak ortaya koymuştur. Ancak merhum Ahmed ve Müfti birbirleri ardına vefat

etmişlerdir. Ahmed'in oğlu Hüseyin babasının borcunu Müfti'nin vereselerine ödemiş ve babası Ahmed'in borcuna karşılık olarak gösterdiği arsayı talep etmiştir. Ancak Müfti'nin vereseleri arsayı vermekte zorluk çıkarmışlardır. Hüseyin bu konunun halledilmesini arsanın kendisine verilmesini istemiştir. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görüşülmesini istemiştir.

S.40- Belge 1 (Alacak-Verecek Davası)

Evâhir-i N sene 1235 tarihli Van muhafızı vezire ve Van kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Sarrafa taifesinden Hasuk oğlu zimmînin yine sarrafa taifesinden olan Agop zimmînin zimmetinde iki yüz otuz bir senesinden beri yetmiş beş bin kuruş ve bâ-tahvîl yirmi dokuz bin kuruş toplamda yüz dört bin kuruş alacağı bulunmaktadır. Hasuk oğlu alacağını defalarca talep etmesine rağmen Agop borcunu ödemekte zorluk çıkarmıştır. Hasuk oğlu alacağının tahsil edilerek kendisine verilmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise, davanın mahallinde mahkemece görülmesini emretmiştir.

S.43- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Evâhir-i Ca sene 1235 tarihli Gümüşhane nâm-ı diğer Torul kazası naibine ve Gümüşhane eminine gönderilen hüküm sureti

Ali bin hafız Abdullah isimli şahsın, Gümüşhane kazasına bağlı Nibo karyesi sakinlerinden Kosuk (?) oğlu Timur Süleyman diye bilinen şahısta, iki yüz otuz üç senesinden beri bin yedi yüz seksen kuruş alacağı bulunmaktadır. Ali alacağı olan miktarı defalarca talep etmesine rağmen Timur Süleyman borcunu ödemekte zorluk çıkarmıştır. Ali ise davanın mahkemede görülerek alacağı olan miktarın kendisine verilmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise, bu konuyu darphane nazırı olan Seyid Hayrullah'a havale ederek davanın mahallinde mahkemece görüşülmesini emretmiştir.

S.43- Belge 3 (Alacak-Verecek Davası)

Evâsıt-ı C sene 1235 tarihli Ahışa kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Ahışa kazası sakinlerinden Hüseyin isimli şahsın aynı kaza sakinlerinden Tahir ve Mehmed isimli şahıslarda iki yüz otuz iki senesinden beri dört bin dokuz yüz kuruş

alacağı bulunmaktadır. Hüseyin alacağını defalarca talep ettiği halde borçlular, borçlarını vermekte zorluk çıkarmışlardır. Hüseyin alacağı olan miktarın kendisine verilmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görüşülmesini emretmiştir.

S.44- Belge 1 (Alacak-Verecek Davası)

Evâsıt-ı C sene 1235 tarihli Ma'âden-i hümâyûn emîni vezîre ve Maçuka kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Rüstemzade Acem Mehmed, Kethüda Ali usta ve Kâtibzâde Hasan diye bilinen şahısların, Maçuka kazasında ikamet eden ve voyvodalık iddiasında olan Seyid Osman ve Ömer ve yedi nefer diye bilinen kimesneler üzerinde bin iki yüz yirmi sekiz senesinden beri on üç bin yedi yüz on kuruş alacakları bulunmaktadır. Alacaklarını defalarca istemelerine rağmen borçlular ödemekte zorluk çıkarmışlardır. İlk olarak alacaklıların dilekçeleri üzerine mübaşir marifetiyle halledilmesi için mesele mahkemeye devredilmiştir. Bin iki yüz otuz senesi Muharrem ayı ortalarında Gümüşhane eminine ulaştırılan emr-i şerif gereğince, alacaklılar adı geçen şahıslardan alacaklarını talep etmiş, borçlular doksan bir gün içerisinde borçlarını ödeyeceklerini taahhüt etmişler ancak iki sene geçmesine rağmen tahsil olunamamıştır. Bunun üzerine sabık darphane nazırı ilamıyla iki yüz otuz dört senesi Saferinde emr-i şerif verilmiştir. Konu, divan-ı hümayundaki kayıt ve hükümlere başvurularak darphane nazırı Seyid Hayrullah'a havale olunmuştur. Davanın daha önce gönderilen emr-i şerif gereğince mahkeme de görüşülmesi ve borçlulardan paranın tahsil edilmesi istenmiştir.

S.45- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Evâil-i S sene 1235 tarihli Çıldır valisi vezire ve Oltu kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Esirci taifesinden olan Hacı Ahmed isimli şahsın Oltu kazası sakinlerinden kapûdan oğlu Abdurrahman Bey diye bilinen şahsın zimmetinde iki yüz otuz dört senesinden beri üç bin yedi yüz elli kuruş alacak hakkı bulunmaktadır. Hacı Ahmed Bey alacağı olan miktarı defalarca talep etmesine rağmen Abdurrahman Bey borcunu vermekte zorluk çıkarmıştır. Hacı Ahmed Bey kendisinin yerine vekil tayin ederek Abdurrahman beyin zimmetinde olan alacağını eksiksiz bir şekilde kendisine

verilmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise davanın mahallinde şer‘ ile görülmesi ve mahkemede mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınmasını emretmiştir.

S.46- Belge 1 (Alacak-Verecek Davası)

Evâhir-i S sene 1235 tarihli Ünye naibine gönderilen hüküm sureti

Hilesiz oğlu Ömer isimli şahsın sabık Trabzon valisi Hazinedarzade Süleyman Paşa zimmetinde bin beş yüz kuruş alacağı bulunmaktadır. Ancak adı geçen Süleyman Paşa vefat etmiş terekesi ise Ünye kazası sakinlerinden bazı kimseler tarafından gasp edilmiştir. Mahkemede görüşülerek Ömer’in alacağı olan miktarın ödenmesi tembih edilmiştir. Fakat bazı kimesneler borcunu ödemekte zorluk çıkarmış, Ömer Bey ise davanın mahkemede görülerek adaletli bir şekilde davranılması için dilekçe vermiştir. Merkez ise, muhalefat defterine müracaat edilerek Süleyman Paşa’nın tersane-i amire ve sarrafa oldukça borcu olduğundan mal, eşya, emlak, çiftlik ve geriye kalanlardan tersane-i amireye olan borç ödenerek geriye kalan miktar veresesine terk olunmuştur. Bu hususta davanın görüşülerek adaletli bir şekilde halledilmesi gerektiği bildirilmiştir.

S.46- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Evâhir-i S sene 1235 tarihli Trabzon valisi ve Canik muhassılı vezir Paşa’ya Samsun kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Dergah-ı muallam kapıcı başlarından Seyid İsmail iki yüz otuz dört senesinde vekaleten Trabzon tarafına gitmiştir. Bu esnada Samsun kazası sakinlerinden olan Köse oğlu Ali, 10450 kuruşa Hurşid adında bir gulam satın almıştır. Bahsedilen gulam’ın bedelinin ödenmesi gerekirken ödememiştir. Bahsedilen gulam’ın bedelinin ödenmesi için emr-i şerif talebinde bulunulmuştur. Merkez ise konunun mahkemede görüşülerek, gulam bedelinin adı geçen vekile tahsis edilmesi ve davanın adalet çerçevesinde halledilmesi gerektiği bildirilmiştir.

S.47- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Evâil-i N sene 1235 tarihli Orta nâm-ı diğer Vartin kazası naibine gönderilen hüküm sureti

İsmail, Mehmed ve Hasan isimli şahısların, Orta kazasına bağlı Hot, Orta ve Hoka karyeleri sakinlerinden Mehmed, Osman ve Ahmed isimli şahısların zimmetlerinde iki yüz otuz üç senesinden beri üç bin sekiz yüz kuruş alacak hakları bulunmaktadır. Ancak merkumlar alacaklarını defalarca talep etmelerine rağmen borçlular ödemekte zorluk çıkarmışlardır. Alacaklılar davanın mahkemede görüşülerek alacakları olan miktarın kendilerine verilmesi gerektiğini dilekçe ile bildirmişlerdir. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görüşülmesini emretmiştir.

S.48- Belge 1 (Alacak-Verecek Davası)

Evâsıt-ı L sene 1235 tarihli Çıldır valisi vezire ve Orta nâm-ı diğer Vartin kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Süleyman bin Davut isimli şahsın, Vartin kazası sakinlerinden Osman isimli şahıs zimmetinde iki yüz otuz senesinden beri yedi bin beş yüz altmış kuruş alacağını defalarca talep etmesine rağmen Osman vermekte zorluk çıkarmıştır. Süleyman davanın adaletli bir şekilde görülmesini istemiş ve durumu dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise davanın mahallinde şer' ile görülmesi ve mahkemede mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınmasını emretmiştir.

S.50- Belge 1 (Alacak-Verecek Davası)

Evâsıt-ı Z sene 1235 tarihli Trabzon valisine ve Trabzon kazası naibine gönderilen hüküm sureti

İbrahim Reis diye bilinen şahsın, Trabzon sakinlerinden kocabaşı reisi Yapurulu oğlu Hasan diye bilinen şahıs zimmetinde iki yüz yirmi iki senesinden beri buğday ve arpa gelirinden üç bin dokuz yüz kuruş alacağı bulunmaktadır. İbrahim Reis alacağını defalarca istemesine rağmen Hasan borcunu vermekte zorluk çıkarmıştır. İbrahim Reis, Hasan'ın zimmetinde olan alacağının alınarak kendisine verilmesini dilekçesinde belirtmiştir. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görülmesini ve mahkemede mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınmasını emretmiştir.

S.50- Belge 2 (S.28- Belge 2'deki Alacak-Verecek Davasının devamı niteliğindedir.)

Evâsıt-ı Z Sene 1235 tarihli Trabzon valisi vezire ve Trabzon kazası naibine gönderilen hüküm sureti

İstanbul da yeni han sakinlerinden olan Erzurûmî Andon zimminin, Trabzon kazası sakinlerinden ve tüccar taifesinden olan kulaksız oğlu Hacı Ebubekir diye bilinen şahıs zimmetinde iki yüz yirmi dokuz senesinden beri toplamda beş bin iki yüz elli sekiz kuruş alacağı bulunmaktadır. Durum bu şekildeyken kulaksız oğlu Hacı Ebubekir vefat etmiş, Andon ise alacağı olan parayı Hacı Ebubekir'in oğullarından talep etmiştir. Fakat oğulları borcu ödemekte zorluk çıkarmışlardır. Davanın mahallinde görüşülmesi için iki yüz otuz dört senesi Zilkadesinde Trabzon valisine hitaben emr-i şerif verilmiş fakat bir gecikme olmuştur. Daha sonra divan-ı hümayunda kayıtlı olan ahkâm kayıtları incelenerek bahsedilen tarihte yazıldığı şekliyle emr-i şerif verildiği ve davanın bu emr-i şerif gereğince halledilmesi gerektiği bildirilmiştir.

2.1.2. Özel Mülkiyete Müdahale İle İlgili Hükümler

S.2- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Fî Evâsıt R sene 1233 tarihli Gümüşhane kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Hassa silahşorlarından sabık Gümüşhane emini Hacı'nın kayın validesi Cemile Hanım Gümüşhane kazası mahallelerinden olan Cami mahallesinde büyük bir konak ve sekiz adet dükkânı tasarrufunda bulundurmaktadır. Bahsedilen bu mülkleri iki yüz otuz senesinde sekiz bin kuruşa damadı sabık Gümüşhane emini Hacı Bey'e satmıştır. Hacı Bey ise satış bedelini kayınvalidesi Cemile Hanım'a ödeyerek adı geçen yerleri hüccet-i şer'iyeye göre zabt etmiştir. Hiç kimsenin müdahalesi gerekmez iken Cemile Hanım'ın oğlu Numan müdahalede bulunmuştur. Hacı Bey ise Numan'ın hüccet-i şer'iyeye aykırı olan müdahalesinin men edilmesi gerektiğini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez, davanın mahallinde şer' ile görülmesi hususunda emir vermiştir.

S.5- Belge 2 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Fî Evâsıt-ı B sene 1233 tarihli Çıldır valisi vezire ve Şavşad kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Şavşad kazası sakinlerinden Esmâ Hatun'un babası Mustafa Bey'in Şavşad kazası Onan köyünde tarlaları bulunmaktadır. Mustafa Bey, iki yüz yirmi dokuz senesinde vefat etmiştir. Mustafa Bey'in oğlu olmadığı için tarlaların tapu hakkı kızı Esmâ

Hatun'a intikal etmiş olmasına rağmen yabancı bazı kimseler fuzuli yere müdahalede bulunarak tapu üzerinde hak iddia etmişlerdir. Esmâ Hatun bu müdahalelerin men edilmesi ve tapu hakkının kendisine verilmesini istemiştir. Merkez, Esmâ Hatun'un söyledikleri doğru ise bahsedilen yerlerin şahsına verilerek kanuna uygun bir şekilde zabt ve ziraat ettirilmesini söylemiş ve mahallinde şer' ve kanun üzere görülmesini emretmiştir.

S.7- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâsıt-ı N sene 1233 tarihli Trabzon valisi vezire ve Trabzon kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Trabzon kazasına tabi İskender başı mahallesi sakinlerinden olan Ümmü Gülsüm hatunun tasarrufunda bir fırın ve bahçe bulunmaktadır. Tasarrufunda olan yerler üzerinde başka birinin alakası olmadığı halde bahsi geçen mahalle sakinlerinden İsmail, bu fırın ve bahçe otuz bir sene önce vefat etmiş olan emmizadem Kerem Osman ve onun karındaşı Hüseyin'in idi onlardan bana intikal etmiştir diye müdahalede bulunmuştur. Şer'î mahkemede duruşma olduğunda İsmail'e iki yüz altmış kuruş verilerek aralarında anlaşılması ve müdahalesinden vazgeçilmesi istenmiş ancak İsmail kabul etmeyerek müdahaleye devam etmiştir. Dava hüccet-i şer'îye intikal ettirilmiştir. Bunun üzerine Ümmü Gülsüm hatun eşi Osman'ı vekil tayin ederek davanın görülmesini istemiştir. Merkez davanın mahallinde mahkemece görülmesi için Trabzon valisi vezire emir göndermiştir.

S.9- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâil-i L sene 1233 tarihli Trabzon kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Acı Yorgi'nin Trabzon kazasında bir adet bahçesi bulunmaktadır. Kimsenin müdahil olması gerekmezken yine Trabzon kazası sakinlerinden olan Şahane şer'î şerîfe aykırı olarak bahçeye el koymuştur. Yorgi davasıyla ilgili fetevâ-yı şerîfesi olduğunu bildirip fuzuli yere zabt edilen bahçenin kendisine verilmesini istemiştir. Merkez ise davanın yerinde görülmesi hususunda Trabzon kazası naibine emir vermiştir.

S.13- Belge 2 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâhir-i L sene 1233 tarihli Ünye kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Ünye kazası mahallelerinden Orta Mahallesi sakinlerinden Yani zımminin kendisine ait bir adet sefinesi bulunmaktadır. Bu sefine de başka bir kimsenin alakası olmayıp müdahale etmek gerekmezken aynı mahalle sakinlerinden zevci ölen Maryem isimli bir kadın bahsedilen sefinenin yarı hissesinin zevcine ait olduğunu söylemiştir. Yani ve Maryem mahkeme de yüzleştirilerek dava olmuşlar Maryem'den davasına uygun olarak şahit gösterilmesi istenmiştir. Fakat Maryem şahit gösterememiştir. Maryem'e haksız yere olan müdahalesinden vazgeçmesi için hüccet-i şeriyye verilmiş ancak yine de Maryem bunu kabul etmemiştir. Yani zımmi ise bu durumun düzeltilmesini isteyerek dilekçe vermiştir. Merkez ise davanın yerinde mahkemece görülmesini emretmiştir.

S.14- Belge 3 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâil-i Za sene 1233 tarihli Gönye kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Gönye kazası sakinlerinden Sarı Ahmed oğlu Ahmed diye bilinen şahsın Gönye kazasında tasarrufunda bulundurduğu bir kıt'a tarlası bulunmaktadır. Her sene ziraat edip vergisini sahip-i arza ödemiştir. Kimsenin müdahale etmesi gerekmezken yabancılardan bazı kimseler kanuna aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuştur. Ahmed yabancılardan olan bu kişilerin kanuna aykırı olan müdahalelerinin men ve def olunmasını istemiş bu durumu dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise davanın kanun üzere görülmesi hususunda emir vermiştir.

S.16- Belge 2 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâhir-i R sene 1233 tarihli Ardanuç kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Ardanuç kazası sakinlerinden Süleyman Kamil ve Abdullah isimli şahısların, bahsi geçen kazaya bağlı Karstepe köyünde tasarruflarında olan arazi ve emlakları bulunmaktadır. Hüccet-i şer'iyeye ile tasarruflarında bulunan arazileri her sene ziraat etmişler ve vergilerini de vermişlerdir. Ancak herhangi bir müdahale gerekmezken kaza sakinlerinden olan Molla Mahmud ve Zihni Bey diye bilinen şahıslar mahkeme ve kanuna aykırı bir şekilde tasarruflarında olan yerlere müdahalede bulunmuşlardır. Süleyman Kamil Bey ve Abdullah Bey kanuna aykırı olan bu müdahalenin önlenmesini dilekçe ile bildirmişlerdir. Müdahale edenlerden Zihni Bey tasarruf edenlerin araziye üst üste üç sene boş bırakarak ziraat etmediklerini bu nedenle müdahalede bulduklarını bildirmiştir. Merkez ise davanın mahallinde şer' ve

kanun üzere görülerek kanuna aykırı bir şekilde müdahale var ise men edilmesi hususunda emir vermiştir.

S.16- Belge 3 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâhir-i Za sene 1233 tarihli Trabzon valisi ve Canik muhassılı vezire Horaderesi kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Horaderesi sakinlerinden olan Kürt oğlu Hasan babası ile birlikte Şehriyan karyesinde bulunan bahçeyi tasarruflarında bulundurmaktadırlar. Babası vefat ettiğinde hissesi Hasan'a intikal etmiştir. Başka biri tarafından müdahalede bulunmak gerekmezken bahsi geçen kaza sakinlerinden olan Yarlık oğlu Ömer diye bilinen şahıs bin iki yüz yirmi iki senesinden beri kanuna aykırı bir şekilde bahçeyi zabt etmiştir. Hasan kanuna aykırı bir şekilde yapılan bu müdahalenin men edilmesi, bahçenin kendisine verilmesi ve davanın adalet çerçevesinde görülmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez, davanın mahallinde mahkemece görülmesi ve mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan değil davalıdan alınmasını emretmiştir.

S.17- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâhir-i M sene 1234 tarihli Trabzon valisi vezire ve Ünye kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Ünye kazasına bağlı [...] karye sakinlerinden olan Mehmed, adı geçen karye toprağında tarla, bağ ve iki adet sığırı tapulu ve temessüklü olarak tasarrufunda bulundurmaktadır. Tasarrufunda olan yerleri her sene ziraat edip vergisini de vermiştir. Ancak hiç alakası yok iken adı geçen karye sakinlerinden olan Hasan Bey diye bilinen şahıs iki yüz otuz senesinde kanuna aykırı bir şekilde Mehmed Bey'in tasarrufunda olan yerlere müdahalede bulunmuştur. Mehmed Bey davaya uygun olarak şeyhülislamdan fetvayı şerif aldığı, mahkemede kanun üzere görülerek Hasan Bey tarafından zabt edilen yerlerin kendisine verilmesi gerektiğini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez, davanın mahallinde mahkemece görülmesi ve mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan değil davalıdan alınmasını emretmiştir.

S.19- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâhir-i R sene 1234 tarihli Çıldır valisi vezire ve eyâlet-i Çıldır da vaki Keskin nam mahallin tâbi' bulunduğu kazanın kadısına gönderilen hüküm sureti

Bursa da ikamet eden ve vezirlikten azledilen Pehlivan İbrahim Paşa'nın hizmetinde bulunan Çıldır eyaletine bağlı olan Keskin isimli mahalde sakin olan Manâvzâde Mehmed kendi halinde, namuslu, kimseye karşı aykırı bir hareketi olmamıştır. Aynı mahalde sakin olan ve Mehmed Bey diye bilinen şahıs kendi halinde olmadığından bin iki yüz otuz senesinde, Manâvzâde Mehmed'in yirmi bin sekiz yüz altı kuruşluk mal ve eşyasını şer'î şerife aykırı bir şekilde gasp etmiştir. Manâvzâde Mehmed, fuzuli yere gasp edilen mal ve eşyanın kendisine verilmesini ve davanın adaletli bir şekilde görülmesini istemiştir. Merkez davanın mahallinde mahkemece görülmesini emretmiştir.

S.19- Belge 2 (Ortak Mülkiyete Müdahale)

Evâsıt-ı R sene 1234 tarihli Akçaabâd ma'a Bihûre kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Akçaabad kazasına bağlı Eksanta karyesi ahalisi, bu karyede eskiden beri otlak olarak kullanılan mera yerlerinin olduğu ve burada hayvanlarını otlattıklarını dile getirmişlerdir. Bu yerlerle, başka birilerinin alakası olmayıp müdahale etmelerinin gereksiz olduğunu söylemişler ancak Şamarlu karyesi sakinlerinden olan Mokol oğlu Mustafa ve diğerleri bu mera yerleri bizim hayvanlarımıza aittir diyerek fuzuli ve kanuna aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuşlardır. Eksanta karyesi sakinleri bu müdahalenin def edilmesi ve eskiden olduğu gibi mera yerlerinde hayvanları otlatmak hususunu dilekçe ile bildirmişlerdir. Kanun üzere görülmesi istenmiştir.

S.19- Belge 3 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâsıt-ı C sene 1234 tarihli Ünye kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Ünye kazasına tabi Hokorok karyesi sakinlerinden Mustafa oğlu Hüseyin ve Mehmed isimli şahıslar kırk elli seneden beri tapulu ve temessükli olarak tasarruflarında bulundurdukları tarlaları her sene, herhangi bir müdahale gerekmeksizin zabt ve ziraat etmişlerdir. Ancak bu esnada on seneden beri devam etmekte olan arazi davasını işitmişler ve adı geçen karye sakinlerinden İmamoğlu İsmail ve Molla Mehmed'in müdahalesiyle karşılaşmışlardır. Adı geçen şahıslar bu tarlaların yıllardan beri babalarına ait olduğu ve şimdi kendilerinin zabt edeceklerini söylemişlerdir. Mustafa oğlu Hüseyin ve Mehmed bu şahısların kanuna aykırı olan müdahalelerinin def edilmesi ve bu hususta davalarına uygun olarak fetvâ-yı şerîf

verildiğini bildirmişlerdir. Divân-ı hümâyûn ise müdahalelerin def'i için emr- şerif vererek kanun üzere davanın görülmesini emretmiştir.

S.22- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâil-i N sene 1234 tarihli Şavşad naibine gönderilen hüküm sureti

Şavşad kazasına bağlı Maride karyesi sakinlerinden olan Mustafa, kardeşi Mehmed ve emmileri Ömer bahsedilen karyede tapulu tarlaları tasarruflarında bulundurmaktadırlar. Her sene ziraat ederek vergilerini ödemişlerdir. Başka bir kişinin müdahalesi gerekmezken aynı karye sakinlerinden olan Numan isimli şahıs iki yüz otuz iki senesinde adı geçen tarlaları kanuna aykırı bir şekilde zabt etmiştir. Merkumlar bu şekilde zabt edilen tarlaların kendilerine verilmesini istemiştir. Divân-ı hümâyûndan sual olunmuş ve arazinin üst üste üç sene boş bırakılmadığı, her sene ziraat edilip vergisinin verildiği tespit edilmiştir. Bu durumun kanun üzere halledilmesi emredilmiştir.

S.22- Belge 2 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâsıt-ı Ş sene 1234 tarihli Trabzon valisi vezire ve Giresun kazası naibine gönderilen hüküm sureti

İstanbul sakinlerinden olan Şerife Ümmü Gülsüm Hatun'un dilekçesinde bildirdiği üzere, büyük babası iki yüz otuz senesinde vefat etmiş ve Giresun kazasında tasarrufunda bulunan dört bin kuruşluk ev, fındık bahçeleri, mal, eşya ve para validesi Emine Hatun'a intikal etmiştir. Validesi kendine intikal eden verese yi almaya giderken vefat etmiş ve bahsedilen mal, eşya, para Ümmü Gülsüm Hatun'a intikal etmiştir. Fakat Giresun kazası sakinlerinden olan ve ayanlık iddiasında bulunan Saka oğlu Ahmed diye bilinen kişi malları kanuna aykırı bir şekilde zabt etmiştir. Ümmü Gülsüm Hatun zorla zabt edilen malların kendisine verilmesini istemiştir. Merkez, davanın mahallinde şer' ile görülmesi ve mahkemede mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınmasını Trabzon valisi ve Giresun kazası naibine bildirmiştir.

S.23- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâsıt-ı S sene 1234 tarihli Trabzon valisi ve Canik muhassılı vezire ve Bafra naibine gönderilen hüküm sureti

Bafra sakinlerinden olan Ayşe Hatunun zevci ve vasisi olduğu oğlu Ali'nin babası, Ali iki yüz otuz bir senesinde vefat etmiştir. Mal, eşya ve parası oğlu Ali'ye intikal etmiştir. Fakat Bafra sakinlerinden eski mütesellim olan Abdülkerim isimli şahıs bahsedilen, mal, eşya ve parayı şer-i şerife aykırı bir şekilde zabt etmiştir. Ayşe Hatun zevcinden oğluna intikal eden veresenin kendisine verilmesini istemiştir. Merkez, davanın mahallinde şer' ile görülmesi ve mahkemede mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınmasını emretmiştir.

S.23- Belge 2 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâhir-i S sene 1234 tarihli Rize kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Rize kazası Hocaşeyh ve Yusuf karyeleri sakinlerinden olan Fatma Hatun'un, arazi tasarruf edenlerden olan babası Hacı Mustafa iki yüz otuz senesinde vefat etmiştir. Oğlu olmadığı için tasarrufunda olan tarlalar Fatma Hatun'a intikal etmiş Fatma Hatun ise her sene ziraat edip vergisini ödemiştir. Dışarıdan herhangi bir kişinin müdahalesi gerekmezken adı geçen karye sakinlerinden Fecratlı oğlu Abdurrahim diye bilinen şahıs kanuna aykırı bir şekilde tarlaları zabt etmiştir. Fatma hatun fuzuli zabt edilen yerlerin kendisine verilmesini istemiştir. Merkez ise Abdurrahim'in zabt ettiği doğru ise Fatma Hatun'a verilmesini ve davanın kanun'a uygun bir şekilde görülmesini emretmiştir.

S.26- Belge 1 (Özel Mülkiyet Müdahale)

Evâsıt-ı N sene 1234 tarihli Ünye kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Ünye kazasına bağlı Çökeri karyesi sakinlerinden Mehmed isimli şahıs, adı geçen karyede bulunan değirmen ocağını tapulu ve temessüklü olarak tasarrufunda bulundurmaktadır. Değirmen yıpranmış, harap olmuş durumda olduğu için tamire ihtiyaç duyulmuştur. Eski usulde olduğu üzere tamir ettirilmiş kimseye bir zararı olmamıştır. Hiç kimsenin müdahale etmesi gerekmezken ecanibden bazı kişiler müdahalede bulunmuştur. Mehmed bu müdahalelerin men edilmesini istemiştir. Merkez ise defterhane-i amirede mahfuz ruz-namçe-i hümayun ve defter-i icmâl ve mufassala müracaat edilerek mahallinde mahkemece görüşülmesi emredilmiştir.

S.27- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâsıt-ı L sene 1234 tarihli Ardanuç kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Ardanuç kazası sakinlerinden Süleyman Kamil ve Abdullah isimli şahıslar adı geçen kazaya tabi olan Karstepe karyesinde bulunan çiftlik emlak ve arazisini ortak olarak tasarruflarında bulundurmışlar her sene ziraat ederek öşür ve resmini de sahip-i arza ödemişlerdir. Hiç kimsenin müdahalesi gerekmezken aynı kaza sakinlerinden olan Molla Mehmed Ayni diye bilinen şahıs kanuna aykırı bir şekilde bahsedilen emlak ve araziye müdahale de bulunmuştur. Bu konu hakkında kanuna uygun olarak emr-i şerif verilmesi ve davanın mahkemece görülmesi istenmişken adı geçen merkumlar vefat etmiş dolayısıyla bahsedilen çiftlik emlakı ve arazisi merkumların oğulları Mehmed İzzet ve Behram Hasan'a intikal etmiştir. Bunlar ise çiftlik emlak ve arazisine başka birinin müdahalede bulunmamasını, müdahalelerin def edilmesini istemişlerdir. Merkez ise bu konunun mahallinde mahkemece ve kanun üzere görülmesini emretmiştir.

S.27- Belge 2 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâhir-i L sene 1234 tarihli Tirebolu kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Tirebolu kazasına tabi Akçageleb karye sakinlerinden Mehmed isimli şahsın adı geçen karyede kırk seneden beri tasarrufunda olan bağ ve bahçesi bulunmaktadır. Başka bir kimsenin ilgisi yok iken bahsedilen karye sakinlerinden Mustafa, bağ ve bahçenin vefat eden babası İbrahim'in olduğu iddiasında bulunarak zabt edeceğini söylemiştir. Mahkemede görülmüş iddiasının asılsız olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak Mustafa bununla ikna olmayıp her gelen sivil ve askeri memura şikâyetle bulunmuştur. Merkez ise davanın divân-ı hümayûnda kayıtlı olan ahkâma müracaat olunarak görülmesi hususunda emir vermiştir.

S.29- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâhir-i L sene 1234 tarihli Trabzon vâlisi vezîre ve Akçaabâd nâibine gönderilen hüküm sureti

Akçaabat nahiyesine tabi Vari karyesi sakinlerinden olan Fatma ve Havva isimli Hatunlar tapulu tarlaları tasarruflarında bulundurmaktadırlar. Her sene ziraat edip vergilerini vermişler kimsenin müdahale etmesi gerekmemiştir. Ancak bahsedilen kaza sakinlerinden Mehmed ve Ömer isimli şahıslar o tarlalar bizindir diyerek kanuna aykırı bir şekilde zabt etmişlerdir. Fatma ve Havva Hatunlar fuzuli yere olan müdahalelerinin def edilmesini istemişlerdir. Merkez ise, davanın mahallinde şer' ile

görülmesi ve mahkemede mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınmasını emretmiştir.

S.29- Belge 2 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâil-i Ra sene 1234 tarihli Gümüşhane kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Gümüşhane kazası Hasda karyesi sakinlerinden olan Şerife Hatun tasarrufunda bulundurduğu bir adet evi ve bir bahçeyi iki yüz otuz senesinde şahitler huzurunda zevci Süleyman'a bağışlamıştır. Süleyman ise kendi tasarrufunda bulundurduğu üç adet mülk ve dükkânı, ahır ve bahçeyi ayrıca eşinin kendisine bağışladığı yerler ile birlikte bütün mülkü tasarrufunda bulundurmıştır. Bu yerlere kimsenin müdahale etmesi gerekmezken zevcesi Şerife Hatun birkaç kişinin tahrikiyle daha önceden sana bağışladığım mülkü elinden alır zabt ederim diyerek müdahalede bulunmuştur. Süleyman ise zevcinin bu müdahalesinin men edilmesini istemiş ve davasına uygun olarak fetvayı şerif verildiğini dile getirmiştir. Merkez davanın mahallinde mahkemece görülmesini emretmiştir.

S.30- Belge 1 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâhir-i Za sene 1234 tarihli Hemşin kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Hemşin kazasına bağlı Halli karyesi sakinlerinden Mehmed isimli şahsın kız kardeşi Hatice Hatun iki yüz yirmi senesinde vefat etmiş ve toplamda on bin kuruşluk mal ve eşyası Mehmed'e intikal etmiştir. Ancak bahsi geçen karye sakinlerinden Yusuf isimli şahıs adı geçen mal ve eşyayı kanuna aykırı bir şekilde zabt etmiştir. Mehmed, kız kardeşinden kendisine kalan mal ve eşyanın fuzuli yere zabt eden Yusuf'tan alınarak kendisine verilmesini istemiştir. Merkez davanın yerinde mahkemece görülmesini emretmiştir.

S.33- Belge 2 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâil-i R sene 1234 tarihli Ünye kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Mehmed isimli şahıs Ünye kazasına bağlı Çökeri karyesinde tapulu ve temessüklü olan iki adet tarlayı tasarrufunda bulundurmaktadır. Her sene ziraat edip vergisini ödemiş ve kimsenin müdahil olması gerekmezken bahsi geçen karye sakinlerinden Osman Kasım ve Ebubekir isimli şahıslar adı geçen tarlaları iki yüz otuz senesinde

kanuna aykırı bir şekilde fuzuli olarak zabt etmişlerdir. Mehmed ise zabt edilen bu tarlaların kendisine verilerek elinde bulundurduğu temessük gereğince ziraat etmesi hususunu dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise bu tarlaların fuzuli zabt edildiği doğru ise müdahalenin men edilmesi ve davanın kanun üzere görülmesi emredilmiştir.

S.34- Belge 3 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâil-i M sene 1235 tarihli Hemşin kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Hemşin kazasına bağlı Mefrunda karyesi sakinlerinden Emine, Hatice ve Ayşe hatunların babaları Molla Ali iki yüz yirmi üç senesinde vefat etmiştir. Bahsedilen kazada tasarrufunda bulundurduğu tarlası oğlu olmadığı için kızları Emine, Hatice ve Ayşe Hatun'a intikal etmiştir. Her sene ziraat etmişler vergilerini ödemişler, kimsenin müdahil olması gerekmezken adı geçen karye sakinlerinden Şakşak oğlu Osman diye bilinen şahıs bahsi geçen tarlaya kanuna aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuştur. Emine, Hatice ve Ayşe kanuna aykırı bir şekilde yapılan bu müdahalenin def edilmesi gerektiğini dilekçe ile bildirmişlerdir. Merhum Osman'ın fuzuli müdahale eylediği doğru ise sahib-i arzın temessüki gereğince mezburelere verilerek ziraat ettirilmesi ve kanun'a uygun olarak hareket edilmesi gerektiği emredilmiştir.

S.35- Belge 2 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâil-i M sene 1235 tarihli Ardanuç kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Gür kazası sakinlerinden Zeynep Hatun'un, Ardanuç kazası toprağında babasından kendisine intikal eden tapulu ve temessüklü çiftlik arazisi bulunmaktadır. Bu araziyi adı geçen kaza sakinlerinden Molla Halil, Osman, nalbant ve diğer Osman isimli şahıslara iki yüz otuz senesinden beri kiraya vermiştir. Daha sonra icar vakti (kiralama süresi) tamamlanmış olmasına rağmen merhumlar araziyi fuzuli müdahale ile zabt etmişlerdir. Merhumlar ile mahallinde mahkemede görüşülmüş ve mahkeme tarafından hüccet-i şer'iyeye (şeriat mahkemesi tarafından verilen sahiplik gösteren belge) verilmiş ancak merhumlar ikna olmayarak müdahalelerinde ısrar etmişlerdir. Zeynep Hatun merhumların kanuna aykırı olan müdahalelerinin def edilerek, hüccet-i şer'iyenin de ibraz edilmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise divân-ı hümâyûnda sorgulanarak eğer merhumların müdahaleleri doğru ise bu müdahalelerin men edilmesi ve davanın kanuna uygun bir şekilde görülmesinin emretmiştir.

S.44- Belge 2 (Tımar Gelirine Müdahale)

Evâil-i B sene 1235 tarihli Trabzon valisi ve ilhâken Canik muhassılı vezire ve Bafra naibine gönderilen hüküm sureti

Lağımçı Abdullah, Canik sancağında Bafra nahiyesine tabi altmış beş nefer reaya, bir zemin, bir çiftlik ve Holu karyesi ziraat gelirlerini tasarrufunda bulundurmaktadır. Lağımçı Abdullah, Holu karyesinde ziraat eden reayadan öşürlerini talep etmiş, müdahil olmak gerekmezken ziraat taifesinden olanlar öşürlerini vermekte defter-i hakaniye aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuşlardır. Abdullah bu müdahalelerin men edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunmuştur. Merkez ise defter-i hakani gereğince kanun üzere hareket edilmesi gerektiğini bildirmiştir.

S.48- Belge 3 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâsıt-ı L sene 1235 tarihli Trabzon valisi vezire ve Arhavi kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Arhavi kazası Samlu karyesi sakinelerinden olan Fatma ve Hatice Hatunlar'ın babaları Ahmed vefat etmiş ve adı geçen karyede tasarrufunda bulundurduğu ev, bağ ve bahçe kızları Fatma ve Hatice Hatunlar'a intikal etmiştir. Ancak Fatma ve Hatice Hatunlar bu esnada başka yerlerde bulunuyorlar iken ve kimseyi de vekil tayin etmemişler iken yabancılardan birkaç kişi bahsi geçen emlakı yine aynı karye sakinlerinden olan İbrahim'e satmışlardır. Fatma ve Hatice Hatunlar buldukları yerlerden gelerek babalarından kalan emlakı İbrahim'den talep eylemişler, ancak İbrahim aradan zaman geçtiğini öne sürerek vermekte zorluk çıkarmıştır. Fatma ve Hatice Hatunlar durumu dilekçe ile bildirerek babalarından kalan emlakın İbrahim'den alınarak kendilerine verilmesini istemişlerdir. Merkez ise davanın mahallinde şer' ile görülmesi ve mahkemede mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınmasını emretmiştir.

S.50- Belge 4 (Özel Mülkiyete Müdahale)

Evâil-i Za sene 1235 tarihli Trabzon valisi vezire ve Faş naibine gönderilen hüküm sureti

Faş kazasına bağlı Hodisi karyesi sakinlerinden Mustafa isimli şahıs, adı geçen karye toprağında tapulu ve temessüklü olan tarlaları tasarrufunda bulundurmaktadır. Her

sene ziraat ederek öşür ve resmini sahip-i arza ödemiştir Kimsenin müdahalede bulunması gerekmezken adı geçen karye sakinlerinden Ahmed ve Hasan diye bilinen şahıslar iki yüz yirmi altı senesinden beri kanuna aykırı bir şekilde zabt ve ziraat etmişlerdir. Mustafa kanuna aykırı bir şekilde zabt edilen bu yerleri ve bu esnada ziraattan hasıl olan geliri istemiş ancak vermekte güçlük çıkarmışlardır. Mustafa bu konunun halledilmesi için kendisine fetvayı şerif verildiğini dilekçesinde belirtmiştir. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görülmesini ve mahkemede mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınmasını emretmiştir.

2.1.3. Tımar Gelirine Müdahale İle İlgili Hükümler

S.2- Belge 4 (Tımar Gelirine Müdahale)

Fî Evâsıt-ı R 1233 tarihli Ünye, Terme ve Kavak, Arım naiplerine gönderilen hüküm sureti

Çakır kendürcülerinden Seyyid Abdullah, Canik sancağına bağlı Ünye nahiyesinde bulunan Sutek ve vesair mezraların yedi bin yedi yüz elli altı akçelik gelirini Muharrem ayının on beşinden beri tasarrufunda bulundurmaktadır. Bu tımar gelirlerine kimsenin müdahale etmesi gerekmezken ecanibden bazı kimseler defter-i hakaniye aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuşlardır. Seyid Abdullah ise bu müdahalelerin men ve def edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunmuştur. Merkez ise defterhane-i amire de mahfuz ruznamçe-i hümayun ve defter-i icmale müracaat etmiş ve konuyu Canik muhassılı Seyid Süleyman Paşa'nın kapu kethüdası olan Ahmet Reşid'e havale etmiştir. Defter ve kanuna göre davanın görülmesi emredilmiştir.

S.3- Belge 1 (Tımar Gelirine Müdahale)

Fî Evâsıt Ca sene 1233 tarihli Kozayı naibine gönderilen hüküm sureti

Zaimlerden Mehmed İbrahim ve Arap Yusuf, Posthov sancağı Kozayı nahiyesine bağlı Ergasni ve vesair karyelerde yirmi bin akçelik geliri müştereken tasarruflarında bulundurmaktadırlar. Mutasarrıf oldukları bu gelirlere kimsenin müdahil olması gerekmezken bazı kimseler müdahalede bulunmuşlardır. Defter-i hakaniye aykırı olan bu müdahalelerin def edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunulmuştur. Defter-i hakani gereğince kanun üzere hareket edilmesi bildirilmiştir.

S.4- Belge 1 (Tımara Müdahale)

Fî Evâhir-i Ca sene 1233 tarihli Akşehir nâibiyle zıkr-i ati tımar karyelerinin tabi' oldukları kaza ve nahiyelerin kuzzât ve nüvvâbına gönderilen hüküm sureti

Tımar sahiplerinden olan Ahmed'in Ahılkelek sancağının Akşehir nahiyesinde bulunan Sasa, Renza, Esmor isimli köylerde, berat-ı şerif üzere tasarrufunda olan beş bin akçelik tımarı bulunmaktadır. Hiç kimsenin müdahalede bulunması gerekmezken ecanibden bazı kimseler, defter-i hakani'ye ve kanuna aykırı olarak tımarlara müdahalede bulunmuştur. Ahmed defter ve kanuna aykırı bir şekilde yapılan bu müdahalelerin men ve def olunmasını istemiştir. Merkez ise bu hususta defterhane-i amire de bulunan ruz-namçe-i hümayuna müracaat olunarak, Çıldır valisi Lütfullah paşanın kapı kethüdası olan Mahdum Nedim'e havale olunmuş, defter-i hakani'ye ve kanuna uygun olacak şekilde davanın görülmesi emredilmiştir.

S.5- Belge 3 (Tımar Tevcihi)

Fî Evâhir-i S sene 1233 tarihli Çıldır valisi vezire gönderilen hüküm sureti

Kozayı nahiyesine bağlı Manastır karyesi ve gayriden beş bin akçelik tımarın mutasarrıfı vefat etmiş, tımar mahlûl olunca sabık Çıldır valisi tımarı mülazım Osman'a tevcih etmiştir. Defterhane-i amire de mahfuz ruz-namçe-i hümayun'a ve yoklama defterine müracaat edildiğinde Kozayı nahiyesine ait tımarın dokuz bin akçe olduğu görülmüştür. Dokuz bin akçelik tımarın dört bin akçesi ayrılarak Hasukuulya karyesiyle birleştirilmiş toplamda on beş bin akçe olan tımarın yedi bin beş yüz akçesi bin iki yüz tarihli berat-ı şerifle İbrahim Rüşdi'ye geri kalan kısım ise aynı tarihli beratla Abdurrahman'a tevcih edilmiştir. Ancak Manastır karyesine ait beş bin akçelik tımarın mülazım Osman'a tevcih edildiğinin defterhane-i amire de kaydı bulunmamıştır. Çıldır valisine bu yerin, mukataa ve mülkiyyet ve yahûd vakfiyet üzere başka senetlerle tasarrufunda bulunduranların olup olmadığını araştırması ve defter emini olan Hacı Abdunnafi görevlendirilerek durumun bildirilmesi emredilmiştir.

S.9- Belge 3 (Tımar Davası)

Evâhil-i L sene 1233 tarihli Arım ve Ünye naibine gönderilen hüküm sureti

Çakır kendircilerinden Seyid Abdullah Canik sancağı Ünye nahiyesine tabi mezraların yedi bin yedi yüz elli altı akçelik tımar gelirini tasarrufunda bulundurmaktadır. Kimsenin müdahil olması gerekmezken bazı kimseler defter-i hakaniye aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuşlardır. Bu müdahalelerin men ve def edilmesi için Seyid Abdullah emr-i şerif talebinde bulunmuştur. Defter emini olan Abdullah Nafi'nin arzı gereğince hareket edilmesi hususunda emir verilmiştir.

S.13- Belge 1 (Tımara Müdahale)

Evâhir-i L sene 1233 tarihli Bafra naibine gönderilen hüküm sureti

Çakır kendircilerinden Halil ve Hasan, Bafra nahiyesi vesair karyelerin tımar gelirlerini tasarruflarında bulundurmaktadırlar. Kimsenin müdahil olması gerekmezken ecanibden olan kimseler defter-i hakaniye aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuşlardır. Bu müdahalelerin men edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunulmuştur. Durum defter emini Abdunafi'ye arz edilerek onun arzı gereğince hareket edilmesi hususunda emir verilmiştir.

S.14- Belge 4 (Tımara Müdahale)

Evâsıt-ı Za sene 1233 tarihli Trabzon valisi ve Canik muhassılı vezire ve Bafra ve Arım naiplerine gönderilen hüküm sureti

Çakır kendircilerinden Abdurrahman ve Mehmed, Canik sancağında Bafra nahiyesine bağlı Akçay karyesi ve vesair karyelerin tımar gelirlerini tasarruflarında bulundurmaktadırlar. Kimsenin müdahil olması gerekmezken ecanibden olan kimseler defter-i hakaniye aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuşlardır. Bu müdahalelerin men edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunulmuştur. Durum defter emini Abdunafi'ye arz edilerek onun arzı gereğince hareket edilmesi hususunda emir verilmiştir.

S.18- Belge 2 (Tımara Müdahale)

Evâhir-i S sene 1234 tarihli Ahışa kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Ahışa kazasına bağlı olan Ayastômân adlı karye de bulunan ve tahminen iki kile tohumu içine alacak büyüklükte tarlayı Ali, arz sahibi olan İsmail'den resm-i tapu ve temessük ile alarak her sene zabt ve ziraat etmek şartıyla tasarrufunda

bulundurmaktaydı. Ancak Ali, bin iki yüz otuz iki senesinde vefat etmiştir. Oğlu, kızı, erkek kardeşi ve tapu sahiplerinden kimsesi kalmamıştır. Fakat Ali'nin zevcesi tasarrufunda olan yerleri kanuna aykırı bir şekilde zabt etmiştir. Arz sahibi olan İsmail ise, Ali'nin zevcesi tarafından kanuna aykırı bir şekilde zabt edilen yerlerin alınması ve fuzuli müdahalenin def edilmesini istemiştir. Bu hususta davasına uygun olarak şeyhülislam tarafından fetvayı şerif verildiği ve davanın kanuna uygun bir şekilde görülmesi gerekliliğini dilekçesinde bildirmiştir. Divan-ı hümayundan kanun sual olunarak, merhum Ali Bey'in zevcesinin araziye fuzuli müdahale ettiği doğruysa bunun def edilmesi ve arz sahibi olan İsmail'e zabt ve ziraat ettirilmesi için verilmesi ve kanuna uygun bir şekilde halledilmesi hususunda emr-i şerif verilmiştir.

S.20- Belge 2 (Tımara Müdahale)

Evâhir-i C sene 1234 tarihli Çıldır valisi vezire Günik naibiyle zıkr-i âtî hâss karyelerinin tâbi' oldukları kaza ve nahiyelerin kadı ve naiplerine gönderilen hüküm sureti

Ahmed, Ahilkelek sancağına tabi Günik nahiyesi ve Günik karyesinde berât-ı şerîf ile yirmi altı bin akçelik yeri tasarrufunda bulundurmuş, mahsulât ve rüsumatını da kanun ve defter gereğince yerine getirmiştir. Kimsenin müdahale etmesi gerekmezken Ahilkelek sakinlerinden olan Muti isimli şahıs defter-i hâkâni ve kanuna aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuştur. Ahmed, kanuna aykırı olan bu müdahalenin def edilmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise defterhane-i âmirede mahfuz rûz-nâmçe-i hümayuna mürâca'ât olunarak, dergâh-ı mu'allâm kapûcı başlarından Osman'a havale edilerek konunun defter-i hâkâni mücebince kanun üzere görülmesi emredilmiştir.

S.20- Belge 3 (Tımara Müdahale)

Evâhir-i C sene 1234 tarihli Kozayı naibine gönderilen hüküm sureti

Ahışa sakinlerinden İbrahim, Çıldır valisi Ahmed Paşa tarafından yaptırılan cami-i şerif ve vakıf da müteveli olarak görev yapmaktadır. Ayrıca Ahışa kalesi azablığı ve Kozayı nahiyesine bağlı birkaç karyenin tımar gelirini tasarrufunda bulundurmaktadır. Kimsenin müdahale etmesi gerekmezken ecanibden bazı kimseler müdahalede bulunmuşlardır. Defter-i hakaniye aykırı olan bu müdahalelerin men

edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunulmuştur. Durum defter emini Abdunnafi'ye arz edilerek onun arzı gereğince hareket edilmesi hususunda emir verilmiştir.

S.22- Belge 3 (Tımar Geliri)

Evâsıt-ı Ş sene 1234 tarihli Güni naibine gönderilen hüküm sureti

Tımar sahiplerinden olan Mehmed Timur ve Mustafa, Güni nahiyesine bağlı Dade karyesi ve gayriden beşer bin yüz elli şer akçelik tımarı tasarruflarında bulundurmaktadırlar. Mehmed Timur ve Mustafa isimli sipahilerin tasarruflarında olan Dade karyesi toprağında ziraat eden defterli reaya bulunmaktadır ayrıca dışarıdan reaya da bulunmaktadır. Dışarıdan reaya olanlar ziraattan elde ettikleri terekelerin öşürleri Dade karyesi anbarında tutulur, burada yazılır ve satılır. Ancak bahsedilen reaya bu duruma kanuna aykırı bir şekilde muhalefet göstermiştir. Merkez defterhane-i amirede mahfuz ruz-namçe-i hümayuna defter-i icmal ve mufassala başvurarak defterde yazıldığı şekliyle hareket edilmesi hususu emredilmiştir.

S.24- Belge 1 (Tımara Müdahale)

Evâil-i N sene 1234 tarihli Trabzon valisi vezire ve Çebni naibine zıkr-i âti tımâr karyelerinin tâbi' oldukları kaza ve nahiyelerin kuzât ve nuvâbına gönderilen hüküm sureti

Giresun kalesi dizdarı Seyyid Mehmed Cafer, Trabzon sancağı Çepni nahiyesi Lakine karyesinde ve gayriden beş bin akçelik gedik tımara ve adı geçen kale dizdarlığında mutasarrıf olup gece gündüz kalede ikamet ederek hizmetini yerine getirmiştir. Adı geçen karyedeki tımarını defter-i hakani gereğince zabt etmiş ve hizmet karşılığında aldığı mahsul ve rüsumu da kanun ve defter gereğince tasarrufunda bulundurmuştur. Kimsenin müdahale etmesi gerekmezken ecanibden bazı kimseler defter ve kanuna aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuşlardır. Seyyid Mehmed Cafer kanun ve deftere aykırı olan bu müdahalelerin def edilmesi için dilekçe vermiştir. Merkez durumu iltizamat hakkında düzenlenen kanuna uygun olarak kapu kethüdası Haremeyn muhasebecisi sabık Selim Sabit'e havale etmiş, konunun defter-i hakani gereğince kanun üzere görülmesini bildirmiştir.

S.24- Belge 2 (Tımara Müdahale)

Evâil-i N sene 1234 tarihli Trabzon valisi vezire ve Maçuka naibine gönderilen hüküm sureti

Trabzon kalesi okçularından Mehmed Kamil'in Trabzon sancağında Maçuka nahiyesine bağlı Musurru karyesi ve gayriden bin dokuz yüz on akçelik tımar ile adı geçen kale okçuluğunu tasarrufunda bulundurmaktadır. Kanun ve defter gereğince kimsenin müdahalede bulunması gerekmezken Maçuka nahiyesine tabi diğer karye mutasarrıflarından Süleyman, Seyyid Mehmet, Ahmet Arif ve Hızır Ali isimli şahıslar kanuna aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuşlardır. Merkez ise konuyu defter emini Abdunnafiye havale ederek, kanun üzere hareket edilmesini bildirmiştir.

S.26- Belge 3 (Tımara Müdahale)

Evâhir-i L sene 1234 tarihli Trabzon valisi ve ilhaken Canik sancağı muhassılı vezire ve Badem ve Arım naiplerine gönderilen hüküm sureti

Canik sancağı Badem nahiyesine bağlı boyahane mukataası ve Arım nahiyesine bağlı bazı karyelerin gelirleri Sabi Abdi ve Abdurrahman'ın tasarrufunda bulunmaktadır. Kimsenin müdahale etmesi gerekmezken mültezim taifesinden Ahmed defter-i hakani ve kanuna aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuştur. Bu müdahalenin men edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunulmuştur. Merkez ise defterhane-i amire de mahfuz defter-i icmâl ve mufassala müracaat edilmesi ve konunun harameyn muhasebecisi Selim Sabit'e havale edilerek kanun üzere hareket edilmesini bildirilmiştir.

S.35- Belge 3 (Tımar Gelirine Müdahale)

Evâsıt-ı M sene 1235 tarihli Çıldır valisi vezire ve Ardanuç naibine gönderilen hüküm sureti;

Tımar sahiplerinden Dursun Mehmed ve müşterikleri, Ardanuç nahiyesine bağlı Çorak karyesi ve gayriden on bin beş yüz akçelik tımarı tasarrufunda bulundurmaktadır. Kimsenin müdahil olması gerekmezken Ardanuç nahiyesi sakinlerinden Said, defter-i hakaniye aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuş ve iki yüz yirmi dokuz senesinden beri mahsulat ve rüsumatı senetsiz bir şekilde zabt etmiştir. Kanuna aykırı olan bu müdahalenin men ve def edilmesi için emr-i şerif

talebinde bulunulmuştur. Defter emini Abdurrahman Mecid'in arzı gereğince, kanun üzere hareket edilmesi bildirilmiştir.

S.44- Belge 2 (Tımar Gelirine Müdahale)

Evâil-i B sene 1235 tarihli Trabzon valisi ve ilhâken Canik muhassılı vezire ve Bafra naibine gönderilen hüküm sureti

Lağımca Abdullah, Canik sancağında Bafra nahiyesine tabi altmış beş nefer reaya, bir zemin, bir çiftlik ve Holu karyesi ziraat gelirlerini tasarrufunda bulundurmaktadır. Lağımca Abdullah, Holu karyesinde ziraat eden reayadan öşürlerini talep etmiş, müdahil olmak gerekmezken ziraat taifesinden olanlar öşürlerini vermekte defter-i hakaniye aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuşlardır. Abdullah bu müdahalelerin men edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunmuştur. Merkez ise defter-i hakani gereğince kanun üzere hareket edilmesi gerektiğini bildirmiştir.

S.48- Belge 2 (Tımara Müdahale)

Evâsıt-ı L sene 1235 tarihli Çıldır valisine ve [...] naibine gönderilen hüküm sureti

Tımar sahiplerinden Hacı Mehmed, Bey sancağına bağlı Karsu karyesi ve vesair karyelerin on bin akçelik tımarını tasarrufunda bulundurmaktadır. Kimsenin müdahil olması gerekmezken Behram defter-i hakaniye ve kanuna aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuştur. Bu müdahalenin men edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunulmuştur. Merkez konunun defter-i hakani gereğince kanun üzere görülmesi gerektiğini bildirmiştir.

S.49- Belge 3 (Tımar Gelirine Müdahale)

Evâil-i Za sene 1235 tarihli Maçuka naibine gönderilen hüküm sureti

Trabzon kalesi okçusu Mehmed Kamil'in Trabzon sancağında Maçuka nahiyesine tabi Musurru karyesi ve vesair yerlerin tımar gelirini tasarrufunda bulundurmaktadır. Mehmed Kamil adı geçen karyede tasarrufunda bulunan tapulu gedik tımarı raiyyetten biri bekar kızına vermiştir. Kimsenin müdahil olması gerekmezken defter-i hakani ve kanuna aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuşlardır. Bu müdahalenin men ve def edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunulmuştur. Merkez konunun defter-i hakani gereğince ve kanun üzere görülmesini emretmiştir.

2.1.4. Miras Davalarıyla İlgili Hükümler

S.5- Belge 1 (Miras Davası)

Fî Evâsıt B sene 1233 tarihli Çıldır valisi vezire Livâne nâm-ı diğer Martin kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Livane (diğer adıyla Martin) kazası sakinlerinden Hasa'nın Teska köyünde emlak ve arazi tasarruf eden babası Ahmet Bey'in vefat etmesiyle tasarrufunda olan mal, eşya ve mülk miras olarak Hasan'a ve kardeşi Bektaş'a kalmıştır. Ancak Hasan'ın başka bir yerde ikamet etmesi sebebiyle kardeşi Bektaş, kendi hissesine düşenle yetinmeyip Hasa'nın hissesine düşene de el koymuştur. Daha sonra Hasan'ın kardeşi Bektaş'ın vefat etmesiyle Bektaş'ın hissesi oğlu Abdullah'a intikal etmiştir. Abdullah babası gibi hissesine düşenle yetinmeyip amcası Hasan'ın hissesini zapt etmiştir. Hasan kanuna aykırı bir şekilde zapt edilen hissesine düşenlerden, kendisine verilmesini istemiştir. Merkez, davanın mahallinde mahkemece ve kanun üzere görülmesini emretmiştir.

S.7- Belge 3 (Miras Davası)

Evâhir-i N sene 1233 tarihli Trabzon valisi vezire ve Kürtün naibine gönderilen hüküm sureti

Memiş'in, Kürtün kazasına bağlı Kızılelma karyesi sakinlerinden olan kardeşi Ayşe hatun vefat etmiştir. Ayşe'nin tasarrufunda bulunan sekiz bin kuruşu aşan mal ve eşyası (iki adet ev, on adet bağ, su değirmeni ve üç adet fındık bahçesi) eşi Mustafa'ya intikal etmiş ancak eşi Mustafa kendi hissesine düşenle yetinmeyip Memiş'e düşen kısma da el koyduğunu bildirmiştir. Memiş kendi hissesine düşen kısmın verilmesini istemiştir. Merkez davanın mahallinde şer' ile görülerek mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınması hususunda Trabzon valisi vezire ve Kürtün naibine emir vermiştir.

S.8- Belge 1 (Miras Davası)

Evâhir-i N sene 1233 tarihli Trabzon vâlisı vezîre ve Çepni nâibine gönderilen gönderilen hüküm sureti

Memiş'in Çepni kasabasına bağlı Oklumadra karyesi sakinlerinden olan büyük babası Mehmed'den babası Osman ve emmisi Halil'e on bin kuruşu aşan mal, mülk ve eşya miras olarak kalmıştır. Memiş babası Osman'ın ölümüyle mirasın kendisine intikal ettiğini ancak amcası Halil'in kendi hissesine düşen bedelle yetinmeyip Memiş'e düşen hisseye de şer-i şerife aykırı bir şekilde müdahale etmiştir. Memiş kendi hissesine düşen bedelin verilmesini istemiştir. Merkez Trabzon valisi vezire ve Çepni naibine davanın mahallinde mahkemece görülmesi emrini vermiştir.

S.12- Belge 3 (Miras Davası)

Evâsıt L sene 1233 tarihli Ünye kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Mustafa'nın Ünye kazası mahallelerinden Çömlekçi Mahallesi sakinlerinden olan babası Süleyman vefat etmiştir. Babası Süleyman'ın bir adet mülkünü Mustafa ve kardeşi Osman ortak olarak tasarruflarında bulundurmışlardır. Bu esnada Mustafa vefat etmiş bahsedilen mülkten hissesi oğulları İsmail ve Hasan'a intikal etmiştir. Ancak İsmail ve Hasan o vakitte sagir bulduklarından ammileri Osman bunların hisselerini şer-i şerife aykırı bir şekilde zabt etmiştir. İsmail ve Hasan baliğ olup ammileri Osman'ı dava etmek üzerelerken ammileri Osman vefat etmiştir. Bahsedilen mülkten hissesi irsen kızı Hanife'ye intikal etmiştir. İsmail ve Hasan kendi hisselerine düşen kısmı Hanife'den talep etmiş ancak Hanife bu yer babamındı diye vermekte zorluk çıkarmıştır. İsmail ve Hasan bu durumu dilekçe ile ifade etmişler ve hisselerinin Hanife'den alınıp kendilerine verilmesini istemişlerdir. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görülmesini emretmiştir.

S.14- Belge 2 (Miras Davası)

Evâil-i sene 1233 tarihli Gönve kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Gönve kazasına tabi Karabaca karyesi sakinlerinden Havva hatun ve karındaşı Salim, babalarından kalan ve bahsi geçen kazada bulunan bahçeyi tasarruflarında bulundurmaktadırlar. Ancak Salim Bey bahçede bulunan hissesini satışa çıkarmış, Havva Hatun satışa çıkarılan bu hisseyi almak istediği halde karındaşı Salim Havva Hatun'a bu hisseyi vermeyip karye sakinlerinden başka birine satmıştır. Havva Hatun bahçenin satılan kısmının kendisine verilmesi için dilekçeyle başvurmuş, davanın hakkaniyet gözetilerek mahkemece görüşülmesini talep etmiştir. Merkez davanın mahallinde mahkemece görülmesini emretmiştir.

S.18- Belge 3 (Miras Davası)

Evâhir-i R sene 1234 tarihli Trabzon valisi vezire Trabzon eyâletinde vaki Bolathâne kasabasının tâbi' olduğu kazanın kadısına gönderilen hüküm sureti

Bolathâne kasabası sakinlerinden olan Gorgu Karakaş ve Dimitri isimli zimmîler iki yüz otuz senesinde ölmüştür. Adı geçen kazada bunların tasarrufunda bulunan ev ve dört adet zeytin bahçesi amcalarının oğlu Nikola'ya intikal etmiştir. Başka birileri tarafından müdahale etmek icap etmez iken bahsi geçen kaza sakinlerinden olan, Emir Hüseyin ve Hacı Ömer oğlu ve Bekir ve Simar (?) oğlu ve Hacı Molla Mehmed diye bilinen şahıslar ve Gebran oğlu acı Yani isimli zimmî, ev ve bahçeleri fuzuli müdahale ile zabt etmişlerdir. Nikola ise, davasına uygun bir şekilde şeyhülislam tarafından fetvayı şerif verildiği, ev ve zeytin bahçelerinin kendisine verilmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez, Trabzon valisi vezire davanın mahallinde mahkemece görülmesini ve mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan değil davalıdan alınmasını emretmiştir.

S.21- Belge 1 (Miras Davası)

Evâil-i Ş sene 1234 tarihli Trabzon kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Trabzon kazası sakinlerinden olan Cemile hatunun babası Süleyman Bey'in Hoca Halil mahallesinde tasarrufunda olan bir adet evi bulunmaktadır. Süleyman Bey iki yüz yirmi dört senesinde Hacı İsmail oğlu Mustafa Yazıcıya senelik olarak belli bir miktar karşılığında evini kiralamıştır. Aynı zamanda validesi Esmâ Hatunda üç yüz kuruşluk eşyasını emanet olarak vermiştir. Ancak babası, validesi ve Mustafa yazıcı birbiri ardına vefat etmişlerdir. Bahsi geçen ev ve eşya ise irsen Cemile Hatun'a intikal etmiştir. Fakat merkûm Mustafa Yazıcı'nın karısı Mebtaş Hatun adı geçen ev ve eşya kocamındı ondan bana intikal eder diye fuzuli müdahalede bulunmuştur. Cemile Hatun kocasından intikal eden mirasın, kendisine verilmesini istemiştir. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görülmesini emretmiştir.

S.34- Belge 2 (Miras Davası)

Evâhir-i Za sene 1234 tarihli Ünye kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Mustafa isimli şahsın, Ünye kazası sakinlerinden olan ammisi Kondar oğlu Hacı Ömer diye bilinen şahıs iki yüz yirmi senesinde vefat etmiştir. Adı geçen kaza

toprağında bulunan ufak bir ev ve avlu arsası Mustafa'ya ve zevcesi Hatice Hatun'a intikal etmiştir. Herhangi başka birinin müdahil olması gerekmezken merhum Mustafa'nın kız kardeşi Hatice Hatun kanuna aykırı bir şekilde bahsi geçen yerleri zabt etmiştir. Mustafa bu müdahalenin men edilmesini ve hissesinin kendisine verilmesini istemiştir. Merkez davanın mahallinde mahkemece görülmesini emretmiştir.

S.37- Belge 3 (Miras Davası)

Evâsıt-ı S sene 1235 tarihli Trabzon valisi ve ilhâken Canik sancağı muhassılı vezire ve zikr-i âti kimesnenin Canik sancağında bulunduğu mahallin kadısına gönderilen hüküm sureti

Niksar kazası sakinlerinden Abdi zade Seyyid Abdulkadir'in kardeşi Ahmed vefat etmiş olup kardeşinden kalan mal, eşya ve emlak Seyyid Abdulkadir'e ve kızı Hafize Hatun'a intikal etmiştir. Bu sırada Trabzon kazası ve Canik muhassılı sabık müteveffa Hazinedârzâde Süleyman Paşa'nın kardeşi Emin ile evli olan Hafize Hatun hissesine düşen kısmı eşi Emin tasarrufunda bulundurmıştır. Ancak Hafize Hatun ve eşi birbiri ardına vefat etmiş vereseden düşen hisseleri oğulları mir İbrahim'e intikal etmiştir. Mir İbrahim hem kendi hissesini hem de Seyyid Abdulkadir'e intikal eden kısmı elinde tutmuştur. Seyyid Abdulkadir bu durumun halledilmesi için dilekçe vermiştir. Merkez ise Mir İbrahim'in Canik sancağında bulunmasından dolayı davanın burada mahkemece halledilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

S.38- Belge 1 (Miras Davası)

Evâhil-i S sene 1235 tarihli Trabzon valisi vezire ve Giresun kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Konstantin Reisin vereseleri ile Acı Atam zımmının vereseleri arasında cihet-i karzdan olan meblağ konusunda anlaşmazlıklar ortaya çıkmıştır. Merkez ise meselenin Trabzon valisi tarafından halledilmesi için emir vermiştir.

S.49- Belge 1 (Miras Davası)

Evâhir-i L sene 1235 tarihli Kürtün kazası naibine gönderilen hüküm sureti

İsmail isimli şahsın babası İbrahim'in Kürtün kazasına bağlı Bey karyesi toprağında tasarrufunda olan ve her sene ziraat ettiği tarlaları bulunmakta iken İbrahim vefat etmiş tasarrufunda olan yerler oğlu İsmail'e intikal etmiştir. Ancak İsmail o vakitlerde sagir olduğundan validesi Zeynep Hatun tarlaları kanuna aykırı bir şekilde, adı geçen karye sakinlerinden olan Benak isimli zımmiye vermiştir. İsmail baliğ olup babasından kalan tarlaları Benak'tan istemiş ancak Benak vermekte zorluk çıkarmıştır. İsmail babasından kalan tarlaların Benak'tan alınarak kendisine verilmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise konunun divan-ı hümayunundan kanun sual olunarak, sagirin yerinin alınıp satılmasının kanuna aykırı olduğunun, İsmail baliğ olduğunda dava edip on sene geçmemiş ise tarlaların kendisine verilmesi gerektiğini bildirmiş ve kanun üzere hareket edilmesi istenmiştir.

S.50- Belge 3 (Miras Davası)

Evâsıt-ı Za sene 1235 tarihli Trabzon valisi vezire ve Trabzon da vaki Bulathane nam mahallin tâbi' olduğu kazanın naibine gönderilen hüküm sureti

Üçtem oğullarından Osman ve Mustafa ile Fatma ve Emine Hatunların, Halinrus karyesi sakinlerinden Saka oğlu İsmail diye bilinen büyük babaları bin iki yüz yirmi altı senesinde vefat etmiştir. Adı geçen karye torağında tasarrufunda bulundurduğu bahçe, mal ve eşyası zevcesi Raşin'e intikal etmiştir. Raşin Hatun, kavgasız, tartışmasız bir şekilde dozuz sene boyunca bahsi geçen yer ve malı tasarrufunda bulundurmuş daha sonrasında vefat etmiştir. Valideleri Raşin'in vefat etmesiyle bahsedilen bahçe, mal ve eşya bunlara intikal etmiştir. Ancak aynı karye sakinlerinden Raşin'in kardeşinin oğlu Mikdat kanuna aykırı bir şekilde vereselerine el koymuştur. Osman, Mustafa, Emine ve Fatma kanuna aykırı bir şekilde zabt edilen mal, eşya ve bahçenin Mikdat'tan alınarak kendilerine verilmesini istemişlerdir. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görülmesini ve mahkemede mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınmasını emretmiştir.

2.1.5. Vergi Davalarına İlişkin Hükümler

S.6- Belge 2 (Kanunsuz Vergi Alımı)

Fî Evâhir-i S sene 1233 tarihli Trabzon kazası naibine gönderilen hüküm sureti

İmam ve hatip taifesinden olan Ahmed Halife bin Ömer, Trabzon kazası Lorus nahiyesine tabi Odra karyesinde bulunan mescid-i şerifde askeri rûz-namçeden verilen berat-ı şerif gereği imam ve hatip olmadığı halde, bu tarz imam ve hatip olmanın gerektirdiği şekilde üzerine düşen görevi yerine getirmiş olduğunu bildirmiştir. Ancak emr-i şerif olmadan tekâlîf kaidelerine uymayan vergi talep edilmemesi gerekirken adı geçen kaza zabiti tarafından kendisinden kanuna aykırı bir şekilde vergi talebinde bulunulmuştur. Ahmed Halife bin Ömer bu şekilde bir uygulamanın kanuna aykırı olduğunu ve durumun halledilmesi gerektiğini dilekçesinde belirtmiştir. Merkez ise Trabzon naibine davanın kanun üzere görülmesi hususunda emir vermiştir.

S.6- Belge 3 (Kanuna Aykırı Vergi Alımı)

Evâil-i N sene 1233 tarihli Trabzon valisi vezire gönderilen hüküm sureti

Batum kasabası ahalisi kasaba toprağında tasarruflarında bulundurdukları emlak ve araziden bâ-evâmir-i âliyye üzerlerine düşen tekâlîfi emir ve defter gereğince ödemişler ve ödemekte hiçbir şekilde güçlük çıkarmamışlardır. Ancak bahsedilen kasaba sakinlerinden olan ve ayanlık iddiasında bulunan bir şahıs, kendi halinde olmayıp dükkân sahibi kişilerden şer-i şerife aykırı bir şekilde her bir dükkân başına beşer kuruş talep etmiş ve zor kullanarak almıştır. Ahali bu durumu dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise divan-ı hümayunda muktezası sual olunarak bu durum doğru mudur değil midir erbab-ı vukufdan şüpheye mahal vermeden öğrenilerek dersa'âdete yazılması için emir vermiştir.

S.12- Belge 4 (Kanunsuz Vergi Alımı)

Evâsıt-ı L sene 1233 tarihli Kozayı naibine gönderilen hüküm sureti

Ahmed Raşid ve müşterikleri Ahışa sancağına bağlı Kozayı nahiyesi ve vesair karyelerin tımarlarını tasarruflarında bulundurmaktadır. Ahali öşürlerini ödemedede hiçbir kusur göstermemiştir. Ancak Ahmed Raşid ve müşterikleri ahaliden fazla öşür talebinde bulunmuşlardır. Ahali, defter-i hakani ve kanuna aykırı olan bu müdahalenin önlenmesi için emr-i şerif talebinde bulunmuştur. Merkez ise kanun üzere hareket edilmesi hususunda emir vermiştir.

S.26- Belge 2 (Kanunsuz Vergi Alımı)

Evâil L sene 1234 tarihli Rize kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Rize nahiyesine bağlı olan Asalak karyesi ahalisi, ziraatlerinden elde ettikleri terekelerin öşürlerini kanun ve defter gereğince karye zabıtine ödemişlerdir. Kimsenin müdahale etmesi gerekmezken adı geçen karye zabiti tarafından kanuna aykırı bir şekilde daha fazla öşür talebinde bulunulmuştur. Ahali zabitin kanuna aykırı olan bu müdahalesinin men edilmesi için dilekçe vermiştir. Merkez ise defterhane-i amirede mahfuz defter-i icmâl ve mufassala müracaat edilerek kanun üzere görülmesi hususunu bildirmiştir.

S.29- Belge 4 (Vergiye Müdahale)

Evâhir-i Za sene 1234 tarihli Hemşin naibine gönderilen hüküm sureti

Hemşin nahiyesine tabi neferat ile sadeyağ, bal mumu gibi mahsulden elde edilen doksan üç bin akçelik gelir defter-i icmalde Trabzon hassı mülhakatı olarak kayıtlı iken zikr olunan mahsul Trabzon beğlerbeyisinin gelirinden ayrılarak matbah-ı amireye yıllık beş bin beş yüz kırk okka bal, iki bin yağ, iki bin okka mum verilmesi ahali tarafından taahhüt edilmiştir. Hemşin karyelerine ait mukataalar, resm-i cürüm, cinayet vesair gelirlere kimsenin müdahil olması gerekmezken mir-i miran ve mütesellim ve voyvoda vesair ehl-i örf tâifesi taraflarından kanuna aykırı bir şekilde müdahalede bulunulmuştur. Merkez dergah-ı mu'allam kapucı başlarından Hacı Mehmed'in arzı üzerine emr-i şerif vererek buna göre hareket edilmesi gerekirken emr-i şerife aykırı bir şekilde davranılmış, müdahaleye devam edilmiştir. Merkez konuyu harameyn muhasebecisi olan Selim Sabit'e havale olunarak kanun üzere hareket edilmesi bildirilmiştir.

S.37- Belge 1 (Haksız Vergi Talebi)

Evâil-i S sene 1235 tarihli Trabzon kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Sadat-ı kiramdan Seyyid Ahmed'in Trabzon kazası toprağında tasarrufunda bulundurduğu vergi vermesi gereken emlak ve arazisi yokken adı geçen kaza ahalisi kendi üzerlerine düşen ödemeleri gereken vergiyi Seyyid Ahmed'den de talep etmişlerdir. Seyyid Ahmed ahalinin kanuna aykırı olan bu müdahalelerin men ve def

edilmesini istemiştir. Merkez ise durumun divan-ı hümayunda sorgulanarak kanun üzere hareket edilmesini uygun görmüştür.

S.40- Belge 2 (Kanunsuz Vergi Alımı)

Evâhir-i Za sene 1235 tarihli Keşab kazası naibine gönderilen hüküm sureti

İmam ve hatipten Seyyid Süleyman Keşab kazasına bağlı Çakırlı karyesinde bulunan câmi'-i şerîfde imam ve hatip olarak görevlendirilmiş üzerine düşen görevleri yerine getirmiştir. Kendisinden rüsum-ı raiyyet ve tekâlif-i şakka talep edilmesi gerekmezken adı geçen karye zabiti tarafından kanuna aykırı bir şekilde resm-i raiyyet ve ehl-i örf tarafından ise tekâlif-i şakka talebinde bulunulmuştur. Seyyid Süleyman kanuna aykırı olan bu müdahalenin men edilmesini dilekçe ile ifade etmiştir. Merkez ise davanın kanun üzere görülmesini emretmiştir.

S.43- Belge 1 (Kanunsuz Vergi Alımı)

Evâil-i C sene 1235 tarihli Ahışa kazası naibine gönderilen hüküm sureti

İmam ve hatipten olan Selim bin Hüsrev Mehmed, Ahışa kazası Varhan köyünde, ashaptan Tard oğlu Abdullah'ın yaptırmış olduğu câmi'-i şerîfde askeri ruznamçeden verilen berât-ı şerîf ile imam ve hatip olarak görevlendirilmiştir. Camiyi yaptıran Abdullah'ın veya herhangi birinin vergi talep etmesi gerekmezken adı geçen karye zabiti ve halk tarafından kanuna aykırı bir şekilde vergi talep edilmiştir. İmam Selim bin Hüsrev Mehmed, mezkûrların kanuna aykırı bir şekilde olan müdahalelerinin men ve def edilmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise divân-ı hümayûndan sorgulatılarak bu şekilde müdahale etmenin kanuna aykırı olduğu ve davanın kanun üzere görülmesi gerektiğini emretmiştir.

S.45- Belge 1 (Vergi Gelirine Müdahale)

Evâsıt-ı B sene 1235 tarihli Trabzon valisi ve ilhâken Canik muhassılı vezire ve Arım naibine gönderilen hüküm sureti

Humbaracı lağımcılarından Seyyid Ebubekir, Canik sancağı Arım nahiyesine tabi Çahaşanba vesair yerlerin gelirlerini tasarrufunda bulundurmaktadır. Çahaşanba suyundaki balıklardan elde edilen öşrü talep etmiştir, kimsenin müdahil olması gerekmezken ecanibden olan bazı kimseler defter-i hakani ve kanuna aykırı bir

şekilde müdahalede bulunmuştur. Seyyid Ebubekir bu müdahalelerin men edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunmuştur. Merkez, kanuna aykırı olan bu müdahalelerin men ve def edilmesi için emr-i şerif verilmesini ve kanun üzere hareket edilmesini bildirmiştir.

S.45- Belge 2 (Alacak-Verecek Davası)

Evâil-i S sene 1235 tarihli Çıldır valisi vezire ve Oltu kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Esirci taifesinden olan Hacı Ahmed isimli şahsın Oltu kazası sakinlerinden kapûdan oğlu Abdurrahman Bey diye bilinen şahsın zimmetinde iki yüz otuz dört senesinden beri üç bin yedi yüz elli kuruş alacak hakkı bulunmaktadır. Hacı Ahmed Bey alacağı olan miktarı defalarca talep etmesine rağmen Abdurrahman Bey vermekte zorluk çıkarmıştır. Hacı Ahmed Bey kendisinin yerine vekil tayin ederek Abdurrahman beyin zimmetinde olan alacağını eksiksiz bir şekilde kendisine verilmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise davanın mahallinde şer' ile görülmesi ve mahkemede mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınmasını emretmiştir.

2.1.6. Haneye Tecavüz Katl ve Yağma İle İlgili Hükümler

S.6- Belge 1 (Haneye Tecavüz)

Fî Evâhir-i S sene 1233 tarihli Trabzon vâlîsi vezîre ve Gönnye kazası nâibine gönderilen hüküm sureti

Gönnye kazasına bağlı Sis Hopa karyesi sakinlerinden Mustafa'nın kimseye karşı aykırı bir hareketi yok iken, adı geçen karye sakinlerinden Uzun Ömer oğlu Hüseyin ve oğulları Hasan ve Recep oğlu denilen kişiler kendi hallerinde olmayıp iki yüz otuz iki senesinde Mustafa başka bir yerde iken evini basıp mal ve eşyasına el koyup karısı ve çocuklarını yaralamıştır. Mustafa durumun halledilmesi için emr-i şerif talebinde bulunmuştur. Merkez, davanın mahallinde şer' ile görülmesi ve mahkemede mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınmasını emretmiştir.

S.16- Belge 1 (Haneye Tecavüz)

Evâil-i R sene 1233 tarihli Trabzon valisi vezire ve Trabzon kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Trabzon kazasına bağlı Yük Limanı karyesi sakinlerinden olup Genç Ali diye bilinen şahıs, kendi halinde ve kimseye karşı kötü bir hareketi yokken, bahsedilen kaza sakinlerinden olan Mustafa kendi halinde olmayıp iki yüz otuz bir senesinde Ahmed ve İsmail isimli şahıslarla birlikte Ali'nin evini basmışlardır. Şer-i şerife aykırı bir şekilde toplamda üç bin kuruşluk emlak ve eşyasını alıp Kırı isimli bekâr kızına zarar vermişlerdir. Genç Ali davasına uygun bir şekilde şeyhülislamdan fetva aldığını ve davasının adalete uygun olarak görülmesini dilekçesinde belirtmiştir. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görülmesini ve mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınması emrini vermiştir.

S.16- Belge 4 (Haneye Tecavüz)

Evâhir-i M sene 1233 tarihli Trabzon valisi ve Canik muhassılı vezire ve Ordu-yı Bayramlı kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Mahmud ve Mehmed isimli kişilerin anneleri Ordu-yı Bayramlı kazasına bağlı Ayancık karyesi sakinlerinden olan Fatma Hanım kendi halinde, namuslu, kimseye karşı düşmanca bir hareketi yok iken adı geçen kaza sakinlerinden Öksüz oğlu Ali diye bilinen şahıs kendi halinde olmayıp iki yüz otuz senesinde Fatma Hanımın evini basmış ve Fatma Hanımı bıçaklayarak öldürmüştür. Fatma Hanımın oğulları Mahmud ve Mehmed Beyler davanın mahkemece adaletili bir şekilde görülmesi için dilekçe vermişlerdir. Merkez, davanın mahallinde mahkemece görülmesi ve mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan değil davalıdan alınmasını için Trabzon valisi ve Canik muhassılı vezire ve Ordu-yı Bayramlı kazası naibine göndermiş olduğu emirdir.

S.17- Belge 4 (Haneye Tecavüz)

Evâsıt-ı S sene 1234 tarihli Zikr-i âtî kimesnenin Canik sancağı dâhilinde bulunduğu mahallin kadısına gönderilen hüküm sureti

Lâdik kazası sakinlerinden olan Seyyid Abdurrahman isimli şahıs kendi halinde, namuslu bir kişi olup kimseye karşı aykırı bir hareketi olmamıştır. Lâdik kazasında

ayanlık iddiasında olan Deli Ali diye bilinen şahıs bin iki yüz yirmi senesinde Abdurrahman'ın evini basmış, evinde bulunan sekiz bin kuruşunu, yiyeceğini, mal ve eşyasını kanuna aykırı bir şekilde zabt etmiştir. Abdurrahman dava etmek üzere iken, Deli Ali'nin Canik sancağına geçtiğini haber almıştır. Merkez davanın Deli Ali'nin bulunduğu mahalde adalet çerçevesinde görülmesini emretmiştir.

S.34- Belge 1 (Katl etme ve Yağma)

Evâhir-i Za sene 1234 tarihli Trabzon valisine ve Rize kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Rize kazası sakinlerinden Ali isimli şahsın kardeşi Hasan kendi halinde, namuslu biri olup kimseye karşı bir düşmanlığı olmamıştır. Adı geçen kaza sakinlerinden Konuk oğlu diye bilinen kişi kendi halinde olmadığından iki yüz otuz üç senesinde Hasan'ı haksız yere öldürmüş, bununla da kalmayıp Hasan'ın tasarrufunda bulunan üç adet evi ve iki adet ambarı yakmış, beş bin kuruşluk mal ve eşyasını ise yağmalamıştır. Ali kardeşinin başına gelen bu durumu ve davanın adaletli bir şekilde görülmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise davanın mahallinde şer' ile görülmesi ve mahkemede mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınmasını emretmiştir.

S.47- Belge 1 (Gasb ve Yağma)

Evâhir-i S sene 1235 tarihli Trabzon valisi ve Canik muhassılı vezire ve Çöreği naibine gönderilen hüküm sureti

Lâdik kazası sakinlerinden Seyyid Abdurrahman kendi halinde olup kimseye karşı bir düşmanlığı yokken Lâdik kazasında ayanlık iddiasında olan Deli Ali, kendi halinde olmadığından iki yüz yirmi yedi senesinde Abdurrahman'ın evini basmış ve toplamda 8000 kuruşluk emlak ve eşyasını kanuna aykırı bir şekilde zabt etmiştir. Abdurrahman dava etmek üzere iken Deli Ali Canik sancağı dâhilinde bulunduğu mahkemede görüşülemediği. Deli Ali Çöreği kazası sakini olduğundan emr-i şerif buraya gönderilmiştir. Gönderilen emr-i şerif gereğince hareket edilmesi bildirilmiştir.

S.47- Belge 3 (Gasb ve Yağma)

Evâhir-i N sene 1235 tarihli Trabzon valisi ve ilhâken Canik muhassılı vezire ve Samsun kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Hüseyin Bey oğlu Hacı Ahmed isimli şahsı kendi halinde, namuslu, kimseye karşı aykırı bir hareketi ve mahkemece görülmüş bir suçu olmamasına rağmen Samsun kazası sakinlerinden Lâdikli Ali bayraktar diye bilinen şahıs kendi halinde olmadığından iki yüz otuz senesinde, Hacı Ahmed'i kırk sekiz gün alıkoymuş, darp etmiş ve bununla birlikte dokuz bin kuruş ile toplamda yirmi bin kuruşluk mal, eşya ve elbiselerini yağma etmiştir. Hacı Ahmed davanın mahkemede görüşülerek, gasp ve yağma edilen mal ve eşyasının kendisine verilmesini istemiş durumu dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise davanın mahallinde şer' ile görülmesi ve mahkemede mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınmasını emretmiştir.

S.49- Belge 2 (Gasb ve Yağma)

Evâil-i Za sene 1235 tarihli Trabzon valisi vezire ve Arhavi kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Arhavi kazası sakinlerinden Harlakzade Ömer diye bilinen namuslu, kimseye karşı bir düşmanlığı olmamıştır. Aynı kaza sakinlerinden Ali Bey ve Osman Bey diye bilinen şahıslar kendi halinde olmadıklarından iki yüz otuz üç senesinde Ömer'in evini basıp, malını, eşyasını ve evini kanuna aykırı bir şekilde zabt etmişlerdir. Ömer kanuna aykırı bir şekilde gasp edilen mal, eşya ve evinin kendisine verilmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görülmesini ve mahkemede mübaşir ücretinin mazlum olan davacıdan alınmayarak davalıdan alınmasını emretmiştir.

2.1.7. Vakıf ve Zaviye Gelirlerine Müdahale İle İlgili Hükümler

S.32- Belge 1 (Vakıf Gelirine Müdahale)

Evâil-i Zâ sene 1234 tarihli Kürtün naibine gönderilen hüküm sureti

Kürtün nahiyesine bağlı Akçakilise, Köseli ve Hale mezraları ile Molla Ahmed zaviyesi vakfı Avde karyesi ve gayriden üç bin akçelik gedik tımarı, Trabzon kalesi

azaban kayıkları reisi Mikdad ve Osman'ın tasarrufunda bulunmaktadır. Şeyh Mustafa isimli şahıs, Molla Ahmed zaviyesinde günlüğü bir akçeliğine askeri ruznamçeden verilen berat-ı şerifle müteveli olarak bulunmaktadır. Adı geçen mezraların mahsulât ve rüsumatı kanun ve defter gereğince Molla Ahmed zaviyesi vakfına verilmektedir. Kimsenin müdahil olması gerekmezken ecanibden Hacı Ali zade Emin diye bilinen şahıs defter-i hakaniye aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuştur. Şeyh Mustafa bu müdahalenin men ve def edilmesi için dilekçe vermiştir. Durum Defter emini Seyid Abdurrahim Mecid'e arz edilerek iltizamat hakkındaki düzenlemelere uygun olarak hareket edilmesi gerektiği bildirilmiştir. Konu haremeyn muhasebecisi olan Selim Sabit'e havale olunarak defter emin'inin arzı gereğince hareket edilmesi hususu bildirilmiştir.

S.32- Belge 2 (Vakıf Gelirine Müdahale)

Evâil-i Za sene 1234 tarihli Kürtün naibine gönderilen hüküm sureti

Kürtün nahiyesine tabi Lüsülüğü ve Hisar karyelerinin ve gayriden on iki bin iki yüz akçelik tımarı Ali ve Osman isimli şahıslar tasarruflarında bulundurmaktadır. Kasım dede zaviyesi, veled-i Şeyh Murad ve Lüsülüğün mahsul ve rüsumundan elde edilen gelir Şeyh Ahmed ve Şeyh Mustafa'nın tasarrufuna verilmiştir. Hiç kimsenin müdahil olması gerekmezken ecanibden Hacı Ali zade Emin diye bilinen şahıs defter-i hakaniye aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuştur. Şeyh Ahmed ve Şeyh Mustafa Hacı Emin'in bu müdahalesinin men ve def edilmesi için dilekçe vermiştir. Merkez ise defterhane-i amirede mahfuz defter-i icmâl ve mufassala müracaat edilerek, Kasım dede zaviyesi, Şeyh Murad ve Lüsülüğün hala şeyhlerin tasarrufunda olduğu, hayır ve dua etmekte kabil kimseler oldukları, öşür ve resim vermedikleri defterlerde kayıtlı bulunmaktadır. Durum defter emini Seyid Abdurrahim Mecid'e arz edilerek iltizamat hakkındaki düzenlemelere uygun olarak hareket edilmesi gerektiği bildirilmiştir. Konu haremeyn muhasebecisi olan Selim Sabit'e havale olunarak defter emininin arzı gereğince hareket edilmesi hususu bildirilmiştir.

S.39- Belge 1 (Zaviye Gelirine Müdahale)

Evâsıt-ı Ra sene 1235 tarihli Trabzon valisi ve ilhâken Canik sancağı muhassılı vezire ve Samsun naibine gönderilen hüküm sureti

Seyyid Şeyh Hâfız Osman, Samsun kazasında bulunan Şeyh Hamza zaviyesinde askeri ruz-namçe ile verilen berat-ı şerifle zaviyedar olarak görevlendirilmiştir. Canik sancağında Samsun nahiyesine bağlı bazı yerlerin gelirleri Şeyh Hamza Bey zaviyesine tahsis edilmiştir. Kimsenin müdahale etmesi gerekmezken zaviye taifesinden olanlar defter-i hakaniye aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuşlardır. Bu müdahalelerin men edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunulmuştur. Defter emini Abdurrahman Mecid'in arzı gereğince, kanun üzere hareket edilmesi bildirilmiştir.

S.40- Belge 3 (Vakıf Gelirlerine Müdahale)

Evâhir-i Za sene 1235 tarihli Trabzon valisi ve ilhaken Canik sancağı muhassılı vezire ve Bafra naibine gönderilen hüküm sureti

Abdürrezzak, Canik sancağı Bafra nahiyesinde bulunan Ali Paşa imareti vakfının mütevellisi olarak bulunmaktadır. Bafra nahiyesine bağlı bazı yerlerin bütün gelirleri Ali Paşa vakfına tahsis edilmiştir. Kimsenin müdahale etmesi gerekmezken bütün ziraat edenlerin bazıları kanuna aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuşlardır. Bu müdahalelerin men edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunulmuştur. Defter emini Abdurrahman Mecid'in arzı gereğince, kanun üzere hareket edilmesi bildirilmiştir.

S.41- Belge 1 (Vakıf Gelirine Müdahale)

Evâsıt-ı Ca sene 1235 tarihli Trabzon valisi ve ilhâken Canik muhassılı vezire ve Bafra naibine gönderilen hüküm sureti

Abdürrezzak, Canik sancağı Bafra nahiyesinde bulunan Ali Paşa imareti vakfının mütevellisi olarak bulunmaktadır. Bafra nahiyesine bağlı bazı köylerin gelirleri Ali Paşa vakfına ve Trabzonda bulunan Hatuniyye vakfına tahsis edilmiştir. Kimsenin müdahalesi gerekmezken Samsun gümrükçüsü Ali, defter-i hakaniye aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuş, 1233 ve 1234 seneleri mahsulünü senetsiz olarak almıştır. Bu müdahalelerin men edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunulmuştur. Defter emini Abdurrahman Mecid'in arzı gereğince, kanun üzere hareket edilmesi bildirilmiştir.

S.42- Belge 1 (Vakıf Gelirine Müdahale)

Evâsıt-ı C sene 1235 tarihli Haleb valisi sadr-ı esbak Hurşid Ahmed Pâşâ'ya [...]naiblerine gönderilen hüküm sureti

Şeyh Mustafa, Şemseddin Mehmed vakfında müteveli olarak bulunmaktadır. Rakka nahiyesine tabi Ahışa ve Birecik karyelerinin gelirlerinin bir kısmı Şemseddin Mehmed vakfına tahsis edilmiştir. Kimsenin müdahale etmesi gerekmezken ecanabinden bazı kişiler vakfın gelirlerine defter-i hakaniye aykırı bir şekilde müdahalede bulunmuşlardır. Bu müdahalelerin men edilmesi için emr-i şerif talebinde bulunulmuştur. Defter emini Seyyid Abdurragıb'ın arzı gereğince hareket edilmesi ve konunun harameyn muhasebecisi Selim Sabit'e havale olunarak kanun üzere hareket edilmesi bildirilmiştir.

2.1.8. Vazifeye Müdahale İle İlgili Hükümler

S.19- Belge 4 (Vazifeliye Müdahale)

Evâsıt-ı C sene 1234 tarihli Ünye kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Ünye kazasına bağlı Beydinli karyesinde bulunan câmi'-i şerifde, askeri ruznamçesinden verilen berât-ı şerîfle günlüğü bir akçe ile hatip olan Mehmed oğlu İbrahim üzerine düşen görevleri gereği gibi yerine getirmiştir. Ancak adı geçen karye zabiti tarafından ve hatta ehl-i örf taifesi tarafından, emr-i şerîfsiz vergi talebinde bulunulmuş ve düşmanlık gösterilmiştir. Merkuamların kanuna aykırı bir şekilde düşmanlık etmelerinin gereksiz olduğu ve bu düşmanlıklarından men edilmeleri gerektiği hatip İbrahim tarafından dilekçe ile bildirilmiştir. Merkez bu şekilde düşmanlık gösterilmesinin kanuna aykırı olduğunu ve bu durumun kanun üzere görülmesi gerektiğini emretmiştir.

S.31- Belge 1 (Vazifeliye Müdahale)

Evâhir-i Za sene 1234 tarihli Of kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Molla Hasan isimli şahıs Of kazasına bağlı Holisa karyesine askeri ruz-namçeden verilen berât-ı şerîf ile imam olarak gönderilmiştir. Bahsedilen kazada eskiden beri vefat eden kişiler adı geçen cami imamları tarafından yıkanmış olup başka bir kimsenin müdahalesi gerekmezken bazı kimseler müdahalede bulunmuştur. Eski

usule aykırı bir şekilde yapılan bu müdahalenin men edilmesi dilekçe ile bildirilmiştir. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görülmesini emretmiştir.

S.33- Belge 1 (Vazifeliye Müdahale)

Evâil-i Z sene 1234 tarihli Trabzon valisi ve ilhâken Canik sancağı muhassılı vezire Alaçam kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Hacı Mustafa bin Hasan isimli şahıs Alaçam kazasına tabi Gelmet karyesinde bulunan Tatlubey zaviyesinde askeri ruz-namçeden verilen berât-ı şerîf ile zaviyedar olup yapması gereken işleri doğruluk üzere yerine getirmiştir. Hiç kimsenin müdahil olması gerekmezken bazı kimseler senetsiz ve beratsız bir şekilde fuzuli müdahalede bulunmuşlardır. Zaviyedar Hacı Mustafa bu müdahalelerin def edilmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise dîvân-ı hümâyûndan sual olunarak eğer bu müdahaleler doğru ise men ve def edilmesi için davanın yerinde mahkemece görülmesini emretmiştir.

S.36-Belge 3 (Vazifeliye Müdahale)

Evâil-i S sene 1235 tarihli Arhavi kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Başka bir diyardan gelen Ali bin Ali halife, Arhavi kazası Çökeled karyesinde bulunan câmî-i şerîfe askeri ruz namçeden verilen berât-ı şerîf ile imam ve hatip olarak görevlendirilmiştir. Adı geçen karyede vefat eden kişilerin gasl işi öteden beri, mahkemedan verilen mektup gereğince de câmî-i şerîfde imam olanlar tarafından gerçekleştirilir iken ecanibden olan bazı kişiler düzene aykırı olarak fuzuli müdahalede bulunmuşlardır. Ali halife bu müdahalelerin def edilmesi ve gasl işleminin eskiden olduğu gibi yapılması için dilekçe vermiştir. Merkez ise bu müdahaleler doğru ise bunların def edilmesi ve davanın mahallinde mahkemece görülmesini emretmiştir.

2.1.9. Para Gasbı İle İlgili Hükümler

S.4- Belge 2 (Para Gasbı)

Fî Evâhir-i Ca sene 1233 tarihli Çıldır vâlisine ve eyâlet-i Çıldırda vâki' Keskin nâm mahâllin tâbi' olduğu kazanın kadısına gönderilen hüküm sureti

Pehlivan İbrahim Paşa'nın Erzurum valiliği zamanında hassa silahşoru olan Ahmed'in kefilliğiyle esirci taifesinden köle ve kıymetli taşlar alınmıştır. Bunların bedeli olan on bir bin kuruş Keskin halkından istenmiş ve alınması için hassa silahşoru Ahmed kendi adamlarından Musa'yı Keskin'e yollamıştır. Adı geçen meblağın dört bin kuruşu tahsil edilmişken ve yedi bin kuruşu da Keskin mütesellimi Monla zade Mehmed'in zimmetinde tutuluyor iken Keskin mutasarrıfı Mehmed, Keskin halkını, mütesellimi, Musa ve esircileri hapis etmiştir. Bahsedilen on bir bin kuruşu ve Musa'nın bin iki yüz elli kuruşluk silah, elbise ve parasını da gasp etmiştir. Mehmed'e adam gönderilerek bahsedilen meblağın verilmesi istenilmiş ancak kendisinde olduğunu inkâr etmiş ve Divane sancağı mutasarrıfı Süleyman'a teslim ettiğini söylemiştir. Durum sadrazam kethüdası kâtibi Eyüp Naşid'e havale olunmuş ve bahsedilen meblağın Mehmed'in zimmetinde olduğu ortaya çıkarılmıştır. Konunun adı geçen vezir tarafından halledilmesi için emr-i şerif verilmiştir.

S.9- Belge 2 (Para Gasbı)

Evâil-i L sene 1233 tarihli Trabzon kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Trabzon sakinlerinden olan Acı Yorgi, Acı Dimitrinin satış yoluyla elde ettiği iki bin üç yüz yirmi yedi buçuk kuruşunu haksız yere almıştır. Dimitri, şeyhülislamdan fetva alarak gasp edilen paranın alınması için emr-i şerif rica etmiştir. Merkez ise davanın mahallinde mahkemece görülüp kanuna aykırı olan müdahalenin giderilmesini emretmiştir.

S.37- Belge 4 (Para Gasbı)

Evâsıt-ı S sene 1235 tarihli Rize nâibine gönderilen hüküm sureti

Ahmed isimli şahıs, Rize kazası sakinlerinden olan Hacı Ömer isimli şahıs ile birlikte iki yüz otuz senesinden beri bir şirkete ortak olup beş bin kuruş ortaya koyarak bir müddet ticaret yapmışlardır. Ancak şirketi fes etmişler hesaplar kontrol edilmiş ve Ahmed kendi zimmetine düşen miktarı talep etmiştir. Ancak Hacı Ömer Ahmed'in hissesine düşen parayı zimmetine geçirerek vermekte zorluk çıkarmıştır. Ahmed mahallinde mahkemece görülerek zimmetine düşen miktarın kendisine verilmesini dilekçe ile bildirmiştir. Merkez ise, davanın mahallinde mahkemece görülmesi için emir vermiştir.

2.1.10. Diğer Davalarla İlgili Hükümler

S.12- Belge 1 (Görevi Kötüye Kullanma)

Evâsıt L sene 1233 tarihli Batum kazası civarında vaki kadısına gönderilen hüküm sureti

Batum kazası sakinlerinden biri vefat etmiş çoluk çocuğu olmayan bu kişinin veresinden ahali pay talep etmiştir. Ancak ahali Batum kazası naibinin resm-i kısmet almak için kanuna aykırı bir şekilde terekesini yazmış olduğunu bununla birlikte çoluk çocuğu olan vefat eden kişilerin terekesinin yazılması gerektiğinde vefat eden kişinin malından hüccet ve ilam harcı olarak kanunda olandan daha çok akçe istediğini bildirmişlerdir. Ahali bahsedilen naibin kanuna aykırı olan bu müdahalelerinin men ve def edilmesini istemişlerdir. Merkez ise davanın kanun üzere görülmesini emretmiştir.

S.14- Belge 1 (Eşkiyalık Hareketi)

Evahir-i L sene 1233 tarihli Erzurum valisine ve Oltu kazası naibine gönderilen hüküm sureti

Müslim ve gayrimüslim halkların yaşadığı Oltu kazası yol üzerinde bulunmaktadır. Öteden beri buradan gelip geçenler, bahsi geçen kazada bulunan hanlarda ücret karşılığı konaklamaktadır. Ancak son zamanlarda, buradan geçenler bu hanlarda konaklamayıp ahalinin sakin olduğu yerlerde ücretsiz konaklamaya başlamışlar ve ahalden yiyecek talebinde bulunmuşlardır. Ahali kanuna aykırı olan bu durumdan rahatsız olduğunu bildirmiş ve bu durumun düzeltilmesi için emr-i şerif ricasında bulunmuşlardır. Merkez ise bu durumun dîvân-ı hümâyûndan gereği sorularak kazada bulunan hanlar yeterli iken buradan gelip geçenlerin ahaliyi rahatsız ettiği doğru ise bundan sonra gelen geçenlerin hanlarda ücretle konaklanmasını sağlamak ve ahalinin bu şikâyetini def etmek hususunda davanın mahallinde mahkemece görülmesi için Erzurum valisine ve Oltu naibine emir vermiştir.

S.36-Belge 1 (Ocak Nizamını Bozma)

Evâsıt sene 1235 tarihli Ahışa naibine vesâir zabıtana gönderilen hüküm sureti

Ahışha muhafazasında dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ortalarından kırk sekiz cemâ’atinin beşincisi Süleyman usta kendi halinde olmayarak ocağın nizamına aykırı hareketlerde bulunmuştur. Bu durumun ocağ-ı amire tarafından çavuş mübaşeretiyle, der-aliye’ye bildirilmesi ve merkum Süleyman’ın bahsi geçen mübaşir ile birlikte der-aliyeye ulaştırılması hususunda yeniçerileri ağası Şerîf Ahmed Ağa tarafından mühürlü mektup gönderilmiştir. Merkez ise adı geçen naibe bu konuda dikkatli davranarak, Süleyman’ın aykırı bir harekette bulunmasına izin verilmemesi hususunu bildirmiştir.

S.36-Belge 2 (Sürülme)

Evâsıt-ı M sene 1235 tarihli Zikr-i âti kimesnenin eyâlet-i Trabzon da bulunduğu mahallin kadısına gönderilen hüküm sureti

Trabzon ahalisinden Köse oğlu Osman isimli şahıs, sabık Trabzon valisi Hazinedar zade Süleyman Paşa tarafından buyruldu ile kovulmuştur. O vakitten beri merkum Osman başka bir memlekette, ıyal ve evladı sefil olup merhamete şayan olduğundan dersa‘âdete gelmek şartıyla dilekçe ile affını istemiştir. Merkez ise, adı geçen yerin kadısına, daha önceden verilen buyruldudan dolayı sadece der-sa‘âdete gelmesine ve kimsenin müdahale etmemesi hususunu bildirmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. HÜKÜMLERİN TRANSKRİPSİYONU

S.2- Belge 1

Gümüşhâne kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Hassam silahşörlerinden Gümüşhâne emîni sâbık El-Hâc Ali zîde mecdühû gelüb mûmâileyhin kayınvâlidesi Cemile Hanım binti El-Hâc Numan Gümüşhâne kazâsı mahallâtından Cami' mahallesinde mutasarrıfe olduğu ma'lûmetü'l-hudûd mülk kebîr konağını ve fevkinde kâ'in sekiz bâb dekâkîni bey'-i bât-ı kat'î ile ikiyüz otuz senesinde sekiz bin gurûşa mûmâileyhe bey' ve teslîm mûmâileyh dahi iştirâ ve teslîm ve kabul idüb esmânı olan meblâğ-ı mezbûrı mezbûreye edâ birle yedine i'tâ olunan hüccet-i şer'îye mûcibince zabt ve tasarruf ide gelüb dahl olunmak icâb itmez iken kasaba-i mezbûre sâkinlerinden mezbûrenin oğlu Nu'man nâm kimesne zuhûr birle bazı kesân ile yekden olarak vâlidemîn zikr olunan konak ve dekâkînleri sâna bey' eylediğini tutmam yedinden alub zabt iderim deyü bî-vech-i mugâyir-i hüccet-i şer'îye fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hâlî olmadığın bildürüb mahallinde şer'le görülüb merkûmun bî-vech-i mugâyir-i hüccet-i şer'îye vâki' olan müdâhalesini men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâsıt R sene 1233.

S.2- Belge 2

Ânapa kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Ânapa tüccârından Mehmed nâm kimesne gelüb bunun Ânapa kazâsına tâbi' Navgi (Nugi) karyesi sâkinlerinden Osman ve Halil nâm kimesneler zimmetlerinde iki yüz yiğirmi sekiz senesinden berü cihet-i ma'lûmeden beş yüz gurûş alacak hakkı olub bi'd-def'ât taleb olmak murâd eyledikde bu gûne bâ-deyn deyü avk ve te'hîr ile bî-vech-i şer'î edâsına ta'allül ve muhâlefet ve ibtâl-i hakk ve gadr-i külli sevdasında oldukların bildürüb mahallinde şer' ile görülüb merkûmların zimmetlerinde olan ol-mikdâr gurûş alacak hakkı kendüye alıverilüb bî-vech-i şer'î ta'allül ve muhâlefet

ittirilmeyüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt R sene 233.

S.2-Belge 3

Trabzon vâlîsi ve Canik muhassılı Hazinedârzâde vezîrim Süleyman Pâşâ iclâlehûya hüküm ki,

Molla Hüseyin dimekle arîf kimesnenin südde-i sa‘âdetime takdîm eylediği arz-ı hâlinde merkûmun Zîre kasabası mahallâtından sâhil-i bahrda Müfti mahallesinde vâki‘ mutasarrıf olduğu altı bin gurûş kıymetlü mülk menzili hakkında fermân-ı kazâ ceryân iden Tuzcu oğlu tahassun ider mülâhazasıyla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafından ihrâk olarak bahâsı olan meblâğ-ı mezbûr hitâm-ı maslahatda maktûl-ı merkûmun emvâlinden virmek üzere va‘ad olunmuş ve el-hâletü hâzihi merkûmun tertîb-i cezâsıyla maslahat ber- taraf olmuş olduğu ve merkûm Molla Hüseyin dahi dersa‘âdetime gelüb sefil ve bî-mekân kaldığı beyânıyla ihrâk olunan menzil-i mezbûrun kıymeti tarafına i‘tâ olunmasını istihâm ve istid‘â itmekden nâşî keyfiyet-i mâdde sıhhatîn üzere dersa‘âdetime iş‘âr olunmak üzere iş‘ârımı havî sâna hitâben dîvân-ı hümâyûnumdan emr-i şerîfim ısdârını bi’l-fi‘l baş defterdârım olan Mustafa Mazhar dâme ulüvvehû i‘lâm itmekle vech-i meşrûh üzere isti‘lâmı havî dîvân-ı hümâyûnumdan işbu emr-i şerîfim ısdârı irsâl olunmuştur imdi keyfiyet-i ma‘lûmun oldukda merkûmun inhâsı [...] mutâbık mıdır değil midir hakikat-i mâdde ne vechle ise şübheden ârî olarak sıhhatî üzere dersa‘âdetime tahrîre mübâderet eylemek bâbında.

Fî Evâsıt-ı R 1233.

S.2-Belge 4

Ünye, Terme ve Kavak, Arım nâ’iblerine hüküm ki,

Çakır kendürcilerinden Es-Seyyid Abdullah veled-i Mustafa rikâb-ı kamertâb-ı hüsrevâneme arz-ı hâl sunulub Canik sancâğında Ünye nâhiyesinde mezra‘a-i Sutek ve gayrîden yedi bin yedi yüz elli altı akçe tîmâr bedel-i hasılât birikdirilüb işbu sene-i mübâreke Muharremînin on beşinci gününde çakırcı başı arzıyla kendürcü-i merkûm Es-Seyyid Abdullah veled-i Mustafaya tevcîh olunub hâlâ berât-ı şerîfimle

üzerinde olmağla tîmâr binbaşı kalemi olan defter-i icmâlde yüz on akçe yazar sâlifü'z-zikr mezra'a-i Sutek der-karye-yi sevâhildedir Abdi veled-i Dolak ve tîmârî mülhakatından Terme nâhiyesine tâbi' iki yüz yirmi akçe yazar mezra'a-i Ramazan silâh ve hududları der-karyeyi Eynegazi ve Kavak, Arım nâhiyesine tâbi' iki yüz yirmi akçe yazar mezra'a-i İbrahim veled-i Hasan der-karye Köselü yazı-yı mezkûre ile an kendürcüden Çakır veled-i [...] icmâller olup icmâl-i mezbûrlar tamamen merkûma Es-Seyyid Abdullah veled-i Mustafanın kaydına dâhil idüğü defter-i hâkânîde mukayyed olduğuna binâen Çakır kendürcü-yi merkûm mezra'a-i Sutek der-karye-yi sevâhil mezra'a-i Ramazan [...] der-karye-i Eynegazi mezra'a-i İbrahim veledi Hasan der-karyeyi-i Köselü el-merkûmeleri ber-mûceb-i defter-i hâkânî müstakîlen zabt ve hâsılâtını ahz u kabz murâd eyledikde dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden bazı kimesneler hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûli müdâhale hasılâtının ahz u kabzına muhâlefet birle gadr da'iyesinde oldukların inhâ ve mezra'a-i merkûmeler ber-mûceb-i defter-i hâkânî müstakîlen kendüye zabt ve hasılâtını ahz u kabz ittirilüb ecânibden hiç ferdi hilâf-ı defter-i hâkânî dahl ve ta'arruz ittirilmeyüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmîremde mahfuz rûznâmçe-i hümâyûn defter-i icmâl-i çakırcıyan mürâca'at olundukta vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid olup sâlif'üz-zikr mezra'aların mufâssallarının defterhâne-i âmîremde tahrîri mahalli bulunmadığından cevâb-ı tahrîr olmakdan nâşî dîvân-ı hümâyûnumda kanûn su'âl olundukda sâlif'üz-zikr mezra'aları ber-mûceb-i defter-i hâkânî müstakîlen merkûma zabt hasılâtı ahz u kabz itdirilmek ve aherden hiç ferdi dahl ve ta'arruz için emr-i şerîfim i'tâsı muktezâ-yı defter-i hâkânî muvâffakatı kanûn idüğü tahrîr olup iltizâmât hakkında cârî olan nizâm-ı müstahseneye nazaran husûs-ı mezbûr hâlâ Trabzon vâlisî ve Canik muhassılı Seyid Süleyman Pâşâ edâmallahû iclâlehûnun kapu kethüdâsı olan hacegân-ı dîvân-ı hümâyûnumdan Ahmed Reşid zîde mecdühûya havâle olundukda tîmâr-ı mezbûr müşârün-ileyhin uhde-i iltizâmında olmayub matlûb-ı dahi olmadığını i'lâm itmekle defter-i hâkânî mûcebince kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı R 1233.

S.3- Belge 1

Kozayı nâ'ibine hüküm ki,

Zu'amâdan kîdvetü'l- emâsil ve'l-akrân Mehmed ve İbrahim ve Arak Yusuf zîde kadrühüma gelüb Posthov sancâğında Kozayı nâhiyesinde Ergasni ma'a mezra'a-yı Ahaneve (?) ve gayrîden yigirmi bin akçe ber-vech-i iştirâk berât-ı şerîfimle mutasarrıf oldukları zu'amâların baş kalemi olan on beş nefer re'âyâ ile sâlifü'z-zikr karye-i Ergasni ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa'îr ve resmi bostan yekûn ma'a gayrihû on iki bin akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' dokuz nefer re'âyâ ile karye-i Zeal ile (?) ve tahtında bağ ve bahçe ma'a zemînhâ ve çayırhâ ve eşyâ bahâ ve çayırhâ zemîn istisnâ birader dimekle ma'rûf hâlâ der-tasarruf Yusuf ağa ve birâderi Mustafa Çavuş ber-mûceb-i hüccet-i şer'îye bağ ve bahçe ber-vech-i maktû' tarlaları ve çayırları onda bir öşürle ve hâsılı tahtında ispenç ve hinta ve şa'îr ve resmi bostan yekûn ma'a gayrihû on altı bin akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i Zeal (?) ile el-mezbûrenin yazı-yı mezbûresinden sekiz bin akçe ifrâz ve sâlifü'z-zikr Ergasni karyesinin tamam yazısıyla birikdürülüb yigirmi bin akçe ze'âmet bir icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamen za'îm-i merkûm Mehmed ve İbrahim ve Arak Yusufun ze'âmetleri ve karye-i Zeal ile el-mezbûrenin bâki yazısı müşterekleri kayıtlarında idüğü defter-i hâkânîde mukayyid olmağla mûmâileyhümâ karye-i Ergasni el-merkûme ber-mûceb-i defter-i hâkânî müstakîlen ve karye-i Zeal ile el-mezbûre müşterekleriyle zabt ve mâru'l-beyân Ergasni karyesinin bi'l-cümle vâki' olan mahsûl ve rûsûmuyla karye-i Zeal ile el-merkûmenin vâki' olan mahsûl ve rûsûmatından bilâ yazûsuna göre hisseler nim isâbet idüğü kanûn ve defter-i mûceb ahz u kabz itmek murâd eyledikte aherden dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden bazı kimesneler hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûlî müdâhale ve ta'arruzdan halî olmadıkların bildürüb karye defter-i hâkânî mûcebince kanûn üzere amel olunub ecânibden olan kimesneler hilâf-ı defter-i hâkânî dahl ve ta'arruz itdirilmeyüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmîremde mahfûz rûznâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğı mestûr ve mukayyid bulunmağın dîvân-ı hümâyûnumda kanûn su'âl olundukda karye-i Ergasni el-merkûme ber-mûceb-i defter-i hâkânî müstakîlen ve karye-i Zeal ile el-mezbûre müşterekiyle za'îm-i mûmâileyhi zabt ve karye-i Ergasni el-mezbûrenin bi'l-cümle vâki' olan mahsûl ve rûsûmuyla karye-i Zeal ile el-merkûmenin vâki' olan mahsûl ve rûsûmundan yazusuna göre hissesine isâbet eden mahsûl ve rûsûm kanûn ve defter mûcebince ahz

u kabz itdirilmek ve aherden hiç ferdi dahl ve ta'arruz itdirilmemek için emr-i şerîfim i'tâsı muktezâ-yı defter-i hâkânî ve muvâfık-ı kanûn mucib iltizâmât hakkında cârî olan nizâma nazaran husûs-ı mezbûr Çıldır vâlisi düstûr-ı mükerrem vezîrim Lütfullah Pâşâ edâmallahû te'âlâ iclâlehûnun kapu kethüdâsı olan hacegân-ı dîvân-ı hümâyûnumdan masraf-ı şehriyârî Mahmud Nedim zîde mecdühûdan isti'lâm olundukda karyeteyn-i mezbûreteyn müşârün-ileyh tarafından derdest olan iltizâmât defterinde mukayyid olduğundan bahisle ber-vech-i muharrer emr-i şerîfim ısdârını rey-i menût idüğünü i'lâm itmekle defter-i hâkânî mücebince kanûn üzere amel olunduğu bâbında.

Fî Evâsıt Ca sene 1233.

S.4- Belge 1

Akşehir nâ'ibiyle zikr-i âtî tîmâr karyelerinin tâbi' oldukları kazâ ve nâhiyelerin kuzzât ve nüvvâbına hüküm ki,

Erbâb-ı tîmârdan Ahmed gelüb Ahılkelek sancâğında Akşehir nâhiyesinde Sasa ve Renza (?) karye ve Esmor nâm karye ve gayrîden beş bin akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu tîmârı karyelerini ber-müceb-i defter-i hâkânî zabt ve vâki' olan mahsûl ve rüsûmunu kanûn ve defter mücebince ahz u kabz itmek murâd eyledikde dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden ashâb-ı ağrâz bazı kimesneler hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hali olmadıkların bildürüb defter-i hâkânî mücebince kanûn üzere amel olunub ecânibden olan kimesnelerin hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn vâki' olan müdâhaleleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmîremde mahfûz rûznâmçe-i hümâyûnuma mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağun dîvân-ı hümâyûnumdan kanûn su'âl olundukda tîmâr-ı mezbûr karyeleri ber-müceb-i defter-i hâkânî merkûm zabt ve vâki' olan mahsûl ve rüsûm kanûn ve defter mücebince ahz u kabz itdirilmek ve aherden hiç ferdi dahl ve ta'arruz itdirilmemek için emr-i şerîfim i'tâsı muktezâ-yı defter-i hâkânî ve muvâfık-ı kanûn olub ancak iltizâmât hakkında cârî olan su'âl ve nizâm üzre husûsuyla mezbûr hâlâ Çıldır vâlisi vezîrim Lütfullah Pâşâ iclâlehûnun kapu kethüdâsı olan hacegân-ı dîvân-ı hümâyûnumdan sâbık masraf-ı şehriyârânım olan Mahmud Nedim zîde mecdühûdan isti'lâm olundukda tîmâr-ı mezbûr müşârün-

ileyhin derdest olan iltizâmât defterinde mukayyed olmadığı beyânıyla ber-vech-i meşrûh emr-i şerîfim sudûrunu rey-i menût idüğünü i‘lâm itmekle defter-i hâkânî mûcebince kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Ca sene 1233.

S.4- Belge 2

Çıldır vâlisine ve eyâlet-i Çıldırda vâki‘ Keskin nâm mahâllin tâbi‘ olduğu kazânın kadısına hüküm ki,

Müstakîlen Bursa cânibinde olan iftihâr Pehlivân İbrahim Pâşâ edâmâllahû te‘âlânın mukaddemâ Erzurum vâlîliği hengâmında hassam silahşörânından kapu çûhadârlık hizmetinde müstahdem Ahmed zîde mecdühûnun ma‘rifet ve kefâletiyle esirci tâ’ifesinden cem‘ ve mübâya‘a olan gulâm ve cevâhiri bahâsına mahsûb olmak üzere Pâşâ-yı mûmâileyh Keskin ve Ahılkelek ahâlisinden ma‘lûmu’l-esâmi kesândan bâ-tahvîl matlûbı olan on bir bin gurûşa havâle itmek ve meblâğ-ı merkûmun tahsîliyle esircilere verilmek üzere silahşör-i mûmâileyh adamı Musa nâm kimesneyi ol tarafa göndermiş olduğundan meblâğ-ı mezbûrun dört bin gurûşa tahsîl ve yedi bin gurûşa Keskin mütesellimi bulunan Monla zâde Mehmed’in zimmetinde tevkif olunarak esircilere virilmek üzere iken ol-esnâda Pâşâ-yı mûmâileyhden Erzurumda infisâl zuhûruna mebnî Keskin sancâğı mutasarrıfı Mehmed Bey mütesellim-i merkûm ile teb‘asını ve merkûm Musa ile esircileri ahz ve habs birle meblâğ-ı mezkûr on bir bin gurûş ile merkûm Musanın bin iki yüz elli gurûşluk esliha ve elbise ve nukûdını gasben ahz itmiş olduğundan meblâğ-ı merkûmun girü redd ve teslîmi zimmetinde Erzurum mütesellimi sâbık tarafından mîr-i merkûma adam gönderilmiş ve meblâğ-ı mezbûrî dahilinde olduğun ikrâr ile Dîvâne sancâğı mutasarrıfı Süleyman Bey tarafına teslîm itmiş olduğunu mübeyyin mûmâileyh Süleyman Bey’i bir kıt‘a şukkâsını ibrâz itmiş isede keyfiyet Süleyman Bey tarafından dahi lede’l-isti‘lâm zimmetinde ve ol-makûle akçe geçirmiş ol-vechle şukka verilmiş olduğunu beyân birle merkûm Mehmed Beyin kızını iki kıt‘a şukkasıyla iş‘âr eylediği ve bu keyfiyet silahşör-i mûmâileyhe rahne ve hasârât mü’eddî olacağından bahisle merkûm Mehmed Beyin gasben mütevezzî‘ olan meblâğ-ı merkûm ile mezkûr Musanın ol-mikdâr gurûşluk esliha ve elbise ve nukûdunun tahsîl husûsunu silahşör-i mûmâileyhe bâ-arz-ı hâl istid‘a ve niyâz ve mûmâileyh Süleyman Beyin iki kıt‘a

şukkasını takdîm ibrâz itmekden nâşî dergâh-ı mu‘allâm kapucı başlarından bundan akdemce Erzurum mübâya‘acısı olub elyevm dersa‘âdetimde bulunan Reşid dâme mecdühû ile hacegân-ı dîvân-ı hümâyûnumdan ve dîvân-ı hümâyûnum kalemi küttâbından me‘mûr olundukda Erzurumda bulunan Mehmed Emîn [...] zîde mecdühûnun bu maddeye vukûfları olduğundan mûmâileyhümâyı celb ve tahkik-i madde eylemek üzere keyfiyyeti sadr-ı a‘zam kethüdâsı kâtibi mîr Eyüb Nâşîd zîde mecdühûya lede‘l-havâle ol dahi mûmâileyhümâyı celb ve husûs-ı mezbûr su‘âl eyledikde meblâğ-ı mezkûr merkûm Mehmed Bey’in zimmetinede geçmiş idüğü ma‘lûm ve mesmû‘aları olduğu beyânıyla meblâğ-ı mezkûrun mîr-i merkûmdan tahsîliyle silahşör-i mûmâileyh tarafına redd ve teslîmi bâbında sâna hitâben emr-i şerîfim sudûru rûznâme-i maslahattan idüğünü mûmâileyhe takrîr ve inhâ itmiş olduklarını i‘lâm itmekle sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin i‘lâmı mücebince amel olunmak fermânım olmağın imdi husûs-ı mezbûr muvâfık-ı nefsü‘l-emr olduğu sûretde merkûm Mehmed Bey’i inzimâm-ı re‘y ve ma‘rifetinle mahallinde meclis-i şer‘e ihzâr ve lede‘t-terâfû‘ş-şer‘î meblâğ-ı mezkûr on bir bin gurûş ile merkûm ma‘âşının ol-mikdâr gurûşluk esliha bâhası ve nukûdunu tamâmen tahsîl ve kendülere i‘tâ ve teslîmiyle icrâ-yı şer‘-i şerîf ve ihkâk-ı hakka ihtimâm ve dikkat olunmak lâzımeden idüğü siz ki vezîr-i müşâr ve kadı-i mûmâileyhümâsız ma‘lûmunuz oldukda ber-vech-i meşrûh amel ve hareket ve ücret-i mübâşiriyye şurûtu nizâmını hâvî mukaddemâ sâdır olan emr-i âlinin dahi tenfiz ve icrâsına dikkat ve ibtâl-i hakkı ve hilâf-ı şerîfe-i garrâ gadr-i mucib olur vak‘a-i tecvîzden infâzı mübâ‘adet olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Ca sene 1233.

S.5- Belge 1

Çıldır vâlîsi vezîre Livâne nâm-ı diğêr Martin kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Hasan nâm kimesne gelüb emlâk ve arâzî tasarruf idenlerden bunun babası kazâ-i mezbûre tâbi‘ Teska (?) karyesi sâkinlerinden Usta oğlu Ahmed dimekle ma‘rûf kimesne iki yüz otuz bir senesinde fevt olundukda karye-i mezbûre tobrağında vâki‘ mutasarrıf olduğu emlâkıyla eşyâsı irsen ve ma‘lûmetü‘l-hudûd tarlaları bî-hasbü‘l-kanûn tamamen bununla karındaşı Bektaş nâm kimesneye intikâl idüb bu diyâr-ı aharda bulunmak mülâsebesiyle karındaşı merkûm zikr olunan emlâkı ve emvâli

arâzîden hissesini zabt ve tasarrufa adem-i kâna‘at birle cümlesini hilâf-ı şer‘ ve kanûn fuzûli zabt idüb ba‘dehû karındaşı merkûm dahi fevt oldukda zıkr olunan emlâk ve eşyâdan hissesi irsen ve arâzîden dahi hissesi bî-hasbü’l-kanûn meccanen oğlu yine karye-i merkûme sâkinlerinden Abdullah nâm kimesneye intikâl itmiş iken merkûm Abdullah zıkr olunan emlâk ve eşya ve arâzîden hissesini zabt ve tasarrufa adem-i kâna‘at itmeyerek cümlesini babası misillû zabt itmekte şimdi bu diyâr-ı aharden babasından müntakil sâlifü’l-beyân emlâk ve eşya ve arâzîden hissesini merkûmdan talep eyledikde virmeşü gadr-i külli eylediğın bildürüb mahallinde şer‘ ve kanûn üzere görölüb babası müteveffâ-yı merkûmdan müntakil merkûmun hilâf-ı şer‘ ve kanûn fuzûli zabt eylediği mârrü’l-beyân emlâk ve eşya ve tarlalardan hissesi kendüye alıverilüb ol yerler ve emlâk iştirâken tasarruf ve zabt ve zirâ‘at idenlerin bâbında emr-i şerîfim sudûrunı istid‘â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eyledikde ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kâzibe iden müdde‘î-i mütehadîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘ ve kanûn üzere görölmek bâbında.

Fî Evâsıt B sene 233.

S.5- Belge 2

Çıldır vâlisî vezîre ve Şavşad kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Esmâ nâm hatun gelüb arâzî tasarruf idenlerden bunun babası Mîr Mustafa nâm kimesne Şavşad kazâsına tâbi‘ Onan (?) karyesi toprâğında vâki‘ ma‘lûmetü’l- hudûd tarlalara tapu ve temessük mutasarrıfında iki yüz yigirmi dokuz senesinde fevt oldukda oğlu olmayub ol-birle kanûn üzere tapuya müstahakk ve hakk-ı tapu bunun olduğuna binâen bî-garaz Müslümanların takdîr eyledikleri resm-i tapu sahîblerinden olmağla talep itmek karye-i mezbûre sâkinlerinden ecânibden ma‘lûmu’l-isim kimesneler zuhûr birle sâna tapu yokdur ve biz hisseden her birimize intikâl ider deyü fuzûli müdâhale ve resm-i tapu ile olmasına mûmâna‘at eylediğın bildürüb kanûn üzere amel olunub ecânibden olan merkûmların hilâf-ı kanûn ol-vechle vâki‘ olan müdâhaleleri men‘ ve def‘ birle ol yerler bî-garaz Müslümanların takdîr eyledikleri resm-i tapu ile sâhib-i arzdan kendüye alıverilüb tarafından zabt ve zirâ‘at idenlerin bâbında emr-i şerîfim sudûrunı istid‘â itmekten

nâşî dîvân-ı hümâyûnumdan kanûn su'âl olundukda zirâ'at inhâ olan yerlere mezbûrenin babası merkûm Mustafa mutasarrıf iken fevt oldukda oğlu kalmayub ol yerler kanûn üzere tapuya müstahakk ve hakk-ı tapu mezbûrenin olduğuna binâen ol yerler bî-garaz Müslümanların takdîr eyledikleri resmi tapu ile mezbûreye teklîf olundukda almakdan [...] ve zimmetinden [...] itmeğle dahl idenler sâhib-i arzdan resm-i tapu ile ol yerlere müdâhale iderler olmayub fi'l- vâki bî-garaz Müslümanların takdîr eyledikleri resmi tapu ile olmağa tâlib iken ecânibden olan merkûmlar sâna tapu yokdur deyü resmi tapu ile almasına mûmâna'at eyledikleri vâki' ise vech-i meşrûh üzere olan yerler bî-garaz Müslümanların takdîr eyledikleri resmi tapu ile sâhib-i arzdan mezbûreye alıverilüb tarafından zabt ve zirâ'at itdirilmek için emr-i şerîfim i'tâsı muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunmağla husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i-şer' tahakkuk eyledikde ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kâzibe iden müdde'î-i mütehattîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ve kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı B sene 233.

S.5- Belge 3

Çıldır vâlîsi vezîre hüküm ki,

Posthov sancâğında Kozayı nâhiyesinde [...] Mânastır nâm karye ve gayriden beş bin akçe tîmâra mutasarrıf (boş) fevt olub ol-vechle tîmârı mahlûl olmağla mülâzımlardan Osman'a tevcîhi husûsu Çıldır vâlîsi esbak tarafından bî-arz istid'a olunmuş olmakdan nâşî defterhâne-i amîremde mahfûz rûznâmçe-i hümâyûn ve yoklama defterlerine mürâca'at olundukda Kozayı nâhiyesine tâbi' dokuz bin akçe yazar [...] Mânastır karyesinin dört bin akçesi ifrâzına nâhiye-i mezbûre tâbi' Hasukuulya (?) karyesiyle birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû on beş bin akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun yedi bin beş yüz akçesi iki yüz yigirmi altı târihli berâtla İbrahim Rüşdünün ol-mikdârı yine târih-i mezbûr ve berâtla Abdurrahmanın tîmârları olduğu mestûr olub mâru'z-zikr [...] Mânastır karyesinin dokuz bin akçe yazusunda gayr-ez ifrâz bâki kalan beş bin akçesinin icmâle virildiğinin mahalli bulunmadığının cevâb-ı tahrîr olunub merkûmân İbrahim Rüşdi ve Abdurrahman bundan akdem vuku' bulan yoklamada isbât-ı vücûd birle yoklanmış oldukları ve

elvâne-i mezbûrun yoklamacısı tarafına verilen cebe defterinde sâlifü'z-zikr beş bin akçenin kaydı yoğiken vâli-i esbak müşârün-ileyh huzûrunda yoklamacı ma'rifetiyle arz olunan ze'amet ve tîmârların diğeri bir kıt'a yoklama defterinde marrü'l-beyân beş bin akçe tîmâr mutasarrıfının fevtinden mezbûr Osmâna arz olunmuş idüğü mukayyed olub bu takdîrce defter-i hâkânî kuyûdâtı nâtık olduğı üzere zikr olunan dokuz bin akçe yazar [...] Mânastır karyesinden dört bin akçesi merkûman Rüşdi ve Abdurrahmanın ber-vech-i mutasarrıfe başka başka beratla üzerlerinde olub beş bin akçesi mahlûlden vâki' olub tarafından yoklamacı ma'rifetiyle merkûm Osmâna arz olunmuş ise de zikr olunan beş bin akçenin defterhâne-i âmiremde tahrîri mahalli bulunmadığından mahlûl olmak iktizâ idüb ancak marrü'l-beyân beş bin akçe bu âna kadar mahallinde tevcîhle zabt olunmuş ve kimler ta'sîr itmiştir mukâta'a ve mülkiyyet ve yahûd vakfiyyet üzere sened-i ahar ile mutasarrıf var mıdır livâ-i mezbûr Alâybeği ma'rifetiyle müşterekleri merkûman ve karye-i mezbûre ahalisinden bi't-taharrî cevâbü'l-su'âl sened-i ahar ile mutasarrıfı var ise gadriden vikâye zimmetinde sıhhat ve hakîkâti üzere keyfiyyeti tekrar arz olunmak için sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin sâna hitâben emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediğın bi'l-fi'l defter emînî olan iftihâr El-Hâc Abdunnafi dame mecdühû arz itmeğın arzı mücebince amel olunmak fermânım olmağın isti'lâm hâvî işbu emr-i şerîfim ısdâr olunmuşdur imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin zikr olunan beş bin akçe bu âna kadar mahallinde tevcîhle zabt olunmuş ve kimler ta'sîr itmiştir mukâta'a ve mülkiyyet ve yahûd vakfiyyet üzere sened-i ahar ile mutasarrıfı var mıdır husûs-ı mezbûr bey-i âlâ-yı mûmâileyh ma'rifetiyle müşterekleri merkûman ve karye-i mezbûre ahalisinden vesâ'ir ba'zı erbâb-ı vukûfdan bi't-taharrî su'âl ve tefahhus iderek zâhire ihrâc birle keyfiyyeti şekk ve şübheden ârî ve gadr-i himâyeden berî olarak âlâ-vechi's-sihha der-âliyeme arz ve inhâya mübâderet ve hilâfindan hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i S sene 1233.

S.6- Belge 1

Trabzon vâlisi vezîre ve Gönve kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Gönve kazâsına tâbi' Sis Hopa karyesi sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne gelüb bu kendü halinde ırzıyla mukayyed olub hilâf-ı şer'i şerîf kimesneye vaz' ve te'addîsi yoğiken karye-i mezbûr sâkinlerinden Bukan Uzun Ömer oğlu Hüseyin ve oğulları

Hasan ve Receb oğlu demekle marûf kimesneler kendü hallerinde olmadıklarından a'vâneleriyle yekden olarak iki yüz otuz iki senesinde bu diyâr-ı aharda bulunmak hasebiyle bunun menziline basub derûnunda mevcûd emvâl ve eşyâsını (?) garet ve ıyâl ve evlâdını darb-ı şedîd ile darb ve mecrûh idub gadr-i külli eylediklerin bildürüb mahallinde şer'le görölüb ber- muktezâ-yı şer' olunur icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehattîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i S sene 1233.

S.6- Belge 2

Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

E'imme ve hutebâdan Ahmed halîfe bin Ömer zîde salâhû gelüb bu Trabzon kazâsına muzâfa Lorus nâhiyesine tâbi' Odra nâm karyede Kaztandun (?) mahallesinde vâki' mescid-i şerîfde askerî rûznâmçesinden virilen berât-ı şerîfimle ber-vech-i hasebi imâm ve hatîb olmayub uhdesine lazım gelen zimmetini edâ idüb bu makûle e'imme ve hutebâ muktezâ-yı nass oldukları i'tibârıyla ancak resm-i ra'yyet ve bilâ-emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle te'addî olunmak îcâb itmez iken karye-i mezbûre zâbiti tarafından hilâf-ı kanûn resm-i raiyyet ve ehl-i örf tâ'ifesi câniblerinden dahi bilâ- emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle te'addî olduğun bildürüb kanûn üzere amel olunub karye-i mezbûre zâbiti tarafından hilâf-ı kanûn resm-i ra'yyet ve ehl-i örf tâ'ifesi câniblerinden alınmış bila-emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle te'addî ittirilmemek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî dîvân-ı hümâyûnumdan kanûn su'âl olundukda bu makûle e'imme ve hutebâ muktezâ-yı nass oldukları i'tibârıyla ancak rüsûm-ı ra'yyet ve bila-emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka mutâlebesiyle te'addî olunmak hilâf-ı kanûn idüğü tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i S sene 1233.

S.6- Belge 3

Trabzon vâlisî vezîre hüküm ki,

Batum kasabası sükkânından ecânibden ma'lûmu'l-isim kimesneler bunlar kazâ-i mezbûr ahâlisi üzerlerine bâ-evâmîr-i âliyye vârid olan tekâlîfden kasaba-i mezbûr toprağında tasarruflarında olan emlâk ve arâzî hâl ve tahammüllerine göre hisselerine isâbet ideni emr ve defter mûcebince cümle me'mûra edâda kusûrları yoğiken kasaba-i mezbûrede a'yânlık dâ'iyesinde olan kimesne kendü halinde olmadığından dekâkîn ashâbından hilâf-ı şer'î şerîf ve bu hissesinde dükkân başına beşer gurûş taleb ve cebren ahz idüb gadr-i külli eylediğın inhâ ve ol-babda inâyet ve istid'â itmeleriyle dîvân-ı hümâyûnda muktezâsı su'âl olundukda merkûmlar kazâ-i mezbûr ahâlisi üzerlerine bâ-evâmîr-i âliyye vâride olan tekâlîfden tasarruflarında olan emlâk ve arâzî ve hâl ve tahammüllerine göre hisselerine isâbet ideni emîr ve defter mûcebince cümle me'mûra edâda kusurları yoğiken merkûmun beher dükkândan beşer gurûş mütâlebe ve cebren ahz eylediği vâki' midir mutâbık mıdır ve vâki' mutâbık olduğu halde ne sebebden hükmüne mutâbıktır erbâb-ı vukûf ve vukûfdan gereği gibi tahrîr ve tahkîk olunarak ahere ihrâc birle keyfiyyet-i sıhha ve hakîkâtî üzere dersa'âdetime tahrîr ve inhâ olunmak için emr-i şerîfim i'tâsı berât-ı mazbût idüğü tahrîr olunmağla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin vech-i meşrûh üzere amel olunmak fermânım olmağın istid'ayı hâvî işbu emr-i şerîfim ısdâr olunmuştur imdi sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin merkûmlar kazâ-i mezbûr ahâlisi üzerlerine bâ-evâmîr-i âliyye vâride olan tekâlîfde tasarruflarında olan emlâk ve arâzî ve hâl ve tâhammüllerine göre hisselerine isâbet ideni emîr ve defter mûcebince cümle me'mûrlara edâda kusûrları yoğiken a'yân-ı merkûmların beher dükkândan beşer gurûş mütâlebe ve ahz eylediği vâki' midir değil midir sıhhati üzere olduğu halde bir sebebden hükmüne mutâbık mıdır keyfiyeti ehl-i vakf ve vukûfdan gereği gibi taharrî ve tahkîk birle şek ve şübheden ârî ve gadr ve himâyeden berî olarak âlâ-vechi's-sıhha dersa'âdetime tahrîr ve inhâya mübâderet ve hilâfından hazer ve mücânebet olunmak bâbında.

Evâil-i N sene 1233.

S.7- Belge 1

Trabzon vâlisî vezîre ve Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Trabzon kazâsı mahallâtından İskender Pâşâ Mahallesi sâkinelerinden Ümmü Gülsüm nâm Hâtûn gelüb bunun mahall-i mezbûrede vâki' mülkiyyet üzere mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd bir bâb habbâzân firunı vakfindan çardak ta'bir olunur oda iktisâlinde bir kıt'a bağçesinde aher alâkası olmayub dahl olunmak icâb itmez iken mahalle-i mezbûre sâkinelerinden Nan (?) oğlu İsmail dimekle meşhûr kimesne zuhûr birle sâlifü'z-zikr firun ve bağçe bundan otuz bir sene-i mukaddem fevt olan emmizâdesi Kerem Osman ve karındâşı Hüseyin idi fevt olduklarında bâna intikâl ider deyü fuzûli müdâhale itmekle merkûm ile huzûr-ı şer' de lede't-terâfu' beynlerine musâlihûn kastıyla iki yüz altmış gurûş üzerine yine meblâğ olunub vâki' olan müdâhalesinin men' ve def' için cânib-i şer' den hüccet-i şer' iye i'tâ itmişken merkûm mücerreb ve mündefi' olmayub yine müdâhaleden hâli olmadığı ve bu bâbda da'vâsına muvâfik cânib-i şeyhü'l-islâmdan fetvâ-yı şerîfe su'âl olduğun ve tarafından zevci Osman nâm kimesneyi vekîl eylediğün bildürüb mahallinde şer' ile görülüb merkûmun bî-vech ve mugâyir-i hüccet-i şer' iye vâki' olan müdâhalesi men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â virilen hüccet-i şer' iyyeyi ibrâz itmekden nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu' da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehadîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı N sene 1233.

S.7- Belge 2

Trabzon sancâğında vâki' Bulathâne nâm mahalın tâbi' olduğu kazâların kadısına hüküm ki,

Dimitri nâm zimmî gelüb bunun kazâ-i mezbûra tâbi' Bulathâne mütemekkinlerinden Dimitri nâm nasraniyye zimmetinde iki yüz yigirmi dokuz senesinden berü cihet-i karzdan üç yüz gurûş alacak hakkı olub bi'd-def'ât talep olunmak murâd eyledikte bî-vech-i şer' edâda ta'allül ve muhâlefet birle gadr-i külli sevdâsında olduğun bildirüb mahallinde şer' le görülüb mersûmenin zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş alâcağı kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâhir-i N sene 1233.

S.7- Belge 3

Trabzon vâlisî vezîre ve Kürtün nâ'ibine hüküm ki,

Memiş nâm kimesne gelüb bunun kız karındaşı Kürtün kazâsına tâbi' Kızılelma karyesi sâkinelerinden Aişe nâm hâtûn iki yüz otuz senesinde müteveffîye oldukda karye-i mezbûrede vâki' mülkiyyet üzere mutasarrîfe olduğu sekiz bin gurûşlukdan mütecâviz iki bâb menzil ve on kıt'a bağ ve ucu taşlı su değirmeni üç kıt'a fındık bağçesiyle menzil-i mezkûr derûnunda mevcûd ma'lûmu'l-mikdâr eşyâ ve melbûsât ve nuhâs ve sim kuşak ve sim saçlık ve elmâs gerdâne ve on re's mânda ineği ve def'a dört re's ineği bi'l-irîsî'ş-şer'î yüzükle müteveffîye-i merkûmenin zevci karye-i merkûme sâkinlerinden Mustafa nâm kimesneye intikâl itmişken merkûm zikr olunan emvâli ve eşyâ ve hayvânlardan kendü hisse-i şâyi'asını ahz ve adem-i kanâ'at birle cümlesini hilâf-ı şer'î şerîf fuzûli zabt idüb gadr-i külli eylediğin bildürüb mahallinde şer' ile görölüb kız karındaşı müteveffîye-i merkûmeden müntakil-i mezbûrun hilâf-ı şer'î şerîf fuzûli zabt eylediği emlâk ve eşyâ ve hayvânlardan hissesi şâyi'ası kendüye aliverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehadîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i N sene 1233.

S.8- Belge 1

Trabzon vâlisî vezîre ve Çepni nâ'ibine hüküm ki,

Memiş nâm kimesne gelüb Çepni kasabasına tâbi' Oklumadra (?) karyesi sâkinlerinden bunun büyük babası Mehmed nâm kimesne iki yüz otuz senesinde karye-i mezbûrede vâki' mülkiyyet üzere mutasarrîf olduğu on bin gurûşlukdan mütecâviz iki adet menzil ve beş adet fındık bahçesiyle menzil-i mezbûr derûnunda mevcûd ma'lûmu'l-mikdâr eşyâ ve nuhâs ve beş çift öküz ve beş re's kısrağ ve dört re's mânda ineği ve altı re's kara sığırı bi'l-irîsî'ş-şer'î oğlu ve bunun babası Osman nâm kimesne ile emmisi Halil nâm kimesneye intikâl idüb kable'l-kısme mezbûr Osman dahi fevt oldukda zikr olunan emlâk ve eşyâ ve hayvânlardan hissesi irsen

buna intikâl itmişken emmisi merkûm kendü hisse-i şâyi'asını ahza adem-i kanâ'at birle cümlesini hilâf-ı şer'î şerîf fuzûli zabt idüb gadr-i külli eylediğın bildürüb mahallinde şer' ile görölüb babası müteveffâ-yı merkûmeden müntakil-i merkûmenin hilâf-ı şer'î şerîf fuzûli zabt eylediği emlâk ve eşyâyı hayvânlardan şâyi'ası kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i-şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehattiden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i N sene 1233.

S.8- Belge 2

Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Acı Yorgi nâm zimmî gelüb bunun Trabzon kazâsı mütemekkinlerinden Miha nâm zimmî zimmetinde yine kazâ-i mezbûr mütemekkinlerinden Acı Dimitri nâm zimmînin kefâletiyle iki yüz yigirmi senesinden berü cihet-i karzdan iki bin yedi yüz elli gurûş alâcağı olub meblâğ-ı mezbûrı kefil olduğuna binâen mesfûr Acı Dimitriden def'atle talep olmak murâd eyledikte bi-vech-i şer' edâda ta'allül ve muhâlefet ve ibtâl-i hakk ve gadr-i külli sevdâsında olduğun ve bu bâbda da'vâsına muvâfık cânib-i şer'iden fetavâ-yı şerîfe virildiğın bildürüb mahallinde şer' ile görölüb mersûm Acı Mihanın zimmetinde ol-mikdâr gurûş alacağı kefil-i mesfûr Acı Dimitriden tamamen tahsîl ve kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Evâhir-i L sene 1233.

S.9- Belge 1

Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Acı Yorgi nâm zimmî gelüb bunun Trabzon kazâsında vâki' mülkiyyet üzere mutasarrıf olduğü bir kıt'a bahçesinde aharın alâkası yoğiken kazâ-i mezbûr mütemekkinelerinden Halinenin kerimesi Şahane nâm nasraniyye zuhûr ve şer'a sulûk birle ol-bağçe de senin alâka ve medhalin müdâhalesi yokdur deyü bin iki yüz

yiğirmi sekiz senesinde hilâf-ı şer‘i şerîf fuzûli zabt idüb gadr-i külli eylediğın ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık cânib-i şeyhü’l-islâmdan fetevâ-yı şerîfesi olduğın bildürüb mahallinde şer‘ ile görölüb mersûmenin hilâf-ı şer‘i şerîf fuzûli zabt eylediği bağçesi kendüye alıverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâil-i L sene 1233.

S.9- Belge 2

Trabzon kazâsı nâ’ibine hüküm ki,

Trabzon mütemekkinlerinden Acı Yorgi nâm zimmî gelüb bu Trabzon mütemekkinlerinden Acı Dimitri nâm zimmîden mezâd tarîkiyle aldığı iki bin üç yüz yiğirmi yedi buçuk gurûş mesfûruna te‘addî ve taksîri olmaksızın zâyi‘ olub te‘addî olunmak icâb itmez iken mesfûr zuhûr birle sâkin zaman lâzım gelir deyü akçe mutâlebesiyle te‘addîden hâli olmadığın bu bâbda da‘vâsıyla muvâfık cânib-i şeyhü’l-islâmdan fetevâ-yı şerîfe virildiğın bildirüb şer‘ ile görölüb bî-vech ve mugâyir-i fetevâ-yı şerîfe vâki‘ olan te‘addîsi men‘ ve def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı L sene 1233.

S.9- Belge 3

Arım ve Ünye nâ’ibine hüküm ki,

Çakır kendürcilerinden Es-Seyyid Abdullah veled-i Mustafa gelüb Canik sâncağında Ünye nâhiyesinde mezra‘a-i Sutek (?) der-karye-i Saraycık ve gayriden yedi bin yedi yüz elli altı akçe tîmâr bedel-i hâsılat birikdirilüb işbu sene-i mübâreke Muharreminin on beşinci gününde çakırcı başı arzıyla çakır kendürcü-i merkûm Es-Seyyid Abdullah veled-i Mustafaya tevcîh olunub hâlâ berât-ı şerîfimle üzerinde olduğuna binâen tîmârı mülhakatından salyâne tahrîr ve tahsîsi kılınan Arım nâhiyesine tâbi‘ karye-i Yenice karye-i Köse karye-i Hanaklu (?) nâm-ı diğér Hamamcı (?) karye-i Marlud (?) karye-i Buraz (?) ve karye-i Eynegazi ve Ünye nâhiyesine tâbi‘ mezra‘a-i Sutek der-karye-i Saraycık ve mezra‘a-i Servi (?) der-karye-i Köselü mezra‘a-i İbrahim der-karye-i Köselü ve çiftlik-i [...] Kuşciyan ve mezra‘a-i Üveys Ömer nim çift ve mezra‘a-i Hasan veled-i Murad der-karye-i

Kuracık (?) mezra‘a-i Receb veled-i Yusuf der-karye-i Duralı (?) mezra‘a-i Hüseyin der-karye-i [...] mezra‘a-i Ramazan der-karye-i [...] mezra‘a-i Yorgi veled-i Sarrâf ma‘a bağçe der-karye-i Karaş (?) an-cemâ‘ât Gürciyân der-karye-i Eynegazi müstakîlen çakır kendürcü-i merkûm Es-Seyyid Abdullah veled-i Mustafanın kaydının olduğu defter-i hâkânîde mukayyed olmağla merkûm sâlifü’z- zikr karye ve çiftlik ve mezra‘aları ber-mûceb-i defter-i hâkânî müstakîlen zabt ve vâki‘ olan mahsûlat ve rûsûmâtını kanûn ve defter mûcebince ahz u kabz murâd eylediğın dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden ba‘zı kimesneler hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûli müdâhale ve ta‘arruzdan hali olmadığın bildirüb defter-i hâkânî mûcebince amel olunub ecânibden olan kimesnelerin [...] defter-i hâkânî vâki‘ olan müdâhaleleri men‘ ve def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümayûn defter-i icmâl ve mufassal-ı çakırcıyâna mürâca‘ât olundukta Arım nâhiyesine tâbi‘ karye-i Yenice ve tahtında neferât ile Sadak (?) hisse der-karye-i mezbûr ve hâsıl tahtında nim ve hinta ve şâir ve resm-i meyve yekûn ma‘a gayrihû beş yüz yigirmi dört akçe yazu ile defter-i mufassal-ı çakırcıyanda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl çakırcıyanda mezra‘a-i Hasan bin İlyas ve Sünerli birâderi Ramazan ve Hasan der-karye-i Yenice dört yüz kırk akçe yazu ile an-kendürciden çakır deyü bir icmâl ve Ünye nâhiyesine tâbi‘ yüz on akçe yazar mezra‘a-i Sutek der-karye-i Saraycık cedîd Abdullah veled-i [...] el-mezbûreler yazu-yı mezkûreleriyle an-kendürciyân Çakır veledi ol-dahi bir icmâl ve Arım nâhiyesine tâbi‘ karye-i Köselü ve tahtında neferât ve zemîn ile Sadak ve hâsıl tahtında resm ve hinta ve şa‘îr ve resm-i meyve yekûn ma‘a gayrihû yedi yüz altı akçe yazu ile defter-i mufassal-ı çakırcıyanda olduğu muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl-i çakırcıyanda mezra‘a-i Seyan efendi der-karye-i Köselü cedîd Hasan bin Abdullah iki yüz yigirmi akçe yazu-yı mezkûresiyle an-kendürciyân-ı Çakır veledi ol-dahi bir icmâl ve yine nâhiye-i mezbûr tâbi‘ der-karye-i Dikilü (?) ve tahtında neferât ile sucu bekciyân ber-vech-i [...] an-avârız olunan [...] Ahmed hâsıl yüz akçe yazu ile ol-dahi defter-i mufassal-ı çakırcıyânda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl-i çakırcıyânda der-karye-i Dikilü (?) mezra‘a İsa veled-i Ohan iki yüz yigirmi akçe yazusuyla an-kendürciyân-ı Çakır veledi ol-dahi bir icmâl ve yine mezbûra tâbi‘ Hanaklu (?) nam-ı diğér Hamamcı (?) ve tahtında neferât ve zemîn ile Sadak ve hâsıl tahtında nim ve hinta ve şa‘îr ve resm-i meyve yekûn ma‘a gayrihû üç yüz akçe yazu ile ol-dahi defter-i mufassal-ı çakırcıyânda

muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl-i çakırcıyânda mezra‘a-i Karaman veled-i Cisman veled-i Yusuf birâderi Vaksar veled-i Yusuf ve Merzi der-karye-i Hamhalu (?) dört yüz kırk akçe an-kendürciyân-ı Çakır veled-i ol-dahi bir icmâl ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ karye-i Manalu (?) ve tahtında neferât ile Sadak ve hâsılı tahtında nim ve hinta ve şa‘îr ve resm-i meyve yekûn ma‘a gayrihû üç yüz doksan dokuz akçe yazı ile ol-dahi defter-i mufassal-ı çakırcıyânda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl-i çakırcıyânda mezra‘a-i Dülin veled-i Osman ve Receb birâderi Ulu Yusuf birâderi Murad ve Yunus Ağâ der-karye-i Mânalı (?) iki yüz yigirmi akçe yazı ile an-kendürciyân-ı Çakır veledi ol-dahi bir icmâl ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ karye-i Buraz ve tahtında neferât ile an-Sadak ve hâsıl tahtında nim ve hinta ve şa‘îr ve resm-i meyve yekûn ma‘a gayrihû beş yüz akçe yazı ile ol-dahi defter-i mufassal-ı çakırcıyânda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl-i çakırcıyânda mezra‘a-i Hızır veled-i Hasan Durmuş ve Şeker birâderi der-karye-i Kuracık (?) iki yüz iki akçe yazı ile an-kendürciyân-ı çakır veledi ol-dahi bir icmâl ve Arım nâhiyesine tâbi Eynegazi ve tahtında neferât ve zemîn ile Sadak-ı mezkûrlar mâdem ki rü‘ûs hizmet iderler ki avâriz mütâlebesinde verdikleri kendir [...sından] ve salgundan emîn ve mahsûn olmaları defter-i cedîde kayd olundu ve hâsıl tahtında resm ve hinta ve şa‘îr ve resm-i meyve yekûn ma‘a gayrihû bin dört yüz seksen bir akçe yazı ile ol-dahi defter-i mufassal-ı çakırcıyânda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl-i çakırcıyânda mezra‘a-i Ramazan Selam [...] der-karye-i Eynegazi iki yüz yigirmi akçe yazı-yı mezkûresiyle an-kendürciyân çakır veled-i bir icmâl ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi iki yüz yigirmi akçe yazar ma‘a mezra‘a-i Servi veled-i Yusuf ve Şeker veled-i Sarı der-karye-i Köselü yazı-yı mezkûresiyle an-kendürciyân Çakır veled-i ol-dahi bir icmâl ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ iki yüz yigirmi akçe yazar mezra‘a-i İbrahim veled-i Hasan der-karye-i Köselü el-mezbûr yazı-yı mezkûresiyle ol-dahi an-kendürciyân-ı Çakır veledi bir icmâl ve yine nâhiye-i merkûma tâbi iki bin dokuz yüz otuz yedi akçe yazar [...] [...] [...] ve çakırcıyan el-mezbûrun yazı-yı mezkûresiyle ol-dahi an-kendürciyân-ı Çakır veledi bir icmâl ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ iki yüz yigirmi akçe yazar mezra‘a-i ahur Kuşcu [...] der-karye-i Duralı (?) el-mezbûr yazı-yı mezkûresiyle an-kendürciyân-ı Çakır veledi ol-dahi bir icmâl ve yine nâhiye-i mezbûr tâbi‘ iki yüz elli akçe yazar mezra‘a-i Hızır veled-i Memiş ve Resul ve Şeker birâderi el-mezbûr yazı-yı mezkûresiyle ol-dahi an-kendürciyân-ı Çakır veledi bir icmâl ve yine nâhiye-i mezbûr tâbi‘ iki yüz yigirmi

akçe yazar Receb veled-i Yusuf ve İsa [...] der-karye-i Manalu el-mezbûr yazu-yı mezkûresiyle an-kendürciyan-ı Çakır veledi ol-dahi bir icmâl ve yine nâhiye-i mezbûr tâbi‘ iki yüz yedi akçe yazar mezra‘a-i Hasan veled-i Mehmed der-karye el-mezbûr yazu-yı mezkûresiyle an-kendürciyan çakır veled-i ol-dahi bir icmâl ve yine nâhiye-i mezbûr tâbi‘ iki yüz yigirmi akçe yazar mezra‘a-i Ramazan veled-i Mehmed Hacı [...] der-karye-i Dokuz el-mezbûr yazu-yı mezkûresiyle an-kendürciyân çakır veled-i ol-dahi bir icmâl ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ iki yüz yigirmi akçe yazar mezra‘a-i Yorgi veled-i Sarraf ma‘a bağçe der-karye-i Köselü el-mezbûr yazu-yı mezkûresiyle ol-dahi an-kendürciyân-ı Çakır veledi bir icmâl ve [...] nâhiyesine tâbi‘ yedi yüz on dokuz akçe yazar an-cemâ‘ât-i Gürciyân der-karye-i Eynegazi [...] [...] el-mezbûr yazu-yı mezkûresiyle an-kendürciyân-ı Çakır veledi ol-dahi bir icmâl ve icmâl-i mezbûrlar tamâmen çakır kendürcilerinden Es-Seyyid Abdullah veled-i Mustafanın kaydındadır ve der-kenâr mestur [...] nâhiyesine tâbi‘ yüz on üç akçe yazar [...] der-karye-i Saraycık ve yine nâhiye-i mezbûr tâbi‘ iki yüz yigirmi akçe yazar [...] veled-i Yusuf der-karye-i Köselü ve yine nâhiye-i mezbûr tâbi‘ on dokuz akçe yazar İbrahim veled-i Hasan der-karye-i Köselü ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ iki bin dokuz yüz otuz yedi akçe yazar [...] sadak Kuşan ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ iki yüz yigirmi akçe yazar Üveys bin Ömer ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ otuz akçe yazar ahur Kuşcu ve yine nâhiye-i mezbûrda iki yüz elli akçe yazar Hızır veled-i Memiş iki yüz yigirmi akçe yazar Receb veled-i Yusuf on dokuz akçe yazar Hasan veled-i Mehmed on dokuz akçe yazar Ramazan veled-i Mehmed der-karye-i Tomurlu ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ on dokuz akçe yazar Yorgi veled-i Sarraf ve yine Arım nâhiyesine tâbi‘ yedi yüz on dokuz akçe yazar Gürciyân der-karye-i Eynegazi nâmı cemâ‘ât-i çiftlik defterli mufassalları mimli bulunduğundan cevab zahir arz-ı hâl tahrîr olunmuşdur bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî sadır tahrîr ve tahsîs kılınan karye-i Yenice ve karye-i Köselü ve karye-i [...] ve karye-i Hanaklu nâm-ı diğêr Hamamcı ve karye-i Manalu ve karye-i Burtaz ve karye-i Eynegazi el-mezbûrelerin müstakîlen mahsûlât ve rûsûmâtları ile ve mezra‘a-i Sutek der-karye-i Saraycık ve mezra‘a-i Servi der-karye-i Köselü ve mezra‘a-i İbrahim der-karye Köselü ve çiftlik ve [...] Kuşçıyan ve mezra‘a-i Üveys bin Ömer nim çift der-karye-i [...] ve mezra‘a-i Hızır veled-i Memiş der-karye-i Kuracık ve mezra‘a-i Receb veled-i Yusuf der-karye-i Tomurlu ve mezra‘a-i Hüseyin der-karye-i [...] ve mezra‘a-i Ramazan der-karye-i Dokuz ve mezra‘a-i Yorgi veled-i Sarraf ma‘a bağçe

der-karye-i Karaş ve an-cemâ'ât-i Gürçiyan der-karye-i Eynegazi el-mezbûreler dahi müstakîlen çakır kendürci Es-Seyyid Abdullah veled-i Mustafanın tarafından zabt olunmak iktizâ eylediğın bi'l-fi'l defter emîni olan El-Hâc Abdunnâfi dâme mecdühûya arz itmeğın iltizâmât hakkında cârî olan nizâma nazaran husûs-ı mezbûr Trabzon vâlîsi düstûr vezîrim Hüsrev Mehmed Pâşâ iclalehûnun kapu kethüdâsı olan harameyn muhâsebecisi sâbık Selim Sâbit dâme mecdühûya havâle olunduğın mezbûr-ı müşârün-ileyh tarafından vârid olan iltizamât defterinde mukayyid olmadığın bahisle ber-vech-i meşrûh İbrahime i'tâsı rey-i menût idüğünü i'lâm itmeğın emîn-i mûmâileyhin arzı mucebince amel olunmak bâbında.

Fi Evâhil-i L sene 1233.

S.11- Belge 1

Giresun kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Giresun kasabası mahallâtından [...] mahallesi mütemekkinlerinden Nazar nâm zimmî gelüb bunun iki yüz yigirmi yedi senesinde kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Es-Seyyid Mustafa bin Hasan nâm kimesnenin mülk olduğı bir kıt'a seffinesinde re'îs ocak hasebiyle seffine-i merkûmun fikân ve ta'mîr ve iktizâ iden edevât-ı lâzime-i sâ'iresine meşrût ile kendi malında bâ-defter-i mikdâr iki bin üç yüz on üç gurûşdan harç ve sarf idüb ba'dehû seffine-i merkûme kazâda olunmağla bu dersa'âdetime gelüb masrûf olan Nazar-ı mersûmun iddi'â eylediğine binâen re'îsler kethüdâsı ma'rifetiyle [...] raiyyet üzere olundukda zimmîden ol-mikdâr kazâ-i mezbûr gurûşdan alacağı zuhûr itmesinden gaye ise mesfûr rızasıyla üç yüz on üç gurûş bedel-i kûsûr iki bin gurûş tamamen ahz ile husûs-ı mezbûre müteallik arz-ı da'vâdan birbirlerinin zimmetlerini ibrâ ve iskât eylediklerini müş'ar İstanbul kadısı sâbık tarafından i'lâm-ı şer' i'tâ olundukdan sonra bu memleket-i merkûm Es-Seyyid Mustafa karındaşı Ömer re'îs tarafından kasaba-i mezbûre irsâl birle husûs-ı mezbûr sâkinlerinden i'tâ itmekle huzûr-ı şer'de mürâfa'a-i şer'i şerîf olduklarında üzerlerine şer'an bir nesne sâbit olduğı müş'ar cânib-i şer'den tekrar yedine i'lâm-ı şer' verilmişsede mezbûr meblâğ olarak yine müdâhale ve te'addîden hâli olmadığın bildirüb şer' ile görölüb merkûmun bî-vech ve mugâyir-i i'lâm mücebince şer'i vâki' olan müdâhalesi men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve

yedinde olan iki kıt'a ve i'lâm-ı şer'ide ibrâz itmekden nâşî mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı L sene 1233.

S.11- Belge 2

Gümüşhâne kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Gümüşhâne kazâsı sâkinlerinden Mahmud ve Mehmed Emîn ve Memiş ibni Ahmed nâm kimesneler gelüb kazâ-i mezbûr sâkinlerinden olup bundan akdem der-âliyyemde sâkin olan Mustafa ibn Ahmed ve Eyüb bin Ali Yoğurtcu Ahmed bin Osman ve Aişe binti Mustafa ve Emîne binti Ahmed ve Cemile binti Abdullah ve Binayut veled-i Fuşuk ve Yani veled-i Hala ve Yerdî ve Celebin oğlu Kostanti veled-i Yorgi ve Yorgi veled-i Karadum tarafından vekîli Todori veled-i Yorgi ve Marko veled-i Yani ve Usta Yani veled-i Kirazi ve bakırcı diğeri Yani veled-i Kirazi ve Nikola veled-i Yani ve Yorgi veled-i Lazari ve Yani veled-i Murad ve Murad bin İlyasın tarafından vekîl Süleyman bin Ahmed hüccet-i karzdan ve kefâletinden bunlardan min-haysü'l-mecmû' on yedi bin yedi yüz yigirmi yedi gurûş asaleten ve vekâleten talep ve da'vâ itmeleriyle merkûmlar ile Üsküdar kadısı huzûrunda lede't-terâfu' beyinlerinde musâlihûn tavassutuyla cem'ân dört bin üç yüz doksan dört gurûş bedel-i makbûz her birini bi'l-asâleten ve bi'l-vekâleten ba'de's-sulh ve'l-kabûl ziyâde müdde'ileri olan sekiz bin üç yüz otuz üç gurûş müteallik da'vâdan zimmetlerini kabûllerini hâvî bi'l-asâleten ve bi'l-vekâleten ibrâz ve iskât eylediklerini müşâr cânib-i şer'î i'lâm-ı şer'î i'tâ olunub mugâyir-i i'lâm-ı şer'î dahl olunmak icâb itmez iken bu esnâda merkûmun ve mezbûreler ve mersûmun kazâ-i mezbûra varub biz mukaddemâ sulh olduğumuzda [...] olarak şimdi ziyâde müdde'imiz olan sekiz bin üç yüz otuz üç gurûş sizden talep iderüz deyü bî-vech ve mugâyir-i i'lâm akçe mutâlebesiyle te'addî ve her gelen hâkim ve zâbitân iştirâkla dâimâ tecrîm ve takdîrden hâli olmadığın bildürüb mahallinde şer' ile görüleb merkûmun ve mezbûrede ve mesfûrunun ve mugâyir-i i'lâm vâki' olan müdâhaleleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve virilen i'lâm-ı şer'iyi ibrâz itmeleriyle mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı L sene 1233.

S.12- Belge 1

Batum kazâsı civârında vâki' (boş) kadısına hüküm ki,

Batum kazâsı ahâlisi gelüb bunların ammucalarından biri fevt oldukda veresesinin sagîr ve sagîre ve gâ'ib ve gâ'ibesi olmayub cümle verese hazır ve kibâr olub kısmet taleb itmişler iken Batum kazâsı nâ'ibi tarafından resm-i kısmet almak için hilâf-ı kanûn cebren terekesi tahrîr olunduğundan mâ'adâ sagîr ve sagîre ve gâ'ib ve gâ'ibesi olub tahrîri lâzım geldikde aher müteveffânın mal-ı mevcûdundan ve harc-ı hüccet ve i'lâm vesâ'ir mevâddan kanûndan ziyâde akçe talebiyle te'addî ve rencîde olunmağın bildirüb kanûn üzere amel olunub nâ'ib-i mûmâileyh hilâf-ı kanûn ol-vechle vâki' olan te'addîsi men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'a itmeleriyle kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt L sene 1233.

S.12- Belge 2

Çıldır vâlîsi vezîre ve Ahışa kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Cemile nâm Hâtûn gelüb bunun Ahışa kazâsı sâkinlerinden Mühürdârzâdem Süleyman dimekle arîf kimesne zimmetinde bin iki yüz otuz senesinde yedi yüz otuz gurûş alacağı olub bi'd-def'ât taleb olmak murâd eyledikde ba'zı kimesnelere iştirâken virmekde ta'allül ve muhâlefet ve gadr-i külli sevdasında olduğun bildürüb mahallinde şer' ile görülüb merkûmun zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş kendüye aliverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î aleyhiden taleb olunmayub bermûceb-i fetevâ-yı şerîf husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehattîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâsıt L sene 1233.

S.12- Belge 3

Ünye kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

İsmail ve Hasan nâm kimesneler gelüb bunların babaları Mustafa nâm kimesne Ünye kasabası mahallâtından Çömlekçi mahallesinde kâ'in babası müteveffâ Süleymandan

müntakil ma'lûmetü'l-hudûd bir bâb mülk menzili karındaşı Osman nâm kimesne ile ber-vech-i iştirâk mutasarrıf iken babaları merkûm Mustafa fevt oldukda menzil-i mezbûrdan hissesi bi'l-irsî's-şer'î bunlara intikâl idüb ancak bunlar ol-vakitde sagır bulduklarından ammileri mezbûr Osman menzil-i mezbûrdan kendü hissesini zabt adem-i kanâ'at birle cümlesi hilâf-ı şer'î şerîf fuzûli zabt itmekle şimdi bunlara irişüb bâliğ ve da'vâya kadir olub taleb da'vâ itmek üzereler iken ammileri mezbûr Osman dahi fevt oldukda menzil-i mezbûrdan hissesi irsen kızı kazâ-i mezbûr sâkinelerinden Hanife nâm Hâtûna intikâl eylediğinden bunlar dahi menzil-i mezbûrdan hisselerini mezbûreden taleb eylediklerinde babam yedinde aldım deyü virmeyüb gadr-i külli eylediğın bildürüb mahallinde şer' ile görölüb babaları müteveffâ-yı mezbûrdan müntakil-i mezbûrenin hilâf-ı şer'î şerîf fuzûli zabt eylediği sâlifü'z-zikr menzilden hisseleri kendülere alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı L sene 1233.

S.12- Belge 4

Kozayı nâ'ibine hüküm ki,

Zikr-i âti karye ahâlisi gelüb Ahışa sancâğında Kozayı nâhiyesine tâbi' neferât ile karye-i Sehus ulya ve Sehus alâ ve hâsıl tahtına ispenç ve hinta ve şa'ir ve bağ ve bağçe burada mutasarrıf İbrahim dizdar kal'a-i Ahışa ber-mûceb-i hüccet-i şer'îye ber-vech-i maktû' fî sene kırk akçe ve bağ-ı asl berât-ı def' geldikde ve zemîn-i tarla ve asiyâbdan tasarruf Ali Çavuş gürûhundan tezkere emîni Kör Hasanın ber-vech-i maktû' fî sene elli akçe yekûn ma'a gayrihû yigirmi altı bin dokuz yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yazı-yı mezkûresinde bin beş yüz akçesi ifrâz ma'a gayrihâ birikdirilüb bin dokuz yüz Ahışa kal'ası müstahfızının mahsûsı birikdiği icmâl ve icmâl-i mezbûr tamâmen kal'a-i merkûm müstahfızından Ahmedin tîmârı ve berât-ı şerîfimle üzerinde olub karye-i mezbûrenin bâki yazısı müşterekleri kaydında defter-i hâkânîde mukayyed olmağla bunlar hîn-i tahrîr-i maktû'ı yazılan sâlifü'z-zikr bağ ve bağçenin hâsıl olan üzüm ve meyvelerinde ve zemînde dahl tedâ'ileriyle hâsıl eyledikleri tarlalarında öşre mu'âdil maktû'alarını ve maktû' yazılan mârû'l-beyân bağ ve bağçeden mâ'âdâ tasarruflarında olan bağ ve bağçelerden hâsıl olub bey' ve intikâ eyledikleri üzüm ve

meyvelerinde onda bir öşürlerini ve zemîn-i merkûmdan mâ'adâ karye-i mezbûra arâzisinde zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri tarlalarının öşürlerini müstahfız-ı merkûm Ahmed Raşid müştereklerine edâda kusûrları olmayub ziyâde mütâlebesiyle te'addî olunmaları îcâb itmez iken müstahfız-ı merkûm ve müşterekleri ziyâde mütâlebesiyle hilâf-ı defter-i hakâni fuzûli ve mugâyir-i kanûn te'addî ve rencîdeden hakkı olmadıkların bildirüb kanûn üzere amel olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-namçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda berât-ı şerîfim üzerinde olduğu mestûr ve mukayyid olmağın dîvân-ı hümâyûnumdan kanûn su'âl olundukda hîn-i tahrîrde maktû' yazılan sâlifü'z-zikr bağ ve bağçenin hâsıl olan üzüm ve meyvelerinde ve zemîn dahl tedâ'ileriyle hâsıl eyledikleri tarlalarında öşre mu'âdil maktû'alarını ve maktû' yazılan mârû'l-beyân bağ ve bağçeden mâ'adâ tasarruflarında olan bağ ve bağçelerden hâsıl olub bey' ve intifâ eyledikleri üzüm ve meyvelerinden onda bir öşürlerini ve zemîn-i mezbûrdan mâ'adâ karye-i mezbûre arâzisinde zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri tarlalarının kanûn ve defter mücebince öşürlerini virirler sipâhîlerine edâ eylediklerinde sonra ziyâde mütâlebesiyle te'addî olunmak hilâf-ı kanûn idüğü tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı L sene 1233.

S.13- Belge 1

Bafra nâ'ibine hüküm ki,

Çakır kendürcülerinden Halil veled-i İbrahim ve Hasan veled-i İbrahim gelüb Canik Bafra nâhiyesinde Kuşçuyan hisse-i der-karye Burtaz ve gayriden on bir bin sekiz akçe çakır kendürciliği tîmârlarına merkûm Halil veled-i İbrahim ve yine Bafra nâhiyesinde karye-i Burtaz cemâ'ât-i Yazdarak (?) nâm karye ve gayriden altı bin yüz kırk sekiz akçe çakır kendürciliği tîmârına merkûm Hasan veled-i İbrahim başka başka berât-ı şerîfimle mutasarrıflar olub Kuşçuyan hisse-i der-karye-i Burtaz müşterekiyle çakır kendürci-i merkûm Halilin ve cemâ'at-i Yazdarak (?) tâbi' karye-i [...] ve tahtında muharrer çiftlik müstakîlen çakır kendürci-i merkûm Hasanın kayıdlarına dâhil olduğu ve zikr olunan Burtaz karyesinin hisse-i sâni ve hisse-i sâlis ve hisse-i râbi' ve hisse-i hâmis ve hisse-i sâdis ve hisse-i seb'ada mâlikâneleri Elmor (?) mescidi vakfı ve dîvânîleri müşterekiyle Karahisar-ı şarki ve Canik

sancaklarında Ordu ve gayri nâhiyelerden Karacaömer nâm karye ve gayriden otuz dokuz bin beş yüz dokuz akçe ze'âmete mutasarrıf ve defterhâne-i âmirem kalemінде otuz nefer Şuhluların Seyid Mehmed Nuri Celalin kaydında idüğü defter-i hâkânîde mukayyid olmağla ber-mûceb-i defter-i hâkânî zabt ve zikr olunan Kuşçıyan hisse der-karye-i Burtaz'ın hâsılatı müşterekiyle merkûm Halil ve cemâ'at-i Yazdarak tâbi' karye-i Burtaz ve tahtında muharrer çiftliğin mahsûlât ve rûsûmâtı müstakîlen merkûm Hasan ahz u kabz murâd eylediklerinde dahl olunmak îcâb itmez iken ecânibden ba'zı kimesneler hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hali olmadıkların bildirüb ve defter-i hâkânî mûcebince amel olunub ecânibden olan kimesnelerin hilâf-ı defter-i hâkânî vâki' olan müdâhaleleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunı istid'a itmeleriyle defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda Bafra nâhiyesine tâbi' dört bin sekiz yüz akçe yazar Kuşçıyan hisse der-karye-i Burtaz yazu-yı mezkûresiyle an-kendürciyan çakır deyü bir icmâl ve icmâli kaydı tamamen merkûm Halil veled-i İbrahimin berâtı üzerinde ve yine nâhiye-i [...] tâbi' neferât ve çiftlik ile cemâ'at-i Yazdarak (?) tâbi' karye-i Burtaz ve hâsıl ve bunun tahtında çift ve hinta ve şa'ir ve resmi bostan yekûn ma'a gayrihû bin iki yüz seksen sekiz akçe yazu ile defter-i mufassal-ı çakırcıyanda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl-i çakırcıyanda yedi yüz yetmiş bir akçe yazu ile an-kendürciyan-ı çakır deyü bir icmâl ve icmâli kaydı tamamen merkûm Hasan veled-i İbrahimde berâtla üzerinde ve zikr olunan Bafra nâhiyesine tâbi' dört bin sekiz yüz akçe yazusı olan Kuşçıyan hissenin mufassalı mahalli bulunmadığının cevâb-ı tahrîr olunub ve yine nâhiye-i [...] tâbi' karye-i Burtaz tamâm mâlikâne vakfı mescidü'l- dîvânî tîmâr ve tahtında zemîn ve çiftlik ile hisse-i sâni an karye-i hâsıl dîvânî ma'a'r- rûsûm yüz yigirmi akçe ve yine zemîn çiftlik ile hisse-i sâlis an-karye-i Feyzullah hâsıl dîvânî ma'a rûsûm üç yüz elli akçe ve yine zemîn ve çiftlik ile hisse-i râbi' an-karye-i [...] dîvânî ma'a rûsûm yüz elli akçe ve yine çiftlik ile hisse-i hâmis an-karye-i Feyzullah hâsıl ve dîvânî ma'a rûsûm iki yüz elli akçe ve yine zemîn ile hisse-i sâdis an-karye-i Feyzullah hâsıl dîvânî ma'a rûsûm elli akçe ve yine zemîn ile hisse-i seb'a an-karye-i Feyzullah hâsıl dîvânî ma'a rûsûm seksen akçe yazular ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde birikdirilüb bin akçesi yazusı Satılmış nâhiyesine tâbi' Kuştaan karyesiyle ma'a gayriha birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû beş bin altı yüz akçe yazusunun altı yüz akçe ifrâzına birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû iki bin akçe bir

icmâl ve icmâl-i mezbûrun bin akçesi mûmâileyh Seyyid Mehmed Nuri iclâlehûnun bâkisi müştereki kayıtlarında olup ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî cemâ'at-i Kuşçiyân hisse der-karye-i Burtaz olmağla el-mezbûrı merkûm Halil veled-i İbrahim ile sâ'ir müşterekleri tarafından ve cemâ'at-i Yazdarak (?) tâbi' karye-i Burtaz ve tahtında muharrer çiftlik- i mezbûrenin mahsûlât ve rûsûmâtı merkûm Hasan veled-i İbrahimin tarafına ve karye-i Burtaz hisse-i sâni ve hisse-i sâlis ve hisse-i râbi' ve hisse-i hâmsin ve hisse-i sâdis ve hisse-i seb'a el-mezbûrelerin mâlikâneleri câniblerine â'id mahsûlâtı meşid-i elmor (?) vakfı tarafından ve dîvânîleri câniblerine â'id mahsûlât ve rûsûmâtı mûmâileyh Seyyid Mehmed Nuri Celal ile sâir müşterekleri taraflarında zabt olunmak iktizâ eylediği bi'l- fi'il defter emîni olan El-Hâc Abdunnafi dâme mecdühûya arz itmeğin iltizâmât hakkında câri olan nizâma nazaran husûs-ı mezbûr Trabzon vâlîsi ve Canik muhassılı vezîrim Hüsrev Mehmed Pâşâ edâmallahû te'âlâ iclâlehû kapu kethüdâsı olan haremeyn-i muhâsebecisi esbak Selim Sâbit mecdühûya havâle olundukda tîmâr-ı mezbûrlar müşârün-ileyhin iltizâmât defterine dahil olmamakla ber-vech-i muharrer emr-i şerîfim i'tâsı rey-i menût idiğünü i'lâm itmekle emîn-i mûmâileyhin arz mücebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i L sene 1233.

S.13- Belge 2

Ünye kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Ünye kazâsı mahallâtından Orta Mahallesi mütemekkinlerinden Yani nâm zimmî gelüb bunun mülki olduğu bir kıt'a seffinesinde aharın alâkası olmayub dahl olunmak îcâb itmez iken bundan akdem mürd olan nâm zimmînin zevcesi mahalle-i mezbûre mütemekkinlerinden Yuri oğlunun kızı Maryem nâm nasraniyye seffine-i merkûmenin nısfı zevcim mürd-i mesfûrun idi deyü fuzûli müdâhale itmekle mersûm ile mahallinde bi'l-muvâcehe lede'l-mürâfa'a mersûmeden da'vâsına muvâfik beyyine taleb olundukda ityân-ı beyyineden izhar-ı acz eylediğinden bu teklîf olunarak nasraniyye-i mersûmenin bî-vech vâki' olan müdâhalesinin men' ve def' ile seffine-i merkûme bunun tarafından [...] zabt için yedine hüccet-i şer'iyeye i'tâ olunmuşken mersûme mücâb ve mündefi' olmayub ol-dahi ızrârdan hali olduğun bildirüb mahallinde şer' ile görölüb mersûmenin bî-vech vâki' olan müdâhalesi men' ve def'

olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â ve virilen hüccet-i şer'iyeyi ibrâz itmekden nâşî mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâhir-i L sene 1233.

S.14- Belge 1

Erzurum vâlîsine ve Oltu kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûrun ehl-i İslam ve ehl-i zimmet re'âyâ tâ'ifesi gelüb bunların kazâları tarîk-i caddede vâki' olmak mülâbesesiyle öteden berü mürûr ve ubûr idenler kazâ-i mezbûrda kâ'in hanlara ücretiyle nüzûl beytütet idegelmişler iken bu esnâda mârrîn ve âbirîn o makûle hanlara konmayub bunların sâkin oldukları menzillerine konub meks ve meccânen ve yiyecek mutâlebesiyle hilâf-ı şer'î şerîf te'addî ve rencîdeden hali olmadıkların inhâ ve ol-vechle zâhîr olan te'addînin men' ve def'i bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle dîvân-ı hümâyûnumdan muktezâsı su'âl olundukda inhâ olunduğu üzre kazâ-i mezbûrdan mürûr ve ubûr idenlere kazâ-i mezbûrda mevcûd olan hanlar kâfi ve râfi iken bu esnâda mârrîn ve âbirîn kazânın sâkinleri oldukları ardlarına konub meks ve meccânen yem ve yiyecek mutâlebesiyle te'addî eyledikleri vâki' ise fi-mâ-ba'd kazâ-i mezbûrdan mürûr ve ubûr idenler kadîmden mârrîn ve âbirîne mahsûs olan hanlara ücretle kondurulub kazâlardan meks ve meccânen yem ve yiyecek mutâlebesiyle vâki' olan te'addînin ma'rifet-i şer' men' ve def'ine mübâderet olunmak için mahallinde şer'e havâle ile emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği tahrîr olunmağla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evahir-i L sene 1233.

S.14- Belge 2

Gönye kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûra tâbi' Karabaca karyesi sâkinlerinden Havva nâm Hâtûn gelüb bu kazâ-i mezbûre toprağında vâki' babasından ma'lûmetü'l-hudûd bir bâb mülk bağçeyi karındaşı karye-i mezbûre sâkinlerinden müntakil Salim nâm kimesne ile ber-vech-i iştirâk mutasarrıf iken karındaşı-ı merkûm bağçe-i mezkûrdan hissesini bey' ider oldukda mezbûre dahi bey'-i mezbûrî istimâ' ittiği anda ittihâz-ı şüf'a idüb şerâitine [...] fi'hâ ra'iyet idüb bağçe-i mezkûrda karındaşı-ı merkûmun hissesini ile

verdiği baha ile almaz tâlib iken karındaş-ı merkûm buna virmeyüb karye-i mezbûre sâkinlerinden nâm kimesneye virüb buna gadr-i külli eylediğin bildürüb mahallinde şer‘ ile görölüb bağçe-i mezkûrdan karındaş-ı merkûmun hissesini ile verdiği bahâ ile vaz‘ kendüye alıverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâil-i sene 1233.

S.14- Belge 3

Gönye kazâsı nâ’ibine hüküm ki,

Gönye kazâsı sâkinlerinden Sarı Ahmed oğlu Ahmed dimekle marûf kimesne gelüb bu kazâ-i mezbûr sancâğında vâki‘ mutasarrıf olduğu ma‘lûmetü’l- hudûd bir kıt‘a tarlasını beher sene zabt ve zirâ‘at ve öşür resmi sâhib-i arza edâ idegelüb aherden dahl olunmak icâb itmez iken ecânib olub ağrazdan ba‘zı kimesneler ol-yerde hilâf-ı kanûn fuzûli müdâhale ve ta‘arruzdan hali olmadıkların bildürüb kanûn üzere amel olunub ecânibden olan merkûmların hilâf-ı kanûn vâki‘ olan müdâhaleleri men‘ ve def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî dîvân-ı hümâyûnumdan fuzûli su’âl olundukda bu makûle arâzî üç sene ale’t-tevâlî bilâ-mâni‘ boz ve hâlî kalmayarak beher sene mutasarrıf tarafından zabt ve zirâ‘at ve öşür resmi sâhib-i arza edâ olunur iken cânib-i ahardan müdâhale olmasını hilâf-ı kanûn tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olmak bâbında.

Fî Evâil-i Za sene 1233.

S.14- Belge 4

Trabzon vâlisi ve Canik muhassılı vezîre ve Bafra ve Arım nâ’ibleri zîde ilmühûmâya hüküm ki,

Çakır kendürcilerden Abdurrahman veled-i Hasan ve Mehmed veled-i Hüseyin gelüb Canik sancâğında Bafra nâhiyesinde Akçay nâm karye ve gayriden üç bin üç yüz yigirmi iki akçe Çakır kendürce tîmârlarına merkûm Abdurrahman veled-i Hasan ve Arım nâhiyesinde mezra‘a-i Mehmed veled-i Hasan der-karye-i Canlu ve gayriden iki bin altı yüz on akçe Çakır kendürce tîmârına merkûm Mehmed veled-i Hasan başka başka berât-ı şerîfimle mutasarrıflar olub tîmârlarının baş kalemi ve mülhâkatı olan sâlifü’z-zikr Akçay karyesinden [...] hisseye [...] tahrîr ve tahsîs kılınan arâzî

müntakilen merkûm Abdurrahmanın ve Canlu karyesinden Kuşciyâna hisse tahsîs kılınan arâzî dahi merkûm Mehmedin kayıtlarına dâhil idüğü ve mârrü'l-beyân Akçay karyesinin arâzî-i sâ'iresinin dört sehîm mâlikânesinden iki buçuk sehîmi aharın veled-i Halil ve Ahmed ve Saidin mülkü ve bir buçuk sehîmi Bayram veled-i Adil mülki dîvânîsi müşterekiyle Bafra nâhiyesinde Bağsan (?) nâm karye ve gayriden otuz beş bin yüz seksen iki akçe ze'âmete mutasarrıf Osmanın kaydına dâhil idüğü ve mâ'ru'z-zıkr Canlu karyesinin arâzî-i sâ'iresinden hisse-i evvel ve hisse-i sâni ve hisse-i sâlise ve hisse-i râbi' ve hisse-i hâmis müşterekiyle Bafra nâhiyesinde İskal nâm karye ve gayriden on dört bin sekiz yüz beş akçe tîmâra mutasarrıf Hüseyin veled-i Hacı Hasanın el-muaf der-karye-i Canlu dahi müşterekiyle el-muaf der-karye-i Canlu el-mezbûr ve gayriden on altı bin dört yüz akçe tîmâra mutasarrıf Ahmed veled-i Alinin kaydına dâhil idüğü defter-i hâkânîde mukayyid olmağla çakır kendürce-i merkûm Abdurrahman veled-i Hasan karye-i Akçay el-mezkûreden [...] hisse tahrîr ve tahsîs kılınan arâzîyi ve merkûm Mehmed veled-i Hasan dahi karye-i Canlu el-mezbûreden Kuşcuyan hisse tahrîr ve tahsîs kılınan arâzîyi zabt ve hâsılatını ahz u kabz murâd eylediklerinde dahl olunmak icâb itmez iken ecânebden ba'zı kimesneler hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hali olmadıkların bildürüb defter-i hâkânî mücebince amel olunub ecânebden olan merkûmları hilâf-ı defter-i hâkânî dahl ve ta'arruz itdirilmeyüb men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukda Bafra nâhiyesine tâbi' [...] hisse-i der-karye-i Akçay ve hâsıl dört yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl-i çakırcıyanda dört yüz kırk akçe yazı ile karye-i Akçay [...] hisse an-kendürciyan-ı çakır deyü bir-icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamen çakır kendürcilerden merkûm Abdurrahman veled-i Hüseyinin kaydında olub ve Arım nâhiyesine tâbi' neferât ile hisse-i Kuşciyan der-karye-i Canlu ve hâsılı tahtında cebe ve hinta ve şa'ir ve resm-i meyve yekûn ma'a gayrihû yüz kırk akçe yazı ile defter-i mufassal-ı çakırcıyanda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâl-i çakırcıyanda iki yüz yigirmi akçe yazı ile mezra'a-i Mehmed veled-i Hasan ve der- karye-i Canlu an-kendürciyân-ı çakır deyü bir icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamen çakır kendürcilerinden merkûm Mehmed veled-i Hüseyinin kaydında olub ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' neferât ve zemîn ile karye-i Akçay mâlikâne dört sehîmden iki buçuk sehîm mülk aharın veled-i Halil ve

Ahmed veled-i Said Ahmed bir buçuk sehîm mülk Bayram veled-i Adilin dîvânî tîmâr ve hisse dîvânî tahtında nim (?) ve hınta ve şa'ir ve resm-i kevere yekûn ma'a gayrihû iki bin iki yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yazı-yı mezkûresiyle birikdirilüb ma'a gayrihû beş bin altı yüz akçe yekûnden bin beş yüz akçesi ifrâz birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû iki bin akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûr merkûm Osmanın kaydında olub ve Arım nâhiyesine tâbi' neferât ve zemîn ile karye-i Canlu hisse-i evvel hâsıl tahtında çift ve hınta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû iki bin akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' neferât ve zemîn ile hisse-i sâni an-karye-i Canlu ve hâsıl tahtında çift ve hınta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû iki bin akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' neferât ve zemîn ile hisse-i sülüs an-karye-i Canlu ve hâsıl tahtında nim (?) ve hınta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû sekiz yüz akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' neferât ve zemîn ile hisse-i râbi' an-karye-i Canlu ve hâsıl tahtında nim (?) ve hınta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû iki bin akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' neferât ve zemîn ile hisse-i hâmis an-karye-i Canlu ve hâsıl ma'a'r-rüsûm tahtında nim ve hınta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû altı yüz akçe yazular ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde yazı-yı mezkûreleriyle birikdirilüb ma'a gayrihû dokuz bin dört yüz akçe yekûnundan üç bin dört yüz akçesi ifrâz birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû on beş bin iki yüz otuz akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun bin elli sekiz akçesi merkûm Hüseyin veled-i Hacı Hasanın bâkisi müştereki kayıtlarında olub ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' neferât ve zemîn ile [...] karye-i Canlu ve hâsıl tahtında nim ve hınta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû bin beş yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yazı-yı mezkûresiyle birikdirilüb ma'a gayrihû on üç bin iki yüz akçe yekûnundan iki bin iki yüz akçesi ifrâz ve bir icmâl ve icmâl-i mezbûr tamamen Ahmed veled-i Alinin kaydında olub bu takdîrce ber-mukteza-yı defter-i hâkânî Akçay karyesinden [...] hisseyi tahrîr ve tahsîs kılınan arâzînin mahsulâtı çakır kendürcü-i merkûm Abdurrahman veled-i Hüseyinin tarafından ve Canlu karyesinden hisse-i Kuşciyan tahrîr ve tahsîsi kılınan arâzînin mahsulât ve rüsûmâtı çakır kendürcü-i merkûm Mehmed veled-i Hüseyinin tarafından ve karye-i Akçay el-mezbûrenin dört sehîm mâlikânesinden iki buçuk sehîm cânibine â'id mahsulâtı mülkiyyet üzere Emrullah veled-i Halil veled-i Ahmed ve Esad [...] taraflarından ve bir buçuk sehîm cânibine â'id mahsulâtı mülkiyyet üzere Bayram veled-i Adil tarafından ve dîvânîsi cânibine â'id mahsulât ve rüsûmâtı merkûm

Osman ile sâir müşterekleri taraflarından ve karye-i Canlu hisse-i evvel ve hisse-i sâni ve hisse-i sâlise ve hisse-i râbi‘ ve hisse-i hâmis el-mezbûrelerin mahsûlât ve rûsûmâtı merkûm Hüseyin veled-i Hacı Hasan ile sâir müşterekleri taraflarından ve el-mu‘âf-ı karye-i Canlu el-mezbûrenin mahsûlât ve rûsûmâtı merkûm Ahmed veled-i Ali ile sâir müşterekleri taraflarından zabt olunmak iktizâ eylediğın bi’l-fi‘l defter emîni olan El-Hâc Abdunnafi dame mecdühû arz idüb ancak iltizâmat hakkında cârî olan nizâma nazaran husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdân olan harameyn muhâsebecisi esbak iftihârü’l-emâcit ve’l-kerim Süleyman Sâbit dame mecdühûya havâle olundukda tîmâr-ı mezbûrlar tarafınızdan alınan iltizâmât defterine dâhil olmadığından bahisle ber-vech-i muharrer emr-i şerîfim ısdârını rey-i menût idüğünü i‘lâm itmekle sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin emîn-i mûmâ-ileyhin arz-ı mûcibince amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Za sene 1233.

S.16- Belge 1

Trabzon vâlîsi vezîre ve Trabzon kazâsı nâ’ibine hüküm ki,

Trabzon kazâsına tâbi‘ Yük limanı karyesi sâkinlerinden Genç Ali dimekle ma‘rûf kimesne gelüb bu kendü halinde ırzıyla mukayyed olub hilâf-ı şer‘i şerîf kimesneye vaz‘ ve te‘addîsi yoğiken kazâ-i mezbûr sükkânından [...] gürûhundan Mustafa nâm kimesne kendü halinde olmadığından Ahmed ve İsmail vesâir ma‘lûmu’l-isim kimesneler ile müttefik iki yüz otuz bir senesinde bunun menzilini basub üç bin gurûş mütecâviz mikdâr vesâir emlâk ve eşyâsıyla Kırı nâm bîkr-i bâliğayı dahi hilâf-ı şer‘i şerîf fuzûli ahz idüb gadr-i külli eylediğın ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık cânib-i şeyhü’l-islamdan fetevâ-yı şerîfesi olduğun bildürüb mahallinde şer‘ ile görölüb ber-muktezâyı şer‘ mazhâr icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde‘î-i mütelhaddiden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘ le görölmek bâbında.

Fî Evâil-i R sene 1233.

S.16- Belge 2

Ardanuç kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Ardanuç kazâsı sâkinlerinden Süleyman Kâmil ve Abdullah nâm kimesneler gelüb bunlar kazâ-i mezbûra tâbi' Karstebe karyesi toprağında vâki' ber-vech-i iştirâk mutasarrıf oldukları ma'lûmetü'l-hudûd çiftlikleri emlâkını ba-hüccet-i şer'iyeye tasarruf ve arâzîsi dahi beher sene zabt ve zirâ'at ve öşür resmi sâhib-i arza edâ ide gelüb dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Molla Mahmud ve Zihni Bey dimekle ma'rûf kimesneler zikr olunan emlâk ve arâzîye hilâf-ı şer' ve kanûn fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hali olmadıkların bildürüb mahallinde şer' ve kanûn üzere görölüb ecânibden olan merkûmların hilâf-ı şer' ve kanûn vâki' olan müdâhaleleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle dîvân-ı hümâyûnumdan kanûn lede's-su'âl merkûman tasarruflarında olan çiftlik arâzîsini iştirâken zabt eyler iken zirâ'at itmeyüb üç sene ale't-tevâlî yer ve mevki'î boz ve hâlî koyub müstahak tapu olundukda dahl iden mezkûrdan müdâhale ve Zihni Bey bütün sâhib-i arzdan resmi tapu ile elleriyle müdâhale iderler olmayıb fi'l-vâki' ol-yerleri beher sene zabt ve zirâ'at ve öşür resmi sâhib-i arza edâ ve çiftlik-i mezbûr emlâkını dahi ba-hüccet-i şer'iyeye tasarruf iderler iken merkûmlar zikr olunan emlâk-ı arâzîye fuzûli müdâhale eyledikleri vâki' ise men' ve def' için mahallinde şer' ve kanûn havâle ile emr-i şerîfim i'tâsı muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunmağla mahallinde şer' ve kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i R sene 1233.

S.16- Belge 3

Trabzon vâlîsi ve Canik muhassılı vezîre Horaderesi kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kürd oğlu Hasan dimekle meşhûr kimesne gelüb kazâ-i mezbûra tâbi' Şehriyan (?) nâm karye toprağında vâki' ale'l- iştirâk bir kıt'a bağçeye babası bi'l-iştirâk mülkiyyet üzere mutasarrıf iken babası merkûm fevt oldukda hissesi buna intikâl idüb aherden dahl olunmak icâb itmez iken kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Yerlik oğlu Ömer dimekle arîf kimesne zikr olunan bağ ve bağçeyi bin iki yüz yigirmi iki senesinden berü hilâf-ı şer'î şerîf fuzûli zabt ve mahsûsâtı ahz ve istimlâk idüb gadr-i külli eylediğın ve bu bâbda da'vâsına muvâfık cânib-i şeyhü'l-islamdan fetevâ-yı şerîfe virildüğün bildürüb mahallinde şer' ile görölüb merkûmun hilâf-ı şer'-i şerîfi

fuzûli zabt eylediği bağ ve bağçesiyle mahsûl istimlâk kendüye aliverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde‘î-i mütehattîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘ ile görülmek bâbında.

Fî Evâhir-i Za sene 1233.

S.16- Belge 4

Trabzon vâlîsi ve Canik muhassılı vezîre ve Ordu-yı Bayramlı kazâsı nâ’ibine hüküm ki,

Mahmud ve Mehmed nâm kimesneler gelüb bunların vâlideleri Ordu-yı Bayramlı kazâsına tâbi‘ Aynacık karyesi sâkinlerinden Fatma nâm Hâtûn kendü halinde ırzıyla mukayyide olub hilâf-ı şer‘ şerîf kimesneye vaz‘ ve te‘addîsi yoğiken yine karye-i mezbûre sâkinlerinden Öksüz oğlu Ali dimekle meşhûr kimesne kendü halinde olmadığından iki yüz otuz senesinde merkûm Fatmayı bıçak ile darb iderek ol-darbdan müşârün-ileyh müteveffa olub ol-vechle gadr-i külli eylediğin ve merkûmun sa’id-i (?) kesîresi olduğundan bilâ-emr-i âli mukâvemet mümkün olmadığı bildürüb mahallinde şer‘ ile görölüb ber-muktezâ-yı şer‘ olunur icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde‘î-i mütehattîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘ ile görülmek bâbında.

Fî Evâhir-i M sene 1233.

S.17- Belge 1

Trabzon vâlîsi vezîre ve Ünye kazâsı nâ’ibine hüküm ki,

Ünye kazâsına tâbi‘ [...] karyesi sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne gelüb bunun karye-i mezbûr toprağında vâki‘ tapu ve temessükli mutasarrıfı olub beher sene zabt ve zirâ‘at ve öşür ve resmi sâhib-i arza edâ idegeldiği ma‘lûmetü’l-hudûd tarlalarıyla bir kıt‘a mülk bağ ve iki re’s kara sığırında aherin alâkası yoğiken karye-i mezbûre

sâkinlerinden Hasan Bey demekle ma'rûf kimesne zikr olunan tarlalar ve bağ ve kara sığırlarını iki yüz otuz senesinde hilâf-ı şer' ve kanûn fuzûli zabt idüb gadr-i külli eylediğin ve bu bâbda da'vâsına muvâfık cânib-i şeyhü'l-islamdan fetevâ-yı şerîfesi olduğun bildürüb mahallinde şer' ve kanûn üzere görölüb merkûmun hilâf-ı şer' ve kanûn fuzûli zabt eylediği sâlifü'z-zikr tarla ve bağ ve kara sığırları kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî bu makûle arâzî üç sene ale't-tevâlî yer ve mevkiî boz ve hâlî kalmayarak beher sene mutasarrıf tarafına zabt ve zirâ'at ve öşür resmi sâhib-i arza edâ olunur iken cânib-i aherden fuzûli zabt olunması hilâf-ı kanûn olmağla husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehattîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i M sene 1234.

S.17- Belge 2

Trabzon vâlisî vezîre ve Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Alemdâr Osman demekle ma'rûf kimesne gelüb bunun kazâ-i mezbûra tâbi' Ohuraya (?) karyesi sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne zimmetinde iki yüz yiğirmi sekiz senesinden berü dört yüz elli altı gurûş alacak hakkı olub bi'd-def'ât talep olmak murâd eyledikte edâda te'addî ve muhâlefet birle gadr-i külli sevdâsında olduğun bildürüb mahallinde şer' ile görölüb merkûmun zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş alacak hakkı kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehattîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâil-i S sene 1234.

S.17- Belge 3

Trabzon vâlisî ve Canik muhassılı vezîre ve Maçuka kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Rüstemzâde Acem Mehmed ve Kethüda Ali usta ve Kâtibzâde Hasan dimekle meşhûr kimesneler gelüb merkûmların Maçuka kazâsında sâkin voyvodalık dâ'iyesinde olan Seyyid Osman ve Ömer ve yedi nefer ma'lûmu'l-isim kimesneler zimmetlerinde bin iki yüz yigirmi sekiz senesinden berü bâ-temessük on üç bin yedi yüz on gurûş alacak hakları olub meblâğ-ı mezbûrî bi'd-def'ât taleb olmak murâd eylediklerinde bî-vech-i şer'î virmekte ta'allül ve muhâlefet birle ibtâl-i hakk sevdâsında oldukları merkûmun mukaddemâ bâ- arz-ı hâl lede'l- inhâ ve devr-i şer'î mübâşir ma'rîfetiyle mahallinde şer' ile görölmek bâbında bin iki yüz otuz senesi evâsıt-ı Muharreminde Gümüşhâne emînine hitâben sâdır olan emr-i şerîfim mücebince ve varâkasında meblâğ-ı mezbûr emîn-i mûmâileyh ma'rîfetiyle merkûmlardan mutâlebe olundukda nefer ve neferât olarak doksan bir gün edâsına müteahhid olmuşlar iken tahsîl olunamayub zimmetlerinde yedinde kaldığın inhâ ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak bâbında te'kîdî hâvi emr-i şerîfim sudûrını istid'a itmeleriyle dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz kayd ve ahkâma mürâca'at olundukda ber-vech-i muharrer târih-i merkûmda emr-i şerîfim virildiği mestûr ve mukayyid bulunmağın husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden taleb olunmayub ber-müceb-i fetevâ-yı şerîf husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehaddîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i S sene 1234.

S.17- Belge 4

Zikr-i âtî kimesnenin Canik sancâğı dâhilinde bulunduğı mahallin kadısına hüküm ki,

Lâdik kazâsı sâkinlerinden Es-Seyyid Abdurrahman zîde şerîfehû gelüb bu kendü halinde ırzıyla mukayyid olub hilâf-ı şer'î şerîf kimesneye vaz' ve hareketi yoğiken Lâdik kazâsında â'yânlık dâ'iyesinde olan Deli Ali dimekle arîf kimesne kendü halinde olmadığından bin iki yüz yigirmi senesinde bunun menzilini basûb derûnunda mevcûd bâ-defter-i mufassalan sekiz bin gurûşundan mütecâviz der keyl ve der anbâr (?) olunmuş ma'lûmu'l-keyl zahîresiyle emvâl ve eşyâsını hilâf-ı şer' şerîfi fuzûli zabt eylediğiniz kanâ'at üzerine iki bin beş yüz gurûşunu dahi bî-gayr-i

hakk ahz itmekle dava itmek üzere iken emvâlin dahi merkûm mahall-i âhere karâr birle âla hâla kaldığın şimdi merkûm Canik sancâğı dâhilinde geşt ü güzâr üzere olduğun bildürüb merkûmun bulunduğu mahallinde şer‘ ile görölüb alıverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî merkûmun bulunduğu mahalde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı S sene 1234.

S.18- Belge 1

Maçuka kazâsı nâ’ibine ve Hassam silahşörlerinden Gümüşhâne emîni İsmail zîde mecdühûya hüküm ki,

Rüstemzâde Acem Mehmed ve Kethüdâ Ali usta ve Kâtibzâde Hasan dimekle meşhûr kimesneler gelüb merkûmların Gümüşhâne ma’denlerine merbût Maçuka kazâsına sâkin voyvodalık dâ’iyesinde olan Seyyid Osman ve Ömer ve yedi nefer ma‘lûmu’l-isim kimesneler zimmetlerinde bin iki yüz yigirmi senesinden berü bâ-temessük on üç bin yedi yüz on gurûş alacak hakları olub meblâğ-ı mezbûrı bi’d-def‘ât taleb olunmak murâd eyledikte bî-vech-i şer‘i virmekde ta‘allül ve muhâlefet birle ibtâl-i hakk sevдâsında olduğun merkûman mukaddemâ ba- arz-ı hâl lede’l-inhâ vürüd senevî mübâşir ma‘rifetiyle mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında bin iki yüz otuz iki senesi evâsıt-ı Muharreminde Gümüşhâne emînine hitâben hassama sâdır olan emr-i şerîfim mücebince emîn-i mûmâ-ileyh merkûmları celb ile meblâğ-ı mezbûrun tahsîline izbâr eylediğin merkûmlar ol-mikdâr deynleri olduğunu ikrâr ve i‘tirâf iderek doksan bir gün ile edâya müteahhid olduklarından bunlar dahi merkûmların bir kıt‘a deyn temessüklerinde emîn-i mûmâileyh ve deyn temessükler ise iki seneden berü pes-mânde ve ne tahsîl kaldığın ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak bâbında te’kîdî havî emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmeleriyle dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz kuyûd ve mufassala mürâca‘at olundukda ber-vech-i muharrer târih-i merkûmda emr-i şerîfim virildiği mestûr ve mukayyid bulunmağın husûs-ı mezbûr darbhâne-i âmîrem nâzırı Mîr Seyyid Abdurrahman dâme mecdühûya lede’l-havâle husûs-ı mezbûr şer‘ ile rû’yet [...] itmeyüb ihkâk-ı hakk mübâderet olunmak için mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince emr-i şerîfim ısdârını i‘lâm itmekle husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden taleb

olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehattîden tahsîl olunmak üzere sen ki emîn-i mûmâileyhsin i'lâmı ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı S sene 1234.

S.18- Belge 2

Ahışha kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

İsmail nâm kimesne gelüb Ahışha kazâsına tâbi' Ayastômân nâm karye toprağında vâki' tahminen iki kîle tohum istî'âb ider ma'lûmu'l-hudûd tarlalarda Ali nâm kimesne mutasarrıf iken bin iki yüz otuz iki senesinde fevt oldukda oğlu ve kızı ve baba bir er karındâşı ve sâir ashâb-ı tapûdan kimesnesi kalmayub tasarrufunda olan yerleri tapuya müstahakk oldukda bu dahi ol-yerleri sâhib-i arzdan resm-i tapû ile alub yedine virilen sâhib-i arz temessüki mûcebince beher sene zabt ve zirâ'at ve öşür resmi sâhib-i arza edâ idüb ahardan dahl olunmak icâb itmez iken müteveffâ-yı mezbûrenin zevcesi nâm hâtûn zuhûr birle yine ol-yerleri zabt iderim deyü hilâf-ı kanûn fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hali olmadığın ve bu bâbda da'vâsına muvâfık cânib-i şeyhü'l-islâmdan fetevâ-yı şerîfe virildiğin bildirüb kanûn üzere amel olunub mezbûrenin hilâf-ı kanûn ol-vechle vâki' olan müdâhalesi men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî dîvân-ı hümayûnumdan kanûn üzere su'âl olundukda arâzî tasarruf idenlerden merkûm Ali fevt oldukda oğlu ve kızı ve baba bir er karındâşı vesâ'ir ashâb-ı tapûdan kimesnesi olmayub tasarrufunda olan yerleri tapuya müstahakk oldukda müteveffîye-yi mezbûrenin zevcesi ol-yerleri mukaddem târih ve resm-i tapû ile sâhib-i arzdan olmağla müdâhale ider olmayub fi'l-vâki' bu ol-yerleri resm-i tapû ile sâhib-i arzdan alub yedine virilen temessük mûcebince zabt ve zirâ'at ider iken mezbûre fuzûli müdâhale eylediği vâki' ise men' ve def' birle arâzî-i merkûm yedinde olan sâhib-i arz temessüki mûcebince merkûm İsmail zabt ve zirâ'at itdirilmek için emr-i şerîfim i'tâsı muvâfık-ı kanûndur deyü tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i S sene 1234.

S.18- Belge 3

Trabzon vâlisi vezîre Trabzon eyâletinde vâki‘ Bolathâne kasabasının tâbi‘ olduğu kazânın kadısına hüküm ki,

Nikola nâm zimmî gelüb bunun ammisi oğlu Bolathâne kasabası mütemekkinlerinden Gorgi Karakaş ve Dimitri nâm zimmî iki yüz otuz senesinde mürd oldukda kazâ-i mezbûrede vâki‘ mülkiyyet üzere mutasarrıf olduğu bir bâb menzil ile dört kıt‘a zeytûn bağçeleri irsen buna intikâl idüb ahardan dahl olunmak icâb itmez iken yine kazâ-i mezbûre sâkinlerinden Emîr Hüseyin ve Hacı Ömer oğlu ve Bekir ve Simar oğlu ve El-Hâc Molla Mehmed dimekle meşhûr kimesneler Gebran oğlu Acı Yani nâm zimmî ile yekden olarak zikr olunan menzil ve bağçeleri fuzûli zabt idüb gadr-i külli eylediklerin ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık fetevâ-yı şerîfe virildiğin bildürüb mahallinde şer‘ ile görülüb mürd-i mesfûrdan müntakil-i mezbûreler ile mesfûrun fuzûli zabt eyledikleri menzil ve bağçeleri kendüye aliverilüb icrâ-yı şer‘i ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde‘î-i mütehadîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘ ile görülmek bâbında.

Fî Evâhir-i R sene 1234.

S.19- Belge 1

Çıldır vâlisi vezîre ve eyâlet-i Çıldırda vâki‘ Keskin nâm mahallin tâbi‘ bulunduğu kazânın kadısına hüküm ki,

Burusada ikâmet üzere olan merfû‘u‘l-vüzerâ Pehlivan İbrahim Pâşâ edâmallahû ma‘âlîyyenin hizmetinden Keskin nâm mahalde sâkin Manâvzâde Mehmed dimekle arîf kimesne gelüb bu kendü halinde ırzıyla mukayyed olub hilâf-ı şer‘ şerîf kimesneye vaz‘ ve hareketi yoğiken Keskin nâm mahalde sâkin Mehmed Bey dimekle meşhûr kimesne kendü halinde olmadığından bin iki yüz otuz senesinde bunun bâ- defter-i müfredât yirmi bin sekiz yüz altı gurûşluk emvâl ve eşyâsını hilâf-ı şer‘ şerîf fuzûli gasb idüb gadr-i külli eylediğin bildürüb mahallinde şer‘ ile görülüb merkûmun hilâf-ı şer‘i şerîf fuzûli gasb eylediği ol-mikdâr gurûşluk emvâl ve eşyâsını kendüye aliverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i

şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr tahsîli mübâderet olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâhir-i R sene 1234.

S.19- Belge 2

Akçaabâd ma'a Acura kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûra tâbi' Eksanta (?) karyesi ahâlisi gelüb bunların karye-i mezbûre toprağında kadîmden koyun vesâ'ir tarlâları râ'î olunmayub otundan ve suyundan intifâ' idgeldikleri mahsûlu ve menzil-i kadîmi mer'a yerlerinde âherin alâkası olmayub dahl olunmak icâb itmez iken Şamarnefs (?) karyesi ahâlisinden Mokol oğlu Mustafa vesâ'irleri ol mer'a yerleri bizim hayvânâtımıza mahsusdur deyû hilâf-ı kanûn-ı kadîme mugâyir fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hali olmadıkların bildürüb kanûn üzere amel olunub zikr olunan Şamarlu karyesi ahâlisinin hilâf-ı kanûn-ı kadîme mugâyir ol-vechle vâki' olan müdâhaleleri men' ve def' birle ol-mer'a yerlerinde bunların kadîm üzere hayvânâtları ra'î ittirmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı R sene 1234.

S.19- Belge 3

Ünye kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Hüseyin ve Mehmed ibn-i Mustafa nâm kimesneler gelüb bunlar kazâ-i mezbûra tâbi' Hokorok (?) nâm karye toprağında vâki' ebâ-an-cedd kırk elli seneden mütecâviz tapûlu ve temessükli iştirâken mutasarrıf oldukları ma'lûmetü'l-hudûd tarlalarını beher sene zabt ve zirâ'at öşür ve resmin sâhib-i arza edâ idegelüb dahl olunmak icâb itmeyüb ve bu makûle on sene mürûr iden arâzî da'vâsının istimâ' memnû'a iken bu esnâda ecânibden yine karye-i mezbûre sâkinlerinden İmâm oğlu İsmail ve karındâşı Molla Mehmed dimekle meşhûr kimesneler zuhûr birle ol-yerler sinîn-i mezbûreden mukaddem babamızın idi şimdi bizler alur zabt ideriz deyû hilâf-ı kanûn fuzûli müdâhaleden halî olmadıkların ve bu bâbda da'vâlarına muvâfık fetevâ-yı şerîfe virildiğın bildürüb kanûn üzere amel olunub merkûmânın hilâf-ı kanûn ol-vechle vâki' olan müdâhaleleri men' ve def' ve ol-yerleri bize olan sâhib-i arza temessük mücebince ber-karâr-ı sâbık kendülere zabt ve zirâ'at ittirmek bâbında

emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle dîvân-ı hümâyûnumdan fuzûli su'âl olundukda bu makûle on sene mürûr iden arâzî da'vâsının istimâ' memnûa' olmağla inhâ olunduğu üzere ise cevâben vâki' olan müdâhalenin men' ve def' için emr-i şerîfim i'tâsı muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı C sene 1234.

S.19- Belge 4

Ünye kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Hutebâdan İbrahim bin Mehmed zîde salâhümâ gelüb bu kazâ-i mezbûra tâbi' Beydinli nâm karyede vâki' câmi'-i şerîfde yevmi bir akçe vazîfe ile askeri rûznâmçesinden virilen berât-ı şerîfimle hatîb olub uhdesine lâzım gelen hizmetini edâ idüb ve bu makûle e'imme ve hutebâ muktezâ-yı nass oldukları i'tibâriyla ancak rûsûm-ı ra'yyet ve bilâ- emr-i şerîf tekâlif-i şakka mutâlebesiyle te'addi olunmak icâb itmez iken karye-i mezbûre zâbiti tarafından hilâf-ı kanûn resmi ra'yyet ve ehl-i örf tâ'ifesi câniblerinden dahi bilâ-emr-i şerîf ve tekâlif-i şakka mutâlebesiyle te'addî ve rencîdeden hâlî olmadıkların bildürüb kanûn üzere amel olunub merkûmların hilâf-ı kanûn ol-vechle vâki' olan te'addîleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî dîvân-ı hümâyûnumdan kanûn su'âl olundukda bu makûle imâm ve hatîb muktezâ-yı nass oldukları i'tibâriyla ancak resm-i ra'yyet ve bilâ-emr-i şerîfim tekâlif-i şakka mutâlebesiyle te'addî olunmak hilâf-ı kanûn idüğü tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı C sene 1234.

S.20- Belge 1

Oltu kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Karin nâm zimmî gelüb bunun kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Acı Kurban dimekle meşhûr kimesne zimmetinde bin iki yüz otuz iki senesinden berü cihet-i karz-ı şer'iden yedi yüz gurûş alacak hakkı olub meblâğ-ı mezbûrî talep olmak murâd eyledikde bî-vech-i şer'î virmekde ta'allül ve muhâlefet eyledikten mâ'adâ yine kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Makal oğlu Abdurrezzak dimekle arîf kimesne kendü halinde olmadığından ehl-i örf istinâden iki bin beş yüz gurûşunu dahi hilâf-ı şer'î

şerîf ve bî-gayr-i hakk ahz idüb ol-vechle gadr-i külli eylediklerin ve bu bâbda da'vâsına muvâfık cânib-i şeyhü'l-islâmdan fetevâ-yı şerîfe virildiğın bildürüb şer' ile görölüb merkûmun zimmetinde olan meblâğ ile merkûm Abdurrezzakın hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûli ahz eylediği ol-mikdâr gurûş kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'a itmekden nâşî mahallinde şer' ile görölmek.

Fî Evâhir-i C sene 1234.

S.20- Belge 2

Çıldır vâlisî vezîre Günüknâ'ibiyle zıkr-i âtî hâss karyelerinin tâbi' oldukları kazâ ve nâhiyelerin kadı ve nâ'iblerine hüküm ki,

Ahmed dâme indî gelüb Ahilkelek sancâğında Günüknâhiyesinde rabîta-i kal'a-i Günüknâm karye ve gayriden yığirmi altı bin akçe mîr-i livâ Ahilkelek hisse-i berât-ı şerîfimle ber-vech-i yurtluk ve ocaklu mutasarrıf olub hâss-ı mezbûr karyelerini defter-i hâkânî ve yedinde olan berât mûcebince zabt ve vâki' olan mahsulât ve rûsumâtını kanûn ve defter mûcebince ahz ve kabz murâd eyledikde dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden Ahilkelek sâkinlerinden Muti' nâm kimesne hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn fuzûli müdâhaleden hali olmadığın bildürüb defter-i hâkânî mûcebince kanûn üzere amel olunub merkûmun hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn vâki' olan müdâhalesi men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'a itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûna mürâca'ât olundukda husûs-ı mezbûr iki yüz yığirmi târihli berât-ı şerîfimle mûmâileyhin üzerinde olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın dîvân-ı hümâyûnumdan muktezâsı lede's-su'âl husûs-ı mezbûr karyeleri defter-i hâkânî yedinde olan berât-ı âlî mûcebince mûmâileyh zabt ve vâki' olan mahsulât ve rûsumât kanûn ve defter mûcebince ahz ve kabz itdirildiğın ve merkûm dahi ruhsat itdirilmek için defter-i hâkânî mûcebince kanûn üzere emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği tahrîr olunub iltizâmât hakkında cârî olan nizâma nazaran husûs-ı mezbûr sen ki vezir-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdân olub hâlâ matbah-ı âmîrem emîni olan dergâh-ı mu'allâm kapûcî başlarından Osman dâme-mecdühûya lede'l-havâle husûs-ı mezbûr tarafından bulunan iltizâmât defterinde mukayyid olmadığını i'lâm itmekle

sen ki vezir-i müşârün-ileyhsin defter-i hâkânî mücebince kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i C sene 1234.

S.20- Belge 3

Kozayı nâ'ibine hüküm ki,

Ahışa sâkinlerinden İbrahim halîfe zîde salâhû gelüb Ahışa sancâğında Kozayı nâhiyesine tâbi' Vafi karyesi mîr-i mîrân olan Çıldır hâssı mülhakâtından iken Çıldır vâlîsi El-Hâc Ahmed Pâşânın Ahışanın dâhil sûretinde binâ' ve ihyâ' eylediği câmi'-i şerîf ve medrese-i münîf ve kütübhâne ve köprülerine vakf olmak üzere bâ-hattı tevki'î tashîh olunduğu ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' Mesazil (?) karyesi dahi müştereğiyle karye-i Mesazil ve gayriden iki bin akçe tîmâr ile Ahışa kal'ası azablığına mutasarrıf İbrahimin kaydına dâhil olduğu der-karye-i merkûmda vâki' otuz dört kıt'a evâmîr-i müşâru'nileyhin câmi'-i şerîfi mürtekası vâki' olmak üzere tashîh kılındığı defter-i hâkânîde mukayyid ve merkûm İbrahim müşârunileyh vakfının maliye-i cânibinden virilen berât-ı şerîfimle mütevellîsi olmağla sâlifü'z-zikr Martı karyesiyle mâru'z-zikr Mesazil karyesinde vâki' otuz dört kıt'a tarlaları ber-müceb-i defter-i hâkânî müşârunileyh vakfı tarafından bi't-tevliyet zabt ve vâki' olan mahsûlât ve rüsûmâtını kanûn ve defter mücebince ahz u kabz murâd eyledikde dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden ba'zı kimesneler hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hali olmadıkların bildirüb defter-i hâkânî mücebince amel olunub ecânibden olan merkûmların hilâf-ı defter-i hâkânî vâki' olan müdâhaleleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'a itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûna ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda Kozayı nâhiyesine tâbi' elli dokuz nefer re'ayâ ile karye-i Vafi hâsıl tahtında hinta ve şa'ir ve bâd-ı hevâ ve arûsiyye yekûn ma'a gayrihû yiğirmi beş bin akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yazı-yı mezkûresi mîr-i mîrân-ı vilâyet-i Çıldır kadı mülhakâtından iken Çıldır vâlîsi esbak El-Hâc Ahmed Paşânın Ahışanın dâhil sûretde binâ' ve ihyâ' eylediği câmi'-i şerîf ve medrese-i münîf ve kütübhâne ve köprülerine vakf olmak üzere bin yüz altmış üç târîhinde bâ-hattı tevki'î tashîh ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' elli yedi nefer re'ayâ ile karye-i Mesazil ve hâsıl tahtında

ispenç ve hinta ve şa'ir ve bâd-ı hevâ ve arûsiyye ve çayır Mehmed lobak (?) karye-i mezbûrenin kadîmden temessük yekûn ma'a gayrihû yigirmi iki bin iki yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve karye-i mezbûrenin toprağında vâki' otuz dört kıt'a tarla müşârün-ileyh Ahışhanın dâhil sûretde binâsına muvâfık olduğu Ahmediyye ismiyle tasmî' câmi'-i şerîf mürtekasının ve tâ'ifeler [...] ihtiyâçları olmağla taraf-ı hümayûndan mezîd müşârün-ileyh hibe itmek olunub murâd olan emr-i âlî mücebince bin yüz otuz yedi târihinde bâ-hatt-ı tevki'î tashîh olunub defter-i icmâlde yazı-yı mezkûresinden bin yüz akçesi ifrâz birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû iki bin akçe Ahışha kal'ası azabanına mahsûsı bir gedik icmâl ve icmâl-i mezbûr tamâmen berâtla merkûm İbrahimin üzerinde olub bu takdîrce bermuktezâ-yı defter-i hâkânî karye-i Vafî el-mezbûrenin mahsûlât ve rüsûmâtı bermüceb-i [...] müşârün-ileyh El-Hâc Ahmed Paşânın câmi'-i şerîf ve medrese-i münîf ve kütübhâne ve köprülerine vakf tarafından ve yine bermüceb-i tashîh Mesazil karyesinde vâki' otuz dört kıt'a tarla el-mezbûreler dahi müşârün-ileyh câmi'-i şerîfi mürteka vakfi tarafından ve karye-i mezbûrenin mahsûlât ve rüsûmâtı azab-ı merkûm ve İbrahim ile sâ'ir müşterekleri taraflarından zabt olunmak ahz eylediğın bi'l-fi'l defter emîni olan El-Hâc Abdunnafi dâme mecdühû arz eylediğine binâen iltizâmat hakkında cârî olan nizâma nazaran husûs-ı mezbûr Çıldır vâlisî vezîrim El-Hâc hafız Ali Paşâ edâmallahû te'âlâ iclâlehûnun kapu kethüdâsı olub hâlâ matbah-ı âmirem emîni dergâh-ı mu'allâm kapûcî başlarından Osman dâme mecdühûya lede'l-havâle zikr olunan karyeler müşârün-ileyhin der-dest olan iltizâmât defterinde mukayyid olmadığın i'lâm itmekle emîn-i mûmâileyhin arzı mücebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i C sene 1234.

S.21- Belge 1

Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Cemile nâm Hâtûn gelüb bunun babası Süleyman nâm kimesne Trabzon kazâsı mahallâtından Hoca Halil mahallesinde vâki' mutasarrıf olduğu bir bâb mülk menziline iki yüz yigirmi dört senesinde Hâcî İsmail oğlu Mustafa Yazıcı dimekle arîf kimesneye ma'lûm tamamına değin senevî ma'lûmü'l-mikdâr gurûşa icâr ve mezbûr dahi istfîcâr ve vâlidesi Esmâ nâm Hâtûn dahi üç yüz gurûşluk eşyâsını emânete teslîm idüb ba'dehû babası mezbûr menzil-i mezkûr ve vâlidesi mezbûre

eşyâ-yı merkûmeyi almak üzere iken babası merkûm ve mezbûr Mustafaya Yazıcı ile vâlidesi mezbûr birbirini mütakiben fevt ve müteveffîye olduklarında menzil-i mezkûr ile eşyâ-yı mezbûr irsen buna intikâl itmişken merkûm Mustafa Yazıcının zevcesi mahalle-i mezbûre sâkinelerinden Mebtaş nâm Hâtûn zuhûr birle mâru'z-zikr menzil ve eşya zevcim müteveffâ-yı mezbûrun idi bâna intikâl ider deyü hilâf-ı şer' şerîf fuzûli zabt idüb gadr-i külli eylediğin bildürüb da'vâsına muvâfık cânib-i şeyhü'l-islâmdan fetevâ-yı şerîfe virildiğin bildürüb şer' ile görülüb mevrûslarından müntakil-i merkûmenin hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûli zabt eylediği menzil ve eşyâ kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâil-i Ş sene 1234.

S.21- Belge 2

Ânapa muhâfızı vezîre ve Ânapa kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Sâdât-ı kirâmdan Es-Seyyid El-Hâc İsmail zîde şerîf gelüb bunun tîmârdan Anapa sâkinlerinden Es- Seyyid Mehmed nâm kimesne zimmetinde bin iki yüz otuz iki senesinden berü cihet-i karz-ı şer'iden bâ-temessük üç bin gurûş alacağı olub taleb olmak üzere iken merkûm Mehmed fevt oldukda terekesini ahz u kabz iden Anapa sâkinlerinden ma'lûmu'l-isim veresesinden mal-ı müteveffâ-yı mezkûrdan taleb eyledikde virilmekte ta'allül ve muhâlefet üzere olduğun bildürüb mahallinde şer' ile görülüb müteveffâ-yı mezbûrun terekesini ahz ve kabz iden veresesinden mal-ı müteveffâ-yı mezbûrdan kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i mütehadîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâil-i S sene 1234.

S.22- Belge 1

Şavşad nâ'ibine hüküm ki,

Şavşad kazâsına tâbi' Maride (?) nâm karye sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne ile karındaşı Mehmed ve ammîsi Ömer nâm kimesneler gelüb bunların karye-i mezkûre

toprağında vâki' tapu temessüki iştirâken mutasarrıflarında olub beher sene zabt ve zirâ'at ve oşür ve resmin sâhib-i arza edâ idegeldikleri ma'lûmetü'l-hudûd tarlalarında aherin alâkası yoğiken karye-i merkûm sâkinlerinden Numan nâm kimesne iki yüz otuz iki senesinde zikr olunan tarlaları hilâf-ı kanûn fuzûli zabt idüb gadr-i külli eylediğın bildürüb kanûn üzere amel olunub merkûmun hilâf-ı kanûn fuzûli zabt eylediği tarla-yı mezkûrlar kendülere alıverilüb zabt ve zirâ'at itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle dîvân-ı hümâyûnumdan kanûn su'âl olundukda bu makûle arâzî üç sene ale't-tevâlî bilâ-mâni' boz ve hâlî kalmayarak mutasarrıf tarafından beher sene zabt ve zirâ'at ve oşür ve resmin sâhib-i arza edâ olunur iken cânib-i aherden zabt olunması hilâf-ı kanûn idüğü tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i N sene 1234.

S.22- Belge 2

Trabzon vâlisi vezîre ve Giresun kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Âsitâne-i âliyem sâkinlerinden Şerîfe Ümmü Gülsüm nâm Hâtûn südde-i sa'âdetime arz-ı hâl bunun büyük babası nâm kimesne iki yüz otuz senesinde fevt oldukda Giresun kazâsı toprağında vâki' mülkiyyet üzere mutasarrıf olduğu dört bin gurûşlukdan mütecâviz menzil ve fındık bağçeleriyle emvâl ve eşyâ ve nukûdı berât-ı şer'î kızı ve bunun vâlidesi Emîne nâm Hâtûn ba'de'l-intikâl vâlidesi mezbûre zikr olunan emlâk ve emvâl ve eşyâ ve nukûdı bi'l-verâse almak için kazâ-i mezbûr hîn-i azîmetde vâlidesi mezbûre dahi müteveffî oldukda mârû'l-beyân emlâk ve emvâl ve eşyâ ve nukûdı ile müteveffîye-i mezbûrenin yanında mevcûd vesâir emvâl ve eşyâsı berât-ı şer' buna intikâl itmişiken kazâ-i mezbûre sâkinlerinden a'yanlık dâ'iyesinde olan Saka oğlu Ahmed bey dimekle meşhûr kimesne cümlesini hilâf-ı şer' şerîfi fuzûli zabt idüb gadr-i külli eylediğın bildürüb mahallinde şer' ile görülüb vâlîde-i müteveffîye-i mezbûrdan müntakil-i mezbûrun hilâf-ı şer' şerîfi fuzûli zabt eylediğın mârû'l-beyân emlâk ve emvâl ve eşyâ ve nukûdı kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden taleb olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe

husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütelhaddiden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı Ş sene 1234.

S.22- Belge 3

Güni nâ'ibine hüküm ki,

Erbâb-ı tîmârdan Mehmed Timur ve Mustafa gelüb Posthov sancâğında Güni nâhiyesinde Dade nâm karye ve gayriden beşer bin yüz ellişer akçe başka başka berât-ı şerîfimle mutasarrıfları oldukları tîmârlarının baş kalemi olan on nefer gebrân re' âya ile karye ba'dehû ma'a mezra'a irsâl ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû on bin akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yazu-yı mezkûresi ma'a gayrihû birikdirilüb yiğirmi üç bin akçe ze'âmet bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun beşer bin yüz ellişer akçeleri sipâhî-i merkûman Mehmed Timur ve Mustafanın tîmârları bâkîsi müşterekleri kayıtlarında olduğı defter-i hâkânîde mukayyid olmağla sipâhî-i merkûman karye-i Dade el-mezbûrenin toprağında zirâ'at iden defterlü re'âya ve defterlü re'âyası yerlerin zirâ'at iden hâriç re'âya tâ'ifesinde zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekeler öşürlerinde Dade karyelerinde olan anbâra ba'dehû her hafta turur tereke satılır kurb-ı bazar nakl ittirmek murâd eyledikde re'âya-ı mezkûre karye-i mezkûrda vâki' anbâra ba'dehû her hafta turur tereke satılır [...] yazar nakilde hilâf-ı kanûn i'nât ve muhâlefet eylediklerin bildirüb kanûn üzere kurb-ı bazar nakl ittirmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-namçe-i hümâyûn defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğı mestûr ve mukayyid bulunmağın dîvân-ı hümâyûnumdan kânûn lede's-su'âl mâru'z-zikr olan karyesi toprağında zirâ'at iden defterlü re'âya ve defterlü re'âya yerlerin zirâ'at ider hâriç re'âya tâ'ifesi zirâ'atleriyle hâsıl eyledikleri terekeleri öşürleri Dade karyelerinde olan anbâra ba'dehû her hafta turur tereke satılır kurb-ı bazar nakl itmeleri için tenbîhi hâvî emr-i şerîfim i'tâsı muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunmağla vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Ş sene 1234.

S.23- Belge 1

Trabzon vâlisî ve Canik muhassılı vezîre ve Bafra nâ'ibine hüküm ki,

Bafra sâkinlerinden Ayşe bint-i İbrahim nâm Hâtûn gelüb bunun zevci ve bâ-hüccet-i şer'îyye vasîsi olduğu oğlu Ali nâm sagîrin babası Ali nâm kimesne iki yüz otuz bir senesinde fevt olduğu emvâl ve eşyâsı ve nukûdı bi'l-irsî'ş-şer'î bâ-temessük sagîr-i merkûma intikâl itmişiken ecânibden Bafra sükkânından mütesellim sâbık Abdülkerim bin Salim nâm kimesne zikr olunan emvâl ve eşyâ ile nukûdı hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûli ahz idüb gadr-i külli eylediğin bildürüb mahallinde şer' ile görölüb zevci müteveffâ-yı merkûmdan müntakil mezbûrı hilâf-ı şer'-i şerîf fuzûli ahz eylediği emvâl ve eşyâ ve nukûdı bilâ-varis bi'l-vasîyye kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehadîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı S sene 1234.

S.23- Belge 2

Rize kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Rize kazâsına tâbi' Hocaşeyh ve Yusuf nâm karye sâkinlerinden Fatma nâm Hâtûn gelüb arâzî tasarruf idenlerden bunun babası Hâcî Mustafa nâm kimesne iki yüz otuz senesinde fevt oldukda oğlu kalmayub karye-i mezbûre toprağında vâki' mutasarrıf olduğu ma'lûmu'l-hudûd tarlaları kanûn üzere tapuya müstahakk ve hakk-ı tapu bunun olduğuna binâen bu dahi ol- yerleri bî-garaz Müslümanların takdir eyledikleri resm-i tapu ile sâhib-i arzdan olub yedine virilen temessük mücebince tarafından beher sene zabt ve zirâ'at ve öşür ve resmin sâhib-i arza edâ olunagelüb aherden dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden karye-i mezbûre sâkinlerinden Fecratlı oğlu Abdurrahim dimekle ma'rûf kimesne ol-yerleri hilâf-ı kanûn fuzûli zabt idüb gadr-i külli eylediğin bildürüb kanûn üzere amel olunub merkûmun hilâf-ı kanûn fuzûli zabt eylediği yerler kendüye alıverilüb tarafından zabt ve zirâ'at itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî dîvân-ı hümâyûnumdan kanûn su'âl oldukda arâzî tasarruf idenlerden mezbûre Fatmanın babası fevt oldukda oğlu

kalmayub tasarrufunda olan yerleri tapuya müstahakk ve hakk-ı tapu mezbûrenin olmağla ol-yerler bî- garaz Müslümanların takdîr eyledikleri resm-i tapu ile mezbûreye teklîf olundukda almakdan ibâ' ve imtinâ' eylediğine binâen merkûm Abdurrahim resm-i tapu ile sâhib-i arzdan olmağla zabt itmiş olmayub fi'l-vâki' inhâ olunduğu üzere bî-garaz Müslümanların takdîr eyledikleri resmi tapu ile sâhib-i arzdan olub yedine virilen temessük mücebince tarafından zabt ve zirâ'at oşür ve resmin sâhib-i arza edâ olunur iken fuzûli zabt eylediği vâki' ise vech-i meşrûh üzere olan yerler alıverilmek için emr-i şerîfim i'tâsı muvâfik-ı kanûn idüğü tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i S sene 1234.

S.24- Belge 1

Trabzon vâlîsi vezîre ve Çebni nâ'ibine zıkr-i âti tîmâr karyelerinin tâbi' oldukları kazâ ve nâhiyelerin kuzât ve nüvvâbına hüküm ki,

Giresun kal'ası dizdârı Es-Seyyid Mehmed Cafer türbedâr zülfiyân-ı hassa zîde hıfzihû südde-i sa'âdetime arz-ı hâl idüb Trabzon sancâğında Çebni nâhiyesinde Lâkine (?) nâm karye ve gayriden beş bin akçe gedik tîmâr ile kal'a-i merkûm dizdârlığına berât-ı şerîfimle mutasarrıf olub leyl ü nehâr derûn-ı kal'ada sâkin olarak hizmet-i lâzimesini edâ birle tîmâr-ı mezbûr karyelerini ber-mûceb-i defter-i hâkânî zabt ve hizmeti mukâbelesinde müstahakk olduğu mahsûl ve rüsûm kanûn ve defter mücebince ahz u kabz murâd eyledikde dahl olunmak icâb itmez iken ecânib ve ashab-ı ağrâzdan ba'zı kimesneler dizdârlığı emvâline ve tîmâr karyelerinin zabtına bî-vech ve hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hali olmadıkların bildirüb defter-i hâkânî mücebince kanûn üzere amel olunub ecânibden olan kimesnelerin dizdârlığı umûrına ve tîmâr karyelerinin zabtına bî-vech ve hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn vâki' olan müdâhaleleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûnuma mürâca'at olundukda gedik tîmâr-ı mezbûr dizdâr-ı merkûmun berât-ı şerîfimle üzerinde olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın dîvân-ı hümâyûnumdan muktezâsı lede's-su'âl tîmâr-ı mezbûr karyeleri ber-mûceb-i defter-i hâkânî dizdâr-ı merkûma zabt ve dizdârlığı umûruna ru'yet ve hizmeti mukâbelesinde müstahakk olduğu mahsûl ve rüsûm kanûn ve defter

mûcebince ahz u kabz itdirilmek ve aherden hiç ferdi ve dizdârlığı umûrına ve gedik tîmârı karyelerine bî-vech ve bilâ-sened müdâhale itdirilmemek için emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği tahrîr olunub iltizâmat hakkında cârî olan nizâma nazaran husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdân olan hameyn muhâsebecisi sâbık Selim Sâbit dâme mecdühûya havâle olundukda tîmâr-ı mezkûr tarafından alınan iltizâmât defterinde mukayyid olmadığından bahisle ber-vech-i muharrer emr-i şerîfim i'tâsı rey-i menût eylediğini i'lâm itmekle sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin defter-i hâkânî mûcebince kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i N sene 1234.

S.24- Belge 2

Trabzon vâlîsi vezîre ve Maçuka nâ'ibine hüküm ki,

Trabzon kal'ası okçularından Mehmed Kamil gelüb Trabzon sancâğında Maçuka nâhiyesinde Musurru (?) nâm karye ve gayriden bin dokuz yüz on akçe gedik tîmâr ile kal'a-i merkûm okçuluğuna bâ-berât-ı âlîşân mutasarrıf olub tîmârının baş kalemînden sâlifü'z-zikr Musurru (?) karyesiyle tîmârı mülhakâtından Maçuka nâhiyesine tâbi' altı yüz akçe yazar Hare (?) karyesi müstakîlen ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' hisse-i an-karye-i Musurru nâm-ı diğer defter müşterekiyle merkûm Mehmed Kamilin kaydına dâhil olduğu ve yine Maçuka nâhiyesine tâbi' Esad (?) üç bin beş yüz akçe yazar Hare (?) nâm-ı diğer Esbiye (?) karyesi nâm-ı diğer Kürdün nâhiyesinde Sekudan (?) nâm karye ve gayriden otuz beş bin beş yüz akçe ze'âmete mutasarrıf Süleyman veled-i Osman ve Maçuka nâhiyesinde Musurru (?) nâm karye ve gayriden yigirmi iki bin yüz akçe ze'âmete mutasarrıf Seyid Mehmed veled-i Süleyman ve karye-i Hare nâm-ı diğer Esda (?) ve gayriden otuz iki bin kırk üç akçe ze'âmete mutasarrıf Ahmed Arif veled-i Ömer ve Maçuka nâhiyesinde Hızır Ali (?) nâm karye ve gayriden yigirmi dört bin otuz altı akçe ze'âmete mutasarrıf Osman ve Mehmedin kayıdlarına dâhil idüğü defter-i hâkânîde mukayyid olmağla merkûm Mehmedin sâlifü'z-zikr Musurru (?) otuz akçe yazar Hare (?) karyelerini ber-mûceb-i defter-i hâkânî müstakîlen ve hisse-i an karye-i Musurru el-mezbûreyi müşterekiyle zabt ve aharın mukâbelesinin müstahak olduğu mahsûl ve rüsûmatı kanûn ve defter mûcebince ahz u kabz murâd eyledikde dahl olunmak icâb itmez iken merkûmun Süleyman veled-i Osman ve Seyid Mehmed veled-i Süleyman ve Ahmed Arif veled-i

Ömer ve Osman veled-i Mehmed on üç bin beş yüz akçe yazar Hare (?) nâm-ı diğer Esbiye (?) karyesini zabt adem-i kanâ'at birle mâru'z-zikr karye-i mersûmdan ve hisse-i an-karye-i Surrukub (?) ile altı yüz akçe yazar Hare (?) karyesi hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn fuzûli müdâhale iki yüz yigirmi yedi senesinden berü vâki' olan mahsûlât ve rûsûmâtını bilâ-sened taglîb ahz idüb gadr-i külli eylediklerin bildirüb defter-i hâkânî mücebince kanûn üzere amel olunub merkûmunun hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn ve ol-vechle vâki' olan müdâhaleleri men' ve def olunmak ve fuzûli müdâhaleleri üzere olan mahsûlât ve rûsûmât ma'rifet-i şer' ile tarafından vekîli Binârzâde Mehmed nâm kimesneye aliverilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'a itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda Maçuka nâhiyesine tâbi' yigirmi dört nefer gebrân ve bir mezrâ'a ve üç [...] karye-i Kosturye (?) ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir ve öşr-i meyve ve nisf bad-ı hevâ ve resm-i arûsiyye yekûn ma'a gayrihû bin on akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' on nefer gebrân ve bir zemîn ve mezrâ'a ile karye-i Hare ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir ve nisf bad-ı hevâ yekûn ma'a gayrihû otuz akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' on yedi nefer gebrân ve sekiz zemîn ile hisse-i an-karye-i Surrukub (?) nâm-ı diğer Hare ber-vech-i serbestiyyet ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir ve öşr-i meyve ve bad-ı hevâ ve arûsiyye yekûn ma'a gayrihû iki bin akçe yazusu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr defter-i icmâlde hisse-i an-karye Surrukub (?) üç bin üç yüz akçe yazusundan üç yüz akçesi ifrâz ve birikdirilüb yekûn bin dokuz yüz on akçe an akçe kal'a-i Trabzon deyü bir icmâl ve icmâl-i mezbûr tamâmen merkûm Mehmed Kamilin karyesinde ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' yüz iki nefer re'âya ve beş baştina asiyâb ile karye-i Hare nâm-ı diğer Esbiye ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir ve båd-ı hevâ ve arûsiyye yekûn ma'a gayrihû on üç bin beş yüz akçe mezkûr Hare nâm-ı diğer Esli (?) nâm karye ahâlisi Trabzondan [...] varınca vâki' olan derbentleri termîm ve islâh için derbentci itdirdikleri defter-i atîkde mukayyid olub vech-i meşrûh üzere ber-karâr sâbık zikr olunan derbentleri islâh için derbentci ta'yîn olanlar mademki hizmet ideler avâriz-ı dîvâniyye vesâ'ir tekâlîf-i örfüyye teklîf olunmamak için kayd üzere olundu deyü defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yazusundan yedi bin beş yüz akçesi ifrâz birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû on beş bin beş yüz akçe ze'âmet deyü bir icmâl ve karye-i merkûmenin yazu-yı mezkûresinden bir def'a on üç bin beş yüz akçesi

dahi ifrâz ve ma‘a gayrihâ birikdirilüb dokuz bin beş yüz akçe ze‘âmet deyü olduğu bir icmâl ve icmâl-i evvelin üç bin beş yüz akçesiyle icmâl-i sâni tamâmen ve karye-i merkûmenin iki bin beş yüz akçesi ze‘âmet mahlûl icmâl olmak üzere Mehmed Emîn ve Süleymanın kaydında iken yoklamak nâ-mevcûdundan mülâzımlardan merkûm Süleyman veled-i Osman işbu sene-i mübâreke tevcîh olunmayub hâlâ berât-ı şerîfimle üzerinde ve icmâl-i evvelin üç bin akçesi merkûm Seyyid Mehmed veled-i Süleymanın ve altı bin akçesi merkûm Ahmed Arif veled-i Osmanın ve üç bin akçesi merkûm Osman veled-i Mehmedin kaydında olub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî karye-i Musurruya (?) ve karye-i Hare (?) el-mezbûrede sonra mahsûlât ve rüsûmâtı müstakîlen okçu-i merkûm Mehmed Kamilin tarafından ve hisse-i an-karye Surrukub (?) ifrâzının mahsûlât ve rüsûmâtı müşterekiyle merkûm Mehmed Kamilin tarafına ve karye-i Hare nâm-ı diğêr Esla (?) el-mezbûrenin mahsûlât ve rüsûmâtı merkûmun Süleyman veled-i Osman ve Seyyid Mehmed veled-i Süleyman ve Ahmed Arif veled-i Ömer ve Osman veled-i Mehmed taraflarından zabt olunmak iktizâ eylediğın bi'l-fi‘l defter emîni olan El-Hâc Abdunnâfi dâme mecdühûya arz itmeğın sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin arzı mücebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i N sene 1234.

S.25- Belge 1

Çıldır vâlîsi vezîre ve Görele kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Mehmed Ali nâm kimesne gelüb bunun Görele kazâsı sâkinlerinden Tahir Bey dimekle ma‘rûf kimesne zimmetinde iki yüz otuz üç senesinden berü sekiz bin iki yüz elli gurûş alacak hakkı olub bi'd-def‘ât taleb olmak murâd eyledikte ta‘âllül ve muhâlefet birle ve ibtâl-i hakk ve gadr-i külli sevdâsında olduğın bildirüb mahallinde şer‘ ile görölüb mîr-i merkûmun zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş alacak hakkı kendüye alıverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden taleb olunmayub ber-müceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde‘î-i mütehattîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i N sene 1234.

S.26- Belge 1

Ünye kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Ünye kazâsına tâbi' Çökeri karyesi sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne gelüb Canik sancâğında Ünye nâhiyesine tâbi' neferât ve zemîn ile karye-i Çökeri ve hâsılı tahtında nim ve hinta ve şa'ir ve âsiyâb bâb iki fî şehri resmi doksan yekûn ma'a gayrihû yedi bin akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yazı-yı mezkûresi ma'a gayrihû birikdirilüb dokuz bin sekiz yüz akçe yekûnundan altı bin akçesi ifrâz olub kal'ası merdânına mahsûs ber-karâr icmâl ve icmâl-i mezbûr tamâmen kal'a-i merkûme müstahfızlarından Mehmed veled-i Mustafanın gedik tîmârı ve berâtı üzere bâkîsi müşterîki kayıtlarında iken gedik tîmâr-ı mezbûr bin yüz on sekiz târihinde bâ-hatt-ı tevkî' havâss-ı hümâyûnuna tashîh olunduğu defter-i hâkânîde mukayyid ve bu karye-i mezbûrenin tahtında muharrer resümlü değirmân-ı mezkûre tapulu ve temessükli mutasarrıf olub lâkin değirmân-ı mezkûr mürûr-ı eyyâm ile harabe müşerref olarak ta'mîr ve termîme muhtaç olmağla zikr olunan değirmân ocağını kadîm üzere ta'mîr ve termîm idmek murâd eyledikde kimesneye zarar-ı şer' olmayub dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden bazı kimesneler değirmân-ı mezkûrun kadîm üzere ta'mîr ve termîm bî-vech fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hali olmadıkların bildirüb merkûmların bî-vech vâki' olan müdâhaleleri ma'rifet-i şer' ile men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunı istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın mahallinde şer' ile rûyet olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı N sene 1234.

S.26- Belge 2

Rize kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Zikr-i âtî karye ahâlisi südde-i sa'âdetime arz-ı hâl idüb Trabzon sancâğında Rize nâhiyesine tâbi' yetmiş beş nefer reâyâ ile karye-i Asalak (?) tahtında baştına ve asiyâb ile hisse-i Asalak (?) nâm-ı diğerkasaba an-karye-i mezbûre ber-vech-i peşîn hisse-i mezbûre ahâlisi Rizeden Asende (?) varınca vâki' olan sa'b [...] ve üç günlük yolda vâki' olan beş yeri meremmet idüb yolları ıslâh itmekle mütezarrır oldukları ecilden adâlet [...] emîn olmak üzere kaydı defter olanları ve hâsılı tahtında bennak

ve asiyab ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû altı bin akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde mîr-i mîrân Trabzon hassı mülhakâtı idüğü defter-i hâkânîde mukayyid olmağla karye-i merkûme ahâlisi karye-i mezbûre toprağında zirâ'atlarıyla hâsıl eyledikleri terekeleri öşürlerini kanûn ve defter mücebince karyeleri zâbitine edâda kusûrları olmayub te'addi olunmaları icâb itmez iken karye-i mezbûre zâbıtı hilâf-ı kanûn ziyâde mutâlebesiyle te'addi ve rencîdeden hali olmadıkların bildirüb defter-i hâkânî mücebince kanûn üzere amel olunub zâbıtı merkûmun hilâf-ı kanûn vâki' men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle defterhâne-i âmiremde mahfûz defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğı mestûr ve mukayyid bulunmağın defter-i hâkânî mücebince kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâil L sene 1234.

S.26-Belge 3

Trabzon vâlîsi ve ilhaken Canik sancâğı muhassılı vezîre ve Badem ve Arım nâ'iblerine hüküm ki,

(Boş) nâm kimesne gelüb Canik sancâğında Badem nâhiyesine tâbi' mukâta'a-i boyahâne kazâ-i Arım ve Badem fî sene on bir bin ve Arım nâhiyesine tâbi' tamga ve bac yazâr kazâ-i Arım fî sene iki bin akçe ve yine Badem nâhiyesine tâbi' tamga ve bac yazar kazâ-i Badem yine keyl yazar iki bin akçe yazular ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde yazu-yı mezkûrları birikdirilüb on beş bin akçe yekûn Amasya sancâğında Geldigelen nâhiyesine tâbi' Saraylu Lorgu (?) karyesiyle ma'a gayrihû birikdirilüb otuz altı bin yüz elli akçe ze'âmet bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun altı bin altı yüz akçesi Geldigelen nâhiyesinde Ardıguy (?) nâm karye ve gayriden on üç bin akçe tîmâra ber-vech-i iştirâk mutasarrıf Sabi Abdi ve Mehmed veledânı tekâ'üd Abdurrahmanın bâkisi müşterekleri kayıtlarında olduğı defter-i hâkânîde mukayyid ve merkûm Sabi merkûmanın ba-hüccet-i şer'îye vasîleri olmağla merkûm zikr olunan boyahâne ve tamga ve bac bâzârı ber-müceb-i defter-i hâkânî müşterekleriyle Sabi merkûmân taraflarından bi'l-vesâye zabt ve Arım ve Badem kazâlarında ikâme olunan kadîm bâzâr yerine gelen tüccar tâ'ifesinin bey' için getirdikleri emti'a ve eşyânın bac-ı bâzâr ve boyahâne ve tamga dahi kadîmden ne vechle ahz u kabz olunagelmîş ise

yine kadîm üzere kanûn ve defter mûcebince ahz u kabz murâd eyledikde dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden mültezim tâ'ifesinden Ahmed nâm kimesne hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hali olmadığın bildirüb defter-i hâkânî mûcebince kanûn üzere amel olunub ecânibden olan merkûmun hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûna vâki' olan müdâhalesi men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın iltizâmât hakkında cârî olan nizâma nazaran husûs-ı mezbûr sen ki vezir-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdâsı olan harameyn muhâsebecisi sâbık Selim Sâbit dâme mecdühûya lede'l-havâle tîmâr-ı mezkûr tarafından alınan iltizâmât defterine dâhil olmadığından bahisle ber-vech-i muharrer emr-i şerîfim i'tâsı rey-i menût idüğünü i'lâm itmekle sen ki vezir-i müşârün-ileyhsin defter-i hâkânî mûcebince kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i L sene 1234.

S.27- Belge 1

Ardanuç kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Ardanuç kazâsı sâkinlerinden Mehmed İzzet ve Behram Hasan dimekle ma'rûf kimesneler gelüb merkûm Mehmed İzzetin babası Süleyman Kamil ve mezbûr Hasanın babası Abdullah nâm kimesneler kazâ-i mezbûra tâbi' Karstebe karyesi toprağında vâki' ber-vech-i iştirâk mutasarrıf oldukları ma'lûmetü'l-hudûd çiftlikleri emlâkını ba-hüccet-i şer'iyye tasarruf ve arâzîsini dâhi beher sene zabt ve zirâ'at ve öşür ve resm-i sâhib-i arza edâ idegelmiş iken ecânibden kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Molla Mehmed Ayni Bey dimekle ma'rûf kimesne zikr olunan emlâk ve arâzîyi hilâf-ı şer' ve kanûn fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hâlî olmadıkların babaları merkûmân mukaddemâ bâ-arz-ı hâl lede'l-havâle bi'l-istid'â dîvân-ı hümâyûnumdan kanûn lede's-su'âl merkûman tasarruflarında olan çiftlik arâzîsini iştirâken zabt iderler iken zirâ'at itmeyüb üç sene ale't- tevâlî bilâ-mâni' boz ve hâlî koyub müstahak-ı tâpû olundukda dahl iden mezkûrdan Molla Mehmed Ayni Bey bozdan sâhib-i arzdan resm-i tâpû ile almalarıyla müdâhale iderler olmayub fi'l-vâki' ol- yerleri beher sene zabt ve zirâ'at ve öşür ve resm-i sâhib-i arza edâ ve çiftlik-i

mezbûr emlakımı dâhi bâ-hüccet-i şer'iyeye tasarruf iderler iken merkûm zikr olunan emlak ve arâziyi fuzûli müdâhale eyledikleri vâki' ise men' ve def' için mahallinde şer' ve kanûna havale ile emr-i şerîfim i'tâsı muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunmağla mahallinde şer' ve kanûn üzere amel olunmak bâbında iki yüz otuz üç senesi evâhir-i Zi'l-hiccesinde emr-i şerîfim sâdır olmağın babaları merkûmân bu esnâda fevt olduklarında zikr olunan çiftlik emlakı irsen ve arâzisini hasbe'l-kanûn meccânen buna intikâl idüb bunlar dahi ol-emlak ve arâziyi iştirâken zabt ve tasarruf itmek murâd itdiklerinde dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden bazı kimesneler hilâf-ı şer' ve kanûn fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hâlî olmadıkların bildirüb mahallinde şer' ve kanûn üzere amel olunub ecânibden olan merkûmların hilâf-ı şer' ve kanûn ol-vechle vâki' olan müdâhaleleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmeleriyle dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca'ât olundukda ber-vech-i muharrer ber-vech-i merkûmda emr-i şerîfim virildiği mestûr ve mukayyid olunmağın mahallinde şer' ve kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı L sene 1234.

S.27- Belge 2

Tirebolu kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Tirebolu kazâsına tâbi' Akçageleb nâm karye sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne gelüb bunun karye-i mezbûre toprağında vâki' kırk seneden berü mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd vakıf bağ ve bağçesinde aharın alâka ve medhali olmayub bir dürlü dahl ve ta'arruz olunmak icâb itmez iken yine karye-i mezbûr sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne zuhûr ve şarta sülûk-birle ol-bağ ve bağçesini mezbûreden mukaddem fevt olan babam İbrahim nâm kimesnenin imiş yedinden alub zabt iderim deyû iddi'â ve bu makûle bilâ-özr-i şer'i on beş sene mürûr iden emlak da'vâsının istimâ'-ı memnû' iken mezbûr fuzûli müdâhale itmekle merkûm ile lede'l-murâfa'a iddi'âsı mehâsin (?) lağv idüğü ind-i şer' zâhir olub mu'ârazadan men' birle cânib-i şer'den bunun yerine i'lâm-ı şer' virilmişken mezbûr yine hicâb ve mündefî' olmayub her kalan hükâm ve zâbitâna iştika' ile te'addî ve rencîdeden halî olmadığın merkûm mukaddemâ bâ-arz-ı hâl lede'l-inhâ ve'l-istid'âya mahallinde şer' ile görülmek bâbında iki yüz yigirmi senesi evâsıt-ı Rebiyyü'l-evvelinde sâdır olan

emr-i âli mücebince amel olunmak lâzımeden iken merkûm bu esnâda mugâyir-i emr-i âli yine müdâhale ve ta'arruzdan hâlî olmadığı inhâ ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîf mücebince te'kîdî havî emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz kuyûd ve ahkâma mürâca'at olundukda ber-vech-i muharrer târih-i merkûmenin emr-i şerîf virildiği mestûr ve mukayyid bulunmağın mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i L sene 1234.

S.28- Belge 1

Kars kadısına hüküm ki,

Mustafa nâm kimesne gelüb bunun babası subaşı Mehmed dimekle meşhûr kimesnenin geclan (?) mütevellisi Süleyman dimekle meşhûr kimesnenin zimmetinde cihet-i karzdan bâ-temessük iki bin üç yüz yetmiş altı gurûş alacak hakkı olub keylü'l- ahz babası merkûm iki yüz otuz senesinde fevt oldukda meblâğ-ı mezbûr irsen buna intikâl itmekle babasından müntakil-i merkûmun zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş mezbûrdan taleb eyledikde bî-vech-i şer' edâda ta'allül ve muhâlefet ve ibtâl-i hakk ve gadr-i külli sevdâsında olduğun bildürüb mahallinde şer' ile görölüb babasından müntakil-i mezbûrun zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i L sene 1234.

S.28- Belge 2

Trabzon vâlisî vezîre Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

İ'lâmdaki handa mütemekkin Erzurumi Andon nâm zimmî gelüb bunun kazâ-i mezbûr sâkinlerinden tîmâr ta'ifesinden Kulaksız oğlu Hacı Ebubekir dimekle marûf kimesne zimmetinde iki yüz yigirmi dokuz senesinden berü tahvîl gayr-i ez teslîm üç bin altı yüz yigirmi ve bâ-defter-i müfredât bin altı yüz otuz sekiz gurûşuna cem'ân beş bin iki yüz elli sekiz gurûş alacağı olub meblâğ-ı mezbûr merkûmdan kablü'l-evtan (?) merkûm fevt oldukda şimdi bu meblâğ-ı mezbûrı terkesin ahz u kabz iden iki nefer oğulları yine kazâ-i mezbûr sâkinlerinden ma'lûmu'l-isim kimesnelerden mal-ı müteveffâdan taleb eyledikde virmeyüb gadr-i külli eylediklerin bildirüb

mahallinde şer‘ ile görölüb müteveffâ-yı merkûmun bâ-tahvîl ve bâ-defter-i müfredât gayr-i ez teslîm zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş alacağı terekesin ahz u kabz iden oğulları merkûmândan mal-ı müteveffâdan kendüye alıverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘a itmekden nâşî mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i L sene 1234.

S.29- Belge 1

Trabzon vâlîsi vezîre ve Akçaabâd nâ’ibine hüküm ki,

Akçaabâd nâhiyesine tâbî‘ Vari karyesi sâkinlerinden arâzî tasarruf idenlerden ve Fatıma ve Havva nâm Hâtûnlar gelüb bunların karye-i mezbûr toprağında vâki‘ ebâ-an-cedd tapulı ve temessükli tasarruflarında olub beher sene taraflarından zabt ve zirâ‘at ve öşür resmi sâhib-i arza edâ oluna gelen ma‘lûmetü’l-hudûd tarlalarına yine ahardan dahl olunmak icâb itmez iken karye-i mezbûre ahâlisinden Cebiri oğlu Mehmed ve Halil oğlu Ömer vesâir ma‘lûmetü’l-isim kimesneler sâlifü’l-beyân tarlalar bizim mer‘amızdır deyü hilâf-ı kanûn fuzûli müdâhale itmeleriyle merkûmlar ile mahallinde müdâhaleleri bî-vech idüğü şer‘an zâhir olarak müdâhaleleri men‘ ve def‘ olunmuş iken yine kâni‘ ve mündefi‘ olmayarak kemâfi’l-evvel müdâhaleden hali olmadıkların bildürüb kanûn üzere amel olunub mezbûrların hilâf-ı kanûn ol-vechle vâki‘ olan müdâhaleleri men‘ ve def‘ ve ol-birle yedlerinde olan temessük mücebince ber-karâr-ı sâbık taraflarından zabt ve zirâ‘at itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmeleriyle husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eyledikde ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden talep olunmayub ber-müceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kâzibe iden müdde‘î-i mütehaddîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i L sene 1234.

S.29- Belge 2

Gümüşhâne kazâsı nâ’ibine hüküm ki,

Gümüşhâne kazâsına tâbî‘ Hasda (?) karyesi sâkinlerinden Süleyman nâm kimesne gelüb bunun karye-i mezbûre sâkinelerinden zevcesi Şerîfe nâm Hâtûn karye-i

mezbûre toprağında vâki' mutasarrıf olduğu ma'lûmu'l-hudûd bir bâb kebîr mülk menzil ve bir kıt'a mülk bağçesinin iki yüz otuz senesinde şuhûd mahzarında hibe-i sahîhe-i şer'iyye ile buna hibe ve teslim ve bu dahi teslim ve kabûl eyledikten sonra bu dahi Gümüşhâne kazâsı derûnunda mutasarrıf olduğu ma'lûmu'l-hudûd üç bâb mülk ve dükkân ve bir ahûr ve bir kıt'a mülk bağçesi hibe-i sahîhe-i şer'iyye ile kendüden zevcesi mezbûre Şerîfeye hibe ve teslim ve mezbûre dahi teslim ve kabûl birle sene-i merkûmeden berü her yerleri mülk hibelerini zabt ve tasarruf idegelüb dahl olunmak icâb itmez iken zevce-i mezbûre ba'zı kesânın alâ tahrîkiyle bu esnâda zuhûr birle zıkr olunan menzil ve bağçeyi sana mukaddemâ hibe eylediğine şimdi yeniden alub zabt iderim deyü bî-vech fuzûlî müdâhale ve ta'arruzdan hâlî olduğunu bu bâbda da'vâsına muvâfık cânib-i şeyhü'l-islâmıdan fetevâ-yı şerîfe virildiğın bildirüb mahallinde şer' ile görölüb mezbûrenin bî-vech vâki' olan müdâhalesi men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'a itmekden nâşî mahallinde şer' ile görölmeğ bâbında.

Fî Evâil-i Ra sene 1234.

S.29- Belge 3

Ünye kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Mîr Hüseyin Re'is nâm kimesne südde-i sa'detime arz-ı hâl idüb bunun bin iki yüz otuz üç senesinden berü Ünye kazâsı sâkinlerinden kasab Lokman dimekle meşhûr kimesne zimmetinde bin beş yüz elli ve Çiftçi oğlu Agop nâm zimmî zimmetinde dahi bin iki yüz gurûş alacak hakkı olub meblâğ-ı mezbûrı bi'd-def'ât taleb olmak murâd eyledikte bî-vech-i şer'i virmekde ta'allül ve muhâlefet-birle gadr-i külli sevdâsında oldukların bildirüb mahallinde şer' ile görölüb merkûm ve mesfûrun zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş alacak hakkı tamamen tahsîl ve kendüye aliverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'a itmekden nâşî mahallinde şer' ile görölmeğ bâbında.

Fî Evâsıt-ı Za sene 1234.

S.29- Belge 4

Hemşin nâ'ibine hüküm ki,

Batum sancâğında Hemşin nâhiyesine tâbi‘ neferât ile baş ma‘a kurâ sâir muhassılıhum ve mahsûluhum kurâ ve nâhiye-i Hemşin tahtında revgan-ı sâde ve asel ve şem‘i asel ve resm-i niyâbet ve bâd-ı hevâ ve arûsiyye yekûn ma‘a gayrihû doksan üç bin akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde mîr-livâ Trabzon hassı mülhakâtı iken zikr olunan mahsûl Hemşin Trabzon beğlerbeyisinin hâsılatdan ihrâç olunub matbah-ı âmîreye senevî beş bin beş yüz kırk vakıyye bal ve iki bin vakıyye revgan-ı sâde ve iki bin vakıyye şem‘ virmeğın ahâlisi müteahhid olmağla ol-minvâl üzere emr-i şerîf virilüb lâkin mahalli tashîh olmağla beğlerbeğisi nizâ‘dan hali olmayub vech-i meşrûh üzere mîr-i mîrân hasslarından ihrâç olunub matbah-ı âmireye bâ-hass-ı tevkî‘î tashîh olunduğı defter-i hâkânîden ve hâlâ Hemşin ve bedel-i nüzl ve avârızı Hemşin mukâta‘ası karyeleri mefrûzu‘l-kalem ve maktû‘u‘l-kıdem min külli‘l-vücûh serbest olub vâki‘ olan resm-i cürüm-i cinâyet ve resm-i arûsâne ve kul ve câriye müjdegâneleri vesâir bâd-ı hevâlarını ahardan dahl olunmak icâb itmez iken ve mîr-i mîrân ve mütesellim ve voyvoda vesâir ehl-i örf tâ‘ifesi taraflarından hilâf-ı kanûn fuzûli müdâhale ve re‘âyasını ahz ve habs ve tecrîm ve gadr eyledikleri mukâta‘a-i merkûme mutasarrıfı sâbık mukaddemâ bâ-arz-ı hâlleri inhâ ve istid‘â kanûn üzere amel olunmak bâbında iki yüz bir senesi evâhir-i Muharreminde sâdır olan emr-i şerîfim dîvân-ı hümâyûnumdan ve karye-i Hemşin ve tevâbi‘ mukâta‘ası dergâh-ı mu‘allâm kapıcı başlarından iftihârü‘l Hâcî Mehmed dâme mecdühûnun müşterek-i sâ‘iresi ber-vech-i mâlikâneye berât-ı âlîşân uhdesinde olduğı mâlikânedan ihrâç olunub el-hâletü hâzihi mûmâileyh Hâcî Mehmedin südde-i sa‘âdetime takdîm eylediğı arz-ı hâlde ber-vech-i muharrer mukaddemâ sâdır olan emr-i âli mücebince amel olunmak lâzımeden iken bu esnâda mugâyir-i emr-i âlî rüsûm-ı serbestiyyet kemâfi‘l-evvel fuzûli müdâhale ve re‘âyasını ahz ve habs tekîfiyle te‘addî olunduğın ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak bâbında müceddeden emr-i şerîfim sudûrunu istid‘a itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukda vech-i meşrûh üzere olduğı dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz ahkâm-ı fetevâdan tebliğ eylediğı ber-vech-i muharrer târih-i merkûmda emr-i âlî verildiğı mestûr ve mukayyid olunmağın iltizâmât hakkında câri olan nizâm-ı kurâ (silik) husûs-ı mezbûr Trabzon düstûr ve vezîrîm Hüsrev Mehmed Pâşâ edâmallahû te‘âlâ iclâlehûnun kapu kethüdâsı hâlâ harameyn muhâsebecisi olan iftihâr Selim Sâbit dâme mecdühûya lede‘l-havâle mukâta‘a-i mezkûre der-dest olan

iltizâmât defterinde mukayyid olmadığından bahisle ber-vech-i muharrer emr-i şerîfim i'tâsı rey-i menût idüğünü i'lâm itmekle sâdır olan emr-i âlî mücebince kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Evâhir-i Za sene 1234.

S.30- Belge 1

Hemşin kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûre tâbi' Halli (?) karyesi sâkinlerinden Mehmed nâm kimesne gelüb bunun kız karındaşı Hâtîce nâm Hâtûn iki yüz yigirmi senesinde müteveffa oldukda on bin gurûşlukdan mütecâviz emvâl ve eşyâsı bi'l-varisü'ş-şer'î buna intikâl itmişken ecânibden karye-i merkûme sâkinlerinden Yusuf nâm kimesne zikr olunan emvâl ve eşyâyı hilâf-ı şer'î şerîf bî-gayr-i hakk fuzûli ahz idüb gadr-i külli eylediğın bildürüb mahallinde şer' ile görölüb kız karındaşı müteveffîye-yi mezbûreden müntakil-i merkûmun hilâf-ı şer'î şerîf fuzûli ahz idüğü emvâl ve eşyâsı kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'a itmekden nâşî mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i Za sene 1234.

S.30- Belge 2

Çıldır vâlîsi vezîre ve Ahışa kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Mehmed nâm kimesne gelüb bunun kazâ-i mezbûre tâbi' Baduyiz (?) karyesi sâkinlerinden Ebubekir nâm kimesne zimmetinde bâ-temessük gayr-ez teslîm dört bin yüz seksen üç gurûş alacak hakkı olub taleb olmak üzere iken merkûm Ebubekir fevt oldukda müteveffâ-yı merkûmun terekesini ahz u kabz iden yine karye-i merkûm sâkinlerinden oğlu Abdulkadir nâm kimesne ol-vakitde sagîr bulunmak hasebiyle da'vâ olunamayub şimdi mezbûr erişib bâliğ oldukda bu meblâğ-ı mezbûri merkûmdan mâl-ı müteveffâdan taleb eyledikde verilmeyüb gadr-ı külli sevdâsında olduğun ve tarafından (boş) nâm kimesneyi vekîl eylediğın bildürüb mahallinde şer' ile görölüb merkûmun gayr-ez teslîm zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş alacağı terekesi ahz u kabz iden oğlu mezbûrdan mal-ı müteveffâdan tarafından vekîl-i merkûma alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'a itmekden nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer'

tahakkuk eyledikde ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kâzibe iden müdde'î-i mütehattiden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i Za sene 1234.

S.31- Belge 1

Of kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Ahardan Molla Hasan zîde salâhû gelüb bu Of kazâsına tâbi' Holisa karyesinde vâki' câmi'-i şerîfde askerî rûz-nâmçesinden virilen berât-ı şerîfimle ber-vech-i hasebî imâm olub karye-i mezbûrede vâki' olan mevtâ-yı müslîmini kadîmden câmi'-i mezbûrede imâm olanlar ashâbının taleb ve rızâsıyla gasl ve mâni'-i şer'isi olmayan [...] dahi [...] müş'ar tarafından şer'den verilen mürâsele-i şer'iyye mûcebince akd idegelüb kadîme mugâyir ahardan dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden karye-i mezbûre sâkinlerinden ba'zı kimesneler kadîme mugâyîr bî-vech ve bilâ-sened fuzûli müdâhaleden hali olmadıkların bildirüb ve mahallinde şer' ile görölüb ecânibden olan kimesnelerin bî-vech ve bilâ-sened vâki' olan müdâhaleleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî dîvân-ı hümâyûnumdan muktezâsı su'âl olundukda karye-i merkûmede vuku' bulan mevtâ-yı müslîmini kadîmden câmi'-i şerîfi mezkûrede imâm olanlar ashâbının taleb ve rızâsıyla gasl ve mâni'-i şer'isi olmayan [...] dahi [...] müş'ar tarafından şer'den verilen mürâsele-i şer'iyye mûcebince akd idegelmiş iken ecânibden olan kimesneler kadîm-i mugâyir fuzûli müdâhale eyledikleri vâki' ise men' ve def' için mahallinde şer' havâle ile emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği tahrîr olunmağla mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i Za sene 1234.

S.32- Belge 1

Kürtün nâ'ibine hüküm ki,

Şeyh Mustafa bin İbrahim zîde salâhû gelüb Trabzon sancâğında Kürtün nâhiyesine tâbi' Akçakilise ve Köseli ve Hale (?) mezrâ'aları Molla Ahmed zâviyesi vakfı ve cemâ'at-i hizmetkârân zâviye-i Molla Ahmed müştereğiyle Avde (?) nâhiyesinin

nefs-i Avde ve gayriden üç bin akçe gedik tîmâra mutasarrıf Trabzon kal'asının azebân kayıkları re'îsi Mikdat ve Osmanın kaydında olduğu defter-i hâkânîde mukayyid ve merkûm Mustafa Molla Ahmed zâviyesinin evlâdiyyet ve şurûtu üzere yevmî bir akçe vazîfe ile askerî rûz-nâmçesinden virilen berât-ı şerîfimle zâviye-i Ahmed vakfının mütevellisi olmağla mevrâ'a-i Akçakilise ve mevrâ'a-i Köseli ve mevrâ'a-i Hale (?) olmadıkları ber-müceb-i defter-i hâkânî zâviye-i mezbûre vakfi tarafından bi't-tevliye zabt ve vâki' olan mahsûlat ve rusûmâtını kanûn ve defter mücebince ahz u kabz murâd eyledikte dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden Hacı Ali zâde Emîn dimekle ma'rûf kimesne zikr olunan mevrâ'alara hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hali olmadığı bildirüb defter-i hâkânî mücebince amel olunub ecânibden olan merkûm Emînin hilâf-ı defter-i hâkânî vâki' olan müdâhalesi men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'a itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukda Kürtün nâhiyesine tâbi' cemâ'at-i vakfi zâviye-i Molla Ahmed Berhan Kürtün ki kal'a-i perumece tahtında mevrâ'a-i Akçakilise bin akçe ve mevrâ'a-i Köseli bin akçe ve yine mevrâ'a-i Haleye (?) bilâyazu ve hâsıl ma'a mahsûl müzâra'a ve rûsûm-ı sâ'ire ve tahtında hâlâ der-neferât Ramazan ve Bayram ve Durmuş ve Abdullah ve Mehmed ve Mustafa ve İshak ve Ahmed mezkûr zevat ve tassaruflarında olub zikr olunan vakıf mevrâ'larda ebâ-an cedd zirâ'at idegeldikleri yerlerine ve bağ ve bağçelerine mutasarrıf olub idevirü ve nereye hidmet itmek üzere avâriz tekâlif alunmayub öşür ve rûsûm dahi viregeldikleri defter-i atıkde mukayyid olmağın defter-i cerîde kayd olunub ve zâviye-i mezbûre evlâdından olmayub aher-i kazâdan gelüb zâviye-i mezbûrede mütemekkin oldukları sâ'ir ra'iyet bey-i sipâhîsine hukûk ve rûsûmuna edâ ideler deyü defter-i cerîde kayd olundu deyü defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr olunub ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' neferât ile cemâ'at-i hizmetkârân zâviye-i Molla Ahmed Bey yine ra'iyet ve hâsıl tahtında bennâk ve erzin ve resm-i kendir yekûn ma'a gayrihû üç bin akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde üç bin yedi yüz doksan akçe yazusu yine nâhiyesine tâbi' nefsi-i Av karyesiyle birikdirilüb ma'a gayrihû altı bin akçe yekûnunun üç bin akçesi ifrâz ve Trabzon kal'asının re'îs kayikhâ-i azebânlığına mahsûs bir gedik icmâl ve icmâl-i kuyûd-ı merkûm Mikdat ve Osmanın berâtları üzerinde olub bu takdîrce bermuktezâ-yı defter-i hâkânî mevrâ'a-i Akçakilise ve mevrâ'a-i Köseli ve mevrâ'a-i

Hale el-mezbûrelerin mahsûlât ve rûsûmât-ı sâ'ireleri Molla Ahmed zâviyesi vakfi tarafından ve cemâ'ât-i hizmetkârân Molla Ahmed el-mezbûrenin mahsûlât ve rûsûmâtı merkûm Mikdat ve Osman ile sâ'ir müşterekleri taraflarından zabt olunmak iktizâ eylediğın bi'l-fi'l defter emîni olan Es-Seyyid Abdurrahim Mecid dâme mecdûhû arz itmeğın iltizâmât hakkında cârî olan nizâma nazaran husûs-ı mezbûr Trabzon vâlîsi düstûr vezîrim Hüsrev Mehmed Pâşâ iclâlehûnun kapu kethüdâsı olub hâlâ haremeyn muhâsebecisi olan Selim Sâbit dâme mecdûhûya lede'l-havâle zıkr olunan mezrâ'alar müşârün-ileyhin derdest hîn-i (?) defterinde mukayyid olmadığından bahisle ber-vech-i muharrer emr-i şerîfim i'tâsı rey-i menût idüğünü i'lâm itmekle emîn-i mûmâileyhin arzı mûcebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i Zâ sene 1234.

S.32- Belge 2

Kürtün nâ'ibine hüküm ki,

Şeyh Ahmed ve Şeyh Mustafa zîde salâhümâ gelüb Trabzon sancâğında Kürtün nâhiyesine tâbi' zâviye-i Kasım dede veled-i Şeyh Murad der-karye Lüsulüğunun (?) mahsûlât ve rûsûmâtı zâviye-i merkûmeye tahrîr ve tahsîs kılındığı ve Kürtün nâhiyesine tâbi' cemâ'at-i hizmetkârân zâviye ve Şeyh dede der-karye Lüsulüğün müştereğiyle Kürtün nâhiyesinde A'âd (?) hisâr nâm karye ve gayriden on iki bin iki yüz akçe tîmâra mutasarrıf Ali ve Osmanın kaydında idüğü defter-i hâkânîde mukayyid olub merkûman Şeyh Ahmed ve Şeyh Mustafa zâviye-i mezbûrenin evlâdiyyet ve meşrûtiyyet üzere askerî rûz-nâmçesinden virilen berât-ı şerîfimle tevliyetleri olmadığın merkûman zâviye-i Kasım Dede ve Şeyh Murad der-karye-i Lüsulüğün el-mezbûreye tahrîr ve tahsîs kılınan mahsûlât ve rûsûmâtı ahz u kabz murâd eylediğinde dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden Hacı Ali zâde Emîn dimekle meşhûr kimesne hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan halî olmadığın bildirüb defter-i hâkânî mûcebince amel olunub ecânibden olan merkûm Emînin hilâf-ı defter-i hâkânî vâki' olan müdâhalesi men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunı istid'â itmeleriyle defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukda Kürtün nâhiyesine tâbi' neferât ile zâviye-i Kasım Dede ve Şeyh Murad ve der-karye Lüsulüğün hâlâ meşîhat-ı der tasarruf Kasım bâ-berât ve hâsıl tahtında bennâk ve şa'ir ve erzin yekûn

ma‘a gayrihû mezkûrların cediti ehl ve ebeveyn olub ve kendüler dahi sâlim ve mütediyyin olub hüdâvendigâra hayr ve duâ etmekte kabil kimesneler olub avârizdan emîn olagelüb öşür ve rüsûm viregelmeyüb defter-i atıkde mukayyid olub defter-i cedîde kayd olundu ve aher karyeden gelüb zâviyede yazılıb oradan olmayanlar ile ra‘iyyet hükmünde olub hukûk ve rüsûm sipâhîye edâ ideler deyü defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr olunub ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ zemîn ile cemâ‘at-i hizmetkârân zâviye ve Kasım Dede der-karye Lüsulüğü ve hâsıl ma‘a rüsûm sâ‘ire üç yüz elli akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yazısı yine nâhiyesine tâbi‘ [...] hisâr karyesiyle birikdirilüb yekûn ma‘a gayrihû altı bin altı yüz altmışaltı akçe bir icmâl ve icmâl-i mezkûrun beş bin akçesi merkûm Ali ve Osmanın bâkîsi müştereki kayıtlarında olub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî zâviye-i Kasım Dede ve Şeyh Murad der-karye Lüsulüğün el-mezbûrenin mahsûlât ve rüsûmâtı zâviye-i merkûme tarafından cemâ‘ât-i hizmetkârân zâviye-i Kasım Dede der-karye Lüsulüğün el-mezbûrenin ma‘a rüsûm sâ‘ire hâsılatı merkûm Ali ve Osman ile sâ‘ir müşterekleri taraflarından zabt olunmak iktizâ eylediğın bi‘l-fi‘l defter emîni olan Es-Seyyid Abdurrahim Mecid dâme mecdühûya arz itmeğın iltizâmât hakkında cârî olan nizâma nazaran husûs-ı mezbûr Trabzon vâlîsi düstûr vezîrim Hüsrev Mehmed Pâşâ iclâlehûnun kapu kethüdâsı olub hâlâ haremeyn muhâsebecisi olan Selim Sâbit dâme mecdühûya lede‘l-havâle müşârûn-ileyhin der-dest olan iltizâmât defterinde mukayyid olmadığından bahisle ber-vech-i muharrer emr-i şerîfim i‘tâsı rey-i menût idüğünü i‘lâm itmekle emîn-i mûmâileyhin arzı mûcebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i Za sene 1234.

S.33- Belge 1

Trabzon vâlîsi ve ilhâken Canik sancâğı muhassılı vezîre Alaçam kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

El-Hâc Mustafa bin Hasan zîde salâhû gelüb bu Alaçam kazâsına tâbi‘ Gelmet karyesinde vâki‘ Tatlubey zâviyesinin vazîfe-i mu‘ayyen ile askerî rûz-nâmçesinden virilen berât-ı şerîfimle zâviyedârı olub uhdesine edâsı lâzım gelen hizmetini sadâkat ve istikâmet üzere ru‘yet idegelib ahardan dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden bazı kimesneler zâviyedârlığı umûrına bî-vech-i bilâ-berât ve bilâ-sened fuzûli

müdâhale ve ta‘arruzdan hali olmadıkların bildirüb mahallinde şer‘ ile görölüb ecânibden olan kimesnelerin zâviyedârlığı umûruna bilâ- berât ve bilâ-sened vâki‘ olan müdâhaleleri men‘ ve def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunı istid‘â itmekden nâşî dîvân-ı hümâyûnumdan muktezâsı su‘âl olundukda merkûm Mustafa zâviyedârlığı umûrunu sadâkat ve istikâmet üzere ru‘yet ider iken ecânibden olan kimesneler zaviyedârlığı umuruna bilâ-berât ve bilâ-sened fuzûli müdâhale eyledikleri vâki‘ ise men‘ ve def‘ için mahallinde şer‘ ile havâle ile emr-i şerîfim i‘tâsı iktizâ eylediği tahrîr bulunmağa husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eyledikde ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kâzibe iden müdde‘î-i mütehadîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâil-i Z sene 1234.

S.33- Belge 2

Ünye kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Mehmed nâm kimesne gelüb bunun Ünye kazâsına tâbi‘ Çökeri karyesi toprağında vâki‘ tapu ve temessükli mutasarrıf olduğu ma‘lûmetü’l- hudûd iki kıt‘a tarlâlar beher sene zabt ve zirâ‘at ve öşür ve resmin sâhib-i arza edâ idegelüb ahârın alâkası olmayub dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden karye-i mezbûre sâkinlerinden Osman Kasım Bey ve Ebubekir nâm kimesneler zikr olunan tarlaları iki yüz otuz senesinde hilâf-ı kanûn fuzûli zabt idüb gadr-i külli eylediklerin bildirüb kanûn üzerine amel olunub merkûmların hilâf-ı kanûn fuzûli zabt eyledikleri mâru’z-zikr tarlâları kendüye alıverilüb yedinde olan temessük mûcebince zabt ve zirâ‘at itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunı istid‘â itmekden nâşî dîvân-ı hümâyûnumdan kanûn su‘âl olundukda münâzi kayd (?) olan yerleri merkûm Mehmed zabt ider iken zirâ‘at itmeyüb üç sene ale’t-tevâlî bilâ-mâni‘ boz ve hâlî koyub kanûn üzere müstahakk tapû oldukda merkûmlar bozdan sâhib-i arzdan resm-i tapû ile elleriyle zabt itmişler olmayub fi’l-vâki‘ ol-yerleri beher sene zabt ve zirâ‘at ve öşür ve resmin sâhib-i arza edâ itmeğin merkûmlar ol-yerleri fuzûli zabt eyledikleri vâki‘ ise vech-i meşrûh üzere olan yerleri alıverilüb yedinde olan

temessük mücebince zabt ve zirâ'at itdirilmek için emr-i şerîfim i'tâsı muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i R sene 1234.

S.34- Belge 1

Trabzon vâlisine ve Rize kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Ali nâm kimesne gelüb bunun karındaşı Hasan nâm kimesne kendü halinde ırzıyla mukayyed olub hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye vaz' ve te'addîsi olmayub üzerine dahl şer' bir nesne sâbit olmuş değil iken kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Konuk oğlu dimekle meşhûr kimesne kendü halinde olmadığından karındaş-ı merkûmı iki yüz otuz üç senesinde hilâf-ı şer'-i şerîf ve te'addî ve bî-gayr-i hakk katl eyledikten mâ'adâ kazâ-i mezbûrda vâki' mülkiyyet üzere mutasarrıf olduğu üç bâb menzil ve iki bâb ambarlarını ihrâk bi'n-nâr ve beş bin gurûşluk emvâl ve eşyâsını dahi yağma garet idüb ol-vechle gadr-i külli eylediğin bildürüb mahallinde şer' ile görölüb muktezâ-yı şer' üzre icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'a itmekden nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden taleb olunmayub ber-müceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kâzibe iden müdde'î-i mütehaddîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i Za sene 1234.

S.34- Belge 2

Ünye kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Mustafa nâm kimesne gelüb bunun ammisi kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Kondar oğlu Hâcî Ömer dimekle ma'rûf kimesne iki yüz yigirmi senesinde fevt oldukda kazâ-i mezbûr toprağında vâki' mülkiyyet üzere mutasarrıf olduğu nisf menzil ile avlu arsası bi'l-irsi's-şer'i bununla yine kazâ-i mezbûr sâkinelerinden zevcesi Hâtîce nâm Hâtûna intikâl idüb aherden dahl olunmak icâb itmez iken yine kazâ-i mezbûr sâkinelerinden merkûm Mustafanın kız karındaşı diğêr Hâtîce Hâtûna zuhûr birle sâlifü'z-zikr ufak menzil ile hâvî arsasında müteveffâ-yı merkûmun alâkası yokdur deyü hilâf-ı şer'-i şerîfi fuzûli zabt idüb gadr-i külli eylediğin bildürüb mahallinde

şer‘ ile görülüb mezbûrenin hilâf-ı şer‘-i şerîf fuzûli zabt eylediğın ufak menzil hâvî arsasından hissesi kendüye alıverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘a itmekden nâşî mahallinde şer‘ ile görülmek bâbında.

Fî Evâhir-i Za sene 1234.

S.34- Belge 3

Hemşin kazâsı nâ’ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûra tâbi‘ Mefrunda (?) karyesi sâkinelerinden Emîne ve Hâtîce ve Ayşe nâm Hâtûnlar gelüb arâzî tasarruf idenlerden bunların babaları Molla Ali dimekle meşhûr kimesne iki yüz yirmi üç senesinde fevt oldukda oğlu kalmayub karye-i mezbûre toprağında vâki‘ mutasarrıf olduğı ma‘lûmetü’l-hudûd tarlası kanûn üzere tapuya müstahak ve hakk-ı tapu kızları mezbûrelerin aldığına binâen ol-yerleri bî-garaz Müslümanların takdîr eyledikleri resm-i tapu ile sahîb-i arzdan olub yedlerine verilen temessük mücebince beher sene taraflarından zabt ve zirâ‘at ve öşür ve resmin sâhib-i arza edâ olagelüb dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden yine karye-i mezbûr sâkinlerinden Şakşak oğlu Osman dimekle arîf kimesne zikr olunan yerlerde hilâf-ı kanûn fuzûli müdâhale ve zabt dâ‘iyesinde olduğun bildürüb kanûn üzere amel olunub ecânibden olan merkûmun hilâf-ı kanûn vâki‘ olan müdâhalesi men‘ ve def‘ birle ol yerlü yerlerinde olub sâhib-i arza temessük mücebince iştirâken zabt ve zirâ‘at itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘a itmeleriyle dîvân-ı hümâyûnumdan kanûn lede’s-su’âl arâzî tasarruf idenlerden mezkûr Ali fevt oldukda oğlu kalmayub tasarrufunda olan yerleri tapuya müstahak ve hakk-ı tapu kızları mezbûrelerin olduğuna binâen ol-yerleri bî-garaz Müslümanların takdîr ettikleri resm-i tapu ile sâhib-i arzdan olduğundan sonra taraflarına zirâ‘at olunmayub üç sene ale’t-tevâlî bilâ-mâni‘ boz ve hâlî koyub kanûn üzere müstahak ve hakk-ı tapu oldukda merkûm Osman bozdan sâhib-i arzdan resm-i tapu ile olmağla müdâhale iden olmayub fi’l-vâki‘ ol yerler beher sene taraflarından zabt ve zirâ‘at ve öşür ve resmin sâhib-i arza edâ olunur iken merkûmun fuzûli müdâhale eylediğı vâki‘ ise men‘ ve def‘ ol yerlü yerlerinde olan sahîb-i arz temessükü mücebince iştirâk-ı mezbûrelere zabt ve taraflarından zirâ‘at itdirilmek için emr-i şerîfim i‘tâsı muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunmakla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i M sene 1235.

S.35- Belge 1

Rize nâ'ibine hüküm ki,

Mustafa nâm kimesne gelüb bunun Rize kazâsı toprağında vâki' mülkiyyet üzere mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd bir bâb menzil ve bir kıt'a bağ ve bağçesini iki yüz otuz senesinde meblağ-ı ma'lûmem mukâbelesinde kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Berber oğlu Hüseyin dimekle ma'rûf kimesneye bey' ve teslîm ve kabz-ı semen idüb lâkin bey'-i mezbûrda takrîr ve abak-ı (?) fâhiş vâki' olduğundan emlâk-ı mezkûr redd ile meblâğ-ı mezbûr merkûmdan taleb murâd eyledikde virme-yüb gadr-i külli eylediğın ve bu bâbda da'vâsına muvâfık cânib-i şeyhü'l-islâmdan fetevâ-yı şerîfesi olduğun ve tarafından Hasan re'îs dimekle meşhûr kimesneyi vekîl eylediğın bildirüb mahallinde şer' ile görölüb ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî mahallinde şer' ile görölme-k bâbında.

Fî Evâil-i M sene 1234.

S.35- Belge 2

Ardanuç kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Gür kazâsı sâkinlerinden Zeyneb binti Mîr Mehmed nâm Hâtûn gelüb bu Ardanuç kazâsı toprağında vâki' babasından müntakil seksen seneden mütecâviz tapulu ve temessükli mutasarrıf olduğu ma'lûmetü'l-hudûd çiftliği arâzîsini kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Molla Halil ve Osman ve diğere nalbant ve diğere Osman nâm kimesnelere iki yüz otuz senesinden berü bir sene tamâmına değin icâr ve merkûmlar dahi istîcâr idüb ba'dehû müddet-i icâr tamâm oldukda bu kısım icâr ile ol-yerleri alub tarafından zabt ve zirâ'at itdirilmek istedikde ahz olunmak icâb itmez iken merkûmlar zuhûr ve şirrete sülûk birle ol-yerler mukaddemâ icâr ile tasarrufumuzda idi bizim zirâ'âtımız ile ma'mûr olmağla hakk-ı tasarruf ideriz deyü fuzûli müdâhale itmeleriyle merkûmlar ile mahallinde şer'î şerîfde lede't-terâfu' iddi'âları tezvîr idüğü ind-i şer' zâhir olub vâki' olan müdâhalelerinin men' ve def' için cânib-i şer'iden hüccet-i şer'îye i'tâ olunmuş iken merkûmlar kâni' ve mündefi' olmayarak yine müdâhalelerinde ısrâr-birle gadr sevdâsında oldukların bildürüb kanûn üzere amel olunub merkûmların hilâf-ı kanûn ol-vechle vâki' olan müdâhaleleri men' ve def' ve ol-yerler ber-karâr-ı sâbık tarafından zabt ve zirâ'at itdirilmek bâbında emr-i

şerîfim sudûrını istid‘a ve hüccet-i şer‘iyeleri ibrâz itmeleriyle dîvân-ı hümâyûnumdan kanûn su‘âl olundukda mezbûr zilleti tasarrufunda olan yerlerinde hakk-ı tasarrufla rızâsı ve sâhib-i arz ma‘rifetiyle merkûmuna ferâğ itmekle müdâhale iderler olmayub fi‘l-vâki‘ merkûmlara müddet-i merkûme tamâmına deĝin icâr ve mezbûrlar dahi isticâr idüb ba‘dehû müddet-i icâr tamâm oldukda mezbûre kısım icâr ile ol-yerleri alub tarafından zabt ve zirâ‘at itdirmek istedikde mezbûrlar ol-yerler mukaddemâ icâre ile tasarrufumuzda idi deyü fuzûli müdâhale eyledikleri vâki‘ ise men‘ ve def‘ ve ol- yerler ber-karâr sâbık tarafından zabt ve zirâ‘at itdirilmek için emr-i şerîfim i‘tâsı muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunmak kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i M sene 1235.

S.35- Belge 3

Çıldır vâlîsi vezîre ve Ardanuç nâ‘ibine hüküm ki,

Erbâb-ı tîmardan Dursun Mehmed gelüb Ardanuç sancâğında ve nâhiyesinde Çorak nâm karye ve gayriden on bin beş yüz akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğı tîmârının baş kalemi olub müşterekiyle kaydına dâhil sâlîfü‘z-zikr Çorak karyesiyle tîmârı mülhakâtından Ardanuç nâhiyesine tâbi‘ Hava ve Hoy vesâ‘ir virgü edâ olub lâkin karyelerini ber-mûceb-i defter-i hâkânî müşterekiyle zabt ve vâki‘ olan mahsûlât ve rüsûmâtını kanûn ve defter mûcebince ahz olunmak murâd eyledikde dahl olunmak icâb itmez iken Ardanuç nâhiyesi sâkinlerinden Said veled-i Ahmed nâm kimesne ikrâren merkûmeye hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûli müdâhale ve ta‘arruz birle iki yüz yigirmi dokuz senesinden berü vâki‘ olan mahsûlât ve rüsûmâtını bilâ-sened taleb ahz olunub gadr-i külli eylediklerin bildirüb defter-i hâkânî mûcebince amel olunub merkûmların hilâf-ı defter-i hâkânî vâki‘ olan müdâhaleleri men‘ ve def‘ bulunmağın ve fuzûli müdâhaleleri olan mahsûlât ve rüsûmât ma‘rifet-i şer‘ ile istirdâd itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât oldukda Ardanuç nâhiyesine tâbi‘ neferât ile karye-i Çorak ve hâsılı tahtında bennak ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû üç bin beş yüz yetmiş iki akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ neferât ile karye-i Çorak ve hâsılı tahtında ispenç ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû üç bin akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ karye-i Hoy ve hâsılı

an-tamgalu ve gayriden beş bin yüz otuz sekiz akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ neferât ile karye-i Sarukudar (?) ve hâsılı tahtında bennak ve ispenç ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû sekiz bin akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ neferât ile karye-i Kusagür (?) ve hâsılı tahtında ispenç ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a üç bin akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i Hoy el-mezbûrenin yazusundan bin dört yüz otuz sekiz akçesi ifrâz ve karye-i Sarukudar el-mezbûrenin yazusundan iki bin akçesi birikdirilüb üç bin dört yüz otuz sekiz akçe yekûnunun bin dört yüz otuz sekiz akçesi ifrâz ve karye-i Kusagür el-mezbûrenin yazusundan bin akçesi defter-i ifrâz ve karye-i Hoy ve karye-i Sarık (?) el-mezbûrelerin tamâm yâzûlarıyla birikdirilüb yekûn ma‘a gayrihû dokuz bin akçe bir icmâl ve icmâl-i merkûmların dört bin beş yüz akçesi Dursun Mehmedin bâkîsi müşterekleri kayıtlarında olub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî karye-i Hoy ve karye-i Sala (?) ve karye-i Sarıkudar ve karye-i Kusagür el-mezbûrelerin mahsûlât ve rûsûmatları ve karye-i Hoy el-mezbûrelerin an-tamga ve gayrihû mahsûlât-ı merkûm Dursun Mehmed ile sâ‘ir müşterekleri taraflarından zabt olunmak iktizâ eylediğinde bi‘l-fi‘l defter emîni olan Es-Seyyid Abdurrahim Mecid dâme mecduhû arz eylediğine binâen iltizâmât hakkında cârî olan nizâma nazaran husûs-ı mezbûr sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdâsı olan harameyn muhâsebecisi esbak Seyid Ahmed zîde mecdühûya lede‘l-havâle kurâ-yı mezbûre iltizâmât defterinde mukayyid olduğunu i‘lâm itmekle sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin emîn-i mûmâileyhin arzı mücebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı M sene 1235.

S.36-Belge 1

Ahîsha nâ‘ibine vesâir zâbitâna hüküm ki,

Ahîsha muhâfazasında olan dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ortalarından kırk sekiz cemâ‘âtinin beşincisi Süleyman usta kendü halinde olmayub mugâyir-i münâfî ve kâ‘ide-i ocağın hilâf-ı harekâta ictisâr üzere olduğu bu def‘a i‘lâm ve tahrîrât inhâ olunmuş idüğü beyânıyla ocağ-ı âmirem tarafından me‘mûr çavuş ma‘rifetiyle hakîkat-i hâl zâhire gereği gibi tahsîs ve ihrâc olarak keyfiyyeti sıhhat üzere ba-arz ve mahzar der-aliyyeme i‘lâm ve inhâ ve merkûm dahi mübâşir-i mûmâileyh terfikân der-aliyyeme ihzâr ve isrâ‘ olunmak üzere bi‘l-fi‘l dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri

ağası olan Şerîf Ahmed Ağa dâme uluvvehû tarafından mühürlü mektub virilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki nâ'ib vesâ'ir mûmâileyhimsiz keyfiyyeti ma'lûmunuz oldukda ber-vech-i muharrer amel ve harekete ihtimâm ve mübâderet ve hilâfını tecvîzden iktifâ' ve mübâ'adet eylemeniz babında.

Fî Evâsıt sene 1235.

S.36-Belge 2

Zikr-i âtî kimesnenin eyâlet-i Trabzon da bulunduğu mahallin kadısına hüküm ki,

Trabzon ahâlisinden Köse oğlu Osman nâm kimesne Trabzon vâlîsi sâbık Hazinedârzâde müteffâ Süleyman Pâşâ tarafından ba-buyuruldu Trabzon'dan tard ve ta'ayyün itmiş olduğundan ol-vakitden berü merkûm diyâr-ı aherden ve ıyâl ve evlâdı vatanında sefil ve ser-gerdân ve bi'l-vücûh inâyet ve merhameten şâyeste ve şâyân olduklarından bahisle der-sa'âdetime gelmek şartıyla afv ve târaf-ı husûsuna müsâ'ade-i seniyye-i hadîvânem buyurulduğu ve ibzâl buyurulması merkûm tarafından der-bâr-ı merhamet medâr-ı mülûkâneme takdîm olunan arz-ı hâldeistirhâm ve istid'â olunmaktan nâşî merkûmun der-sa'âdetime vürûdını kimesne tarafından muhâlefet olunmak üzere olduğu fermânım olmağın imdi merkûman afv ve itlâkıyla yalnız kendüsünün der-sa'âdetime gelmesi husûsuna müsâ'aka-i behiyye-i mülûkânem buyurulduğu ve erzân buyurulduğu sen ki kadı-i mûmâileyhsin ma'lûmun oldukda müteffâ-yı müşârün-ileyh tarafından mukaddemâ virilmiş olan buyûruldıya mebnî yalnız der-sa'âdetime gelmesine kimesne tarafından bî-vech dahl ve ta'arruz itdirilmemek bâbında.

Fî Evâsıt-ı M sene 1235.

S.36-Belge 3

Arhâvî kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Ahardan Ali bin Ali halîfe zîde salâhû gelüb bu kazâ-i mezbûra tâbî' Çökeled (?) karyesinde vâki' câmî'-i şerîfde askerî rûz-nâmçesinden virilen berât-ı şerîfimle ber-vech-i hasebî imâm ve hatîb olup karye-i mezbûrede vâki' olan mevtâ-yı müslimîni ahabın taleb ve rızâsıyla kadîmden câmî'-i mezbûrda imâm olanlar gasl ve def'i şer'iyesi olmayan [...] dahi izni müş'ar taraf-ı şer'eden virilen mürâsele-i şer'iyeye

mûcebince gasl idegelür iken ecânibden karye-i mezbûre sâkinlerinden bazı kisân bî-vech ve mugâyir-i kadîm fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hâlî olmadıkların bildirüb şer' ile görölüb ecânibden olan kimesnelerin bî-vech ve mugâyir-i kadîm zâhir olan müdâhaleleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî dîvân-ı hümâyûnumdan muktezâsı su'âl olundukda karye-i mezbûrda vuku' bulan mevtâ-yı Müslimîni ashâbının taleb ve rızâlarıyla câmî'-i mezkûrda imâm olanlar gasl ve mâni'-i şer'îyesi olmayan [...] dahi izni müş'ar taraf-ı şer'iden virilen mürâsele mûcebince gasl idegelmişken bazı kisân bî-vech-i müdâhale eyledikleri vâki' ise men' ve def' için emr-i şerîfim i'tâsı iktizâ eylediği tahrîr olunmağla mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâil-i S sene 1235.

S.37- Belge 1

Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Sâdât-ı kirâmdan Es-Seyyid Ahmed zîde şerîf gelüb bunun kazâ-i mezbûr toprağında bi'l-fi'l zabt ve tasarrufuna avâriz hânesine bağı tekâlif olunmak icâb ider emlâk ve yerleri olmayub tekâlif talebiyle te'addî olunmak icâb itmez iken kazâ-i mezbûr ahâlisi zuhûr birle üzerlerinde bâ-evâmîr-i âliyye edâda olan tekâlifden sen dahi bizimle tekâlif ver deyü tekâlif mutâlebesiyle hilâf-ı kanûnı te'addîden halî olmadıkların bildürüb kanûn üzere amel olunub merkûmların hilâf-ı kânun ol-vechle vâki' olan müdâhaleleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrını istid'â itmekden nâşî dîvân-ı hümâyûnumdan kanûnu su'âl olundukda merkûmun kazâ-i mezbûr toprağında bi'l-fi'l zabt ve tasarrufunda hâne-i avârizına bağı tekâlif olunmak icâb ider kadîmi emlâk ve arâzîsi kadîmisi kazâ-i mezbûr ahâlisi üzerlerine edâda olan tekâlifin hisse mütâlebesiyle müdâhale olunmak hilâf-ı kanûn idüğü tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i S sene 1235.

S.37- Belge 2

Orta nam-ı diğeri Vartin kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Kazâ-i mezbûra tâbi' Üzerya (?) nâm karye sâkinlerinden Müftizâde Hüseyin dimekle arîf kimesne gelüb bunun babası Ahmed nâm kimesne hâl-i hayâtında müfti

nâm kimesneden iki yüz otuz senesinde istikrâz eylediği seksen üç gurûş deyni mukâbelesinde karye-i mezbûrede vâki' mülkiyyet üzere mutasarrıf olduğu bir mikdâr arsasını rehn vaz' idüb badehû merkûmun Ahmed ve müfti birbirlerine mütakiben fevt olduklarında şimdi bu meblâğ-ı mezbûrı müteveffâ-yı merkûmun verese-i kazâ-i mezbûr sâkinlerinden ma'lûmu'l-isim kimesnelere edâ ile arsa-i mezkûrı taleb eyledikde vermeyüb gadr-i külli eylediğın ve bu bâbda da'vâsına muvâfık cânib-i şeyhü'l-islâmdan fetevâ-yı şerîfe verildiğın bildürüb mahallinde şer' ile görülüb meblâğ-ı mezbûrı verese-i merkûm edâ ile arsa-i mezkûrı kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâil-i S sene 1235.

S.37- Belge 3

Trabzon vâlisı ve ilhâken Canik sancâğı muhassılı vezîre ve zıkr-i âtı kimesnenin Canik sancâğında bulunduğú mahallin kadısına hüküm ki,

Niksar kazâsı nâ'ibi Es-Seyyid Abdullah zîde ilmihûnun südde-i sa'âdetime vâride olan i'lâmında Niksar kazâsı sâkinlerinden Abdizâde Es-Seyyid Abdülkadir zîde şerîf meclis-i şer'e varub bundan akdem fevt olan karındâşı Ahmed nâm kimesnenin bi'l-cümle emvâl ve eşyâ ve emlâkı bi'l-irsî'ş-şer'i merkûm Seyid Abdülkadir ile kızı Hafize nâm Hâtûna intikâl idüb mezbûr Hafizeyi Trabzon kazâsı ve Canik muhassılı sâbık müteveffâ Hazinedârzâde Süleyman Pâşânın karındâşı Emîn kendüye tezvîc eylediğinden hisse-i irsiyesinin kendüye ahz merkûm Emîn ve mezbûre Hafize birbirlerine mütakib fevt ve müteveffîye olduklarında merkûm Emînın verâseti zevci-i aharından mütevellid kebîr oğlu Mîr İbrahim dimekle ma'rûf kimesneye mütecâsir olduğundan mîr-i merkûm kendi hisse-i veresesini zabt adem-i kanâ'at birle karındâş-ı müteveffiyeden müntakil hissesini fuzûli zabt eylediği ve merkûm el-yevm Canik sancâğı dâhilinde geşt ü güzâr olmakda olduğu beyânıyla bulunduğú mahalde şer' ile görülüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûru niyâzında olmadığı cürm (?) ve iş'ar bulunmuş olmakdan nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden taleb olunmayub ber-müceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı

kazîbe iden müdde‘î-i mütehattîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin bulunduğu mahalde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı S sene 1235.

S.37- Belge 4

Rize nâ‘ibine hüküm ki,

Ahmed nâm kimesne gelüb kazâ-i mezbûr sâkinlerinden El-Hâc Ömer nâm kimesne ile iki yüz otuz senesinden berü şirket inân ile şerîkler olub beş bin gurûş i‘tâsıyla bir müddet ticâret idüb şimdi fes-i akd şirket birle hesâblarını rü‘yet ve zimmetinde zuhûr iden hakkını talep olmak murâd eyledikde rü‘yet-i muhasebeden imtinâ‘ ve gadr sevdâsında olduğu ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık cânib-i şeyhü‘l-islâmdan fetevâ-yı şerîfe virildiğın bildirüb mahallinde şer‘le muhasebeleri rü‘yet ve zimmetlerinde zuhûr iden hakkı kendüye aliverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı S sene 1235.

S.38- Belge 1

Trabzon vâlîsi vezîre ve Giresun kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Bundan akdem hâlik olan Konstantin reisin sagîr oğlu Kralmiyonun (?) bâ-hüccet vasîsi mersûm Konstantin reisin karındâşı olub hâlik olan Benayut (?) zimmînin sagîr oğlu Yorginin bâ-hüccet vasîsi ve kebîre kızları Giresun kazâsı mütemekkinlerinden Agna (?) ve Dito nâm nasrâniyeler taraflarından vekîl sâbitü‘l-vekâleleri Giresunlu Abacı Yorgi veled-i Konstantin zimmî meclîs-i şer‘de hâlikân-ı mersûmanın badehû mürd olan babaları Atan (?) veled-i Konstandi zimmînin verâseti zevcesi Kudüs-i şerîfte mütemekkinine Astasya (?) binti Yorgi ile kazâ-i mezbûrda mütemekkinler kebîr oğlu Yani (?) zimmî ve kebîre kızı Sofyaya münhasıra olub ancak hâlik-i mersûm ez-cümle Acı zimmînin sülus malını vesâya-yı mu‘ayyene ve gayr-ı mu‘ayyenesine tenfize bâ-hüccet-i vasî muhtâr olan Abacı Acı Konstandi veled-i Sava (?) zimmî müvâcehesinde bundan akdem vasîleri olduğu sagîran-ı mesfûrun müvekkileleri gasiden mersûmanın vekîllerinden rûmî ibâre dört kıt‘a temessukat mantûklarınca iki buçuk sene mukaddem hâlik-i mersûm Acı Atam zimmî sağlığında

cihet-i karzdan her birinden iki şer bin gurûştan cem'an sekiz bin gurûş ahz u kabz idüb meblâğ-ı mecmu' merkûmanın sülüsân iki bin altı yüz altmış buçuk gurûş yiğirmi akçeyi vasî-i mersûm Acı Konstandin zimmîden mersûm Yorgi zimmî bi'l-vesâye ve bi'l-vekâle taleb ve da'vâ idüb vasî-i mersûm Acı Konstandi zimmî inkârdan mâ'adâ makbûzâtı olan sülüs-ı meblâğ-ı ma'lûmeyi hâlik-i mersûm Acı Atam zimmînin vesâya-yı mu'ayyene ve gayr-ı mu'ayyenesine sarf eyledim deyü ol-vechle eylediği da'vâları mezkûresini sekiz yüz gurûş üzerine sulh olduklarında bedel-i sulh merkûm sekiz yüz gurûşunu vasî-i merkûm Acı Konstandi zimmî kendü malından vasî ve vekîl-i mersûm Yorgi zimmîye def' ve teslîm olduğu yedinden bi'l-vesâye ve bi'l-vekâle ahz u kabz ve yedlerine kıbel-i şer' den bir kıt'a i'lâm-ı şer' i i'tâ olunub meblâğ-ı merkûm sekiz bin gurûşun sülüsânı olan altı bin üç yüz otuz üç gurûş kırk akçeyi mersûm Acı Atam zimmînin verese-i mezkûrelerinden mahallerinde taleb ve da'vâ ve ba'de'l- isbât ahz u kabz itmek muktezâ-yı şer' şerîf idüğü vasî-yi vekîl-i mersûme tefhîm bulunmağla mesfûr Yorgi zimmî yedine balâsı tuğrâ-yı garra ile mu'âmeleden bir kıt'a emr-i âlişânım ısdârını mevâli-i fehâmda askerî kassâmı Mevlânâ Ali zîdet fezâilehû i'lâm idüb mühürsâ-i mersûmeden kadîm-i şerîfde olan nasrâniyyenin bugünlerde Giresun'a gideceği tahakkuk olmağla sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin hîn-i vürûdunda i'lâm mücebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâhil-i S sene 1235.

S.39- Belge 1

Trabzon vâlîsi ve ilhâken Canik sancâğı muhassılı vezîre ve Samsun nâ'ibine hüküm ki,

Samsun kazâsında Şeyh Hamza zâviyesinin vazîfe-i mu'ayyene ile askerî rûz-nâmçesinden virilen berât-ı şerîfimle zâviyedârı olan Seyyid Şeyh Hâfız Osman zîde salâhû gelüb Canik sancâğında Samsun nâhiyesine tâbi' zemînü'l-acıbükü ve gülü bağçe ve zemînha-ı sâire ber-müceb-i şerîf vakfı halef-i halvetiyyeden cihet-i meşîhat olmak üzere Hamza Bey Şeyh zâviyesinin tahrîr ve tahsîs kılındığı defter-i hâkânîde mukayyid olmağla zikr olunan zemînleri ber-müceb-i defter-i hâkânî zâviye-i mezbûr tarafından zabt ve zemîn-i mezkûrelerde zirâ'ât idenlerin zirâ'âtleriyle hâsıl itdikleri terekelerinden şer'an müteveccih olan oşürleri ahz u kabz

murâd eyledikde ta'allül ve muhâlefet olunmak icâb itmeyüb defter-i hâkânîde maktû'ân vesâ'ir nesne müntehab olunmuş değil iken zâviye tâ'ifesi olanlar maktû' teklîfiyle öşürleri edâsında hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn ta'allül ve muhâlefet üzere oldukların bildirüb defter-i hâkânî mücebince kanûn üzere amel olunub zaviye-i tâ'ife maktû' teklîfiyle öşürleri edâsında hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn ta'allül ve muhâlefet itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz defter-i evkâfa mürâca'ât olundukda Samsun nâhiyesine tâbi' zâviye-i Hamza Şeyh cihet-i haliye-i (?) meşîhat der-tasarruf Şeyh Muharreman halîfe-i halvetiyye ber-mûceb-i şart vakf tahtında zemînü'l-acıbükü ve gülü bağçe zemîn-i diğer der-nezdi seydi bağı ve zemîn-i diğer der- mevâlî hamuan (?) ve zemîn-i diğer dahil-i Armut alây beyi vâki' [...] ve zemîn-i diğer der-nezd-i bağı Emîr Hasan zemînki der-dest kemâli sofî ve zemîn-i diğer Şaban Ali ve zemîn-i diğer yed-i hisse Susuz Yeleli oğlu Ali yanındadır der zemîn-i diğer der-dest [...] ve zemîn-i diğer Rasaldı (?) demekle ma'rûfdur ve Fatma bağçe ve dükkân Kara Ahmed ve Kemal oğlu Mehmed Beşe dükkânı icâre-i canhâ-i der-mahalle Ahi ve hân-ı cedîd ber-mûceb-i vakfiye puşe şod (?) hâsıl sekiz yüz seksen akçe tahtında zemînden der-kenâr veya vakf-ı zâviye-i el-mezbûr ki hudûdı ehl-i zimmetde ma'lûmdur hâliyâ der neferat (?) Mehmed bin Rıdvan ber-mûceb-i sicill-i kadı-i Samsun icâre fî sene otuz deyü defter-i evkâfda muharrer kıymetle tahrîr olunub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî zemînü'l-acıbükü ve gülü bağçe zemînâ-i sâire el-mezbûrelerin mahsulât ve müteveccihâtı ber-mûceb-i şart-ı vakıf hilâf-ı halvetiyyeden cihet-i meşîhat olmak üzere Hamza Şeyh zâviyesi tarafından zabt olunmak iktizâ eylediğin bi'l-fi'l defter emîni olan Es-Seyyid Abdurrahman Mecid dâme mecdühû arz itmeğin sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin arz mücebince ve kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Ra sene 1235.

S.40- Belge 1

Van muhâfızı vezîre ve Van kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Sarrâf tâ'ifesinden Hasuk oğlu Hedik zimmî gelüb bunun Van mütemekkinlerinden sarrâf tâ'ifesinden Agop nâm zimmî zimmetinde iki yüz otuz bir senesinden berü cihet-i vücûhdan yetmiş beş bin ve bâ-tahvîl yirmi dokuz bin gurûşla cem'an yüz

dört bin gurûş alacak hakkı olup bi'd-def'ât taleb olmak murâd eyledikte bî-vech-i şer'î virmekte ta'allül ve muhâlefet birle ve ibtâl-i hakk ve gadr-i külli sevdâsında olduğun bildürüb mahallinde şer' ile görölüb mesfûrun zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş alacak hakkı tamamen tahsîl ve bi-kusûr kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden taleb olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehaddiden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i N sene 1235.

S.40- Belge 2

Keşab kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

E'imme ve hutebâdan Es-Seyyid Süleyman zîde salâhû rikâb-ı kamertâb-ı hüsvâneme arz-ı hâl sunub bu kazâ-i mezbûra tâbi' Çakırlı nâm karyede vâki' câmi-i şerîfde ber-vech-i hasebi imâm ve hatîb olup uhdesine lâzım hizmetine ber-vech-i sadâkat ru'yet idüb bu makûle e'imme ve hutebâ muktezâ-yı nass oldukları i'tibârıyla ancak rüsûm-ı ra'ıyyet ve bilâ-emr-i şerîf tekâlîf-i şakka mutâlebesiyle te'addî olunmak icâb itmez iken karye-i mezbûre zâbiti tarafından hilâf-ı kanûn resm-i ra'ıyyet ve ehl-i örf tâ'ifesi câniblerinden dahi bilâ-emr-i şerîf tekâlîf-i şakka mutâlebesiyle te'addî olunduğın bildürüb kanûn üzere amel olunub karye-i mezbûre zabıtı tarafından hilâf-ı kanûn resm-i ra'ıyyet ve ehl-i örf tâ'ifesi câniblerinden dahi bilâ-emr-i şerîf tekâlîf-i şakka mutâlebesiyle te'addî itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî dîvân-ı hümâyûnumdan kanûn su'âl olundukda bu makûle e'imme ve hutebâ muktezâ-yı nass oldukları i'tibârıyla ancak resm-i ra'ıyyet ve bilâ-emr-i şerîf tekâlîf-i şakka mutâlebesiyle te'addî olunmak (silik) idüğü tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Za sene 1235.

S.40- Belge 3

Trabzon vâlisi ve ilhaken Canik sancâğı muhassılı vezîre ve Bafra nâ'ibine hüküm ki,

Abdürrezzak zîde kadrihû gelüb Canik sancâğında Bafra nâhiyesine tâbi‘ Korundur Tatar Bey malikânesi Ali Pâşâ imâreti vakfı olduğı ve dîvânîsi hass-ı hümâyûn mülhâkâtı idüğü defter-i hâkânîde mukayyid olmağla ve mûmâileyh zikr olunan Ali Pâşâ vakfının ber-vech-i tapûhâ mukâbeletân bâ-berât-ı âlişân mütevellisi olmağla marû’z-zikr nefsi-i Güründür bâzârı toprağında duhân zer‘ idenlerin hâsıl olan duhânlarından şer‘ ile müteveccih olan öşürleri hass-ı hümâyûn mutasarrıfıyla müşârün-ileyh Ali Pâşâ vakfı tarafından bi’t-tevliye ahz u kabz murâd oldukda ta‘allül ve muhâlefet olunmak icâb itmez iken duhân zer‘ idenler öşürleri edâsında hilâf-ı kanûn ta‘allül ve muhâlefet üzere oldukların bildirüb kanûn üzere amel olunub duhân zer‘ iden merkûmları hilâf-ı kanûn öşürleri edâsında ta‘allül ve muhâlefet itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî defterhâne-i âmirende mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca‘ât olundukda Bafra nâhiyesine tâbi‘ mahallât ve kurât ve cemâ‘ât-i gebrân ve bağçe ve zemîn ile nefsi-i Güründür bâzârı malikâne-i mülk Mahmud Çelebi veled-i İsfendiyar Bey ve Şehzâde Hâtûn ve mülk-i bey-i merhûm Ali Pâşâ evkâfından sonra imâretine vakf itmiş ve virgü hakkı dahi mezkûr Ali Hüdâvendigâr malikâne-i mezbûr bermûceb-i hüccet-i şer‘iyye ve defter-i atîk sebt-i defter olundu ve dîvânî hass-ı hümâyûn ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa‘ir ve öşür-i bagât yekûn ma‘a gayrihû on bir bin beş yüz on yedi akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yazusuyla hass-ı hümâyûn mülhâkâtından olmak üzere tahrîr olunub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî nefsi-i Güründür bâzârı el-mezbûrenin malikânesi cânibine â’id mahsûlât müşârün-ileyh Ali Pâşânın imâreti vakfı tarafından ve dîvânîsi cânibine â’id mahsûlâtı ve rûsûmâtı hass-ı hümâyûn mutasarrıfı tarafından zabt olunmak eylediğın bi’l-fi‘l defter emîni olan Abdurrahim Mecid dâme mecduhûya arz itmeğın dîvân-ı hümâyûn kanûn su’âl olundukda nefsi-i Güründür bâzârı el-mezbûre toprağında duhân zer‘ idenlerin hâsıl olan duhânlarından şer‘ ile müteveccih olan öşürleri hass-ı hümâyûn mutasarrıfıyla müşârün-ileyh vakfı tarafından bi’t-tevliye mûmâileyh Ebubekirin ve duhân zer‘ idenlerin öşürleri edâsına ta‘allül ve muhâlefet itdirilmemek için emr-i şerîfim i’tâsı muktezâ-yı defter-i hâkânî ve muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunub karye-i mezbûre sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafından iltizâmât dâhil olduğı sûretde sene-i sâbıkı üzere tarafına izâm olub işbu zabtına serrişte olmamak şartıyla emîn-i mûmâileyhin arzı mûcebince kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Za sene 1235.

S.41- Belge 1

Trabzon vâlisî ve ilhâken Canik muhassılı vezîre ve Bafra nâ'ibine hüküm ki,

Abdürrezzak zîde kadrihû gelüb Canik sancâğında Bafra nâhiyesine tâbi' karye-i Karaarslan hisse-i evvel malikânesi Ali Pâşâ imâreti vakfî vazîfesi müstakîlen Arım nâhiyesinde Humalu (?) nâm karye ve gayriden on yedi bin sekiz yüz on akçe tîmâra mutasarrıf Ahmed'in kaydında olduğı ve yine Bafra nâhiyesine tâbi' İshaklu karyesinin malikânesi Ali Pâşâ imâreti vakfî olub vazîfesi müştereğiyle Arım nâhiyesinde Necmedddin nâm karye ve gayriden yirmi dört bin elli iki akçe ze'âmete mutasarrıf Seyyid İbrahim veled-i Sadullahın kaydında iken merkûmun ze'âmeti mâl ve mu'accele takdîriyle havâs-ı hümâyûnuna tashîh olunduğı ve yine Bafra nâhiyesine tâbi' nefsi-i Güründür bâzârının malikânesiyle yine nâhiye-i mezbûra tâbi' Hoştilu (?) karyesinin hisse-i evvel malikânesi ve yine nâhiye-i mezbûrun tâbi' Bıçaklu karyesinin nısf malikâneleri Ali Pâşâ imâreti vakfî ve rub' malikânesiyle yine Bafra nâhiyesine tâbi' Bakırınarı karyesinin tamâm malikânesi müşârün-ileyh Ali Pâşâ imâreti vakfî ve zikr olunan Bıçaklu karyesinin nısf-ı ahar malikânesi dahi Trabzon da vâki' Hâtûniyye imâreti vakfî ve dîvânîleri hass-ı hümâyûn mülhakâtı ve yine Bafra nâhiyesine tâbi' Oba karyesinin hisse-i evvel malikânesinin hisseden bir buçuk hissesi Mehmed ve Çelebi evlâdları mülki ve dört buçuk hisseden bir buçuk hisseden nısfı Kılıç veled-i Hasan mülkü ve nısfı aharın tekke veled-i dede mülkü ve nısf-ı aharı olunca baba zâviyesi vakfî ve rub' mâlikânesiyle ve yine Bafra nâhiyesine tâbi' Bakırınarı karyesinin tamâm mâlikânesi müşârün-ileyh Ali Pâşâ imâreti vakfî ve evlâdiyetleri müştereğiyle Satılmış nâhiyesinde Temurcu nâm karye ve gayriden yiğirmi iki bin beş yüz kırk dokuz akçe ze'âmete mutasarrıf Seyyid Ali veled-i Seyyid Mehmedin kaydına dâhil idüğü ve yine Bafra nâhiyesine tâbi' Kuşcular karyesinin nısf-ı mâlikânesi müşârün-ileyh Ali Pâşâ imâreti vakfî ve nısf-ı aharı Trabzonda vâki' Hatuniyye imâreti vakfî ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' Arkçılar karyesinin nısf mâlikânesi Ali Pâşâ imâreti vakfî ve nısf-ı aharı mâlikânesi Şehzâde Hâtûn mülkü ve dîvânîleri müştereğiyle Bafra nâhiyesinde Elmalu nâm karye ve gayriden yiğirmi üç bin dört yüz altı akçe ze'âmete mutasarrıf Ahmed veled-i Alinin kaydında idüğü defter-i hâkânîde mukayyid ve mûmâileyh müşârün-ileyh Ali Pâşânın İstanbul'da [...] vâki' câmi'-i şerîf ve medrese-i Lâtîf ve imâreti

vakfının bâ-mukâbeletân ber-vech-i te'yt maliye cânibinden virilen berât-ı şerîfimle mütevellisi olmağla kurâ-yı merkûm ile nefsi-i Güründür bâzârı ber-mucebi defter-i hâkânî [...] ve hass-ı hümâyûn ve mülk mutasarrıfları ve vakıf mütevellileriyle müşâr Ali Pâşâ imâreti vakfı tarafından zabt ve vakf-ı müşârün-ileyh cânibine â'id olan mâlikâne mahsûlâtı Okular ahz u kabz murâd olundukda dahl olunmak icâb itmez iken Samsun gümrükçüsü Ali nâm kimesne kurâ-yı merkûme ile nefsi-i Güründür bâzârı karyesine hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûli müdâhale iki yüz otuz üç ve otuz dört senelerine mahsûben cânibine vakf-ı şerîfe râci' olub mâlikâne mahsûlünü bilâ-sened tegallüben ahz idüb ol-vechle gadr eylediğın inhâ ve defter-i hâkânî mücebince amel olunub merkûmun hilâf-ı defter-i hâkânî vâki' olan müdâhalesi men' ve def' olunmak ve fuzûli [...] olan mahsûlât ma'rifet-i şer' ile istirdâd itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukda Bafra nâhiyesine tâbi' karye-i Karaarslan tamâm mâlikâne vakf imâreti Ali Pâşâ der-İstanbul ve tahtında yiğirmi sekiz nefer re'âyâ ve bir zemîn ile hisse-i evvel karye-i mezbûr ve hâsıl dîvânî tahtında çift ve hınta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû bin akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yazusuyla birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû üç bin akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûr tamâm merkûm Ahmedin ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi' üç nefer re'âyâ ve sekiz zemîn ile karye-i İshaklu mâlikâne vakf-ı imâret Ali Pâşâ der-İstanbul ve hâsılı dîvânîsi tahtında resim ve hınta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû dört yüz akçe yazı ile defter-i mufassalda olduğı muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde dîvânî yazusuyla Samsun nâhiyesine tâbi' Gümüş karyesiyle birikdirilüb yekûn ma'a gayrihû dört bin yüz seksen akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun yedi yüz seksen altı akçesi Seyyid İbrahim veled-i Salihin kaydında iken merkûmun ze'âmeti mâl ve mu'accele takdîriyle iki yüz on beş târihinde vârid olan emr-i âlî mücebince bâ-hattı tevkî'i tashîh olunub bâkîsi müşterekleri kayıtlarında ve Bafra nâhiyesine tâbi' yedi yüz otuz dört nefer mahallât re'âyâ ve yedi zemîn ve üç bağ ile nefsi-i Güründür bâzârı mâlikâne-i mülk Mahmud Çelebi veledi İsfendiyar Bey ve Şehzâde Hâtûn mülk bey' merkûm Ali Pâşâ öldükden sonra imâretine vakf itmiş ve sergü hakkı dahi mezkûrlar tekerrür hâliyâ mâlikâne-i mezbûr ber-müceb-i hüccet-i şer'iyye ve defter-i atık sebt-i defter olanları ve emlâkı hass-ı hümâyûn ve hâsıl tahtında ispenç ve hınta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû on bir bin beş yüz on yedi akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi'

karye-i Hanilu (?) tâbi‘ Güründür mâlikâne vakf-ı imâreti Ali Pâşâ der-İstanbul ve dîvânî tahtında on nefer re‘âyâ ve bir zemîn ile hisse-i evvel ve hâsıl tahtında resim ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû altı yüz seksen yedi akçe Bafra nâhiyesine tâbi‘ kırk bir nefer re‘âyâ ve üç zemîn ile karye-i Bıçaklı nısf mâlikâne vakfı imâreti Ali Pâşâ der-İstanbul ve nısf-ı ahar vakf imâreti Hâtûniyye der-Trabzon eyâleti tîmâr ve hâsılı tahtında resim ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû iki bin dört yüz elli yedi akçe yazular ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle başka başka tahrîr ve defter-i icmâlde yazılarıyla on dokuz bin dört yüz otuz sekiz akçe yazar mahsul hiref-i çeltük kazâ-i mezbûr yazusuyla hass-ı hümâyûn mülhakâtından olmak üzere tahrîr-i defter olunub Bafra nâhiyesine tâbi‘ karye-i Oba malikânenin hissesinden bir buçuk hissesi mülk olan Mahmud Çelebi ve bazar [...] rüsûmu ve dört buçuk hissedenden bir buçuk hissenin nısfı yalnız Kılıç veled-i Hüsrev nısf-ı aharı Mustafa mülk tekke-i dede ve nısf-ı aharı merkûm zâviye olunca baba hâliya rub‘-ı mâlikâne mülk bey‘ Ali Pâşâ ber-mûceb-i hüccet vakf-ı imâret olur der-İstanbul ber-mûceb-i vakfiye dîvânî tîmâr ve tahtında on bir nefer re‘âyâ ve bir zemîn ile imâret-i mezbûr hâsıl olmağla iki yüz akçe ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ iki zemîn ve yine sekiz zemîn ile karye-i Bakırpınarı tamâm mâlikâne vakf-ı imâret mersûm Ali Pâşâ der-İstanbul ve hâsıl dîvânî tahtında resim ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû yedi yüz akçe yazularıyla defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yâzûlar ile birikdirilüb ma‘a gayrihû marü’l-beyân dokuz yüz akçe yekûnundan dokuz yüz akçesi ifrâz ve birikdirilüb yekûn ma‘a gayrihû iki bin akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûr tamâm merkûm Seyyid Ali veled-i Seyyid Mehmedin kaydında ve Bafra nâhiyesine tâbi‘ otuz bir nefer re‘âyâ ve dört zemîn ile karye-i Müslimlere tâbi‘ sadis (?) nısf mâlikâne vakf-ı imâret Ali Pâşâ ve vakf-ı ahar imâreti câniblerine der-Trabzon ve hâsıl dîvânî tahtında çift ve hinta ve şa‘ir yekûn ma‘a gayrihû iki bin iki yüz akçe yazularıyla defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yazusuyla birikdirilüb ma‘a gayrihû altı bin yigirmi akçe yekûnundan iki bin yüz akçesi ifrâz ve bir icmâl ve yine nâhiye-i mezbûra tâbi‘ bir zemîn ile karye-i Okçular nısf mâlikâne vakf-ı imâret-i Ali Pâşâ der-İstanbul ve vakf-ı ahar mâlikâne-i mülk Şehzâde Hâtûn dîvânî tîmâr ve hâsıl dîvânî ma‘a rüsûm beş yüz akçe yazularıyla defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yâzûsuyla yine nâhiyesine tâbi‘ Avar karyesiyle birikdirilüb yekûn ma‘a gayrihû iki bin yüz akçe bir icmâl ve icmâl-i evvel tamâmı peşînen iki bin yigirmi dört akçesi

Ahmed veled-i Alinin bâkîsi müşterekleri kayıtlarında olub zikr olunan on dokuz bin dört yüz otuz sekiz akçe yazar mahsûl hiref-i çeltük el-mezbûrenin mukâbili mahalli bulunmadığının cevâb-ı tahrîr olunub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî karye-i Karaarslan hisse-i evvel el-mezbûrenin mâlikânesi cânibine â'id mahsûlâtı müşârün-ileyh Ali Pâşâ imâreti vakfî tarafından dîvânisi cânibine â'id mahsûlât ve rûsûmâtı merkûm Ahmedin tarafından ve karye-i İshaklu el-mezbûrenin mâlikânesi cânibine â'id mahsûlâtı müşârün-ileyh Ali Pâşâ imâreti vakfî tarafından ve dîvânisi cânibine â'id mahsûlât ve rûsûmâtı ber-mûceb-i tashîh hass-ı hümâyûn mutasarrıfı ile sâ'ir müşterekleri tarafından ve nefsi-i Güründür bâzârı ve karye-i Canlu hisse-i evvel el-mezbûrelerin tamâm mâlikâneleriyle ve karye-i İshaklu el-mezbûrenin nısf mâlikânesi cânibine â'id mahsûlâtları müşârün-ileyh Ali Pâşâ imâreti vakfî tarafından ve karye-i İshaklu el-mezbûrenin nısf-ı ahar mâlikânesi cânibine â'id mahsûlâtı dahi Hâtûniyye imâreti vakfî tarafından ve evlâdiyetleri cânibine â'id mahsûlât ve rûsûmatlarıyla hiref-i çeltük kazâ-i Bafra el-mezbûrenin mahsûlatı hass-ı hümâyûn mutasarrıfı tarafından ve karye-i Oba el-mezbûrenin hisse-i evvel mâlikânesinin hisseden bir buçuk hissesi cânibine â'id mahsûlâtı mülkiyyet üzere olan Mahmud Çelebi tarafından ve dört buçuk hisseden bir buçuk hissenin nısf cânibine â'id mahsûlâtı müşârün-ileyh Ali Pâşâ imâreti vakfî tarafından ve nısf-ı ahar mâlikânesi cânibine â'id mahsûlâtı mülkiyyet üzere Kılıç veled-i Hasan tarafından mutasarrıf-ı aharın nısf cânibine â'id mahsûlâtı mülkiyyet üzere tekke veled-i dede tarafından ve nısf-ı aharı cânibine â'id mahsûlâtı olunca Baba zâviyesi vakfî tarafından ve rub' mâlikânesi cânibine â'id mahsûlât-ı karye-i Bakırınarı el-mezbûrenin tamâm mâlikânesi cânibine â'id mahsûlâtı müşârün-ileyh Ali Pâşâ imâreti vakfî tarafından evlâdiyetleri cânibine â'id mahsûlât ve rûsûmâtları merkûm Seyyid Ali veled-i Seyyid Mehmedin müşterekleri tarafından ve karye-i Kuşcular el-mezbûrenin mülkiyyeti cânibine â'id mahsûlâtı müşârün-ileyh Ali Pâşâ imâreti vakfî tarafından nısf-ı ahar cânibine â'id mahsûlâtı Hâtûniyye imâreti vakfî tarafından ve karye-i Okçular el-mezbûrenin nısf-ı mâlikânesi cânibine â'id mahsûlâtı müşârün-ileyh Ali Pâşâ imâreti vakfî tarafından nısf-ı ahar mâlikâne cânibine â'id mahsûlâtı mülkiyyet üzere Şehzâde Hâtûn tarafından ve dîvânileri cânibine â'id mahsûlât ve rûsûmâtları merkûm Ahmed veled-i Ali ile sâ'ir müşterekleri taraflarından zabt olunmak iktizâ eylediği bi'l-fi'l defter emîni olan Abdurrahman Mecîd dâme mecdühûyâ arz itmeğin sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kazâ-i mezbûre taraflarından

alınan iltizâmâta dâhil olduğu halde ber-mûceb-i şurût sene-i sâbıkı üzere tarafına ilzâm olunub işbu emr-i şerîfim zabtına serrişte olunmak şartıyla mûmâileyhin mûmzâ mûcebince mahall olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Ca sene 1235.

S.42- Belge 1

Haleb vâlisi sadr-ı esbak Hurşid Ahmed Pâşâ iclâlehûya [...] nâ'ibleri zîde ilmihûya hüküm ki,

Eş-Şeyh Mustafa der-sa'âdetime arz-ı hâl idüb Haleb sancâğında Rakka nâhiyesine tâbi' Ahışa karyesinde [...] on iki bin akçe yazusunun on sekiz kîrât dokuz bin akçesi Şemseddin Mehmed bin Musa vakfı ve arâzî-i gebran üç bin akçesiyle el-öşr an-hisse-i vakf hemân mahsûlüyle rüsûmu hass-ı hümâyûn mülhâkâtı olduğu Da'vet (?) nâhiyesine tâbi' Birecik karyesinin kısm-ı mine'l-mevrûs mahsûlü mûmâileyh Şemseddin vakfı ve rüsûm-ı örfiyye ve bad-ı hevâ rüsûm-ı sâ'iresi olan hass-ı hümâyûn mülhâkâtı idüğü defter-i hâkânîde mukayyid ve merkûm Eş-Şeyh Mustafa zikr olunan Şemseddin Mehmed vakfında berât-ı şerîfimle mütevellisi olmağla merkûm zikr olunan Ahışa ve Birecik karyelerinin ber-mûceb-i defter-i hâkânî hass-ı hümâyûn mutasarrıfıyla ve Şemseddin vakfı cânibine â'id mahsûlâtı cânibine vakf için fuzûli ahz u kabz murâd eyledikte dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden ba'zı kimesneler vakf-ı mezbûr cânibine â'id mahsûlât hilâf-ı defter-i hâkânî fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan halî olmadıkların bildirüb defter-i hâkânî mûcebince amel olunub ecânibden olan merkûmların hilâf-ı defter-i hâkânî vâki' müdâhaleleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrını istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmîremde mahfûz defter-i icmâl ve mufassala (ve) mürâca'at olundukta Razîk (?) nâhiyesine tâbi' yetmiş dört nefer re'âyâ ile karye-i Ahışa ve hâsıl mâl-ı dîvânisi üzere on iki bin akçe ve hisse-i vakf-ı Şemseddin Mehmed bin Musa on sekiz gebran ve hisse-i mîrî arâzî-i gebran el-öşr an hisse-i ol vakfı hemân mahsûl ve resm-i çift ve resm-i bennak ve resm-i mücerred yekûn hisse-i mîrî el-öşr ve rüsûm-ı örfiyye dokuz bin yüz kırk altı akçe Da'vet (?) nâhiyesine tâbi' neferât ile karye-i Birecik vakf-ı Şemseddin ve hâsıl dîvânî tahtında hinta ve şa'ir ve resm-i mücerred ve mukayyed ve mahall ve bad-ı hevâ yekûn ma'a gayrihû rüsûm-ı örfiyye ve bad-ı hevâ hass-ı şahî üç yüz otuz altı akçe yazı ile defter-i mufassalda muherrer kalemiyle başka başka

tahrîr ve defter-i icmâlde karye-i Ahîsha arâzî-i gebran ma‘al-öşr ve rüsûm ve bad-ı hevâ yazusuyla karye-i Birecik el-mezbûrenin rüsûmu bad-ı hevâ yazusuyla hass-ı hümâyûn mülhâkâtından olmak üzere tahrîr defter olub bu takdîrce ber-muktezâ-yı defter-i hâkânî karye-i Ahîsha el-mezbûrenin mâl-ı dîvânîsi mahsûlünden on sekiz bin gebrân-ı müşârün-ileyh Şemseddin bin Mehmedin vakfî tarafından ve arâzî-i gebrânıyla hisse-i vakf öşrün hemân mahsûl ve rüsûmatı sâ’iresi hass-ı hümâyûn mutassarıfı tarafından karye-i Birecik el-mezbûrenin kısm-ı mine’l-mevrûs mahsûl müşârün-ileyh Şemseddin bin Mehmedin vakfî tarafından rüsûm-ı örfiyye ve bad-ı hevâ ve rüsûmat-ı sâ’ire olunmak iktizâ eylediği bi’l-fi‘l defter emîni olan Es-Seyyid Abdurragıb dâme mecdühûya arz idüb iltizâmât hakkında cârî olan nizâma nazaran husûs-ı mezbûresiyle sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin kapu kethüdân olan harameyn muhâsebecisi Selim Sâbit dâme mecdühûya havâle oldukda zıkr olunan karyeler tarafından der-dest olan iltizâmât defterinden mukayyed olmadığından bahisle ber-vech-i muharrer emr-i münîfim ısdârı re’y-i menût idüğü i‘lâm itmekle sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin arz mücebince kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı C sene 1235.

S.43- Belge 1

Ahîsha kazâsı nâ’ibine hüküm ki,

E’imme ve hutebâdan Selim bin Hüsrev Mehmed zîde salâhû gelüb bu Ahîsha kazâsına tâbi‘ Varhan nâm karyede vâki‘ ashâb-ı sarrâfdan Tard oğlu Abdullah nâm sâhibü’l-hayrâtın binâ‘ eylediği câmi‘-i şerîfde askerî rûz-nâmçesinden virilen berât-ı şerîfimle ber-vech-i hasebi imâm ve hatîb olub bu makûle e’imme ve hutebâ muktezâ-yı nass oldukları i‘tibârıyla mersûm Abdullah ve bila-emr-i şerîf tekâlîf-i şakka mutâlebesiyle te‘addî olunmak icâb itmez iken karye-i mezbûr zâbiti tarafından hilâf-ı kanûn resm-i ra‘iyyet ve ehl-i örf tâ’ifesi cânibinden dahi bilâ-emr-i şerîf tekâlîf-i şakka mutâlebesiyle te‘addî olduğun bildirüb kanûn üzere amel olunub mezkûrların hilâf-ı kanûn ol-vechle vâki olan te‘addi men‘ ve def‘ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî dîvân-ı hümâyûnumdan kanûn su‘âl oldukda bu makûle e’imme ve hutebâ muktezâ-yı nass oldukları i‘tibârıyla rüsûm-ı ra‘iyyet ve bilâ-emr-i şerîf tekâlîf-i şakka mutâlebesiyle te‘addî oldukları hilâf-ı kanûn idüğü tahrîr olmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i C sene 1235.

S.43- Belge 2

Gümüşhâne nâm-ı diğer Torul kazâsı nâ'ibine ve Gümüşhâne emîni zîde mecdühûya, Ali bin Hâfız Abdullah zîde kadrihû gelüb bunun kazâ-i mezbûra tâbi' Nibo (?) karyesi sâkinlerinden Kosuk oğlu Timur Süleyman dimekle meşhûr kimesne zimmetinde iki yüz otuz üç senesinden berü bâ-temessük bin yedi yüz seksen gurûş alacak hakkı olub bi'd-def'ât taleb olmak murâd eyledikte bî-vech-i şer' virmekde ta'allül ve muhâlefet birle ibtâl-i hakk ve gadr-i külli sevdâsında olduğun bildürüb mahallinde şer' ile görülüb merkûmun zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş alacak hakkı kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr ricâl-i devlet-i âliyyemden hâlâ darbhâne-i âmirem nâzırı olan Es-Seyyid Hayrullah dâme mecdühûya havâle olundukda inhâ olunduğu üzere nech-i şer' ile rû'yet ve ba'de's-subût ihkâk-ı hakk olunmak için emr-i şerîfim i'tâsı re'y-i menût idüğünü i'lâm itmekle husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden taleb olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehadîden tahsîl olunmak üzere sen ki Gümüşhâne emîn-i mûmâileyhsin i'lâmı mûcebince mahallinde şer' ile rû'yet ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i Ca sene 1235.

S.43- Belge 3

Ahışa kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Ahışa kazâsı sâkinlerinden Hüseyin nâm kimesne gelüb bunun kazâ-i mezbûr sâkinlerinden [...] Beyi Tahir ve Mustafa dimekle ma'rûf kimesneler zimmetlerinde iki yüz otuz iki senesinden berü bâ-temessük üç bin beş yüz ve cihet-i ma'lûmdan bin dört yüz gurûşla min-haysü'l-mecmû' dört bin dokuz yüz gurûş alacak hakkı olub bi'd-def'ât taleb olmak murâd eyledikte edâda ta'allül ve muhâlefet birle ibtâl-i hakk ve gadr-i külli sevdâsında olduğun bildürüb mahallinde şer' ile görülüb merkûmların zimmetlerinde olan ol-mikdâr gurûş alacak hakkı kendüye alıverilüb

icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekten nâşî mahallinde şer‘ ile görülmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı C sene 1235.

S.44- Belge 1

Ma‘âden-i hümâyûnum emîni vezîre ve Maçuka kazâsı nâ’ibine hüküm ki,

Rüstemzâde Acem Mehmed ve Kethüdâ Ali usta ve Kâtibzâde Hasan dimekle meşhûr kimesneler gelüb merkûmunun Gümüşhâne ma‘âdenlerine merbût Maçuka kazâsında sâkin voyvodalık dâ‘iyesinde olan Seyyid Osman ve Ömer ve mîri nefer ma‘lûmu’l-isim kimesneler zimmetlerinde bin iki yüz yigirmi sekiz senesinden berü bâ-temessük on üç bin yüz on gurûş alacak hakları olub meblâğ-ı mezbûrı bi’d-def‘ât taleb olmak murâd eylediklerinde bî-vech-i şer‘ virmekde ta‘allül ve muhâlefet birle ibtâl-i hakk sevdâsında oldukların merkûmun mukayyiden bâ-arz-ı hâl lede’l-inhâ ve lede’l-istid‘â mübâşir ma‘rifetiyle mahallinde şer‘ ile görülmek bâbında iki yüz otuz iki senesi evâsıt-ı Muharreminde Gümüşhâne emînine hitâben sâdır olan emr-i şerîfim mücebince emîn-i mûmâileyh merkûmları celb ile meblâğ-ı mezbûrun tahsiline intizâr eyledikde merkûmlar zimmetleri olduğunu ikrâr ve i‘tirâf eylediği doksan bir gün kadar edâya müteahhid olduklarından bunlar dahi merkûmların bir kıt’a deyn temessüklerini emîn-i mûmâileyhe vedîa itmiş iseler de iki seneden berü pesmânde ve bâ-tahsîl kıldığıın tekrâr bâ-arz-ı hâl lede’l-inhâ ve lede’l-istid‘â mukaddemâ sâdır olan emr-i münîfim mücebince amel olunmak için darbhâne-i âmirem nâzır-ı sâbık i‘lâmıyla iki yüz otuz dört senesi evâsıt-ı Saferinde emr-i şerîfim sâdır olmuş isede meblâğ-ı mezbûrun yine tahsîli mümkün olmadığı inhâ ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak bâbında te’kîdî hâvi emr-i şerîfim sudûrını istid‘â itmeleriyle dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca‘ât oldukda ber-vech-i muharrer [...] merkûmede evâmîr-i âliyyem virildiği mestûr ve mukayyid bulunmağın husûs-ı mezbûr ricâl-i devlet-i âliyyemden hâlâ darbhâne-i âmirem nâzır-ı olan iftihâr Es-Seyyid Hayrullah dâme mecdühûya havâle olundukda mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince husûs-ı mezbûr mahallinde şer‘ ile rû’yet ve ba‘de’s-subût ihkâk-ı hakk olunmak için emr-i şerîfim sudûrını i‘lâm itmekle husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden taleb olunmayub

ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehattîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı C sene 1235.

S.44- Belge 2

Trabzon vâlîsi ve ilhâken Canik muhassılı vezîre ve Bafra nâ'ibine hüküm ki,
Lağımçı Abdullah gelüb Canik sancâğında Bafra nâhiyesine tâbi' altmış beş nefer reâyâ ve bir zemîn ve bir çiftlik ile karye-i Holu (?) iki başında tîmâr ve hâsılı tahtında nim ve hınta ve şa'ir ve öşr-i nohûd yekûn ma'a gayrihû üç bin akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle ve defter-i icmâlde yazı-yı mezkûresi tamamen bir icmâl ve icmâl-i mezbûr müstakîlen merkûm Lağımçı Abdullahın tîmârı ve hâlâ berât-ı şerîfimle üzerinde olduğu defter-i hâkânîde mukayyid olmağla lağımçı-ı merkûm tarafından Holu karyesi toprağında zirâ'ât iden re'âyâ tâ'ifesinin zirâ'âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden ve duhân zer' idenlerin hâsıl olan duhânlarında icâb iden öşürlerini taleb ve müstakîlen ahz u kabz murâd eyledikde ta'allül ve muhâlefet olunmak icâb itmeyüb ve karye-i merkûmeden defterhâne-i âmiremde öşür yazılıb maktû'a dâir nesne tahrîr olunmuş değil iken zirâ'ât tâ'ifesi maktû'a tekâlifîyle öşürleri edâsında hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn ta'allül ve muhâlefet itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr ve mukayyid bulunmağın dîvân-ı hümâyûnumdan kanûnu lede's-su'âl karye-i merkûmda defter-i hâkânîde öşür yazılıb maktû'a dâir nesne tahrîr olunmamağla karye-i mezbûre toprağında zirâ'ât idenlerin zirâ'âtleriyle hâsıl eyledikleri terekelerinden ve duhân zer' idenlerin hâsıl olan duhânlarında icâb iden öşürü alıverilmek zirâ'ât tâ'ifesinin maktû'a tekâlifîyle öşürleri edâsında ta'allül ve muhâlefet itdirilmek için emr-i şerîfim i'tâsı muktezâ-yı defter-i hâkânî ve muvâfik-ı kanûn idiğü tahrîr olunub sîpâhi-i merkûmun tîmârı sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafından alınan iltizâmât ve hâsıl olduğu halde ber-mûceb-i şurût sene-i sâbika üzere tarafına i'zâm olunub işbu emr-i şerîfim zabtına serrişte olunmamak şartıyla defter-i hâkânî mûcebince kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i B sene 1235.

S.45- Belge 1

Trabzon vâlisî ve ilhâken Canik muhassılı vezîre ve Arım nâ'ibine hüküm ki,
Humbaracı lağamcılarında Es-Seyyid Ebubekir veled-i Es-Seyyid Osman zîde kadrîhû gelüb Bozok sancâğında Çubuk nâhiyesinde Şeyh Mehri nâm karye ve gayriden seksen dört bin iki yüz elli akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğu zeâmeti mülhakâtından Canik sancâğında Arım nâhiyesine tâbi' resm-i tâlibatühâ had (?) ile Çaharşenbe ve [...] Koah der- [...] kazâ-i Arım ve Badem hâsıl dokuz yüz doksan dokuz akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde beş yüz akçe yazı ile Kepez ve Niksar nâhiyesine tâbi' Günü karyesiyle ma'a gayrihû birikdirilüb iki bin sekiz yüz akçe an-zeâmet deyü bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun iki bin kırk iki akçesi humbaracı mukaddemce Es-Seyyid Ebubekirin bâkîsi müştereki kayıtlarında olduğu defter-i hâkânîde mukayyid olmağla humbaracı mukaddemce Es-Seyyid Ebubekir Çaharşenbe suyunda vâki' salyaneler vazü'l-yed sebt idenlerin hâsıl olan balıklarından öşre mu'âdil rüsûmlarını talep ve müşterekiyle ahz u kabz edâ eyledikde dahl olunmak icâb itmez iken ecânibden ba'zı kimesneler zikr olunan tâlibler bizim mâlikânemizdir deyü hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hali olmadığın bildirüb defter-i hâkânî mûcebince kanûn üzere amel olunub ecânibden olan kimesnelerin hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn vâki' olan müdâhaleleri men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrını istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukda vech-i meşrûh üzere olduğun mestûr ve mukayyid olub zikr olunan tâlibeynleri için bi'l-mu'accele malikânelerin vechle rû'yet virildiğine dâ'ir sarrâfına kayd olduğunun cevâb-ı mâlikânedan yazulmuş olduğuna binâ'en dîvân-ı hümâyûnumdan kanûnu lede's-sû'al Çaharşenbe suyunda vâki' tâlibeynleri bî-hakk haber idenlerin hâsıl olan balıklarından öşre mu'âdil resimleri müşterekiyle humbaracı-i mûmâileyhe alıverilmek ve ecânibden olan kimesneleri dahl ve ta'arruz itdirilmemek için emr-i şerîfim i'tâsı muktezâ-yı defter-i hâkânî muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunub zikr olunan tâlibeynler sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafından olan iltizâmâta dâhil olunub ber-mûceb-i şurût sene-i sâbıkı yine tarafına i'zâm olunub işbu emr-i şerîfim

zabtına serrîşte olunmak şartıyla defter-i hâkânî mücebince kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı B sene 1235.

S.45- Belge 2

Çıldır vâlîsi vezîre ve Oltu kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Esirci tâ'ifesinden Hâcî Ahmed nâm kimesne gelüb bunun kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Kapûdan oğlu Abdurrahman Bey dimekle meşhûr kimesne zimmetinde iki yüz otuz dört senesinden berü bâ-temessük üç bin yedi yüz elli gurûş alacak hakkı olub bi'd-def'ât zabt olunmak murâd eyledikte bî-vech-i şer' virmekte te'addî ve muhâlefet birle ibtâl-i hakk ve gadr-i külli sevdâsında olduğun ve tarafından kimesneyi vekîl eylediğın bildirüb mahallinde şer' ile görülüb merkûmun zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş alacak hakkı tamâmen tahsîl ve bî-kusûr vekîl-i merkûma alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehattîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde ma'rifet-i şer' ile rû'yet ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında.

Fî Evâil-i S sene 1235.

S.45- Belge 3

Trabzon vâlîsi ve ilhâken Canik muhassılı vezîre ve Samsun nâ'ibine hüküm ki,

Lağımcı Ahmed veled-i Ömer gelüb Canik sancâğında Satılmış nâhiyesinde Sarıküçük nâm karye ve gayriden yigirmi üç bin otuz beş akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğü ze'âmet baş kalemi olan elli altı nefer re'âyâ ve iki zemîn ve bir çiftlik ile sâlifü'z-zikr Sarıküçük ve hâsıl ma'a sîpâhi zâdegân tahtına resmi çift ve hinta ve şa'ir yekûn ma'a gayrihû bin beş yüz akçe yazu ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâle bin otuz iki akçe ile tahrîr ve ma'a gayrihû birikdirilüb beş bin dört yüz elli akçe bir icmâl ve icmâl-i merkûmun bin beş yüz akçesi lağımcı-i merkûm Ahmed veled-i Ömer bâkîsi müştereki kayıtlarında olduğü defter-i hâkânîde mukayyid olmağla merkûm Sarıküçük ol-tarafda toprağın

zirâ'ât idenlerin zirâ'âtiyle hâsıl eyledikleri terekeleri öşürden taleb ve müşterekiyle ahz u kabz eylediğın ta'allül ve muhâlefet olunmak icâb itmeyüb karye-i mezbûrdan defterhâne-i âmireme öşür yazılıb maktû'a dâ'ir nesne tahrîr olunmuş hâsıl iken zirâ'â tâ'ifesi olanlar bizler öşür vermeyüz maktû'â virirüz deyü maktû'â teklifiyle öşürleri edâsına hilâf-ı kanûn ta'allül ve muhâlefet üzere olduğun bildürüb kanûn üzere amel olunub zirâ'â tâ'ifesi öşürleri hilâf-ı kanûn ta'allül ve muhâlefet itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olduğun vech-i meşrûh üzere olduğun mestûr ve mukayyid bulunmağın dîvân-ı hümâyûnumdan fuzûli su'âl olduğun karye-i mezbûr toprağında zirâ'ât idenlerin zirâ'âtleriyle hâsıl eyledikleri terekeleri öşürleri müşterekiyle merkûm Ahmedin ve zirâ'â tâ'ifesi maktû'â teklifiyle öşürleri edâsına ta'allül ve muhâlefet ittirilmemek için emr-i şerîfim i'tâsı muktezâ-yı defter-i hâkânî ve muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunmağla merkûmun ze'âmeti tarafınızdan mukaddem iltizâmâta dâhil oldukları ze'âmet ber-mûceb-i şurût sene-i sâbıkı üzere yine tarafına ikdâm olunub işbu emr-i şerîfim zabtına serrişte olmak şartıyla defter-i hâkânî mûcebince kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı B sene 1235.

S.46- Belge 1

Ünye nâ'ibine hüküm ki,

Hilesiz oğlu Ömer gelüb bunun sâbık Trabzon vâlîsi Hazînedârzâde müteveffâ Süleyman Pâşâ zimmetinde iki yüz otuz iki senesinden berü sefîne tahtında gayri ez-teslîm bin beş yüz gurûş alacağı olub kıylü'l-ahz müşârün-ileyh fevt olmağla meblâğ-ı mezbûrî müteveffâ-yı müşârün-ileyhin terekesi gasb iden Ünye kazâsı sâkinlerinden ma'lûmu'l-isim veresesinden mâl-ı müteveffâdan lede'l-da'vâ olduğun meblâğ-ı mezbûrın edâsına tenbîh-i şer'î olunmuşken bazı kimesnelere istinâd meblâğ-ı mezbûrî edâda ta'allül ve muhâlefet birle gadr dâ'iyesinde oldukların bildirüb mahallinde şer' le görölüb alıverilüb şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekten nâşî hazîne-i âmiremde mahfûz muhâlefât defterlerine mürâca'ât olundukda müteveffâ-yı müşârün-ileyhin tersâne-i âmireme ve sarrâfına külliyyetlü dîyûnu olduğundan der-âliyyeme gelen

eşyâ-yı nakîse ve mahv sarrâfî bedel-i add olunarak kûsûr mahallinde kalan emvâl ve eşyâ ve emlâk ve çiftlik ve bekâyâ-yı sâiresi tersâne-i âmirem hazînesine olan dÿyûn-ı te'diye olunmak ve yekûn-ı sâiresi asabı dahi irzâ' ve iskât kılınmak şartıyla veresesine terk olunduğunu bâ-müş'ar emr-i şerîfim virildiği mestûr ve mukayyid bulunmağın mahallinde ma'rifet-i şer' ile rû'yet ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i S sene 1235.

S.46- Belge 2

Trabzon vâlîsi ve Canik muhassılı vezîrim Pâşâyâ Samsun kazâsı nâ'ibine hüküm ki, Dergâh-ı mu'allâm kapûcî başlarından şa'ir emîni esbak iftihârü'l- emâcid ve'l- ekârim Es-Seyyid İsmail dame mecdühû südde-i sa'âdetime takdîm eylediği memhûr takrîrinde mûmâileyh iki yüz otuz dört senesinde mukaveleten Trabzon cânibine azîmetinde Samsun kazâsı sâkinlerinden Köse oğlu Ali alemdâr dimekle meşhûr kimesne on bin dört yüz elli gurûş Gürcü'l-asl olmak üzere Hurşid nâmında bir re's gulâm iştirâ idüb ba'dehû der-âliyyeme vürûdunda gulâm-ı mezkûr sadr-ı a'zam huzûrunda makûle meclîs-i şer'de mûmâileyhin tarafından olub vekîl-i şer'isi muvâcehesinde [...] vech-i şer'i üzere isbât idüb ol-bâbda cânib-i şer'idenden virilen i'lâm-ı şer'i mûcebince merkûmun sebîli tahmîline olunmuş olduğunu beyânıyla mahallinde ma'rifet şer' ile rû'yet olunarak gulâm-ı mezkûrun bahâsı olan meblâğ-ı mezbûr ma'rifet şer'le bay'-i merkûmun tahsîl ve tarafından kabzına me'mûra vekîl-i şer'isine alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrını istid'â ve niyâz ve yedinde olan i'lâm şer'iyi ibrâz itmekden nâşî dîvân-ı hümâyûnumdan muktezâsı su'âl olundukda inhâ olduğu üzere ise şer'le rû'yet ve ba'de's-subût ve ihkâk-ı hakk olunmak için mahallinde şer'i şerîfe havâle ile emr-i şerîfim i'tâsı muktezâ-yı maslahatdan idüğü tahrîr olunmağla vech-i meşrûh üzere amel olunmak fermânım olmağın imdi sen ki vezîr-i müşâr ve nâ'ib-i mûmâileyhümâsız husûs-ı mezbûr inhâ olduğu üzere olduğu halde ma'rifetiniz ile merkûmı mahallinde meclîs-i şer'a ihzâr ve mûmâileyhin tarafından mensûb vekîl-i şer'isi ber-vech-i hakkâniyet terâfu'î şer'-i şerîfe ile gulâm-ı mezkûrun bahâsını ba'de's-subûtu's-şer'i tamâmen tahsîl vekîl-i mûmâileyhe i'tâ ve teslîm birle icrâ-yı şer'-i şerîf ve ihkâk-ı hakka ihtimâm ve dikkat ve ibtâl-i hakk ve hilâf-ı şer'-i şerîf gadr-i mucib vaz'ından tehâşi ve münacebet ve ücret-i mübâşiriyye şurûtı nizâmını

hâvî mukaddemâ sâdır olan emr-i âlînin dahi infâz ve icrâsına mübâderet eylemeniz bâbında.

Fî Evâhir-i S sene 1235.

S.47- Belge 1

Trabzon vâlisî ve Canik muhassılı vezîre ve Çöreği nâ'ibine hüküm ki,

Lâdik kazâsı sâkinlerinden Es-Seyyid Abdurrahman zîde şerîfehû gelüb kendü halinde ırzıyla mukayyid olub hilâf-ı şer'î şerîf kimesneye vaz' ve te'addîsi yoğiken Lâdik kazâsında a'yânlık dâ'iyesinde olan Deli Ali dimekle arîf kimesne kendü halinde olmadığından iki yüz yigirmi yedi senesinde bunun menzîlini basub derûnunda mevcûd bâ-defter-i müfredât sekiz bin gurûşlukdan mütecâviz devr-i keyl ve izbâr olunmuş ma'lûmu'l-keyl zahîresiyle emlâk ve eşyâsını hilâf-ı şer'î şerîf fuzûli zabt eylediğine kanâ'ât itmeyerek bin beş yüz gurûşunu dahi bî-gayr hakk ahz itmekle da'vâ itmek üzere iken ol-esnâda merkûm mahal-i ahara karâr birle alâ hâlihi kaldığın ve merkûm Canik sancâğı dâhilinde geşt ü güzâr üzere olduğun merkûm Es-Seyyid Abdurrahman mukaddemâ bâ-arz-ı hâl lede'l-inhâ' ve lede'l-istid'â olunduğı mahalde şer' ile görülmek bâbında iki yüz otuz dört senesi evâsıt-ı Saferinde emr-i şerîfim sâdır olmuşken mukâvemet ve ihkâk-ı hakk mümkün olamadığın ve merkûm el-yevm Çöreği kazâsı sâkin olduğun bu dahi bâ-arz-ı hâl inhâ' ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak bâbında te'kîdi hâvî emr-i münîfim sudûrunı istid'â itmekden nâşî dîvân-ı hümayûnumdan mahfûz ahkâm-ı kuyûdâtı tettebbu' ittirildikde ber-vech-i muharrer târih-i merkûmda emr-i şerîfim virildiğı mestûr ve mukayyid olunmağın husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayub ber-müceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehaddîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mübâşir ma'rifetiyle mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i S sene 1235.

S.47- Belge 2

Orta nâm-ı diğër Vartin kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

İsmail ve Mehmed ve Hasan nâm kimesneler gelüb bunların Orta kazâsına tâbi‘ Hot ve Orta ve Hoka (?) karyeleri sâkinlerinden Mehmed ve Salih oğlu Osman ve Ahmed nâm kimesneler zimmetlerinde iki yüz otuz üç senesinden berü üç bin sekiz yüz gurûş alacak hakları olub bi‘d-def‘ât taleb olmak murâd eylediklerinde bî-vech-i şer‘ olan ta‘allül ve muhâlefet birle ibtâl-i hakk ve gadr-i külli sevdâsında oldukların bildirüb mahallinde şer‘ ile görölüb merkûmların zimmetlerinde olan ol-mikdâr gurûş alacak hakları kendülere alıverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmeleriyle mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâil-i N sene 1235.

S.47- Belge 3

Trabzon vâlîsi ve ilhâken Canik muhassılı vezîre ve Samsun kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Hüseyin Beyoğlu Es-Seyyid El-Hâc Ahmed nâm kimesne gelüb bu kendü halinde ırzıyla mukayyid olub hilâf-ı şer‘i şerîf kimesneye vaz‘ ve hareketi olmayub üzerine dahi şer‘en bir nesne sâbit ve zâhir olmuş değil iken Samsun kazâsında sâkin Lâdikli Ali bayrakdâr dimekle meşhûr kimesne kendü halinde olmadığından iki yüz otuz senesinde bunun olan garz-ı dünyeviyesini icrâ kastıyla kırk sekiz gün habs ve terkin ve darb-ı şedîd ile darb oldum deyü ikrâr eylediğinden mâ‘adâ nakden dokuz bin gurûş ile menzili derûnunda mevcûd ve bâ-defter-i müfredât yiğirmi bin gurûşlukdan mütecaviz emvâl ve eşyâ ve melbûsatını hilâf-ı şer‘i şerîf garaz ve garet idüb ol-vechle gadr külli eylediğin bildirüb mahallinde şer‘ ile görölüb merkûmun hilâf-ı şer‘i şerîf garaz ve garet eylediği nukûd ve emvâl ve eşyâ ve melbûsatını kendüye alıverilüb icrâ-yı şer‘ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden taleb olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde‘î-i mütehaddîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâhir-i N sene 1235.

S.48- Belge 1

Çıldır vâlisine ve Orta nâm-ı diğer Vartin kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Süleyman bin Davut nâm kimesne gelüb bunun kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Osman nâm kimesne zimmetinde iki yüz otuz senesinden berü bâ-hüccet-i şer'iyeye yedi bin beş yüz altmış gurûş alacak hakkı olub bi'd-def'ât taleb olmak murâd eyledikde bî-vech-i şer'î üzere ta'allül ve muhâlefet birle ibtâl-i hakk ve gadr-i külli sevâsında oldukların bildirüb mahallinde şer' ile görölüb merkûmun bâ-hüccet-i şer'iyeye zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş alacak hakkı kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden taleb olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehadîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı L sene 1235.

S.48- Belge 2

Çıldır vâlisine ve [...] nâ'ibine hüküm ki,

Erbâb-ı tîmârdan El-Hâc Mehmed gelüb Bey sancâğında ve nâhiyesinde Karasu nâm karye ve gayrîden on bin akçe berât-ı şerîfimle mutasarrıf olduğı tîmârı mülhâkatının Bey nâhiyesine tâbi' neferât ile karye-i Marik ma'a mezra'â-i Saklısur (?) ve hâsıl tahtında bennak ve hınta ve şa'ir ve resmi tapu ve eşyâ fî yekûn ma'a gayrihû on bin akçe yazularıyla defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde dokuz bin akçe yazı ile tahrîr ve üç bin akçesi ifrâz mâru'z-zikr Karasu karyesiyle ma'a gayrihû birikdirilüb on bin akçe bir icmâl ve icmâl-i mezbûr tamâmen merkûm El-Hâc Mehmedin tîmârı ve karye-i mezbûrenin bâkî yazusu müşterîki kayıtlarında olduğı Bey nâhiyesine tâbi' neferât ve zemîn ile karye-i Eleksor (?) ma'a mezra'â-i Odil (?) ve Musapare (?) nâm-ı diğer Hızır ve Berak (?) ve hâsıl tahtında ispenç ve hınta ve şa'ir ve resmi tapu eşyâ fî yekûn ma'a gayrihû sekiz bin akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle ve defter-i icmâlde yazı-yı mezkûresinin beş bin beş yüz akçesi ifrâz ve Bey nâhiyesine tâbi' Eleksor (?) ma'a mezra'â-i Harus (?) karyesiyle ma'a gayrihû birikdirilüb on yedi bin beş yüz akçe ze'âmet deyü bir icmâl ve icmâl-i mezbûrun sekiz bin yedi yüz elli akçesi karye-i Arsin (?) ve gayriden on

beş bin iki yüz kırk dokuz akçe tîmâra mutasarrıf Behramın bâkîsi müşterîki kayıdlarında idiğü defter-i hâkânîde mukayyid olmağla merkûm El-Hâc Mehmed mâru'z-zikr Marik ma'a mezra'a-i Saklısur (?) karyesini ber-mûceb-i defter-i hâkânî müşterîkiyle zabt ve vâki' olan mahsûlât ve rûsûmâtını kanûn ve defter mûcebince ahz u kabz murâd eyledikde dahl olunmak icâb itmez iken merkûm Behram sâlifü'z-zikr Saklısur (?) ma'a mezra'â-i Odil ve Musapare (?) nâm-ı diğēr Hızır ve Berak (?) karyesini tîmârı tarafından müşterekiyle zabt ve adem-i kanâ'ât birle mârû'l-beyân Marik ma'a mezra'â-i Saklısur (?) karyesine benim tîmârım mülhâkatındandır deyü hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn fuzûli müdâhale ve ta'arruzdan hâli olmadığın bildirüb defter-i hâkânî mûcebince kanûn üzere amel olunub merkûmun hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kanûn vâki' olan müdâhalesi men' ve def' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmîremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn ve defter-i icmâl ve mufassala mürâca'ât olundukda vech-i meşrûh üzere olduğı mestûr ve mukayyid olunmağın dîvân-ı hümâyûnumdan kanûn lede's-su'âl mârû'l-beyân Marik ma'a mezra'â-i Saklısur (?) karyesi ber-mûceb-i defter-i hâkânî müşterîkiyle merkûm El-Hâc Mehmede ve Saklısur (?) müşterekiyle sîpâhi-i merkûm Behram zabt ve herkese â'id mahsûl ve rûsûm kanûn ve defter mûcebince ahz u kabz itdirilmek ve aharın karyesine dahl ve ta'arruz itdirilmemek içün emr-i şerîfim i'tâsı muktezâ-yı defter-i hâkânî ve muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunub merkûm El-Hâc Mehmedin tîmârı sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin tarafından alınan iltizâmâta dahil olduğı halde ber-mûceb-i şart sene-i sâbık üzerine i'lâm olunub işbu emr-i şerîfim zabtına serrişte olmak şartıyla defter-i hâkânî mûcebince kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı L sene 1235.

S.48- Belge 3

Trabzon vâlîsi vezîre ve Arhâvî kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Arhâvî kazâsına tâbi' Samlu (?) karyesi sâkinelerinden Hâtîce ve Fatma nâm Hâtûnlar gelüb bunların babaları Ahmed nâm kimesne bundan akdem fevt oldukda karye-i mezbûre toprağında vâki' mutasarrıf olduğı ma'lûmetü'l-hudûd bir bâb mülk-i menzil ve bir kıt'a mülk bağ ve bağçesi bi'l-irsi'ş-şer'i bunlara intikâl idüb ancak bunlar ol-vakitde diyâr-ı aherde bulduklarından emlâk-ı mezkûreyi bey'

tarafından kimesneyi vekîl itmişler değil iken ecânibden ma'lûmu'l-isim kimesneler emlâk-ı mezkûreyi karye-i mezbûre sâkinlerinden İbrahim nâm kimesneye hilâf-ı şer'î şerîf fuzûli bey' itmeleriyle şimdi bunlar diyâr-ı aherden gelüb emlâk-ı mezkûreyi kendüsü merkûm İbrahimden talep eylediklerinde mücerred zamân mürûr eyledi deyü virme-yüb gadr-i külli eylediğin bildirüb şer' ile görölüb muktezâ-yı müntakil-i merkûmların hilâf-ı şer'î şerîf fuzûli bey' eyledikleri emlâk-ı mezkûreden [...] İbrahimden kendülere alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehadîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı L sene 1235.

S.49- Belge 1

Kürtün kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

İsmail nâm kimesne gelüb arâzî tasarruf idenlerden bunun babası İbrahim nâm kimesne bundan akdem fevt oldukda kazâ-i mezbûra tâbi' Bey tarlası (?) karyesi toprağında vâki' mutasarrıf olub beher sene zabt ve zirâ'ât ve öşür resmi sâhib-i arza edâ eylediği ma'lûmu'l-hudûd tarlaları bî-hasebü'l-kanûn meccanen buna intikâl idüb ancak bu sagîre bulunmak hasebiyle vâlidesi Zeyneb nâm Hâtûn yine karye-i merkûm mütemekkinlerinden Benak nâm zimmîyi hilâf-ı kanûn ferâğ itmekle şimdi bu irişüb balığ ve tasarrufa kâdir oldukda ferâğ an aciz olub zikr olunan yerleri zevi'l-yed olan mesfûrdan talep eyledikde virme-yüb gadr-i külli eylediğin bildirüb kanûn üzere amel olunub vech-i meşrûh üzere olan babası yerleri deyü zevi'l-yed olan mesfûrdan kendüye alıverilüb zabt ve zirâ'ât itdirilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî dîvân-ı hümayûnumdan kanûn su'âl olundukda bu makûle sagîrin yerleri alınmak ve satılmak ta'tîl müstahakk tapû olmak hilâf-ı kanûn olmağla merkûm erişüb bâliğ ve tasarrufa kâdir oldukdan sonra ol yerleri talep ve da'va itmelü on sene geçmiş değil ise vech-i meşrûh üzere olan babası yerleri deyü zevi'l-yed olan mersûmdan alıverilüb zabt ve zirâ'ât itdirilmek için emr-i şerîfim i'tâsı muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunmağla kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâhir-i L sene 1235.

S.49- Belge 2

Trabzon vâlisî vezîre ve Arhâvî kazâsî nâ'ibine hüküm ki,

Arhâvî kazâsî sâkinlerinden Harlakzâde Ömer dimekle meşhûr kimesne gelüb bunun ve halet-i ırzıyla mukayyid olub hilâf-ı şer'î şerîf kimesneye vaz' ve te'addisî yoğiken kazâ-yı mezbûr sâkinlerinden Ali Bey ve Osman Bey dimekle arîf kimesneler kendü hallerinde olmadıklarından iki yüz otuz üç senesinde bunun menzîlini basub derûnunda mevcûd bi'l-cümle emvâl ve eşyâsıyla menzîlini hilâf-ı şer'î şerîf ve bî-gayri hakk fuzûlî zabt idüb gadr-i külli eylediklerin bildirüb mahallinde şer' ile görölüb merkûmların hilâf-ı şer'î şerîf ve bî-gayri hakk fuzûlî zabt eyledikleri emvâl ve eşyâ ve menzîlini kendüye aliverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden taleb olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehadîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görölmek bâbında.

Fî Evâil-i Za sene 1235.

S.49- Belge 3

Maçuka nâ'ibine hüküm ki,

Trabzon kal'ası okçusu Mehmed Kamil gelüb Trabzon sancâğında Maçuka nâhiyesine tâbi' neferât ve mezra'a ve baştene ile karye-i Musuru (?) ve hâsıl tahtında ispenç ve hinta ve şa'ir ve resmi tapû-yı zemîn ve nısf bad-ı hevâ ve arûsiyye yekûn ma'a gayrihû bin on akçe yazı ile defter-i mufassalda muharrer kalemiyle tahrîr ve defter-i icmâlde yazı-yı mezkûresi ma'a gayrihû birikdirilüb bin dokuz yüz on akçe Trabzon kal'asının okculuğuna mahsûs bir gedik-i icmâl ve icmâl-i mezbûr tamâmen merkûm Mehmed Kamilin gedik tîmârı ve hâlâ bâ-berât-ı âlî üzerinde olduğı defter-i hâkânîde mukayyid olmağla merkûm karye-i mezbûrda [...] zamânında müstahakk tapu olan bir gedik resm-i tapusunu ve karye-i merkûmede ve defterde mukayyid ra'ıyyet ve ra'ıyyeti oğullarından biri bîkr kızına idevirdikte o cânibden kanûn üzere icâb iden resmi arûssaneleriyle karye-i mezbûre

toprağında üzerine cürmü sâbit olan re'âyâ tâ'ifesinin iktizâ iden cürümlerinin nısfını talep ve müstakîlen ahz u kabz murâd eyledikde ta'allül ve muhâlefet olunmak icâb itmez iken hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kânûn ta'allül ve muhâlefet üzere oldukların bildirüb defter-i hâkânî mücebince kanûn üzere amel olunub hilâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i kânûn ta'allül ve muhâlefet itdirilmemek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî defterhâne-i âmiremde mahfûz rûz-nâmçe-i hümâyûn defter-i icmâl ve mufassala müraca'ât olundukda vech-i meşrûh üzere olunduğu mestûr ve mukayyid olunmağın dîvân-ı hümâyûnumdan kanûnu lede's-su'âl karye-i merkûm toprağında zamanında müstahakk-ı tapu olan yerlerin resmi tapusu ve karye-i merkûmenin deftere mukayyid ra'iyet ve ra'iyeti oğullarından biri bıkır kızına idevirdikde ecânibden icâb iden otuz akçe ra'iyelerinde on beş akçe resm-i arûsun karye-i merkûm toprağında üzerine cürm sâbit olan re'âyâ tâ'ifesinin icâb iden cürmiyelerinin nısf-ı merkûm alıvermek için emr-i şerîfim i'tâsı muktezâ-yı defter-i hâkânî ve muvâfık-ı kanûn idüğü tahrîr olunub merkûmun tîmârı Trabzon vâlîsi tarafından alınan iltizâmâta dâhil olduğu sûrette ber-müceb-i şurût sene-i sâbıkı üzere yine ol-tarafa ilzâm olunub işbu emr-i şerîfim zabtına serrişte olmak şartıyla defter-i hâkânî mücebince kanûn üzere amel olunmak bâbında.

Fî Evâil-i Za sene 1235.

S.50- Belge 1

Trabzon vâlîsine ve Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

İbrahim re'îs dimekle meşhûr kimesne gelüb bunun Trabzon sâkinlerinden kocabaşı re'îsi Yapurulı (?) oğlu Hasan dimekle ma'rûf kimesne zimmetinde iki yüz yigirmi iki senesinden berü hinta ve şa'ir semeninden üç bin dokuz yüz gurûş alacak hakkı olub bi'd-def'ât talep olmak murâd eyledikde edâda ta'allül ve muhâlefet birle gadr-i külli dâ'iyesinde olduğun bildürüb mahallinde şer' ile görülüb merkûmun zimmetinde olan ol-mikdâr gurûş alacak hakkı kendüye alıverilüb icrâ-yı şer' ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden talep olunmayub ber-müceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehattiden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı Z sene 1235.

S.50- Belge 2

Trabzon vâlisı vezîre ve Trabzon kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Der-âliyemde yeni handa mütemekkin Erzurûmî Andon nâm zimmî gelüb bunun kazâ-i mezbûr sâkinlerinden tüccar tâ'ifesinden Kulaksız oğlu Hacı Ebubekir dimekle ma'rûf kimesne zimmetinde iki yüz yigirmi dokuz senesinden berü bâ-tahvîl gayr-ez teslîm üç bin üç yüz yigirmi bâ-defter-i mufassalan bin altı yüz otuz sekiz gurûş cem'ân beş bin iki yüz elli sekiz gurûş alacak hakkı olub meblâğ-ı mezbûr kulaksız-ı merkûm fevt oldukda şimdi bu meblâğ-ı mezbûrı terekesin ahz u kabz iden iki nefer oğulları kazâ-i mezbûr sâkinlerinden ma'lûmu'l-isim kimesneler mâl-ı müteveffâdan taleb eyledikde virmeyüb gadr-i külli eylediğın mesfûr ve mukaddemâ bâ-arz-ı hâl lede'l-inhâ ve lede'l-istid'â mahallinde şer' ile görülmek bâbında iki yüz otuz dört senesi evâhir-i Zi'l-ka'desinde Trabzon vâlisı sâbıka hitâben emr-i şerîfim sâdır olmuş ihkâk-ı hakk mümkün olmadığı inhâ ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak bâbında te'kidi hâvî emr-i şerîfim sudûrunu istid'â itmekden nâşî dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz ahkâm-ı kuyûdunu tetebbu' itdirildikde ber-vech-i muharrer târih-i merkûm emr-i şerîfim virildiği ve mukayyid bulunmağın husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu'da tezvîr idüğü ind-i şer' tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde'î-i aleyhiden taleb olunmayub ber-müceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütehadîden tahsîl olunmak üzere mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak bâbında.

Fî Evâsıt-ı Z Sene 1235.

S.50- Belge 3

Trabzon vâlisı vezîre ve Trabzonda vâki' Bolathane nâm mahallin tâbi' olduğu kazânın nâ'ibine hüküm ki,

Üçtem oğulları Osman ve Mustafa dimekle meşhûr kimesneler ile Emîne ve Fatma nâm Hâtûnlar südde-i sa'âdetime arz-ı hâl idüb bunların büyük babaları kazâ-i mezbûra tâbi' Halinrus (?) nâm karye sâkinlerinden Saka oğlu İsmail dimekle meşhûr kimesne bin iki yüz yigirmi altı senesinde fevt oldukda karye-i mezbûre toprağında vâki' mutasarrıf olduğu bağçesiyle sâ'ir emvâl ve eşyâsı bi'l-irsi'ş-şer'i

vâlideleri Raşin nâm Hâtûna intikâl idüb ba‘dehû vâlideleri mezbûr zikr olunan emvâl ve eşyâ ve bağçeye dokuz sene bilâ-nizâ‘ mutasarrıf iken mezbûre dahi müteveffıye oldukda mârû’l-beyân emvâl ve eşyâ ve bağçe irsen bunlara intikâl itmiş iken vâlideleri müteveffıye-yi mezbûrenin karındâşı oğlu yine karye-i mezbûre sâkinlerinden Mikdat nâm kimesne cümlesini hilâf-ı şer‘i şerîf fuzûli zabt idüb gadr-i külli eylediğın bildirüb mahallinde şer‘ ile görölüb vâlideleri müteveffâ-yı mezbûreden müntakil-i merkûmun hilâf-ı şer‘i şerîf fuzûli zabt eylediği emvâl ve eşyâ ve bağçeleri kendülere alıverilüb icrâ-yı şer‘ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmeleriyle husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe husûs-ı kazîbe iden müdde‘î-i mütehadîden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer‘ ile görölmek bâbında.

Fî Evâsıt-ı Za sene 1235.

S.50- Belge 4

Trabzon vâlisi vezîre ve Faş nâ‘ibine hüküm ki,

Faş kazâsına tâbi‘ Hodisi (?) karyesi sâkinlerinden Mustafa nâm kimesne gelüb bu karye-i mezbûre toprağında vâki‘ erbâb-ı hilâfetten müntakil tapûlı ve temessükli mutasarrıf olduğı ma‘lûmetü’l-hudûd tarlalarını beher sene zabt ve zirâ‘ât ve oşür ve resmin sâhib-i arza edâ idüb dâhil olunmak icâb itmez iken karye-i mezbûre sâkinlerinden ve müntakileden (silik) Ahmed ve Hasan dimekle ma‘rûf kimesneler iki yüz yigirmi altı senesinden berü hilâf-ı kanûn fuzûli zabt ve zirâ‘ât itmelerin bu dahi ol yerleri da‘vâ olub zabt idüb şimdi merkûmun ol-yerlerde zirâ‘ât eyledikleri senelerin tertîb iden noksân alacağını talep eyledikte hilâf-ı şer‘i şerîf virmekde ta‘allül ve muhâlefet ve gadr-i külli sevdâsında oldukların ve bu bâbda da‘vâsına muvâfık cânib-i şeyhü’l-islâmdan fetevâ-yı şerîfe virildiğın bildirüb mahallinde şer‘ ile görölüb merkûmların fuzûli zabt eyledikleri senelerin tertib iden noksan alacağını kendüye alıverilmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â itmekden nâşî husûs-ı mezbûr hîn-i terâfu‘da tezvîr idüğü ind-i şer‘ tahakkuk eyledikte ücret-i mübâşiriyye mazlûm olan müdde‘î-i aleyhiden talep olunmayub ber-mûceb-i fetevâ-yı şerîfe

husûs-ı kazîbe iden müdde'î-i mütelhaddiden tahsîl olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârün-ileyhsin mahallinde şer' ile görülmek bâbında.

Fî Evâil-i Za sene 1235.

3.1. Hükümlerde Geçen Sancak İsimleri

Defterde özellikle Canik ve Çıldır sancağına ait hükümler bulunmaktadır. Canik çoğu hükümlerde muhasıllık olarak geçmektedir.

Tablo 3-1. Hükümlerde geçen sancak isimleri

Canik	Posthov
Ahılkelek	Karahisar-ı şarki
Çıldır	Halep

3.2. Hükümlerde Geçen Kaza İsimleri

Tablo 3-2 Hükümlerde geçen kaza isimleri

Gümüşhane	Kürtün	Ordu-yı Bayramlı	Tirebolu	Keşab
Anapa	Giresun	Maçuka	Kars	Torul
Keskin	Batum	Lâdik	Of	Faş
Livâne	Ahışa	Akçaabad	Alaçam	
Şavşad	Oltu	Acura	Gür	
Gönye	Ardanuç	Rize	Arhavi	
Trabzon	Hora deresi	Görel	Vartin	

3.3. Hükümlerde Geçen Nahiye İsimleri

Tablo 3-3 Hükümlerde geçen nahiye isimleri

Kozayı	Bafra	Geldigelen	Davet
Akşehir	Ordu	Hemşin	Razik
Lorus	Satılmış	Çepni	

Ünye	Günik	Avde	
Arım	Badem	Rakka	

3.4. Hükümlerde Geçen Karye İsimleri

Hükümler de geçen karye isimleri tablolarda gösterilmiştir. Hükümler de Kürtün, Maçuka kazaları ve Bafra, Arım, Ünye, Kozayı nahiyelerine bağlı karyeler çoğunlukta olduğu için bu karyeler müstakil olarak verilmiştir. Bunların dışında kalan karyeler ise tek bir tablo şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 3-4 Kürtün kazasına bağlı karyeler

Sekudan	Hale	Lüsülüğü
Akçakilise	Av	Bey tarlası
Köseli	...hisar	Kızılelma

Tablo 3-5 Maçuka kazasına bağlı karyeler

Musurru	Hızır Ali
Hare	Surrukub
Esad	Kosturye
Esbiye	

Tablo 3-6 Bafra nahiyesine bağlı karyeler

Kuşçuyan	İshaklu	Arkçılar	Feyzullah
Burtaz	Hoştilu	Elmalu	
Akçay	Bıçaklu	Hanilu	
Bağışan	Bakırpınarı	Okçular	

İskal	Oba	Avar	
Karaarslan	Kuşçular	Holu	

Tablo 3-7 Arım nahiyesine bağlı karyeler

EyNEGazi	Yenice	Hamhalu
Köselü	Hanaklu (Hamamcı)	Manalu
Canlu	Marlud	Kuracık
Humalu	Buraz	Dokuz
Necmeddin	Dikilü	Tomurlu

Tablo 3-8 Ünye nahiyesine bağlı karyeler

Beydinli	Saraycık	Karaş
Hokorok	Kuracık	
Çökeri	Duralı	

Tablo 3-9 Kozayı nahiyesine bağlı karyeler

Ergasni	Zeal	... Manastır
Hasukuulya	Sehus ulya	Sehus ala
Vafi	Mesazil	Martı

Tablo 3-10 Diğer kaza ve nahiyelere bağlı karyeler

Şavşad kazası	Onan	Maride			
Satılmış nahiyesi	Kuştaan	Temurcu	Sarıküçük		
Bey sancağı	Karasu	Marik	Eleksor	Harus	Arsin
Akşehir nahiyesi	Sasa	Renza	Esmor		

Vartin kazası	Hot	Orta	Hoka	Üzerya	
Akçaabad kazası	Eksanta	Şamarnefs			
Rize kazası	Hocaşeyh	Yusuf	Asalak		
Gönye kazası	Sishopa	Karabaca			
Hemşin kazası	Halli	Mefruna			
Arhavi kazası	Çökeled	Samlu			
Ahışha kazası	Varhan	Baduyız	Ayastoman		
Geldigelen nahiyesi	Saraylı Lorgu	Ardıguy			
Ordu kazası	Karacaömer	Aynacık			
Trabzon kazası	Yük Limanı	Ohuraya			
Çepni nahiyesi	Oklumadra	Lakine			
Gümüşhane kazası	Hasda				
Livane kazası	Teska				
Anapa kazası	Navgi				
Tirebolu kazası	Akçageleb				
Of kazası	Holis				
Güni nahiyesi	Dade				
Alaçam	Gelmet				
Torul kazası	Nibo				

Faş kazası	Hodis				
Samsun	Gümüş				
Keşab	Çakırlı				
Lorus nahiyesi	Odra				

3.5. Hükümlerde Geçen Mahalle İsimleri

Hükümler de geçen İskender Paşa ve Hoca Halil mahalleleri Trabzon kazası, Çömlekçi ve Orta mahalleleri Ünye nahiyesi, Cami mahallesi Gümüşhane kazası, Müfti mahallesi Canik sancağı ve Kaztandun mahallesi ise Lorus nahiyesinde bulunmaktadır.

Tablo 3-11 Hükümlerde geçen mahalle isimleri

Cami	Çömlekçi	Kaztandun
Müfti	Orta	
İskender Paşa	Hoca Halil	

SONUÇ

Giriş kısmında belirttiğimiz gibi çalışmamız 4 numaralı Trabzon ahkâm defterinin transkripsiyon, tasnif, özet ve genel hatlarıyla değerlendirilmesi üzerine olmaktadır. Bu tür çalışmalarda genellikle metin sınırları içinde ve metnin verileri çerçevesinde kalındığı için sonuç kısmı da bu sınırlı bakıştan etkilenmiştir. Tasnif, özet ve transkripsiyonun esasında yaptığımızın ötesinde farklı bir bakış ve değerlendirmeye imkân sunduğu görülmektedir.

Ahkâm defterlerinin özellikle devlet-halk, devlet-birey merkezi idare-yerel idare ilişkileri ve toplumsal hayata dair birçok veriyi barındırdığı, çalışmamızın desteklediği sonuçlardan biridir. Sadece bir defter üzerinden yapılacak genellemelerin sağlıklı olmayacağı aşikârdır. Bu açıdan bu tezde ortaya konulan veriler ancak Trabzon için tutulan mevcut sekiz defterin tamamı üzerinden yapılacak çalışmalar neticesinde ele alındığında daha kapsamlı değerlendirme ve sağlıklı genellemelere fırsat sunacaktır.

Bununla beraber Trabzon defterlerinin bölgesel verileri, birbirinden farklı bölgelerdeki eyalet defterleriyle mukayeseli olarak incelenirse imparatorluğun birbiriyle uzak alanlarındaki benzerlik ve farklılıkların ortaya konulduğu kapsamlı çalışmalar ortaya çıkacaktır. Bunun ötesinde teknik açıdan bakılarak defterlerin karakteristik özellikleri, diğer kaynaklarla kıyaslandığında zayıf yanları vb. gibi analizlerin yapılması kolaylaşacaktır.

Mesela Tımar tevcihi ile ilgili davalarda genellikle icmâl ve mufassal defterlerine müracaat edilmesi ve davaların bu defterlerde kayıtlar dikkate alınarak görülmesi beklenmektedir. Bu beklenti ahkâm defterlerinin diğer defterlere ilgisine dair bir gönderme yaparak, bizim yeni çalışmalarla ilgili teklifimize sağlam bir referans olarak düşünülebilir.

KAYNAKÇA

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Bab-1 Asafi Divan-ı Hümayun Sicilleri Trabzon Ahkâm Defterleri, No: 4

AÇIKEL, Ali, “1 Numaralı Sivas Ahkâm Defterine Göre Canik Sancağından Merkeze Yansıyan Şikâyetler ve Çözüm Önerileri”, M. Aydın (Haz.), *Samsun Sempozyumu 13-16 Ekim 2011 Bildiriler*, (s.433- 445), Samsun Valiliği Yayınları, C. 3, Samsun 2012.

AK, Mahmut, “İslam Coğrafyacılarına Göre Trabzon”, K. Çiçek (Haz.), *Trabzon Tarihi İlmî Toplantısı (6-8 Kasım 1998) Bildiriler*, (s.23-34.), Trabzon Belediyesi Kültür Yayınları: 75, Trabzon 1999.

AYGÜN, Necmi, *XVIII. Yüzyılda Trabzon'da Ticaret*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 2002.

BOSTAN, M. Hanefi, *XV-XVI. Asırlarda Trabzon Sancağında Sosyal Ve İktisadi Hayat*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2002.

ÇETİNKAYA, Tülay, *1135-1722 Tarihli Sicil Defterine Göre Trabzon'un Sosyal Tarihi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2006.

EMECEN, Feridun, “Trabzon Eyaletinin Batı Sınırları”, K. Çiçek (Haz.), *Trabzon Tarihi İlmî Toplantısı (6-8 Kasım 1998) Bildiriler*, (s.159-166), Trabzon Belediyesi Kültür Yayınları: 75, Trabzon 1999.

GENÇ, Yusuf İ.,*Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın No: 42, İstanbul 2000.

GENÇ, Yusuf İ.,*Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın No: 108, İstanbul 2010.

GOLOĞLU, Mahmut, *Trabzon Tarihi Fetihden Kurtuluşa Kadar*, Serender Yayınları, Trabzon 2000.

GÖK, Nejdet, “Osmanlı Diplomatikasında Berât Formu ve Berât Anlamında Kullanılan Diğer Terimler”, *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, C.9, Ankara 2002, ss. 865-874.

GÖKBİLGİN, M. Tayyib, “XVI. Yüzyıl Başlarında Trabzon Livası ve Doğu Karadeniz Bölgesi”, *BELLETEN*, C. XXVI, Sayı 102, Ankara 1998, ss.293-337.

GÜLDİKEN, Sevde Nur, *III Numaralı Maraş Ahkâm Defteri'ne Göre Ayıntab (H.1196-1229- M.1782-1814)*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep 2007.

GÜNAY, Ramazan, “Osmanlı Arşiv Kaynakları İçerisinde Ahkâm Defterleri: Gelişim Seyri, Muhtevası ve Önemi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 17, 2013/1, ss.9-29.

HALAÇOĞLU, Yusuf, “Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı”, *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, C.9, Ankara 2002, ss.795-838.

İNAN, Kenan, “Trabzon’un Osmanlılar Tarafından Fethi”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 14, 2003/1, ss.71-84.

KILIÇ, Orhan, “XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Trabzon Eyaleti’nin İdari Taksimatı ve Tevcihatı”, K. Çiçek (Haz.), *Trabzon Tarihi İlmi Toplantısı (6-8 Kasım 1998) Bildiriler*, (s.179-192), Trabzon Belediyesi Kültür Yayınları: 75, Trabzon 1999.

KOZAK, Yasin, *V ve VI Numaralı Maraş Ahkâm Defterlerinde Maraş’a Gönderilen Hükümler*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2005.

KUŞ, Canan, *1780-1784 Tarihli Ve 4 Numaralı Halep Ahkâm Defteri (S. 1-53) Transkripsiyon Ve Değerlendirme*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2008.

KÜTÜKOĞLU, S. Mübahat, *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2013.

KÜTÜKOĞLU, S. Mübahat, “Mühimme Defteri”, *DVİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.31, İstanbul 2006, s.520-523.

MUMCU, Ahmet, “Dîvân-ı Hümâyûn”, *DVİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.9, İstanbul 1994, s.430-432.

OKUR, GÜMRÜKÇÜOĞLU Saliha, “Şikâyet Defterlerine Göre Osmanlı Teb’asının Şikâyetleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.61, Sayı 1, Ankara 2012, ss.175-206.

OKUYAN, Abdurrahman, *XIX. Yüzyılın Son Çeyreğinde (1875-1900) Trabzon*, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun 2003.

ÖKSÜZ, Melek, “Kuruluşundan 19. Yüzyıla Kadar Trabzon Tarihine Kısa Bir Bakış”, *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, Sayı 5, Bahar 2005, ss.11-25.

ÖZEL, Ahmet, “Ahkâm”, *DVİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.1, İstanbul 1988, s.550.

ÖZSAİT, Mehmet, “İlkçağ Tarihinde Trabzon ve Çevresi”, K. Çiçek (Haz.), *Trabzon Tarihi İlmi Toplantısı (6-8 Kasım 1998) Bildiriler*, (s.35-46), Trabzon Belediyesi Kültür Yayınları: 75, Trabzon 1999.

ÖZTÜRK, Said, “Sosyo-Ekonomik Tarih Kaynağı Olarak Ahkâm Defterleri”, *Pax Ottomana Studies in Memoriam Prof. Dr Nejat Göyünç*, Kemal Çiçek (Ed.), (s.611-639), Sota-Yeni Türkiye Yayınları, Haarlem-Ankara 2001.

PAKALIN, Mehmet Zeki, “Ahkâm Defteri”, *Osmanlı Tarihi Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, C.1, İstanbul 1983, s. 30.

SAHİLLİOĞLU, Halil, “Ahkâm Defteri”, *DVİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.1, İstanbul 1988, s.551.

SAYDAM, Abdullah, “Trabzon’un İdari Yapısı ve Yenileşme Zarureti (1793-1851)”, *OTAM*, Sayı 18, Ankara 2006, ss.285-317.

ŞAHİN, İlhan, EMECEN Feridun, *(Osmanlılarda Dîvân- Bürokrasi Ahkâm) II. Bayezid Dönemine Ait 906/1501 Tarihli Ahkâm Defteri*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 1994.

ŞEVKET, Şakir, *Trabzon Tarihi*, Trabzon Belediyesi Kültür Yayınları, Trabzon 2001.

ŞİMŞİR, Nahide, “Ahkâm Defterlerinin Tarihi Kıymeti ve 107’Nolu Anadolu Ahkâm Defterindeki İzmir İle İlgili Hükümler”, *Ege Üniversitesi Tarih İncelemeleri Dergisi*, Sayı IX, İzmir 1994, ss.357-390.

TAPAN, Filiz, *2 Numaralı Anadolu Ahkâm Defterinde Yer Alan Kütahya Sancağı İle İlgili Hükümlerin Analizi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010.

TEKİNDAĞ, Şehabeddin M.C, “Trabzon”, *İA*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, C.12, İstanbul 1979, s.455-477.

UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı, *Osmanlı Devletinin Merkez Ve Bahriye Teşkilatı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1984.

ÜZÜM, İlyas, “Hüküm”, *TDVİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.18, İstanbul 1998, s.464.

EKLER

EK 1. 4 Numaralı Trabzon Ahkâm Defterinin Kapağı

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŐIVİ DAİRE BAŞKANLIğI © (BOA)

A.{DVNS.TZ.d.00004

EK 2. Alacak-Verecek Davasına İlişkin Bir Hüküm Sureti (s.2/2)

دنابه فضلك نائمه
 دنابه بنی زنیفا محمد بنه طوب بوندا دنابه ففکله ننه نوخی قیریر کندننا عتقا و غیر نه کنه تر و نتره
 و یکوز بکری سک سینه ندره چه معلوم حق بشیر خوش دورد حق اولوب پاکر فاره کفر و طوم مدور برونه
 بوکوره باردیم جو عوفه و غیر دریم بیجه شوق اولور فخر و کینه و دریم حقه و فخر کل سولانه اولور فخر
 بدردوب مکنه شوق کوریم مرقوم اولور و نتره نهدنا اولور خوش دورد حق کنه کوریم کوریم
 بیجه شوق فخر و کینه کوریم و دریم حقه و دریم حقه و دریم حقه و دریم حقه و دریم حقه و دریم حقه و دریم حقه
 کندننا ننه کسه شوق کوریم کوریم

EK 3. Özel Mülkiyete Müdahale İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.2/1)

کشفه قصه بنده
حضرت سحر لرزده کشفه ایضا روی الفیج علی رزق کوب سویهها فیه ولله جید ختم بنده
الفیج بنوه کشفه فیه کشفه جمع محسنه مفرد او فیج معلوم الطور مدنا کید فو فیج و فو فیج
کانه مزیاب و کاتی بیله قلمی لا ایچوز لوزن سنه سزینا خود سویه بی و شیم و سویه و
کوزنه و شیم و قولا ایروب غنی لوزن جامع ضروری ضروره به اولارد برین لولا اوزان کوزنه
بیجیه نیت و قدره (به کلوب وحی اولمق ایوب لکما لکما فیه ضروره مرکنده ضروره لکما
نقده نیکه ظاهریه بیله بعضه کوزنه ای بکله اولدور و لولا کوزنه لکما فو فیج و کوزنه
سکایه لایقنی طوقم برکون و کوزنه ایروم کوزنه و معنیجه کوزنه فو فیج و کوزنه
اولدنی برروب کشفه کوزنه کوزنه کوزنه کوزنه کوزنه کوزنه کوزنه کوزنه کوزنه
ووفی اولمق بنده لکما کوزنه کوزنه کوزنه کوزنه کوزنه کوزنه کوزنه کوزنه کوزنه

EK 6. Haneye Tecavüze İlgili Bir Hüküm Sureti (s.6/1)

طریق اولی و نیر و کویه فضا بهم
 کویه فضا به نیک بینی خود فری بر خندان معصومین که مکتوب بکنند و کاند و کاند
 نیز کویه فضا به نیک بینی خود فری بر خندان معصومین که مکتوب بکنند و کاند و کاند
 حوس و نهیم و غیره معصومین که مکتوب بکنند و کاند و کاند
 سهبت بودار لیره کویه فضا بهم
 و عیال و ولد و اولاد و غیره معصومین که مکتوب بکنند و کاند و کاند
 رفقای اشغ و لید و عیال و غیره معصومین که مکتوب بکنند و کاند و کاند
 عزیزان و اولاد و غیره معصومین که مکتوب بکنند و کاند و کاند
 کویه فضا به نیک بینی خود فری بر خندان معصومین که مکتوب بکنند و کاند و کاند
 مکتوب شد و کویه فضا بهم

طرزونه قضايتينك
انتم وخطب وى الامير حليفه بن عمر زير صلحه كلوب بومرزون قضايت مضافه لورس نهمه تايم اوره
نم فریه وه قضايتون محله سنه ولا قضايت سحر نهمه عكدي روز نهمه سنه ویر بوج بلامه کر نهمه
بروج تحسبی الامع وخطب اولوبور عهده سنه لا بزم کلوان خدمتی اولو ایدوبون بومقوله انتم
وخطب مقتدی ناس اولوقلری اعصاب ریم انجقه عهده ویر اولو امر شرفه تکلیفه ساقه
مطالبه سینه تقری اولوقعه ایچر انتم ایکنه قریه مزوره ضابطی طرفنون خدمه قانون سراج رعیه
والله عروفه ان نصیر جانلرون وخی بول امر شرفه تکلیفه نهمه مه لیبیم تقری اولوقعه بلامه اولو
اعززه عمر اولوقور قریه مزوره ضابطی طرفنون خدمه قانون سراج رعیه واهل عروفه ان نصیر جانلرون
ولان بول امر شرفه تکلیفه نهمه مه لیبیم تقری اولو امر شرفه تکلیفه نهمه مه لیبیم تقری اولو امر شرفه تکلیفه نهمه
ویر بوج ایچونق قانق سؤلال اولونق بومقوله انتم خطب مقتدی ناس اولوقلری اعصاب ریم اولوقور
سراج رعیه ویر بول امر شرفه تکلیفه نهمه مه لیبیم تقری اولوقعه قانون ایدوبون حکیر اولوقعه
قانون اولون عمر اولوقعه نهمه

سراج رعیه
اس

اور ضمیمہ و بیانیہ
 و اولیٰ قضایا فیہ
 قضایا: مزبور کی اہل کسب و مالہد قاصدہ ری میں نفسی کلویں بونترکی قضایا کی طریقہ جاری
 واقع اولیٰ مدعی سیدہ و تہ و نیز و مرور و عبور و غیرت قضایا: مزبور کی کاہنہ خائبرہ
 لاجر تید نزول و بیوقوفیہ لایق کلندر لایقہ بولائناہ عاریسہ و عابریسہ لاقفولہ خائبرہ قونیونہ
 بونترکی سکہ اولیٰ قاسی خنزلرینہ قونیونہ صفہ و بچانہ و یہ جہاں کہ کسی خندہ سترہ
 نقدی و رنجیدہ و بیخ اولیٰ قاسی خنزلرینہ قونیونہ صفہ و بچانہ و یہ جہاں کہ کسی خندہ سترہ
 بین لایقہ بیخ صدورینہ مستدی القدر بولولہ نہ لہر بونترکی صفہ سترہ سترہ لاقفولہ لایقہ
 لاقفولہ لایقہ لایقہ: مزبور لایقہ مرور و عبور لایقہ قضایا: مزبور لایقہ موجود اولیٰ
 خائبرہ کا شوق و لایقہ لایقہ بولائناہ عاریسہ و عابریسہ قضایا سکہ اولیٰ قاسی خنزلرینہ
 قونیونہ صفہ و بچانہ و یہ جہاں کہ کسی خندہ سترہ قونیونہ صفہ و بچانہ: مزبور لایقہ
 مرور و عبور لایقہ قونیونہ عاریسہ و عابریسہ لایقہ خائبرہ لایقہ قونیونہ سترہ
 صفہ و بچانہ و یہ جہاں کہ کسی خندہ سترہ لایقہ معرفتہ سترہ عاریسہ و بچانہ
 صادر لایقہ لایقہ لایقہ لایقہ لایقہ لایقہ لایقہ لایقہ لایقہ لایقہ لایقہ لایقہ لایقہ
 و اولیٰ قاسی خنزلرینہ قونیونہ صفہ و بچانہ و یہ جہاں کہ کسی خندہ سترہ

EK 12. Ocak Nizamını Bozma İle İlgili Bir Hüküm Sureti (s.36/1)

هو بنیة و س ز صبه ن ک
وضی ی نظ سنک لوقا کک . معوم یجوری لور طرنه فرو سکر . و سکر یجوری سیدو کسنه لوقا کک
لوقا کک ر ضدر مدنه و فرعون لوقا کک حکن : لوقا کک ر لوزنه لوقا کک بدوقو . لوقا کک ر ضدر مدنه
و لوقا کک لوقا کک بینه لوقا کک عوم طرفنه معوم حوسج موقینه موقینه حانی ضاهه لوقا کک کبی ککس کک
و لوقا کک لوقا کک رفه ککینه معوم لوزنه یجوره و حوض و رعبه و لوقا کک و لوقا کک و لوقا کک و لوقا کک
ز قفا و رعبه و لوقا کک و لوقا کک لوزنه لوقا کک یجوری لوقا کک لوقا کک لوقا کک لوقا کک
معوم حوسج طرفنه مهر لوقا کک و لوقا کک لوقا کک لوقا کک لوقا کک لوقا کک لوقا کک لوقا کک
و س ز صبه ککینه معوم لوقا کک بر وجه حر عمر و حکن و لوقا کک و لوقا کک و لوقا کک
ککینه لوقا کک و لوقا کک لوقا کک

فکره ایکنه کا ایله طرفونه بویغنی محکم قیله
طرفون ایکنه فوسه لویغنی عتقان ایکنه طرفون و ایسی سوره خزینه اولدر ندوه منوقه سوره
بیش طرفون یورلری طرفون طرفون و بعد لاش اولدوقونوز مرفوع و بار اورد
و عیل اولدوی وطنه سفین و سرکره اولدوقونوز عتید و مرخه شایه و شایه اولدوقونوز کجند
در سوره محکم شایه عتقد و طرفه خالصه مسیح سینه خرد اولدوقونوز سوردیغ و اولدوقونوز سوردی مرفوع
طرفون و بیز مرفوع اولدوقونوز ایضا عتقد و کسینقا اولدوقونوز شایه مرفوع اولدوقونوز کجند
و رویه کنه طرفون ایکنه ایکنه اولدوقونوز طرفون طرفون ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه
کندوقونوز و سوردوقونوز محکم خالصه مرفوع ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه
معلوما اولدوقونوز منوقه مشایه طرفون مرفوع و اولدوقونوز سوردوقونوز سوردوقونوز سوردوقونوز
کنه طرفون سوره اول و نقصه ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه ایکنه

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Fatma ATABEY
Doğum Yeri	Yozgat
Doğum Tarihi	01.06.1986

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Fakülte	Fen-Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Tarih

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce	KPDS (....) ÜDS (72.500) TOEFL (...) IELTS (...)
------------------	--

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Görevi/Pozisyonu	Araştırma Görevlisi
Tecrübe Süresi	2 yıl

İLETİŞİM

Adres	Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
E-mail	fatma_boraa@hotmail.com